

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาการแพร่กระจายของปลาครอบครัว Labridae

บริเวณหมู่เกาะในทะเลอันดามันตอนเหนือ

โดย ดร.สุชาย วรชนะนันท์ และคณะ

พฤษภาคม 2553

สัญญาเลขที่ MRG5180079

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาการแพร่กระจายของปลาครอบครัว Labridae บริเวณหมู่เกาะ ในทะเลอันดามันตอนเหนือ

นายสุชาย วรชนะนันท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นางภาสินี วรชนะนันท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.วิภูษิต มั่นทะจิตร	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ธรัตน์ อารังนาวาสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกอ. และ สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้แม้จะประสบปัญหามากมายในการดำเนินการด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นงานในภาคสนามที่ต้องเผชิญกับความแปรปรวนของลมฟ้าอากาศ และปัญหาจากปัจจัยด้านต่างๆที่ทำให้การออกเก็บข้อมูลเป็นไปได้อย่างยากลำบาก อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ได้สำเร็จลงด้วยความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆมากมาย ซึ่งทางคณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณทีมงานสำรวจวิจัยแนวปะการังแห่งภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีส่วนช่วยในการรวบรวมข้อมูลการศึกษา ขอขอบคุณส่วนอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คุณสมพงษ์ จีระระรื่นศักดิ์ อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่อุทยานฯทุกคน ขอขอบคุณคุณณวัน บุญประกอบ และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลนอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จังหวัดระยอง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน จังหวัดภูเก็ต ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำงานภาคสนาม

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน จังหวัดภูเก็ต คุณสมชัย บุศราวิช คุณอุกกฤต สดภูมินทร์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนที่อำนวยความสะดวก และให้คำปรึกษาระหว่างการศึกษาและเปรียบเทียบตัวอย่าง ขอขอบคุณ Dr John E Randall Dr R.W. Carter ที่ให้คำปรึกษา และข้อมูลในการจำแนกชนิด อีกทั้งยังช่วยตรวจสอบตัวอย่างที่ยังจำแนกชนิดไม่ได้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่เห็นความสำคัญของงานวิจัย และเปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจนประสบความสำเร็จ

สุชาย วรรณะนันท์

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : **MRG5180079**

ชื่อโครงการ : การศึกษาการแพร่กระจายของปลาครอบครัว Labridae บริเวณหมู่เกาะใน
ทะเลอันดามันตอนเหนือ

ชื่อนักวิจัย และสถาบัน : สุชาย วรชนะนันท์

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail Address : s.worachananant@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 2 ปี

บทคัดย่อ:

การศึกษานุกรมวิธานและการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae ในแนวปะการังของประเทศไทยครั้งนี้ใช้วิธีดำน้ำแบบ SCUBA เพื่อเก็บข้อมูลการแพร่กระจาย ถ่ายรูป และเก็บตัวอย่าง วิธีการเก็บตัวอย่างจากธรรมชาติแต่ละวิธีมีข้อดี และข้อด้อยแตกต่างกันออกไปตามลักษณะพฤติกรรม ขนาด และกลุ่มสังคมของปลาเป้าหมาย วิธีที่ได้ผลดีที่สุดได้แก่ อวนติดตา ตามมาด้วยสวิง เบ็ด และอุปกรณ์สำหรับยิงปลา ตามลำดับ อวนติดตาเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับปลาทุกขนาด ขณะที่ เบ็ด และอุปกรณ์ยิงปลาใช้ได้ดีสำหรับปลาขนาดเล็กและกลาง ในส่วนของการศึกษานุกรมวิธาน ทำโดยการศึกษาตัวอย่างที่เก็บรวบรวมจากแนวปะการังทั่วประเทศไทย และตัวอย่างที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ โดยมีระยะเวลาทำการศึกษาดังแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546-2547 จากการศึกษาพบปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 27 สกุล 69 ชนิด โดยพบในฝั่งอันดามัน 64 ชนิด พบในฝั่งอ่าวไทย 27 ชนิด โดยที่หมู่เกาะสุรินทร์เป็นจุดที่พบจำนวนชนิดของปลาในครอบครัวนี้ได้มากที่สุดในประเทศไทย ในจำนวนนี้มีชนิดที่ยังไม่เคยมีรายงานการพบในประเทศไทยมาก่อน 8 ชนิด คือ *Halichoeres*

melanochir, *Halichoeres zeylonicus*, *Iniistius baldwini*, *Iniistius* sp., *Oxycheilinus celebicus*, *Oxycheilinus orientalis*, *Suezichthys* sp. และ *Wetmorella nigropinnata* พบชนิดที่พบเฉพาะแห่ง 8 ชนิด และพบชนิดที่ถูกคุกคามจากการถูกจับไปขาย 34 ชนิด

คำหลัก : ปลานกขุนทอง วิธีการจับ อนุกรมวิธาน แนวปะการัง

Abstract

Project Code: MRG5180079

Project Title: The Distribution of Fish Family Labridae in North Andaman Islands

Investigator: Suchai Worachananant

Department of Marine Science, Kasetsart University

E-mail Address: s.worachananant@gmail.com

Project Period: 2 years

Abstract:

Objectives of this thesis are to study on taxonomy and distribution of fish family Labridae in Thai coral reefs. SCUBA diving were conducted in four parts of Thai seas to collect data of distribution, collect and take photographs of specimens. To study the capture technique efficiency for taxonomic identification of wrasses, four catch methods are tested, namely, a garland pin was modified and used as a small spear gun, a small mesh net, a scoop net and a hook with bait. The study revealed that the small mesh net was the most successful capture method in terms of specimens and number of individuals caught, following by scoop net, hook with bait and small spear gun, respectively. The small mesh net proved to be the most successful capture method for wrasses of all sizes, while the small spear gun and hook with bait are successful only for medium and large fish sizes. However, the scoop net was suitable for the capture of small and medium sized wrasses, although the quantity and diversity of specimens is less than the small mesh net. While we divided the species caught into those that were solitary or in pairs, and schooling. Again, the small mesh net appeared to be the most

suitable equipment for both solitary and schooling wrasses, while the hook with bait is effective only for solitary fish. Taxonomic studies was done from specimens collected in fields and/or collection in museums. The study started from February 2003 to 2004. From this study, 27 genus 69 species were found. There were 64 species found in Andaman Sea and 27 species found in the Gulf of Thailand. The most diverse site of fish family Labridae is Surin Marine National Park. In which 69 species found during this study, 8 species are new records in Thailand as *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres zeylonicus*, *Iniistius baldwini*, *Iniistius sp.*, *Oxycheilinus celebicus*, *Oxycheilinus orientalis*, *Suezichthys sp.* and *Wetmorella nigropinnata*, 8 species could only be found in specific study area, and 34 species were commercially threatened and distributed in aquarium fish markets.

Keywords : Wrasses, capture techniques, taxonomic identification, coral reef

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

ปลานกขุนทองในครอบครัว Labridae จัดเป็นกลุ่มปลาที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 รองจากปลาในครอบครัวปลาบู๋และปลาเก๋า และเป็นกลุ่มปลาที่อาศัยอยู่ในแนวปะการังที่มีจำนวนชนิดมากที่สุดกลุ่มหนึ่งรองจากปลาสลิิดหิน โดยมีจำนวนชนิดทั้งหมด 500 ชนิด ปลาในครอบครัวนี้เป็นปลาที่มีขนาดหลากหลาย ตั้งแต่ขนาดเล็กที่มีขนาดประมาณ 4.5 เซนติเมตร เช่น *Minilabrus striatus* ไปจนถึงขนาดใหญ่ เช่นปลานโปเลียน หรือปลานกขุนทองหัวโหนก (*Cheilinus undulates*) ที่มีขนาดยาวถึง 230 เซนติเมตร

ปลาในครอบครัว Labridae นอกจากจะมีความหลากหลายทางชนิดพันธุ์สูงแล้ว ปลาในครอบครัวนี้ยังมีสีสันแตกต่างกันออกไป ทั้งระหว่างชนิด ภายในชนิดเดียวกัน เพศและช่วงอายุที่แตกต่างกัน ปลาในครอบครัวนี้จึงเป็นกลุ่มปลาที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องอนุกรมวิธาน

ประโยชน์ของปลาในครอบครัว Labridae นั้น แม้ว่าจะไม่เป็นที่นิยมนำเนื้อมาบริโภคโดยตรง แต่เนื่องจากปลาในครอบครัวนี้เป็นปลาที่อาศัยอยู่ในแนวปะการังของประเทศไทยที่มีความหลากหลาย และเป็นปลาที่มีสีสันสวยงาม จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่มาดำน้ำในแนวปะการัง ทั้งกลุ่มที่มาดำน้ำตื้น (Snorkeling) และดำน้ำลึก (SCUBA) นอกจากนี้ ปลากลุ่มนี้ยังนิยมนำมาเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม

แม้ว่าปลากลุ่มนี้จะมีการนำไปใช้ประโยชน์ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลานาน แต่การศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานและการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae ในประเทศไทยนั้น มีอยู่น้อยมาก ในปัจจุบัน มีการศึกษาด้านการแพร่กระจายของกลุ่มปลานกขุนทองน้อยมาก ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษากลุ่มปลาในแนวปะการังโดยรวม แต่ยังไม่มีการแยกศึกษากลุ่มปลานกขุนทองโดยเฉพาะการศึกษาครั้งนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลในแง่ของอนุกรมวิธานและการแพร่กระจายและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาปลากลุ่มนี้ในด้านอื่นๆ รวมถึงการจัดการและการท่องเที่ยว ในอนาคตต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าปลาในครอบครัว Labridae มีลักษณะลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง มีรูปร่างและขนาดที่หลากหลาย (ส่วนใหญ่มีความยาวลำตัวน้อยกว่า 20 เซนติเมตร) เส้นข้างตัวสมบูรณ์หรือขาดตอน เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีรูจมูก 2 คู่ แกนเหงือกมี $3\frac{1}{2}$ แถว ปากจะยื่นออกมาและมีตำแหน่งของปากอยู่ทางอยู่ด้านหน้า ส่วนใหญ่มีริมฝีปากยื่นยาว กระดูบนขากรรไกรบนไม่เปิดออกบนแก้ม ฟันที่ขากรรไกรเป็นแบบฟันเขี้ยว ปกติจะแยกออกจากกัน ฟัน 1-2 คู่หน้าจะมีขนาดใหญ่และยื่นออกมาด้านหน้า มีฟันเป็นกลุ่มๆที่แข็งแรงบริเวณคอหอย ครีบหลังตอนเดียวยาว มีก้านครีบแข็ง 8-21 ก้าน ก้านครีบอ่อน 6-21 ก้าน ครีบกัน มีก้านครีบแข็ง 3-6 ก้าน ก้านครีบอ่อน 7-18 ก้าน ครีบหางมีรูปแบบหลากหลาย ตั้งแต่แบบหยักเล็กน้อย, กลม และตัดตรง

ปลาในครอบครัวนี้ส่วนใหญ่จะมีสีสันสดใสและมีลวดลายของสีที่ซับซ้อน โดยส่วนใหญ่รูปแบบของสีจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและจะมีความแตกต่างระหว่างเพศ ปลานกขุนทองส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณน้ำตื้น และสามารถอาศัยอยู่ในแหล่งที่อยู่ที่หลากหลาย เช่น แนวปะการัง แนวหิน พื้นทราย แหล่งหญ้าทะเล และสาหร่าย แต่พบได้น้อยมากในบริเวณที่เป็นโคลน โดยสามารถพบอยู่ตัวเดียว เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม เวลานอนจะนอนในรูหรือรอยแยกของหิน ในบางชนิดที่มีขนาดเล็กจะนอนโดยฝังตัวอยู่ในทราย ปลานกขุนทองเป็นปลาที่ตกใจง่าย และไม่มีพฤติกรรมการสร้างอาณาเขตหรือหวงถิ่น

เมื่อศึกษาพฤติกรรมการกินอาหารของปลาในครอบครัว Labridae พบว่า ปลากลุ่มนี้เป็นพวกที่กินเนื้อ (carnivorous) มีฟันและขากรรไกรที่แข็งแรง มีการกินอาหารค่อนข้างหลากหลาย อาหารที่กินจะเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ตามพื้นท้องทะเล เช่น หอยฝาเดียว หอยสองฝา กุ้ง ปู ปลา รวมถึงแพลงก์ตอนสัตว์ สาหร่ายและปรสิติที่อยู่ภายนอกร่างกาย ปลาในครอบครัว Labridae มีกระเพาะอาหารเป็นแบบตรง พฤติกรรมการกินอาหารสามารถหา กินได้ทั้งเวลากลางวันและเวลากลางคืน แต่ส่วนใหญ่จะหากินเวลากลางวัน

นอกจากนี้ยังพบว่า ในสังคมของปลานกขุนทอง ลักษณะทางเพศเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก คือ โดยทั่วไปเป็นปลาที่แยกเพศผู้และเพศเมีย แต่มีปลาบางชนิดที่สามารถเปลี่ยนเพศจากเพศเมียเป็นเพศผู้ และจะมีการเปลี่ยนแปลงสีสันทให้สว่างขึ้น แต่สาเหตุของการเปลี่ยนเพศยังไม่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการเสนอแนะถึงปัจจัยบางอย่าง เช่น สิ่งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนเพศ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศผู้และสภาวะทางสังคม หรือขนาดของร่างกาย

ปลาพยาบาล (*Labroides dimidiatus*) เป็นตัวอย่างที่สำคัญของการเปลี่ยนเพศที่มีปัจจัยจากเพศผู้ และสภาวะทางสังคม คือ ปลาเพศผู้ขนาดใหญ่ 1 ตัวจะปกครองกลุ่มของเพศเมียมากถึง 6 ตัว โดยกลุ่มของเพศเมียจะมีการปกครองกันเองโดยใช้ระบบลำดับชั้น ซึ่งเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจะมีลำดับชั้นที่สูงที่สุด และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันภายในอาณาเขตของเพศผู้ได้แต่ต้องดูแลเพศเมียในลำดับชั้นที่ต่ำกว่า ถ้าเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดหรือเพศเมียตัวใดตัวหนึ่งถูกเอาออกไป หรือตายไป เพศเมียในลำดับถัดไปก็จะเลื่อนลำดับชั้นขึ้นมาแทน แต่ถ้าตัวผู้ถูกเอาออกไป เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดก็จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีพลังอำนาจในการต่อสู้กับเพศผู้ตัวอื่นที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ที่พยายามจะมาแย่งแย่งอาณาเขตและกลุ่มของเพศเมีย ถ้าเพศเมียมีขนาดใหญ่และก้าวร้าวเพียงพอที่จะต่อต้านการรุกรานได้ ภายในไม่กี่ชั่วโมง เพศเมียดังกล่าวก็จะเริ่มรับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของเพศผู้ และจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างสมบูรณ์ภายในระยะเวลาไม่กี่วัน

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ปลาเพศผู้ในครอบครัวนี้ที่พบ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศเมียที่เปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ เนื่องจากปลาครอบครัวนี้มีพฤติกรรมการสร้าง harem คือ ปลาเพศผู้ 1 ตัว จะปกครองปลาเพศเมียหลายตัว แต่ก็มีบางชนิดที่ปริมาณปลาที่เป็นเพศผู้มาตั้งแต่เกิด (primary male) จะเท่ากับปลาเพศเมียที่เปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ (secondary male) ซึ่งสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างได้โดย พวกที่เป็นเพศเมียเปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ ลำตัวจะมีสีสว่าง หรือ สีสมน้ำตาล แต่ตัวจะมีขนาดเล็ก และมีการจับคู่ผสมพันธุ์

เมื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสืบพันธุ์ พบว่า ปลาครอบครัวนี้ที่อาศัยอยู่ในเขตอบอุ่น จะมีการปล่อยไข่เป็นแบบไข่ลอย ไข่สีฟ้า และจะมีการสืบพันธุ์ได้ตลอดทั้งปี ปลากลุ่มนี้จะมีช่วงเวลาสืบพันธุ์ที่จำเพาะเจาะจงในแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงบ่ายๆเย็นๆ โดยไข่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.5-1.1 มิลลิเมตร จะใช้เวลาฟักภายใน 24 ชั่วโมง ตัวอ่อนที่ออกมาจะมีขนาดเล็กมาก มีความยาวประมาณ 1.5-2.7 มิลลิเมตร และมีถุงไข่แดงขนาดใหญ่

ปลาในครอบครัวนี้จะมีการวางไข่ตลอดปี โดยจะวางไข่บริเวณโซนไหล่สัน (reef edge) หรือโซนลาดชันด้านนอก (outer reef slope) ของแนวปะการัง ในปลานกขุนทองที่วางไข่เป็นกลุ่ม การวางไข่จะเริ่มขึ้นโดยการเคลื่อนที่อย่างไร้จุดหมายพร้อมกันอย่างซ้ำๆ เพื่อสร้างกลุ่มขนาดของกลุ่มจะเพิ่มขึ้นเมื่อปลาเริ่มว่ายน้ำเร็วขึ้นอย่างไม่มีจุดหมาย และอยู่รวมกันหนาแน่นขึ้น เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นแล้ว ปลาทั้งกลุ่มก็จะว่ายขึ้นเข้าไปอยู่ในมวลน้ำ จากนั้นก็จะเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางตรงกันข้ามทันที แล้วปล่อยไข่และน้ำเชื้อไว้ข้างหลัง ซึ่งไข่และน้ำเชื้อจะแพร่กระจายไปในมวลน้ำ ในปลานกขุนทองที่วางไข่เป็นคู่ เพศผู้จะสร้างอาณาเขตชั่วคราวสำหรับวางไข่บนส่วนของหินหรือปะการังที่ยื่นออกมา จากบริเวณดังกล่าวเพศผู้จะเข้าไปเกี่ยวพาราสีกับตัวเมียที่ว่ายผ่านมา โดยเคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นวงในมวลน้ำ และจะมีการสั่นร่างกายไปด้วยในขณะที่ว่ายน้ำถอยหลังและไปข้างหน้าเพื่อจะจับคู่ผสมพันธุ์ เมื่อตัวเมียพร้อมตัวเมียจะส่งสัญญาณเพื่อดึงดูดตัวผู้โดยการโค้งร่างกายเป็นรูปตัว S เพื่อแสดงว่ามีไข่อยู่ในท้อง จากนั้นจะมีการเคลื่อนที่ขึ้นลงอย่างรวดเร็วไปยังอาณาเขตที่สร้างไว้เพื่อวางไข่ การวางไข่จะเกิดขึ้นระหว่างช่วงระยะเวลาสั้นๆในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม โดยในบริเวณที่มีกระแสน้ำขึ้น-น้ำลงรุนแรง การวางไข่จะเกิดขึ้นหลังจากน้ำขึ้นสูงสุด เพื่อที่กระแสน้ำจะสามารถพัดพาไข่ออกจากแนวปะการังได้

เนื่องจากปลาในครอบครัวนี้เป็นกลุ่มปลาที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องอนุกรมวิธาน เพราะปลาชนิดเดียวกัน จะมีความแตกต่างของสี (ซึ่งเป็นลักษณะที่ใช้ในการจำแนกชนิดปลา) ระหว่างเพศผู้และเพศเมีย รวมทั้งยังมีความแตกต่างของสีระหว่างช่วงอายุ ดังนั้น ในการศึกษาทางด้าน

อนุกรมวิธาน จึงจำเป็นจะต้องทำการจับปลาในครอบครัวนี้ขึ้นมา เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ เช่น จำนวนก้านครีบ จำนวนเกล็ด ฯลฯ และนำลักษณะดังกล่าวมาใช้ในการจำแนกชนิดต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทดลองวิธีการจับปลา โดยใช้อุปกรณ์ 4 ชนิด คือ อุปกรณ์สำหรับยิงปลา สวิง อวนตาถี่ และเบ็ดตกปลา พบว่า วิธีการที่เหมาะสมในการเก็บตัวอย่างปลามากที่สุดคือการใช้อวนตาถี่ขนาดเล็ก เนื่องจากการใช้วิธีนี้ได้จำนวนตัวอย่างและความหลากหลายในการจับแต่ละครั้งมากกว่าวิธีอื่น (33 ชนิด รวม 220 ตัวอย่าง) ซึ่งทำให้ได้ตัวอย่างที่หลากหลายและมีจำนวนมากพอที่จะนำมาใช้ในการศึกษาทางด้านอนุกรมวิธาน การใช้อวนตาถี่นี้ผู้ทำการเก็บตัวอย่างไม่จำเป็นต้องมีทักษะหรือความชำนาญในการใช้เครื่องมือดังกล่าว อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการังน้อย แต่ตัวอย่างปลาที่ได้อาจเสียหายในบางครั้งหากปลาที่ไปติดที่ตาอวนดิน หรือหาทางหนี เนื่องจากเกล็ดบริเวณคออาจจะหลุดหายได้ วิธีการที่เหมาะสมรองลงมาคือการใช้สวิง (6 ชนิด รวม 47 ตัวอย่าง) การใช้เบ็ดตกปลา (4 ชนิด รวม 18 ตัวอย่าง) และการยิงโดยใช้อุปกรณ์สำหรับยิงปลา (4 ชนิด รวม 10 ตัวอย่าง) ตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่าอุปกรณ์สำหรับยิงปลา ไม่เหมาะสำหรับใช้ในการจับปลานกขุนทอง เนื่องจากผู้ที่ทำการเก็บตัวอย่างต้องได้รับการฝึกฝนจนชำนาญ จึงจะสามารถใช้อุปกรณ์ชนิดนี้ได้ โดยจะต้องฝึกเล็งเข็มไปที่จุดตายของปลา (บริเวณต้นคอ) เพราะถ้ายิงเข็มไปโดนส่วนอื่นของร่างกาย ปลาจะสามารถว่ายน้ำหนีไปพร้อมเข็มได้ โดยเฉพาะปลาที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีแรงค่อนข้างเยอะ ในขณะเดียวกัน การที่จะเล็งเข็มไปที่จุดตายในปลาขนาดเล็กก็สามารถทำได้ยาก จึงส่งผลให้ตัวอย่างปลาที่จับได้โดยอุปกรณ์สำหรับยิงปลาจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มปลาที่มีขนาดกลางเท่านั้น

เมื่อทำการจำแนกชนิดปลาตามขนาดของตัวอย่าง พบว่า อวนตาถี่ขนาดเล็กสามารถใช้เก็บตัวอย่างปลาได้ทุกขนาด ในขณะที่สวิงสามารถใช้สำหรับเก็บตัวอย่างได้ทั้งขนาดเล็กและ

ขนาดกลาง แต่พบว่าอุปกรณ์สำหรับยิงปลาและเบ็ดตกปลานั้นมีความจำเพาะเจาะจงกับขนาดของตัวอย่าง โดยอุปกรณ์สำหรับยิงปลานั้นเหมาะสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาขนาดกลางเท่านั้น ในขณะที่เบ็ดตกปลาที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาขนาดใหญ่เท่านั้น เมื่อทำการจำแนกชนิดของตัวอย่างตามพฤติกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปลาที่มีพฤติกรรมรวมฝูง (Schooling) และปลาที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยว (Solitary) พบว่า อวนตาถี่ขนาดเล็กและสวิงสามารถเก็บตัวอย่างได้ทั้ง 2 กลุ่ม ในขณะที่ เบ็ดตกปลา และอุปกรณ์สำหรับยิงปลา เหมาะสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยวเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้สวิงมีข้อดีตรงที่สามารถจับปลาบางชนิด โดยเฉพาะปลานกขุนทองหางแถบ (*Leptojulius cyanopleura*) ซึ่งเป็นปลาที่มีพฤติกรรมรวมฝูง และส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณกลางน้ำ และปลานกขุนทองลาย 6 เส้น (*Pseudocheilinus hexataenia*) ซึ่งเป็นปลาที่มีพฤติกรรมหลบซ่อนอยู่ตามซอกปะการัง ทำให้การใช้อุปกรณ์ชนิดอื่นเป็นไปได้ยาก

จากการศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน พบว่า ลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกระดับสกุล คือ จำนวนก้านครีบ ลักษณะของเส้นข้างลำตัวและจำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว จุดเริ่มต้นครีบหลัง เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลัง รูปร่างของลำตัว จำนวน branchiostegal ray จำนวนเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) ลักษณะของปาก ขากรรไกร และรูปแบบของฟัน ส่วนลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกระดับชนิด คือ สัดส่วนของลำตัวต่อความยาวมาตรฐาน จำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุด (gill raker) จำนวนก้านครีบ รูปแบบของฟันและครีบ จำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว เกล็ดบริเวณส่วนหัว ฐานครีบหลังและครีบกัน ลักษณะของแถบและจุดสีบนลำตัวและครีบ จากลักษณะที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ทำการศึกษาจึงได้นำเอาข้อมูลลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในการสร้างคู่มืออนุกรมวิธาน หรือ Key ในการจำแนกชนิด และได้ทำการทดสอบคู่มือที่จัดทำขึ้น โดยให้นิสิตระดับปริญญาตรี 10 คน ทำการทดสอบ โดยแบ่งกลุ่มที่ทำการทดสอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพื้นฐานทางด้านอนุกรมวิธานของปลา กับกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานทางอนุกรมวิธานของปลามาก่อน พบว่า กลุ่มแรกสามารถใช้ Key จำแนกชนิดปลาได้

ถูกต้องมากกว่า และเมื่อให้ทั้ง 2 กลุ่มดูภาพถ่ายตัวอย่างประกอบ พบว่าทั้ง สองกลุ่มสามารถ
จำแนกชนิดได้ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น โดยพบว่า รูปแบบของสีปลาในธรรมชาติ สามารถช่วยใน
การจำแนกชนิดได้ดีขึ้น โดยเฉพาะปลาในสกุล *Halichoeres* ที่มีรูปแบบสีสลับ ลวดลายที่เด่นชัด
และหลากหลาย

เมื่อทำการวิเคราะห์ความหลากหลายและการแพร่กระจายของปลานกขุนทอง พบปลา
ในครอบครัว Labridae 27 สกุล 69 ชนิด คือ

<i>Anampses</i> 5 ชนิด	<i>Bodianus</i> 4 ชนิด	<i>Cheilinus</i> 5 ชนิด
<i>Choerodon</i> 1 ชนิด	<i>Cirrhilabrus</i> 1 ชนิด	<i>Coris</i> 2 ชนิด
<i>Diproctacanthus</i> 1 ชนิด	<i>Epibulus</i> 1 ชนิด	<i>Gomphosus</i> 1 ชนิด
<i>Halichoeres</i> 17 ชนิด	<i>Hemigymnus</i> 2 ชนิด	<i>Hologymnosus</i> 2 ชนิด
<i>Iniistius</i> 3 ชนิด	<i>Labrichthys</i> 1 ชนิด	<i>Labroides</i> 2 ชนิด
<i>Leptojulis</i> 1 ชนิด	<i>Macropharyngodon</i> 1 ชนิด	<i>Novaculichthys</i> 1 ชนิด
<i>Oxycheilinus</i> 3 ชนิด	<i>Paracheilinus</i> 1 ชนิด	<i>Pseudocheilinus</i> 1 ชนิด
<i>Pseudodax</i> 1 ชนิด	<i>Pteragogus</i> 1 ชนิด	<i>Stethojulis</i> 5 ชนิด
<i>Thalassoma</i> 4 ชนิด	<i>Suezichthys</i> 1 ชนิด	และ <i>Wetmorella</i> 1 ชนิด

พบในฝั่งอันดามัน 64 ชนิด พบในฝั่งอ่าวไทย 27 ชนิด แบ่งเป็นชนิดที่พบเฉพาะฝั่ง
ทะเลอันดามัน 43 ชนิด พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทย 5 ชนิด และพบทั้งสองฝั่ง 21 ชนิด พบปลา
นกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทย 8 ชนิด ฝั่งอันดามันพบปลานกขุนทองรายงาน
แรก 7 ชนิด ฝั่งอ่าวไทยพบปลานกขุนทองรายงานแรก 1 ชนิด ได้แก่

Halichoeres zeylonicus พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง

Iniistius baldwini พบที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

Iniistius sp. พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง

Oxycheilinus celebicus พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา

Oxycheilinus orientalis พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา

Suezichthys sp. พบที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต

Wetmorella nigropinnata พบที่เกาะราชาใหญ่ จังหวัดภูเก็ต และ

Halichoeres melanochir พบที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง และหมู่เกาะช้าง
จังหวัดตราด

นอกจากนี้ยังพบปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่ง 7 ชนิด ได้แก่

Anampses twistii พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

Cheilinus oxycephalus พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต

Halichoeres zeylonicus พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง

Hologymnosus annulatus พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

Iniistius baldwini พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

Iniistius sp. พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง

Paracheilinus mccoskeri พบเฉพาะที่หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และ

Suezichthys sp. พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต

เมื่อเปรียบเทียบความหลากหลายของปลานกขุนทองระหว่างพื้นที่ศึกษา พบว่า เขตอัน
ดามันเหนือมีความหลากหลายของปลานกขุนทองมากที่สุด รองลงมาคือเขตอันดามันใต้ อ่าว
ไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก และ อ่าวไทยฝั่งตะวันตก ตามลำดับ

ในเขตอันดามันเหนือพบปลานกขุนทองทั้งหมด 60 ชนิด โดยจุดที่มีการสำรวจพบปลา
นกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 49
ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 81.67 ของปลาทั้งหมดที่พบในเขตอันดามันเหนือ และคิดเป็น
ร้อยละ 71.01 ของปลานกขุนทองที่พบในประเทศไทย การที่จุดสำรวจหมู่เกาะสุรินทร์ เป็นจุดที่
พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองมากที่สุดในประเทศ อาจเนื่องมาจาก หมู่เกาะสุรินทร์เป็น
เกาะที่มีแนวปะการังน้ำตื้นสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์หลาย

รูปแบบ เช่น แนวปะการังน้ำตื้นขนาดใหญ่ ชายฝั่งผาหินที่มีความลาดชันสูง กองหินใต้น้ำ ฯลฯ ส่งผลให้มีรูปแบบและลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมต่อปลาแต่ละชนิดแตกต่างกันไป

ปลานกขุนทองที่พบทางฝั่งอันดามันเหนือ มีหลายชนิดที่มีการแพร่กระจายสม่ำเสมอ สามารถพบได้เกือบทุกจุดที่ทำการศึกษในเขตอันดามันเหนือ เช่น *Halichoeres hortulanus*, *Labroides dimidiatus*, *Oxycheilinus digrammus* และ *Thalassoma lunare* เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากการแพร่กระจายของปลานกขุนทองทางฝั่งอ่าวไทย ที่มักมีการแพร่กระจายเฉพาะจุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทะเลฝั่งอันดามันมีลักษณะเป็นทะเลเปิด มีการไหลเวียนของกระแสน้ำดี ทำให้สามารถพัดพาตัวอ่อนของปลานกขุนทองไปได้ไกล

ในเขตอันดามันใต้พบปลานกขุนทองทั้งหมด 36 ชนิด โดยจุดที่มีการสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล โดยพบปลานกขุนทอง 30 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 ของปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในเขตอันดามันใต้ การที่จุดสำรวจหมู่เกาะอาดัง-ราวี เป็นจุดที่พบปลานกขุนทองมากที่สุดในเขตอันดามันใต้ อาจเนื่องมาจากหมู่เกาะอาดัง-ราวีมีแหล่งปะการังน้ำตื้นที่อุดมสมบูรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณอื่นที่ทำการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการแพร่กระจายระหว่างเขตอันดามันเหนือกับเขตอันดามันใต้ พบว่า ปลานกขุนทองที่พบในเขตอันดามันใต้ สามารถพบได้ในเขตอันดามันเหนือ และไม่พบกลุ่ม

ปลานกขุนทองที่พบเฉพาะในเขตอันดามันใต้เลย จึงอาจกล่าวได้ว่า เขตอันดามันเหนือ ถือเป็นตัวแทนของความหลากหลายของปลานกขุนทองในเขตอันดามันใต้

สำหรับการศึกษาความหลากหลายและการแพร่กระจายของปลานกขุนทองในฝั่งอ่าวไทย พบว่า ฝั่งอ่าวไทยมีการแพร่กระจายของปลานกขุนทองแบบไม่สม่ำเสมอ สามารถแบ่งลักษณะการแพร่กระจายออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่สามารถพบได้ทั่วไปในฝั่งอ่าวไทยทั้งหมด

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่พบเฉพาะเขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มที่พบเฉพาะเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

บริเวณอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จุดที่การสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 24 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 96 ของจำนวนชนิดปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบทั้งหมดในเขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก จุดที่การสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 14 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 73.68 ของจำนวนชนิดปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

โดยพบว่าปลานกขุนทองชนิดที่พบในฝั่งอ่าวไทย สามารถพบได้ในฝั่งทะเลอันดามัน ยกเว้นในกรณีของปลานกขุนทอง 5 ชนิด คือ *Choerodon schoenleinii*, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres melanurus* และ *Halichoeres purpurascens* ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น ซึ่งผลการศึกษารังนี้สอดคล้องกับการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ ที่พบในแนวปะการังของประเทศไทย เช่น ปะการังอ่อนและกัลปังหา ทากทะเล ปลาสลิค หิน ฯลฯ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานว่า สัตว์ในแนวปะการังฝั่งอันดามันมีความหลากหลายมากกว่าฝั่งอ่าวไทย โดยพบว่า ปลาในสกุล *Halichores* มีความหลากหลายของชนิดที่พบมากที่สุด โดยพบทั้งหมด 17 ชนิด รองลงมาคือสกุล *Anampses*, *Cheilinus* และ *Stethojulis* โดยพบสกุลละ 5 ชนิด

นอกจากการศึกษาเปรียบเทียบการแพร่กระจายของปลาครอบครัวนี้ระหว่างฝั่งอ่าวไทยและอันดามันแล้ว การศึกษารังนี้ยังได้ทำการเปรียบเทียบการแพร่กระจายของปลานกขุนทองระหว่างเกาะใกล้ฝั่งและเกาะไกลฝั่งด้วย โดยฝั่งอ่าวไทยการแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้ฝั่ง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะง่าม

จังหวัดชุมพร การแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้เคียง มีตัวแทนการศึกษา คือ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผลการศึกษา พบว่า ความหลากหลายของปลานกขุนทองทั้งในเขตเกาะใกล้เคียงและเกาะใกล้เคียง ไม่แตกต่างกัน โดยมีจำนวนชนิดเท่ากัน คือ 14 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดที่ซ้ำกัน 8 ชนิด ในขณะที่ฝั่งอันดามันการแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้เคียง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง อ่าวป่าตอง เกาะราชา และเกาะไม้ท่อน จังหวัดภูเก็ต การแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้เคียง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะสุรินทร์ กองหินริเชียว เกาะตาชัย เกาะบอน และหมู่เกาะสิมิลัน ผลการศึกษาพบว่า ความหลากหลายของปลานกขุนทองบริเวณเขตเกาะใกล้เคียงและเกาะใกล้เคียงของเขตอันดามันมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเกาะใกล้เคียงพบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองมากกว่า เช่น หมู่เกาะสุรินทร์ 49 ชนิด หมู่เกาะสิมิลัน 46 ชนิด ในขณะที่เกาะใกล้เคียงมีจำนวนชนิดน้อยกว่า เช่น หมู่เกาะกำ 13 ชนิด อ่าวป่าตอง 27 ชนิด

สิ่งที่น่าสนใจคือ ทำไมหมู่เกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงในอ่าวไทย จึงไม่แสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกันเหมือนที่พบทางฝั่งทะเลอันดามัน ทั้งที่ระยะทางระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงทางฝั่งอ่าวไทย ใกล้เคียงกับระยะทางระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงของฝั่งอันดามัน สาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาของทางฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความหลากหลายของปลานกขุนทองที่พบในอ่าวไทยมีน้อย ความแตกต่างจึงเห็นได้ไม่ชัดเจน หรือมาจากปัจจัยอื่นๆ เช่น ความลึก ความขุ่นใสของน้ำ ฯลฯ แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เน้นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงไม่สามารถอธิบายได้ อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ฝั่งอ่าวไทยไม่แสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกันระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียง อาจเนื่องมาจากสภาพแนวปะการังของฝั่งอ่าวไทยทั้งใกล้เคียงและใกล้เคียงจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมีลักษณะเป็นหย่อมหรือเป็นแนวสั้นๆ และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ไม่หลากหลาย ทำให้ไม่เหมาะกับการดำรงชีวิตของปลานกขุนทอง การที่หมู่เกาะใกล้เคียง และใกล้เคียงในเขตทะเลอันดามันแสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก หมู่เกาะใกล้เคียงในทะเลอันดามัน เป็นเขตที่มีพื้นที่

ที่มีลักษณะเฉพาะ และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย เช่น ชายฝั่งผาหินที่มีความลาดชันสูง กองหินใต้น้ำ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้มีรูปแบบและลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมต่อปลาแต่ละชนิดแตกต่างกันไป

นอกจากการศึกษาความหลากหลายและการแพร่กระจายของปลานกขุนทอง การศึกษานี้ยังได้ทำการศึกษาสถานภาพของปลานกขุนทองด้วย เนื่องจากปลาครอบครัวนี้เป็นปลาที่มีสีสันสวยงาม จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่มาดำน้ำในแนวปะการัง ทั้งกลุ่มที่มาดำน้ำตื้น (Snorkeling) และดำน้ำลึก (SCUBA) นอกจากนี้ปลากลุ่มนี้ยังนิยมนำมาเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับสถานภาพของปลากลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการวางแผนการจัดการต่อไป จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองที่มีจำนวนน้อยมากในธรรมชาติ 13 ชนิด พบปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่งทั้งหมด 8 ชนิด และพบปลานกขุนทองที่ถูกคุกคามจากการนำไปขายทั้งหมด 34 ชนิด หากปลาเหล่านี้ โดยเฉพาปลาที่พบเฉพาะถิ่น และปลาที่มีจำนวนน้อยมากในธรรมชาติยังคงถูกคุกคามจากการนำมาขาย ต่อไปเรื่อยๆ ในอนาคตปลาเหล่านี้อาจจะสูญพันธุ์ หรือหายไปจากประเทศไทย ดังนั้น หากจะมีการขึ้นทะเบียนสัตว์คุ้มครองต่อไปในอนาคต ข้อมูลชนิดปลาที่รายงานไว้เหล่านี้เป็นชนิดที่ควรจะนำมาพิจารณาก่อนเป็นลำดับต้นๆ

ท้ายนี้ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมและสรุปปัญหาที่พบจากการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาต่อไปในอนาคต โดยการศึกษาครั้งพบปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาในอดีต 3 ประการ

ประการแรก คือ ปัญหาเรื่องการจำแนกชนิดผิด เช่น Monkolpresit และคณะ (1997) รายงานว่าพบปลาชนิด *Coris variegata* แต่เมื่อพิจารณาถึงการแพร่กระจายแล้ว พบว่า ปลาชนิดนี้อาศัยอยู่เฉพาะบริเวณ Red Sea เท่านั้น จึงเป็นไปได้ที่อาจมีการจำแนกชนิดผิด เพราะปลา

ชนิดนี้มีลักษณะคล้ายกับปลาชนิด *Coris batuensis* ซึ่งพบได้บ่อยในประเทศไทย

ประการที่สอง คือ การศึกษาในอดีต ซึ่งได้อ้างถึงรายงานการพบปลาในครอบครัวนี้ มักไม่ได้ระบุหมายเลขของตัวอย่าง (catalogue number) หรือสถานที่เก็บรักษาตัวอย่าง ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบข้อมูลได้

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ตัวอย่างที่ได้มีการเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งใช้ในการยืนยัน และตรวจสอบชนิด พบว่าตัวอย่างบางตัวไม่มีการเก็บรักษาที่ดีหรือสูญหายไป สภาพของตัวอย่างไม่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ตัวอย่างบางตัวยังไม่มี การจำแนกชนิด ซึ่งเมื่อเก็บรักษาไว้เป็นเวลานานลักษณะของจุดสีหรือลวดลายที่สำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดก็จะหายไป ทำให้ยากแก่การจำแนกชนิดในภายหลัง ทำให้ผู้ที่มาทำการศึกษาต่อในภายหลังทำได้ยาก ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการศึกษาต่อ และเปรียบเทียบตัวอย่างในการศึกษาในอนาคต ผู้ทำการศึกษาจึงได้มอบตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต (PMBC) โดยได้แบ่งตัวอย่างบางส่วนเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (KUMF) เพื่อให้สถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ และสะดวกแก่ผู้ที่มาทำการศึกษาต่อในอนาคต

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	iii
บทคัดย่อ	v
Abstract.....	vii
บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)	ix
สารบัญ.....	xxiii
สารบัญตาราง	xxvii
สารบัญภาพ.....	xxviii
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
บทที่ 2 วิธีการศึกษา	4
2.1 การศึกษาทดลองวิธีที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลา	4
2.1.1 ทดลองเก็บรวบรวมปลาด้วยวิธีการต่างๆ	4
2.1.2 สรุปค่าความเป็นไปได้ในการเลือกวิธีการศึกษา.....	4
2.2 การศึกษาอนุกรมวิธานและการแพร่กระจาย	5
2.2.1 กำหนดพื้นที่ศึกษา.....	5
2.2.2 เขตการศึกษา.....	7
2.2.3 วิธีการสำรวจภาคสนาม	8
2.2.4 การศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน	9
2.2.5. การวิเคราะห์ข้อมูล	11
บทที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
3.1. การศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน	12
3.1.1 การจัดกลุ่มทางอนุกรมวิธาน	12
3.1.2 การตั้งชื่อสกุลของปลาในครอบครัว Labridae	14
3.1.3 การแพร่กระจายของปลานกขุนทองครอบครัว Labridae	18
3.1.4. ลักษณะทางอนุกรมวิธานของปลาในครอบครัว Labridae.....	23
3.2. การศึกษานิเวศวิทยาและพฤติกรรมบางประการของปลาในครอบครัว Labridae	27

3.2.1 การแพร่กระจายและแหล่งอาศัย	27
3.2.2. พฤติกรรมการกินอาหาร	27
3.2.3. พฤติกรรมการเปลี่ยนเพศ	28
3.2.4. พฤติกรรมการสืบพันธุ์	29
บทที่ 4 ประสิทธิภาพของวิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่าง.....	31
บทที่ 5 การแพร่กระจาย การสำรวจทางอนุกรมวิธานและการจำแนกชนิด.....	36
5.1 ลักษณะทางอนุกรมวิธาน	37
การจำแนกสกุลปลาในครอบครัว Labridae	37
5.2 ลักษณะและชีววิทยาบางประการของปลาในครอบครัว Labridae ที่พบใน ประเทศไทย.....	41
สกุล <i>Anampses</i> Quoy and Gaimard, 1824.....	41
สกุล <i>Bodianus</i> Bloch, 1790	59
สกุล <i>Cheilinus</i> Lacépède, 1802	73
สกุล <i>Choerodon</i> Bleeker, 1847	95
สกุล <i>Cirrhilabrus</i> Schlegel, 1845	100
สกุล <i>Coris</i> Lacépède, 1802.....	104
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Coris</i>	105
สกุล <i>Diproctacanthus</i> Bleeker, 1861	112
สกุล <i>Epibulus</i> Cuvier, 1817	116
สกุล <i>Gomphosus</i> Lacépède, 1802.....	122
สกุล <i>Halichoeres</i> Rüppell, 1835.....	126
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Halichoeres</i>	127
สกุล <i>Hemigymnus</i> Günther, 1861	193
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Hemigymnus</i>	194
สกุล <i>Hologymnosus</i> Lacépède, 1802	204
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Hologymnosus</i>	204
สกุล <i>Iniistius</i> Gill, 1862	212
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Inisstius</i>	213
สกุล <i>Labrichthys</i> Bleeker, 1854.....	220
สกุล <i>Labroides</i> Bleeker, 1851	226

การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Labroides</i>	227
สกุล <i>Leptojulis</i> Bleeker, 1861.....	235
สกุล <i>Macropharyngodon</i> Bleeker, 1861	239
สกุล <i>Novaculichthys</i> Bleeker, 1861.....	243
สกุล <i>Oxycheilinus</i> Gill, 1862.....	248
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Oxycheilinus</i>	249
สกุล <i>Paracheilinus</i> Fourmanoir, 1955.....	258
สกุล <i>Pseudocheilinus</i> Bleeker, 1861.....	261
สกุล <i>Pseudodax</i> Bleeker, 1861	267
สกุล <i>Pteragogus</i> Peter, 1855	272
สกุล <i>Stethojulis</i> Günther, 1864.....	276
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Stethojulis</i>	277
สกุล <i>Suezichthys</i> Smith, 1958.....	301
สกุล <i>Thalassoma</i> Swainson, 1839.....	304
การจำแนกชนิดปลาในสกุล <i>Thalassoma</i>	305
สกุล <i>Wetmorella</i> Fowler & Bean , 1928	322
สรุปและวิจารณ์ผล	326
6.1 เทคนิคในการศึกษาและเก็บตัวอย่าง.....	326
6.2 ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกชนิด.....	326
การใช้คู่มืออนุกรมวิธาน.....	327
6.3 การแพร่กระจาย.....	328
6.3.1 การแพร่กระจายในระดับโลก.....	328
6.3.2 ความหลากหลายของปลานกขุนทองในประเทศไทย.....	330
6.3.3 การศึกษาปลานกขุนทองในประเทศไทย.....	342
6.3.4 การแพร่กระจายของปลานกขุนทองในประเทศไทย.....	343
6.3.5 การเปรียบเทียบการแพร่กระจายระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน.....	361
6.3.6 การเปรียบเทียบการแพร่กระจายของปลานกขุนทองที่พบในเขตเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียง.....	362
6.4 สถานภาพและการจัดการ	365

สรุปและข้อเสนอแนะ	371
สรุป	371
เทคนิคในการศึกษาและเก็บตัวอย่าง	371
ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกชนิด	371
การแพร่กระจาย	372
สถานภาพและการจัดการ.....	373
ข้อเสนอแนะ.....	374
เอกสารอ้างอิง.....	377
ภาคผนวก	385
การใช้ประโยชน์งานวิจัยในด้านการเรียนการสอน.....	418
การเผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการ.....	419
การเผยแพร่ผลงานในการประชุมวิชาการ	419

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4-1 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้โดยเครื่องมือชนิด ต่างๆ จำแนกตามขนาดของตัวอย่าง.....	32
ตารางที่ 4-2 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้โดยเครื่องมือชนิด ต่างๆ จำแนกตามพฤติกรรม	33
ตารางที่ 4-3 ค่าความเหมาะสมของวิธีการศึกษา	35
ตารางที่ 6-1 ชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่ได้เคยมีรายงานไว้	332
ตารางที่ 6-2 ชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษาคั้งนี้แบ่งตามพื้นที่ ศึกษา	348
ตารางที่ 6-3 สถานภาพของปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในประเทศไทย	366
ตารางที่ 6-4 รายชื่อปลาในครอบครัว Labridae ที่สำรวจพบในร้านค้าปลาสวยงาม ตลาดนัดสวนจตุจักร.....	368

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2-1 พื้นที่การศึกษา.....	6
ภาพที่ 2-2 เขตการศึกษา.....	8
ภาพที่ 3-1 ส่วนต่างๆของปลาในครอบครัว Labridae	24
ภาพที่ 3-2 ลักษณะขอบหลังของ preopercle	25
ภาพที่ 3-3 ลักษณะของฟัน uniserial	25
ภาพที่ 3-4 เกล็ดแบบ cycloid scale.....	26
ภาพที่ 3-5 รูปแบบของหาง.....	26
ภาพที่ 4-1 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างปลาในครอบครัว Labridae ที่เก็บ โดยใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ	32
ภาพที่ 5-1 ลักษณะปลาสกุล <i>Anampses</i>	42
ภาพที่ 5-2 ลักษณะปลาสกุล <i>Bodianus</i>	59
ภาพที่ 5-3 ลักษณะปลาสกุล <i>Cheilinus</i>	73
ภาพที่ 5-4 ลักษณะปลาสกุล <i>Choerodon</i>	95
ภาพที่ 5-5 ลักษณะปลาสกุล <i>Cirrhitilabrus</i>	100
ภาพที่ 5-6 ลักษณะปลาสกุล <i>Coris</i>	104
ภาพที่ 5-7 ลักษณะปลาสกุล <i>Diproctacanthus</i>	112
ภาพที่ 5-8 ลักษณะปลาสกุล <i>Epibulus</i>	116
ภาพที่ 5-9 ลักษณะปลาสกุล <i>Gomphosus</i>	122
ภาพที่ 5-10 ลักษณะปลาสกุล <i>Halichoeres</i>	126
ภาพที่ 5-11 ลักษณะปลาสกุล <i>Hemigymnus</i>	193
ภาพที่ 5-12 ลักษณะปลาสกุล <i>Hologymnosus</i>	204
ภาพที่ 5-13 ลักษณะปลาสกุล <i>Iniistius</i>	212
ภาพที่ 5-14 ลักษณะปลาสกุล <i>Labrichthys</i>	220
ภาพที่ 5-15 ลักษณะปลาสกุล <i>Labroides</i>	226
ภาพที่ 5-16 ลักษณะปลาสกุล <i>Leptojulius</i>	235
ภาพที่ 5-17 ลักษณะปลาสกุล <i>Macropharyngodon</i>	239
ภาพที่ 5-18 ลักษณะปลาสกุล <i>Novaculichthys</i>	243
ภาพที่ 5-19 ลักษณะปลาสกุล <i>Oxycheilinus</i>	248

ภาพที่ 5-20 ลักษณะปลาสกุล <i>Paracheilinus</i>	258
ภาพที่ 5-21 ลักษณะปลาสกุล <i>Pseudocheilinus</i>	261
ภาพที่ 5-22 ลักษณะปลาสกุล <i>Pseudodax</i>	267
ภาพที่ 5-23 ลักษณะปลาสกุล <i>Pteragogus</i>	272
ภาพที่ 5-24 ลักษณะปลาสกุล <i>Stethojulis</i>	276
ภาพที่ 5-25 ลักษณะปลาสกุล <i>Suezichthys</i>	301
ภาพที่ 5-26 ลักษณะปลาสกุล <i>Thalassoma</i>	304
ภาพที่ 5-27 ลักษณะปลาสกุล <i>Wetmorella</i>	322
ภาพที่ 6-1 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษาค้างนี้.....	345
ภาพที่ 6-2 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษาของ Sattapoomin (2002)	345
ภาพที่ 6-3 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยและอันดามันในการศึกษาค้างนี้.....	347
ภาพที่ 6-4 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยและอันดามันในการศึกษาของ Sattapoomin (2002)	347
ภาพที่ 6-5 จุดศึกษาบริเวณอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก.....	352
ภาพที่ 6-6 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก.....	353
ภาพที่ 6-7 จุดศึกษาบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก.....	354
ภาพที่ 6-8 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก.....	354
ภาพที่ 6-9 จุดศึกษาบริเวณทะเลอันดามัน.....	356
ภาพที่ 6-10 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอันดามันเหนือ.....	357
ภาพที่ 6-11 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอันดามันใต้	360
ภาพที่ 6-12 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในแต่ละจุดการศึกษา.....	363
ตารางที่ 6-3 สถานภาพของปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในประเทศไทย	366
ตารางที่ 6-4 รายชื่อปลาในครอบครัว Labridae ที่สำรวจพบในร้านค้าปลาสวยงามตลาดนัดสวนจตุจักร	368
ภาพผนวกที่ 1 <i>Anampses caeruleopunctatus</i>	386
ภาพผนวกที่ 2 <i>Anampses lineatus</i>	386
ภาพผนวกที่ 3 <i>Anampses melanurus</i>	386

ภาพผนวกที่ 4	<i>Anampses meleagrides</i>	387
ภาพผนวกที่ 5	<i>Anampses twistii</i>	387
ภาพผนวกที่ 6	<i>Bodianus axillaris</i>	387
ภาพผนวกที่ 7	<i>Bodianus diana</i>	388
ภาพผนวกที่ 8	<i>Bodianus mesothorax</i>	388
ภาพผนวกที่ 9	<i>Bodianus neilli</i>	389
ภาพผนวกที่ 10	<i>Cheilinus chlorourus</i> (A: ตัวผู้ B,C: ตัวเมีย)	389
ภาพผนวกที่ 11	<i>Cheilinus fasciatus</i>	390
ภาพผนวกที่ 12	<i>Cheilinus oxycephalus</i>	390
ภาพผนวกที่ 13	<i>Cheilinus trilobatus</i>	391
ภาพผนวกที่ 14	<i>Cheilinus undulatus</i>	391
ภาพผนวกที่ 15	<i>Choerodon schoenlenii</i>	391
ภาพผนวกที่ 16	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>	392
ภาพผนวกที่ 17	<i>Coris batuensis</i>	392
ภาพผนวกที่ 18	<i>Coris cuvieri</i>	393
ภาพผนวกที่ 19	<i>Diproctacanthus xanthurus</i>	393
ภาพผนวกที่ 20	<i>Epibulus insidiator</i>	394
ภาพผนวกที่ 21	<i>Gomphosus caeruleus</i>	395
ภาพผนวกที่ 22	<i>Halichoeres argus</i>	395
ภาพผนวกที่ 23	<i>Halichoeres bicolor</i>	396
ภาพผนวกที่ 24	<i>Halichoeres chloropterus</i>	397
ภาพผนวกที่ 25	<i>Halichoeres hortulanus</i>	398
ภาพผนวกที่ 26	<i>Halichoeres kallochroma</i>	399
ภาพผนวกที่ 27	<i>Halichoeres leucoxanthus</i>	399
ภาพผนวกที่ 28	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	400
ภาพผนวกที่ 29	<i>Halichoeres marginatus</i>	401
ภาพผนวกที่ 30	<i>Halichoeres melanochir</i>	401
ภาพผนวกที่ 31	<i>Halichoeres melanurus</i>	401
ภาพผนวกที่ 32	<i>Halichoeres nebulosus</i>	402
ภาพผนวกที่ 33	<i>Halichoeres nigrescens</i>	402

ภาพผนวกที่ 34	<i>Halichoeres purpurescens</i>	403
ภาพผนวกที่ 35	<i>Halichoeres scapularis</i>	403
ภาพผนวกที่ 36	<i>Halichoeres timorensis</i>	403
ภาพผนวกที่ 37	<i>Halichoeres vrolikii</i>	404
ภาพผนวกที่ 38	<i>Halichoeres zeylonicus</i>	404
ภาพผนวกที่ 39	<i>Hemigymnus fasciatus</i>	404
ภาพผนวกที่ 40	<i>Hemigymnus melapterus</i>	405
ภาพผนวกที่ 41	<i>Hologymnosus annulatus</i>	406
ภาพผนวกที่ 42	<i>Hologymnosus doliatus</i>	406
ภาพผนวกที่ 43	<i>Iniistius baldwini</i>	406
ภาพผนวกที่ 44	<i>Iniistius pavo</i>	406
ภาพผนวกที่ 45	<i>Labrichthys unilineatus</i>	407
ภาพผนวกที่ 46	<i>Labroides bicolor</i>	408
ภาพผนวกที่ 47	<i>Labroides dimidiatus</i>	408
ภาพผนวกที่ 48	<i>Leptojulis cyanopleura</i>	408
ภาพผนวกที่ 49	<i>Macropharyngodon ornatus</i>	409
ภาพผนวกที่ 50	<i>Novaculichthys taeniourus</i>	409
ภาพผนวกที่ 51	<i>Oxycheilinus celebicus</i>	410
ภาพผนวกที่ 52	<i>Oxycheilinus digrammus</i>	410
ภาพผนวกที่ 53	<i>Oxycheilinus orientalis</i>	411
ภาพผนวกที่ 54	<i>Paracheilinus mccoskeri</i>	411
ภาพผนวกที่ 55	<i>Pseudocheilinus hexataenia</i>	411
ภาพผนวกที่ 56	<i>Pseudodax moluccanus</i>	412
ภาพผนวกที่ 57	<i>Pteragogus cryptus</i>	412
ภาพผนวกที่ 58	<i>Stethojulis albobittata</i>	413
ภาพผนวกที่ 59	<i>Stethojulis bandanensis</i>	413
ภาพผนวกที่ 60	<i>Stethojulis strigiventer</i>	413
ภาพผนวกที่ 61	<i>Stethojulis interrupta</i>	414
ภาพผนวกที่ 62	<i>Stethojulis trilineata</i>	415
ภาพผนวกที่ 63	<i>Suezichthys sp.</i>	415

ภาพผนวกที่ 64 <i>Thalassoma amblycephalum</i> (Juvenile).....	416
ภาพผนวกที่ 65 <i>Thalassoma hardwicke</i>	416
ภาพผนวกที่ 66 <i>Thalassoma jansonii</i>	416
ภาพผนวกที่ 67 <i>Thalassoma lunare</i>	417
ภาพผนวกที่ 68 <i>Wetmorella nigropinnata</i>	417

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการวิจัย

ทะเลเป็นระบบนิเวศขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 71 ของพื้นที่ผิวของโลก ทะเลเป็นแหล่งรวมของความหลากหลายทางชีวภาพที่เอื้อประโยชน์อย่างมากต่อมวลมนุษยชาติ โดยเฉพาะแนวปะการังอันเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง (ธรณ์และสกลพรรณ, 2541)

แนวปะการังของประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นแนวปะการังที่มีความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตสูงมาก (ธรณ์, 2538) สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตอินโดแปซิฟิก อันเป็นเขตที่มีการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในเขตที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงที่สุด (สุชาย, 2543) แนวปะการังมีประโยชน์มากมาย ประการแรกเป็นกำแพงธรรมชาติช่วยลดความรุนแรงของการกัดเซาะชายฝั่งจากคลื่นลมและกระแสน้ำ ประการที่สอง อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตอาหารและยาสำคัญให้แก่มนุษย์ ประการที่สามนอกจากนี้แนวปะการังยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหากินและแพร่พันธุ์ของสัตว์ทะเล ประการที่สี่เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางธรรมชาติ และประการสุดท้ายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น

ปลาเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีความหลากหลายมากที่สุดในโลก (Lieske, E. and R. Myers, 2001) ปลาในแนวปะการังของประเทศไทยมีประมาณ 800 ชนิด (โครงการอุทยานใต้ทะเล จุฬารัตน์ 36, 2538) ปลาเหล่านี้ถือเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า ทั้งในด้านการประมงและในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบัน แนวปะการังเป็นระบบนิเวศที่กำลังเป็นที่สนใจ ในฐานะทรัพยากรการท่องเที่ยว และห้องเรียนธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้

กลุ่มปลาในแนวปะการังที่มีความหลากหลายของชนิดมากที่สุด ได้แก่ ปลาสลิดหิน รองลงมาคือกลุ่มปลานกขุนทองในครอบครัว Labridae (อนุวัต, 2545) ในปัจจุบัน มีการศึกษา

ความหลากหลายของกลุ่มปลาชนิดหินบ้างแล้ว (อนุวัต, 2545) แต่ยังมีการศึกษาด้านการแพร่กระจายของกลุ่มปลานกขุนทองน้อยมาก โดยเฉพาะในหมู่เกาะทางตอนเหนือของทะเลอันดามัน ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษากลุ่มปลาในแนวปะการังโดยรวม แต่ยังไม่มีการแยกศึกษากลุ่มปลานกขุนทองโดยเฉพาะ และเนื่องจากปลาในครอบครัวนี้จะมีความแตกต่างของลักษณะภายนอกระหว่างเพศ และช่วงอายุ ทำให้การศึกษาและจำแนกชนิดค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้วิธีการที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างก็ยังไม่มียุทธวิธีที่ใช้เป็นมาตรฐาน

หมู่เกาะอันดามันเหนือ โดยเฉพาะหมู่เกาะที่อยู่ห่างไกลชายฝั่ง เช่น หมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเลสูงมาก จนอาจกล่าวได้ว่าบางกลุ่มมีมากกว่าร้อยละ 80 ของสิ่งมีชีวิตทางทะเลที่พบในประเทศไทย เช่น ทากทะเล (ณรงค์พล, 2544) กัลปังหาและปะการังอ่อน (สุชาย, 2543) ปลาชนิดหิน (อนุวัต, 2545) การศึกษารายละเอียดในเรื่องของความหลากหลายและการแพร่กระจายของสัตว์ทะเลในบริเวณนี้ จะมีส่วนช่วยเป็นอย่างมาก ทั้งต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรในแนวปะการัง ที่เกือบทั้งหมดอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อีกทั้งยังสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดทำโครงการ Marine Complex : Off Shore Andaman (แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ ไม่ได้ตีพิมพ์) และการนำเสนอหมู่เกาะในบริเวณนี้เป็นอุทยานมรดกโลกในส่วนของ UNESCO

การศึกษาในเรื่องนี้ นอกจากทำให้ประเทศไทยมีข้อมูลและความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับปลาในแนวปะการังมากขึ้น ทราบถึงวิธีการเก็บตัวอย่างปลาที่เหมาะสม สนับสนุนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรธรรมชาติ ยังช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้ความชำนาญ ที่สามารถนำไปใช้ถ่ายทอดต่อนิสิตและนักวิจัยท่านอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทดลองวิธีที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลา
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน และจำแนกชนิดปลาในครอบครัว Labridae
3. เพื่อศึกษาจำนวนชนิดและการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae
4. เพื่อเปรียบเทียบความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ระหว่างจุดที่ทำการศึกษา
5. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาและพฤติกรรมบางประการของปลาในครอบครัวนี้

บทที่ 2 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายหลักในการศึกษาสองส่วนประกอบด้วย การทดสอบหาประสิทธิภาพของวิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่างปลาในครอบครัว Labridae จากธรรมชาติ เพื่อพิจารณาหาวิธีการรวมตัวอย่างที่เหมาะสม และศึกษาความหลากหลายทางชนิดและการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae บริเวณหมู่เกาะในทะเลอันดามันตอนเหนือ

2.1 การศึกษาทดลองวิธีที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลา

2.1.1 ทดลองเก็บรวบรวมปลาด้วยวิธีการต่าง ๆ

1. การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการยิงโดยใช้อุปกรณ์สำหรับยิงปลา
2. การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการใช้อวนตาถี่ขนาดเล็ก, ตาข่าย
3. การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการใช้สวิง
4. การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการใช้เบ็ดตกปลา

2.1.2 สรุปค่าความเป็นไปได้ในการเลือกวิธีการศึกษา

การทดลองเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมตัวอย่างปลา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆหลายประการ โดยให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ตามความเหมาะสมของการศึกษาแนวปะการังของประเทศไทย ใช้วิธี Weighting Technique เพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการต่างๆ โดยใช้ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นตัวเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่างดังนี้

- 1.จำนวนตัวอย่าง หมายถึง จำนวนตัวอย่างที่เก็บได้แต่ละครั้ง
- 2.ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิต หมายถึง ความสามารถในการศึกษาสิ่งมีชีวิตที่มีรูปร่าง สีสัณและลวดลายแตกต่างกันไป

3.ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างแต่ละครั้ง

4.ค่าใช้จ่ายในการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการศึกษา เช่น น้ำมันเรือ เป็นต้น

5. ทักษะหรือความชำนาญของผู้ทำการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการใช้วิธีการศึกษาดังกล่าว ปัจจัยข้อนี้ มีเหตุผลมาจาก บางวิธีการศึกษา ผู้ศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีความชำนาญพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ

6.การก่อให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง หมายถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่แนวปะการังโดยตรง ขณะทำการศึกษา

สำหรับการศึกษานี้จะให้ความสำคัญกับจำนวนตัวอย่าง ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิต ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ทักษะหรือความชำนาญของผู้ทำการศึกษา และการก่อให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อต้องการเปรียบเทียบ ค่าความเหมาะสมของวิธีการเก็บตัวอย่างแต่ละวิธีโดยแสดงค่าเป็นตัวเลข จึงจำเป็นต้องใช้สมการแบบถ่วงน้ำหนัก ดังนี้

$$\text{ความเหมาะสมของวิธีการศึกษา} = \sum (C^{1-n} * W^{C1-Cn}) / \sum W^{1-n}$$

เมื่อ C = ค่าน้ำหนักที่ได้จากการศึกษา

W = ปัจจัยถ่วงน้ำหนัก

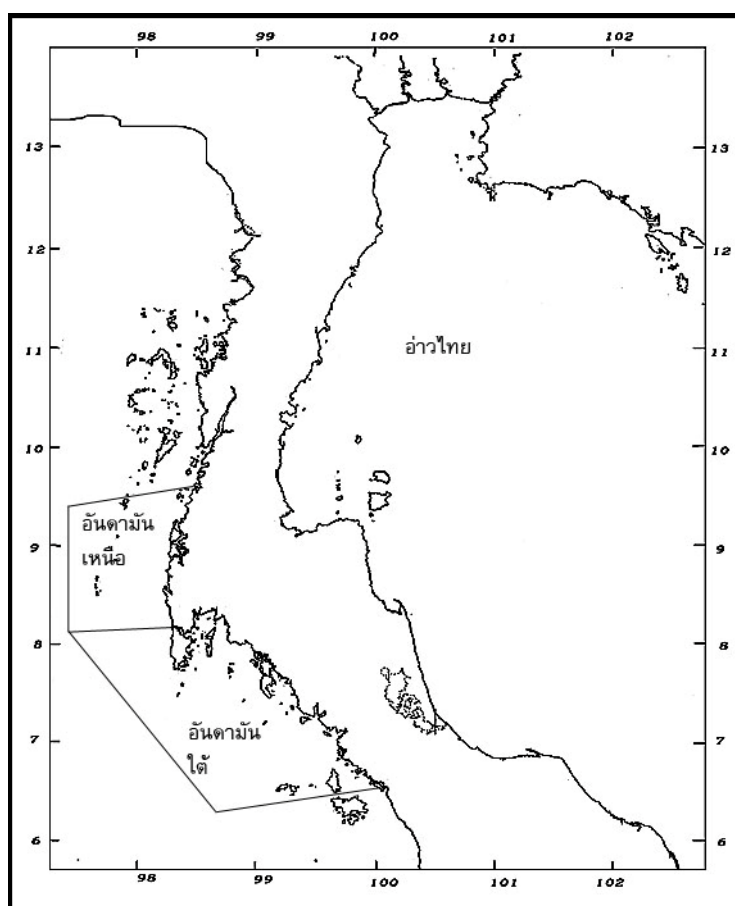
2.2 การศึกษาอนุกรมวิธานและการแพร่กระจาย

2.2.1 กำหนดพื้นที่ศึกษา

เป้าหมายหลักในการศึกษานี้คือการศึกษานิเวศและการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae ในพื้นที่ศึกษาอันดามันตอนเหนือ อย่างไรก็ตามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ครอบคลุมถึงรูปแบบการกระจายพันธุ์ของกลุ่มปลาครอบครัวนี้ ในช่วงปีที่ 2 ของโครงการวิจัย ทางคณะผู้วิจัยได้ขยายขอบเขตการศึกษาออกไปจนครอบคลุมทั้ง อ่าวไทย และ พื้นที่ทะเลอันดามันตอนใต้ ดังนั้นขอบเขตพื้นที่การศึกษาจึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 พื้นที่ศึกษาดังนี้

1. พื้นที่ศึกษาทะเลอันดามันตอนเหนือ โดยคัดเลือก หมู่เกาะสุรินทร์ กองหินริเชรวิ เกาะตาชัย เกาะบอน หมู่เกาะสิมิลันจังหวัดพังงา และหมู่เกาะราชา จังหวัดภูเก็ต เป็นตัวแทน พื้นที่ (ภาพที่ 2-1)

ภาพที่ 2-1 พื้นที่การศึกษา

2. พื้นที่ศึกษาทะเลอันดามันตอนใต้ โดยคัดเลือก หมู่เกาะราชา เกาะไม้ท่อน อ่าวป่าตอง จังหวัดพังงา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และหมู่เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล เป็นตัวแทน พื้นที่

3. พื้นที่ศึกษาทะเลอ่าวไทย โดยคัดเลือกหมู่เกาะล้าน เกาะไผ่ เกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี เกาะมันใน จังหวัดระยอง หมู่เกาะช้าง จังหวัดตรา และ หมู่เกาะง่าม และเกาะเต่า จังหวัดชุมพร เป็นตัวแทนพื้นที่

2.2.2 เขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีการแบ่งเขตในแต่ละจุดที่ทำการศึกษาออกเป็น 6 เขต โดยดัดแปลงจาก Sin และคณะ, 1994 ดังนี้

1. เขต rock pool เป็นบริเวณที่อยู่ติดกับแผ่นดิน เมื่อน้ำขึ้นสูงสุดจะจมอยู่ใต้น้ำ เป็นบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงของความเค็มและอุณหภูมิสูง ภายในเขตนี้จะมีสาหร่ายหลายชนิด เช่น *Caulerpa* sp., *Chaetomorpha* sp, และ *Padina* sp. ปกคลุมพื้นที่ ปลาจะใช้สาหร่ายเหล่านี้เป็นที่หลบซ่อน (ภาพที่ 2-2)

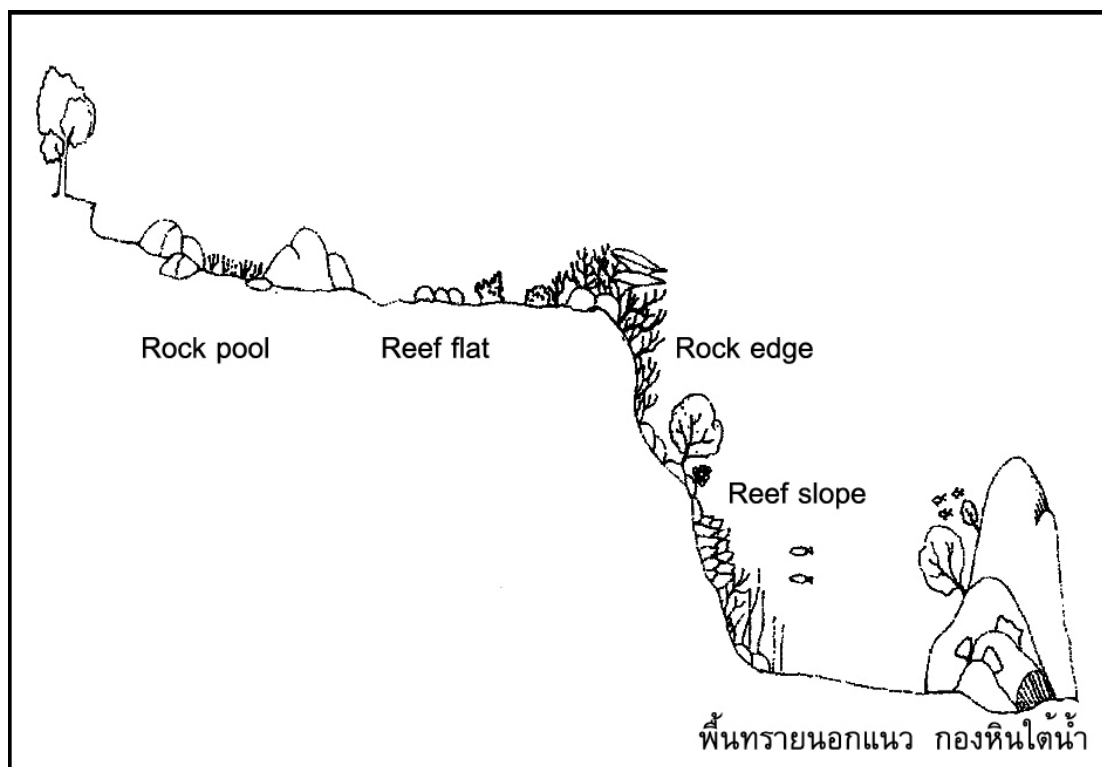
2. เขต reef flat เป็นบริเวณที่เป็นพื้นราบและตื้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทราย ปะการัง และโขดหิน จะไหลลงน้ำเวลาน้ำลงต่ำสุด จึงมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความเค็มสูง ทำให้มีปะการังน้อยชนิด เช่น ปะการังก้อน และปะการังพุ่ม เป็นต้น

3. เขต reef edge เป็นบริเวณที่แคบที่สุด แต่พบว่ามีความหนาแน่นของปะการังมาก และมีปะการังก้อนสะสมรวมตัวกันเกิดเป็นคันหินปะการัง (reef edge) ขนานกับชายฝั่ง แนวปะการังเขตนี้ตื้นกว่าแนวปะการังเขตอื่น เนื่องจากการรวมตัวกันของปะการัง (ณรงค์พล, 2544)

4. เขต reef slope เป็นเขตที่มีความลาดชันของพื้นที่มาก ในเขตนี้มีความหลากหลายของปะการัง และสิ่งมีชีวิตสูง พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกปกคลุมด้วยปะการังแข็ง บางบริเวณมีปะการังอ่อน และกัลปังหา

5. เขตพื้นทรายด้านนอกของแนวปะการัง ในเขตนี้เป็นเขตที่มีความหลากหลายต่ำสุด เป็นพื้นทรายหรือทรายปนโคลน บางบริเวณมีปะการังแข็ง กัลปังหา แส้ทะเล หรือซากปะการัง

6. กองหิน เป็นบริเวณที่มีกระแสน้ำไหลแรง มีทั้งกองหินที่มียอดโผล่พ้นน้ำ และกองหินที่จมอยู่ใต้น้ำ บริเวณนี้จะมีปะการัง และกัลปังหา ขึ้นอยู่ตามแนวลาดชันของกองหิน

ภาพที่ 2-2 เขตการศึกษา

2.2.3 วิธีการสำรวจภาคสนาม

1. การสำรวจดำเนินการโดยการดำน้ำแบบใช้อุปกรณ์ช่วยหายใจใต้น้ำ (SCUBA) และเครื่องคำนวณการดำน้ำอัตโนมัติ (Dive computer) เพื่อช่วยในการคำนวณเวลาในการดำน้ำ
2. การลงไปศึกษาในแต่ละจุด จะเริ่มจากการสำรวจในแนวปะการังจุดที่ลึกที่สุดโดยมีความลึกไม่เกิน 18 เมตร แล้วค่อยๆ ดำน้ำไต่ระดับขึ้นไปยังแนวปะการังบริเวณที่ตื้นกว่า
3. ทำการสังเกตหาปลานกขุนทอง เมื่อพบจะทำการจดบันทึกลักษณะของสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพนิเวศ ความลึก จากนั้นทำการบันทึกภาพ และทำการเก็บตัวอย่าง

4. นำตัวอย่างที่เก็บได้มาถ่ายรูปและเก็บรักษาในขวดสารละลายแอลกอฮอล์, ฟอर्मาลิน ที่มีฉลากบอกสถานที่

2.2.4 การศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน

1. การวัด (Morphometric measurement) ใช้หน่วยเป็นมิลลิเมตร อ้างอิงตามอนุวัด (2545)

1.1. ความยาวของฐานครีบหลัง (Dorsal-fin base length) วัดจากฐานของก้านครีบหลังก้านแรกเป็นเส้นตรงไปยังฐานของก้านครีบหลังก้านสุดท้าย

1.2. ความยาวมาตรฐาน (Standard length) วัดจากปลายสุดของจะงอยปากหรือริมฝีปากบนไปยังฐานของครีบหาง (บริเวณกระดูก hypural plate) เป็นเส้นตรง

1.3. ความยาวตลอดตัว (Total length) ทำการวัดเป็นเส้นตรงจากปลายสุดของจะงอยปากไปยังปลายสุดของก้านครีบหางอันที่ยาวที่สุด

1.4. ความลึกของลำตัว (Body depth) ทำการวัดเป็นเส้นตรงจากขอบบนสุดของด้านหลังไปยังขอบล่างสุดของด้านท้อง โดยเป็นเส้นตรงที่ตั้งฉากกับลำตัวที่ยาวที่สุด

1.5. ความลึกของคอดหาง (Caudal peduncle depth) ทำการวัดเป็นเส้นตรงที่ตั้งฉากกับลำตัวที่สั้นที่สุด จากขอบบนของด้านหลังไปยังขอบล่างของด้านท้อง

1.6. ความยาวของคอดหาง (Caudal peduncle depth) ทำการวัดจากฐานของก้านครีบก้นอันสุดท้ายไปยังฐานของครีบหาง

1.7. ความกว้างของเส้นผ่านศูนย์กลางตา (Orbital diameter) ทำการวัดเป็นเส้นตรงที่ขนาดเท่ากับลำตัวที่ยาวที่สุด จากขอบหน้าสุดของตาไปยังขอบหลังสุดของตา

1.8. ความยาวส่วนหัว (Head length) ทำการวัดเป็นเส้นตรงที่ยาวที่สุดจากปลายสุดของจะงอยปาก ไปยังขอบด้านท้ายของเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (Opercula membrane)

2. การนับ (Meristic count) ทำการนับจำนวนก้านครีบ เกล็ด ซีกรองบนกระดูกเหงือก อ้างอิงตามอนุวัด (2545)

2.1. จำนวนก้านครีบหลัง (Dorsal fin rays) ทำการนับก้านครีบแข็ง (spine) และนับก้านครีบอ่อนทั้งที่แตกแขนงและไม่แตกแขนง ทั้งนี้ใช้เลขโรมันเป็นสัญลักษณ์แทนจำนวนก้านครีบแข็ง และเลขอารบิก แทนจำนวนก้านครีบอ่อน เช่น มีก้านครีบแข็ง 13 ก้าน ก้านครีบอ่อน 14 ก้าน จะเขียนเป็น XIII, 14

2.2. จำนวนก้านครีบกัน (Anal fin rays) ทำการนับก้านครีบแข็งและก้านครีบอ่อนในทำนองเดียวกันกับการนับจำนวนก้านครีบหลัง

2.3. จำนวนก้านครีบอก (Pectoral fin rays) ทำการนับจำนวนก้านครีบแข็งและก้านครีบอ่อนในทำนองเดียวกันกับการนับก้านครีบหลังและก้านครีบกัน

2.4. จำนวนก้านครีบท้อง (Pelvic fin rays) ทำการนับก้านครีบแข็งและก้านครีบอ่อน ในทำนองเดียวกันกับการนับก้านครีบหู

2.5. จำนวนเกล็ดตามแนวเส้นข้างตัว (Lateral line scale) ทำการนับโดยเริ่มนับจากเกล็ดบริเวณส่วนบนของขอบหลัง Opercle ซึ่งอยู่ทางด้านท้ายของหัว โดยนับเฉพาะเกล็ดที่มีรูรับความรู้สึก (sensory pore) ไปทางด้านหลังจนกระทั่งสุดปลายเส้นข้างตัวหรือบริเวณ Hypural plate

2.6. จำนวนซีกรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุด (Gill raker) ทำการนับจำนวนซีกรองซึ่งอยู่บนกระดูกเหงือกอันนอกถัดจาก Pseudobranchiae

2.7. จำนวนเกล็ดด้านบนและด้านล่างของเส้นข้างตัว (Trans-verse scale) ทำการนับจำนวนเกล็ดด้านบนเส้นข้างตัวโดยเริ่มจากจุดเริ่มต้นของครีบหลัง

3. การศึกษาลักษณะของฟัน โดยใช้กล้อง Streomicroscope

2.2.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำโดยนำข้อมูลการวัด นับ และการศึกษาลักษณะบนตัวอย่างมาเปรียบเทียบดูความแตกต่างภายในชนิดเดียวกันและต่างชนิดกัน และเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ชนิดของปลา

บทที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1. การศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธาน

3.1.1 การจัดกลุ่มทางอนุกรมวิธาน

Beaufort (1940) จัดปลานกขุนทองไว้ใน Division Labriformes ซึ่งประกอบด้วย 2 ครอบครัว คือ Labridae และ Scaridae โดยปลานกขุนทองถูกจัดให้อยู่ในครอบครัว Labridae ซึ่งแบ่งออกเป็น 31 สกุล คือ *Cirrhitilabrus*, *Pseudodax*, *Xiphocheilus*, *Choerodon*, *Bodianus*, *ParaBodianus*, *Cymolutes*, *Hemipteronotus*, *Iniistius*, *Xyrichthys*, *Novaculichthys*, *Epibulus*, *Cheilinus*, *Pseudocheilinus*, *Anampses*, *Cheilio*, *Gomphosus*, *Thalassoma*, *Duymaeria*, *Hemigymnus*, *Labroides*, *Diproctacanthus*, *Labrichthys*, *Stethojulis*, *Xenajulis*, *Macropharyngodon*, *Pseudojulis*, *Halichoeres*, *Pseudocoris*, *Coris*, *Hologymnosus*

Day (1958) จัดปลานกขุนทองไว้ในครอบครัว Labridae และได้แบ่งปลาในครอบครัวนี้ออกเป็น 19 สกุล คือ *Chaerops*, *Cossyphus*, *Labroides*, *Cheilinus*, *Epibulus*, *Anampses*, *Hemigymnus*, *Stethojulis*, *PlatyGLOSSUS*, *Novacula*, *Julis*, *Gomphosus*, *Cheilio*, *Coris*, *Cymolutes*, *Pseudodax*, *Scarichthys*, *Callyodon*, *Pseudoscarus*

Masuda *et al.* (1984) จัดปลานกขุนทองอยู่ในครอบครัว Labridae ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ครอบครัวย่อย คือ *Bodianinae*, *Pseudodacinae*, *Corinae* และ *Cheilininae*

Norman (1996) จัดปลานกขุนทองไว้ใน Division Labriformes ซึ่งประกอบด้วย 3 ครอบครัว คือ Labridae, Odacidae และ Scaridae โดยปลานกขุนทองถูกจัดให้อยู่ในครอบครัว Labridae ซึ่งยังแบ่งออกเป็นอีก 9 ครอบครัวย่อย คือ *Julidinae*, *Xyrichthyinae*, *Cheilininae*, *Epibulinae*, *Clepticinae*, *Harpinae*, *Pseudodacinae*, *Labrinae* และ *Neolabrinae*

Nelson (1994) ได้จัดลำดับทางอนุกรมวิธานของปลาในครอบครัว Labridae ไว้ดังนี้

Phylum Chordata

Subphylum Vertebrata

Superclass Gnathostomata

Class Actinopterygii

Subclass Neopterygii

Division Teleostei

Subdivision Euteleostei

Superorder Percomorpha

Order Perciformes

Suborder Labroidei

Family Labridae

Genus *Acantholabrus*

Anampses

Bodianus

Cheilinus

Cheilio

Choerodon

Cirrhilabrus

Clepticus

Coris

Coniella

Ctenolabrus

Cymolutes

Decodon

Diproctacanthus

Doratonotus

Epibulus

Gomphosus

Halichoeres

Hemipteronotus

Hologymnosus

Julichthys

Genus	<i>Labrichthys</i>
	<i>Labroides</i>
	<i>Labropsis</i>
	<i>Labrus</i>
	<i>Lachnolarmus</i>
	<i>Macropharyngodon</i>
	<i>Minilabrus</i>
	<i>Neolabrus</i>
	<i>Novaculichthys</i>
	<i>Oxycheilinus</i>
	<i>Oxyjulis</i>
	<i>Paracheilinus</i>
	<i>Pseudocheilinus</i>
	<i>Pseudocoris</i>
	<i>Pseudodax</i>
	<i>Pseudojulis</i>
	<i>Pteragogus</i>
	<i>Semicossyphus</i>
	<i>Stethojulis</i>
	<i>Suezichthys</i>
	<i>Tautoga</i>
	<i>Tautogolabrus</i>
	<i>Thalassoma</i>
	<i>Wetmorella</i>
Genus	<i>Xyrichtys</i>

3.1.2 การตั้งชื่อสกุลของปลาในครอบครัว Labridae

การศึกษาและจัดลำดับทางอนุกรมวิธานในระดับสกุลโดย Linnaeus ได้ตั้งชื่อสกุล *Labrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1758 โดยมี type genus คือ *Labrus bimaculatus* Linnaeus

Bloch ได้ตั้งชื่อสกุล *Bodianus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1790 โดยมี type genus คือ *Bodianus bodianus* Bloch

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Cheilinus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1802 โดยมี type genus คือ *Cheilinus trilobatus* Lacépède

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Coris* ขึ้นในปี ค.ศ. 1802 โดยมี type genus คือ *Coris aygula* Lacépède

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Gomphosus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1802 โดยมี type genus คือ *Gomphosus caeruleus* Lacépède

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Hemipteronotus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1802 โดยมี type genus คือ *Hemipteronotus quinque-maculatus* Lacépède

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Hologymnosus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1802 โดยมี type genus คือ *Hologymnosus fasciatus* Lacépède

Lacépède ได้ตั้งชื่อสกุล *Cheilio* ขึ้นในปี ค.ศ. 1803 โดยมี type genus คือ *Cheilio auratus* Lacépède

Cuvier ได้ตั้งชื่อสกุล *Epibulus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1817 โดยมี type genus คือ *Sparus insidiator* Pallas

Quoy and Gaimard ได้ตั้งชื่อสกุล *Anampses* ขึ้นในปี ค.ศ. 1824 โดยมี type genus คือ *Anampses cuvier* Quoy and Gaimard

Rüppell ได้ตั้งชื่อสกุล *Halichoeres* ขึ้นในปี ค.ศ. 1835 โดยมี type genus คือ *Halichoeres bimaculatus* Rüppell

Cuvier and Valenciennes ได้ตั้งชื่อสกุล *Acantholabrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1839 โดยมี type genus คือ *Crenilabrus exoletus* Risso

Cuvier and Valenciennes ได้ตั้งชื่อสกุล *Ctenolabrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1839 โดยมี type genus คือ *Labrus rupestris* Linnaeus

Forskål ได้ตั้งชื่อสกุล *Thalassoma* ขึ้นในปี ค.ศ. 1839 โดยมี type genus คือ *Scarus purpureus* Forskål

Schlegel ได้ตั้งชื่อสกุล *Cirrhilabrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1845 โดยมี type genus คือ *Cirrhilabrus temminckii* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Choerodon* ขึ้นในปี ค.ศ. 1847 โดยมี type genus คือ *Labrus macrodontus* Lacépède

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Labroides* ขึ้นในปี ค.ศ. 1851 โดยมี type genus คือ *Labroides paradiseus* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Labrichthys* ขึ้นในปี ค.ศ. 1854 โดยมี type genus คือ *Labrichthys cyanotaenia* Bleeker

Peters ได้ตั้งชื่อสกุล *Pteragogus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1855 โดยมี type genus คือ *Cossyphus opercularis* Peters

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Duymaeria* ขึ้นในปี ค.ศ. 1856 โดยมี type genus คือ *Duymaeria amboinensis* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Xiphocheilus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1856 โดยมี type genus คือ *Xiphocheilus typus* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Diproctacanthus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Labroides xanthurus* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Macropharyngodon* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Julis geoffroy* Quoy and Gaimard

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Novaculichthys* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Labrus taeniourus* Lacépède

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Pseudocheilinus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Pseudocheilinus hexataenia* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Pseudodax* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Odax moluccanus* Valenciennes

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Pseudolabrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Labrus rubiginosus* Timminck and Schlegel

Günther ได้ตั้งชื่อสกุล *Centrolabrus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Labrus exoletus* Linnaeus

Günther ได้ตั้งชื่อสกุล *Cymolutes* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Julis praetextata* Quoy and Gaimard

Günther ได้ตั้งชื่อสกุล *Hemigymnus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1861 โดยมี type genus คือ *Mullus fasciatus* Thunberg

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Diproctacanthus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Labroides xanthurus* Bleeker

Bleeker ได้ตั้งชื่อสกุล *Leptojulis* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Julis (Halichoeres) cyanopleura* Bleeker

Gill ได้ตั้งชื่อสกุล *Iniistius* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Xyrichtys pavo* Cuvier and Valenciennes

Gill ได้ตั้งชื่อสกุล *Lepidaplois* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Labrus axillaris* Bennett

Gill ได้ตั้งชื่อสกุล *Oxycheilinus* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Cheilinus arenatus* Valenciennes

Günther ได้ตั้งชื่อสกุล *Stethojulis* ขึ้นในปี ค.ศ. 1862 โดยมี type genus คือ *Julis strigiventer* Bennett

Fowler and Bean ได้ตั้งชื่อสกุล *Wetmorella* ขึ้นในปี ค.ศ. 1928 โดยมี type genus คือ *Wetmorella philippina* Fowler and Bean

Schmidt ได้ตั้งชื่อสกุล *Labropsis* ขึ้นในปี ค.ศ. 1930 โดยมี type genus คือ *Labropsis manabei* Schmidt

Beaufort ได้ตั้งชื่อสกุล *Xenojulis* ขึ้นในปี ค.ศ. 1939 โดยมี type genus คือ *PlatyGLOSSUS margaritaceus* Macleay

Smith ได้ตั้งชื่อสกุล *Suezichthys* ขึ้นในปี ค.ศ. 1958 โดยมี type genus คือ *Labrichthys caudavittatus* Steindachner, 1898

3.1.3 การแพร่กระจายของปลานกขุนทองครอบครัว Labridae

1. การแพร่กระจายทั่วโลก

Kami *et.al.* (1968) รายงานว่าที่ Guam มีปลาในครอบครัว Labridae 18 สกุล 37 ชนิด

Burgess and Herbert (1973) รายงานว่าในออสเตรเลียมีปลาในครอบครัว Labridae ประมาณ 50-60 ชนิด

Nelson (1994) รายงานว่ามีปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมดประมาณ 500 ชนิด

Isa *et.al.* (1996) ได้ทำการศึกษาชนิดปลาในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ามีปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 25 สกุล 108 ชนิด ซึ่งเป็นปลาที่พบในประเทศไทย 20 สกุล 60 ชนิด

Anderson and Anmed (1998) รายงานว่าในมัลดีฟมีปลาในครอบครัว Labridae 23 สกุล 39 ชนิด

Lieske and Myer (2001) รายงานว่าในเขต tropical pacific มีปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 35 สกุล 183 ชนิด

Kuiter (2002) กล่าวว่า ทั่วโลกมีปลาในครอบครัว Labridae มากกว่า 65 สกุล 460 ชนิด

Parenti and Randall (2002) ได้ทำการรวบรวมรายชื่อชนิดของปลาในครอบครัว Labridae ที่เคยมีรายงานทั้งหมด พบว่ามีจำนวน 68 สกุล 452 ชนิด

Allen *et.al.* (2003) รายงานว่าในเขต tropical pacific มีปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 32 สกุล 185 ชนิด

2. การแพร่กระจายในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย Banasopit and Wongratana (1968) ได้รวบรวมรายชื่อและชนิดของปลาทะเลในน่านน้ำไทย และรายงานไว้ว่าพบปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 9 สกุล 14 ชนิด

ประจวบ (2515) ได้รายงานว่ามีปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในประเทศไทย ทั้งหมด 8 สกุล 12 ชนิด

สุภาพ และคณะ (2521) ได้รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจพรรณปลาบริเวณหินปะการังในน่านน้ำไทย พบปลาในครอบครัวนี้ 14 สกุล 47 ชนิด

สุภาพ (2532) ได้ศึกษาชนิดของปลาในครอบครัว Labridae บริเวณจังหวัดภูเก็ต พบปลาในครอบครัวนี้ทั้งหมด 12 สกุล 23 ชนิด

สุภาพ และคณะ (2530) ได้รวบรวมรายชื่อปลาที่พบในประเทศไทย พบปลาในครอบครัวนี้ทั้งหมด 17 สกุล 36 ชนิด

ปริญญ (2532) ได้รวบรวมรายชื่อปลาทะเลในน่านน้ำไทย พบปลาในครอบครัว Labridae จำนวน 20 สกุล 56 ชนิด

Nateewathana *et al.* (1993) รายงานว่ามีตัวอย่าง (specimen) ที่เก็บไว้ใน Phuket Marine Biological Center จำนวน 11 สกุล 24 ชนิด

Satapoomin (1993) ได้รวบรวมรายชื่อปลาในแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเลฝั่งตะวันตกของประเทศไทย พบปลาในครอบครัว Labridae จำนวน 51 ชนิด และได้กล่าวถึงการพบ new species ในบริเวณนี้ในช่วงเวลาไม่นานมานี้ว่า มีการค้นพบ new species ทั้งหมด 14 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นปลาในครอบครัว Labridae 2 ชนิด ได้แก่ *Leptojulis chrysotaenia* (Randall and Ferraris, 1981) และ *Halichoeres leucoxanthus* (Randall and Smith, 1982)

Monkolprasit *et al.* (1997) ได้รวบรวมรายชื่อปลาทั้งหมดที่พบในประเทศไทย และในจำนวนนี้พบว่าเป็นปลาในครอบครัว Labridae จำนวน 61 ชนิด

วิภูษิต (2541) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมปลากับโครงสร้างถิ่นที่อยู่ในแนวปะการังภาคตะวันออกของประเทศไทย และได้รายงานไว้ว่าพบปลาในครอบครัวนี้ 10 สกุล 22 ชนิด

Satapoomin (2002) ทำการศึกษาเปรียบเทียบพรรณปลาในแนวปะการัง ในน่านน้ำไทยระหว่างอ่าวไทยกับทะเลอันดามัน พบปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 23 สกุล 47 ชนิด (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 ชนิดของปลาในครอบครัว *Labridae* ที่พบในทะเลฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน

ชนิด	สถานที่											
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	A7	A8	A9	A10	A11	A12
<i>Anampses caeruleopunctatus</i>	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
<i>Anampses twisti</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Bodianus axillaries</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Bodianus diana</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>Bodianus mesothorax</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0
<i>Bodianus neillii</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1
<i>Cheilinus chlorourus</i>	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1
<i>Cheilinus fasciatus</i>	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1
<i>Cheilinus trilobatus</i>	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
<i>Choerodon schoenleinii</i>	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
<i>Coris batuensis</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
<i>Coris cuvieri</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0
<i>Diproctacanthus xanthurus</i>	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>Epibulus insidiator</i>	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1
<i>Gomphosus caeruleus</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1
<i>Halichoeres argus</i>	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1
<i>Halichoeres chloropterus</i>	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0
<i>Halichoeres hortulanus</i>	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1
<i>Halichoeres margaritaceus</i>	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
<i>Halichoeres marginatus</i>	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Halichoeres melanurus</i>	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Halichoeres nebulosus</i>	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
<i>Halichoeres nigrescens</i>	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0
<i>Halichoeres purpurascens</i>	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Halichoeres scapularis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
<i>Halichoeres timorensis</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
<i>Halichoeres vrolikii</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
<i>Hemigymnus fasciatus</i>	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1
<i>Hemigymnus melapterus</i>	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Hologymnosus doliatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Labrichthys unilineatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
<i>Labroides bicolor</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
<i>Labroides dimidiatus</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Leptojulius cyanopleura</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1

ชนิด	สถานที่											
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	A7	A8	A9	A10	A11	A12
<i>Macropharyngodon ornatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
<i>Novaculichthys taeniourus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
<i>Oxycheilinus digrammus</i>	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1
<i>Pseudocheilinus hexataenia</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
<i>Pseudodax moluccanus</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Stethojulis albobittata</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Stethojulis interrupta</i>	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
<i>Stethojulis trilineata</i>	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1
<i>Thalassoma hardwicke</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
<i>Thalassoma janseni</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
<i>Thalassoma lunare</i>	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1
<i>Xyrichtys pavo</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

หมายเหตุ 0 = ไม่พบ 1 = พบ

G (Gulf of Thailand) : G1= เกาะจาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ , G2= เกาะมาตรา-ละวะ จังหวัดชุมพร , G3= เกาะเต่า จังหวัดชุมพร , G4= เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง , G5= เกาะมันใน จังหวัดระยอง , G6= เกาะหวาย-เกาะกูด จังหวัดตราด

A (Andaman Sea) : A7= เกาะกำใหญ่ จังหวัดระนอง , A8= เกาะเมียง จังหวัดพังงา , A9= เกาะไม้ท่อน จังหวัดภูเก็ต , A10= เกาะไหง จังหวัดตรัง , A11= เกาะรอก จังหวัดตรัง , A12= เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล

ที่มา: Satapoomin (2002)

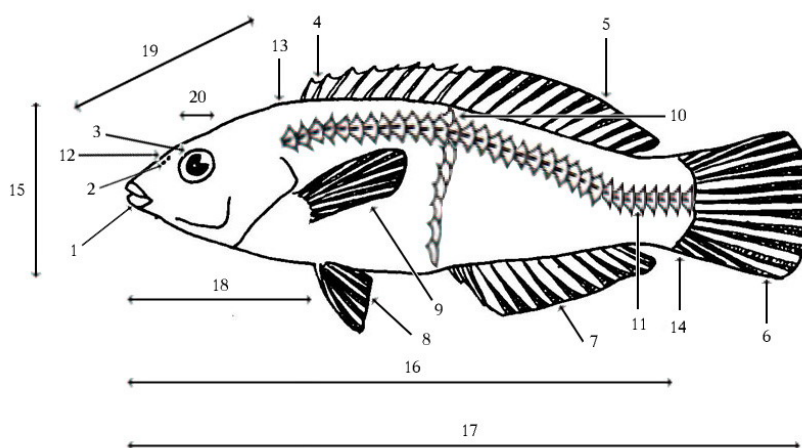
3.1.4. ลักษณะทางอนุกรมวิธานของปลาในครอบครัว Labridae

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง Carpenter and Volker (2001) รายงานไว้ว่าปลาในครอบครัวนี้มีรูปร่างและขนาดที่หลากหลาย (ส่วนใหญ่มีความยาวลำตัวน้อยกว่า 20 เซนติเมตร) เส้นข้างตัวสมบูรณ์หรือขาดตอน ส่วนใหญ่จะโค้งบริเวณด้านท้อง และจะขาดตอนบริเวณด้านท้ายของก้านครีบอกของครีบหลัง (Carpenter and Volker, 2001) เกล็ดเป็นแบบ cycloid ฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม (Carpenter and Volker, 2001) เกล็ดมีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ (Nelson, 1994) ส่วนหัวจะไม่ค่อยมีเกล็ดปกคลุม (Randall *et al.*, 1990) จูมูกมี 2 คู่ อยู่บริเวณด้านข้างของหัว แกนเหงือกมี $3\frac{1}{2}$ แถว (คณะประมง, 2541ก) ปากจะยื่นออกมาและมีตำแหน่งของปากอยู่ทางอยู่ด้านหน้า (terminal) ส่วนใหญ่มีริมฝีปากยื่นยาว กระดูบนขากรรไกรบน (maxilla) ไม่เปิดออกบนแก้ม (Carpenter and Volker, 2001) ฟันที่ขากรรไกรเป็นแบบฟันเขี้ยว (caniniform) ปกติจะแยกออกจากกัน ฟัน 1-2 คู่หน้าจะมีขนาดใหญ่และจะยื่นออกมาด้านหน้า มีไม่กี่ชนิดที่ฟันด้านข้างจะลดรูปและเชื่อมรวมกันและฟันด้านหน้าเปลี่ยนรูปไปเป็นฟันแบบฟันสั้ว (incisor) ยื่นออกมา มีฟันเป็นกลุ่มๆที่แข็งแรงบริเวณคอหอย (pharyngeal teeth) (Carpenter and Volker, 2001) (ภาพที่ 3-1 ถึง 3-4)

ครีบหลังตอนเดียวยาว (ยกเว้นสกุล *Xyrichtys* ที่จะมีก้านครีบแข็ง 2 อัน แยกออกมา) ก้านครีบหลังค่อนข้างแข็งและยืดหยุ่นได้ดี ฐานของก้านครีบแข็งและก้านครีบอกส่วนใหญ่จะมีความยาวใกล้เคียงกัน แต่ในบางชนิดอาจจะมีก้านครีบแข็งจำนวนน้อยอยู่ทางด้านหน้าและมีก้านครีบอกจำนวนมากอยู่ทางด้านหลัง มีก้านครีบแข็ง 8-21 ก้าน (ปกติมี น้อยกว่า 15 ก้าน) ก้านครีบอก 6-21 ก้าน (Carpenter and Volker, 2001) ครีบก้น มีก้านครีบแข็ง 3-6 ก้าน (ปกติมี 3 ก้าน แต่อาจลดลงเหลือ 2 ก้าน ในบางชนิด) ก้านครีบอก 7-18 ก้าน (Nelson, 1994) ครีบท้องของปลาในครอบครัวนี้มีรูปแบบทางหลากหลาย ตั้งแต่แบบหยักเล็กน้อย

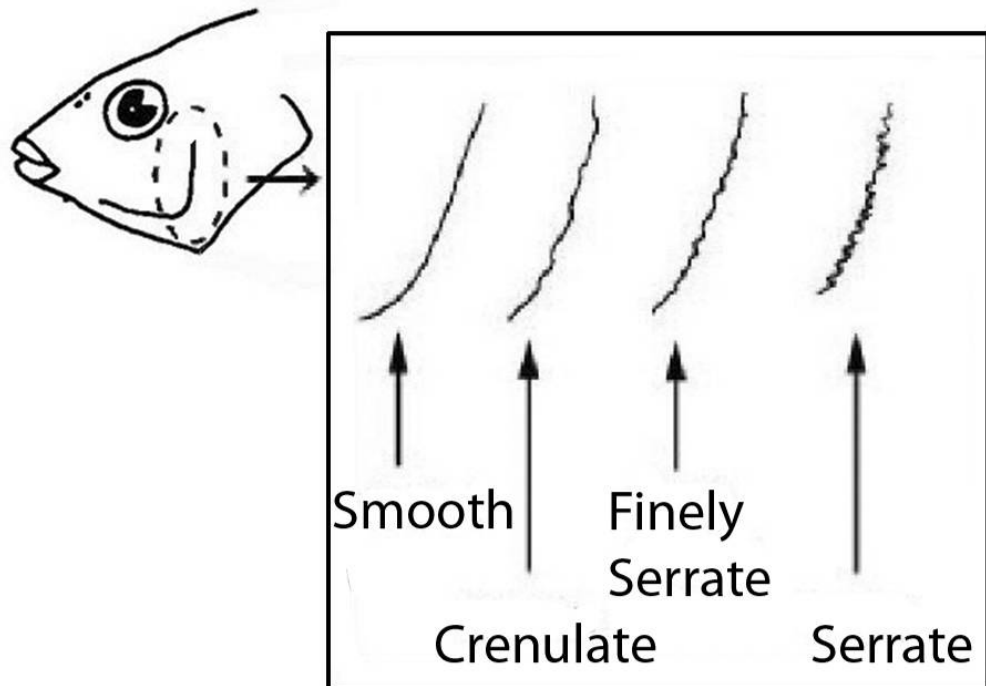
(emarginate), กลม (rounded) และตัดตรง (truncate) ในบางสกุลส่วนของครีบหางจะเป็นเส้น (filament) ยื่นยาวออกไป (Carpenter and Volker, 2001) (ภาพที่ 3-5)

ปลาในครอบครัวนี้ส่วนใหญ่จะมีสีสดใสและมีลวดลายของสีที่ซับซ้อน รวมถึงมีแถบ, เส้น, จุด, รอยต่างและจุดเป็นวงๆ ที่มีสีหลากหลายตั้งแต่ น้ำตาล, น้ำเงิน, เขียว, แดง, เหลือง และขาว โดยส่วนใหญ่รูปแบบของสีจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและจะมีความแตกต่างระหว่าง เพศ

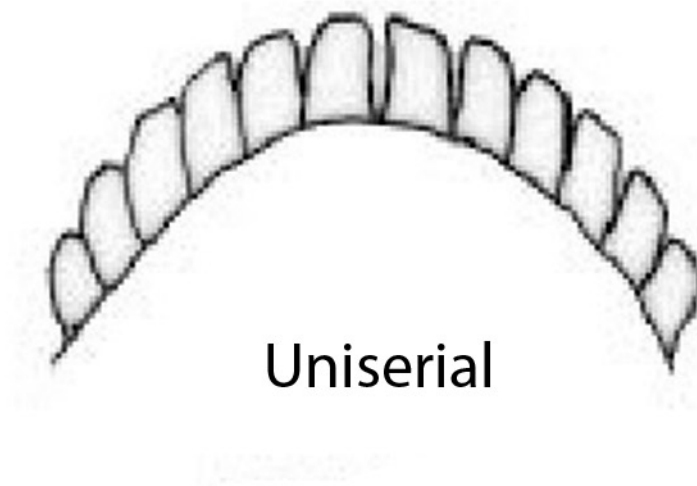

ภาพที่ 3-1 ส่วนต่าง ๆ ของปลาในครอบครัว Labridae

1 = ปาก (Mouth), 2 = จมูก (Nostril), 3 = ตา (Eye), 4 = ครีบหลังส่วนที่เป็นครีบแข็ง (Spinous dorsal fin), 5 = ครีบหลังส่วนที่เป็นครีบอ่อน (Soft dorsal fin), 6 = ครีบหาง (Caudal fin), 7 = ครีบก้น (Anal fin), 8 = ครีบท้อง (Pelvic fin), 9 = ครีบอก (Pectoral fin), 10 = เกล็ดเหนือเส้นข้างตัว (Scale above lateral line), 11 = เกล็ดในแนวเส้นข้างตัว, 12 = จะงอยปาก (Snout), 13 = คอ (Nape), 14 = คอดหาง (Caudal peduncle), 15 = ความลึกของลำตัว (Body depth), 16 = ความยาวมาตรฐาน (Standard length), 17 = ความยาวเหยียด (Total length), 18 = ความยาวของส่วนหัว (Head length), 19 = Predorsal length, 20 = ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางกลางตา (Eye length)

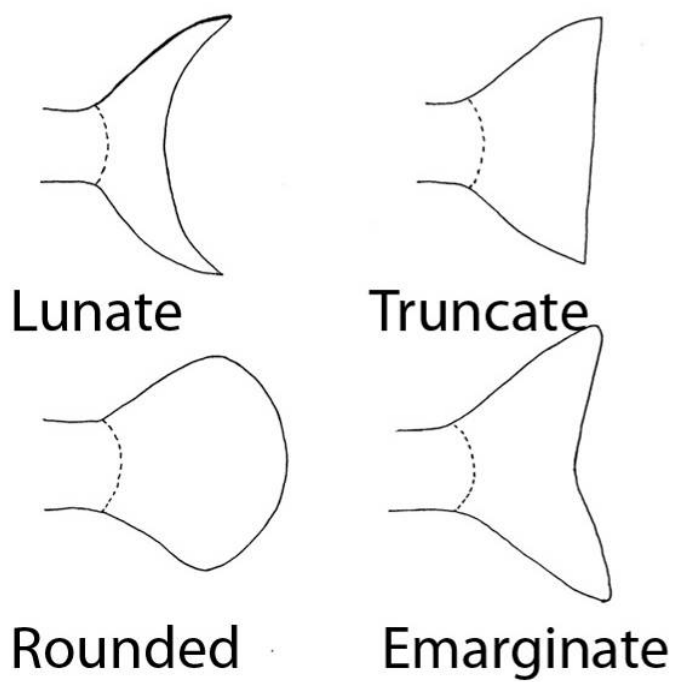
ภาพที่ 3-2 ลักษณะขอบหลังของ preopercle

ภาพที่ 3-3 ลักษณะของฟัน uniserial

ภาพที่ 3-4 เกล็ดแบบ cycloid scale

ภาพที่ 3-5 รูปแบบของหาง

3.2. การศึกษาชีววิทยาและพฤติกรรมบางประการของปลาในครอบครัว Labridae

3.2.1 การแพร่กระจายและแหล่งอาศัย

ปลาในครอบครัว Labridae ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตร้อน แต่มีบางชนิดที่อาศัยอยู่ในเขตอบอุ่น (Fowler and Bean, 1928) สามารถพบปลาในครอบครัวนี้ได้ในทุกเขตสภาพแวดล้อมของแนวปะการัง โดยสามารถพบอยู่ตัวเดียว เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม เวลานอนจะนอนในรูหรือรอยแยกของหิน ในบางชนิดที่มีขนาดเล็กจะนอนโดยฝังตัวอยู่ในทราย ปลาในครอบครัวนี้เป็นปลาที่ตกใจง่าย และไม่มีพฤติกรรมการสร้างอาณาเขตหรือหวงถิ่น (Michael and Laura, 1994) ปลาในครอบครัวนี้ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณน้ำตื้น และสามารถอาศัยอยู่ในแหล่งที่อยู่ที่หลากหลาย เช่น แนวปะการัง แนวหิน พื้นทราย แหล่งหญ้าทะเล และสาหร่าย แต่พบได้น้อยมากในบริเวณที่เป็นโคลน บางชนิดจะพบได้ที่ระดับความลึกถึง 100 เมตร (Carpenter and Volker, 2001) โดยประมาณ 82% ของจำนวนชนิดปลาในครอบครัวนี้จะพบบริเวณ Indo-Pacific โดยที่ออสเตรเลียจะพบปลากลุ่มนี้ได้มากที่สุด (ประมาณ 30% ของจำนวนชนิดทั้งหมด หรือ ประมาณ 70% ของจำนวนสกุลทั้งหมด) (Parenti and Randall, 2002)

3.2.2 พฤติกรรมการกินอาหาร

ปลาในครอบครัว Labridae เป็นพวกที่กินเนื้อ (carnivorous) มีฟันและขากรรไกรที่แข็งแรง มีการกินอาหารค่อนข้างหลากหลาย อาหารที่กินจะเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ตามพื้นท้องทะเล เช่น หอยฝาเดียว หอยสองฝา กุ้ง ปู ปลา รวมถึงแพลงก์ตอนสัตว์ สาหร่าย และปรสิติที่อยู่ภายนอกร่างกาย (Carpenter and Volker, 2001) สามารถหากินได้ทั้งเวลากลางวันและเวลากลางคืน แต่ส่วนใหญ่จะหากินเวลากลางวัน ปลาในครอบครัว Labridae มีกระเพาะอาหารเป็นแบบตรง (สุภาพและคณะ, 2530) โดยปลาสกุล *Thalassoma* กินแพลงก์

ดอนสัตว์ กุ้ง ปู หอย ปลา ฟองน้ำ เอคไคโนเดิร์มเป็นอาหาร (สุภาพและคณะ, 2530) ในขณะที่ปลาในสกุล *Labroides* และ ระยะเวลาที่เป็นวัยอ่อนของสกุล *Labropsis* และ *Bodianus* จะกินพวกกุ้ง ปู และปรสิตที่อยู่ภายนอกร่างกายเป็นอาหารเป็นอาหาร ในขณะที่ระยะที่เป็นตัวเต็มวัยของสกุล *Labropsis*, *Labrichthys* และ *Diproctacanthus* จะกินโพลิพของปะการังเป็นอาหาร (Randall et. al., 1990)

3.2.3. พฤติกรรมการเปลี่ยนเพศ

ในสังคมของปลานกขุนทอง ลักษณะทางเพศเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก โดยทั่วไปปลาในครอบครัวนี้เป็นปลาที่แยกเพศผู้และเพศเมีย แต่มีบางชนิดที่สามารถเปลี่ยนเพศ จากเพศเมียเป็นเพศผู้ และจะมีการเปลี่ยนแปลงสีสันทให้สว่างขึ้น แต่สาเหตุของการเปลี่ยนเพศยังไม่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการเสนอแนะถึงปัจจัยบางอย่าง เช่น สิ่งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนเพศ คือความสัมพันธ์ระหว่างเพศผู้และสภาวะทางสังคม หรือขนาดของร่างกาย (Michael and Laura, 1994)

ปลาพยาบาล (*Labroides dimidiatus*) เป็นตัวอย่างที่สำคัญของการเปลี่ยนเพศที่มีปัจจัยจากเพศผู้ และสภาวะทางสังคม คือ ปลาเพศผู้ขนาดใหญ่ 1 ตัวจะปกครองกลุ่มของเพศเมียมากถึง 6 ตัว โดยกลุ่มของเพศเมียจะมีการปกครองกันเองโดยใช้ระบบลำดับชั้น ซึ่งเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจะมีลำดับชั้นที่สูงที่สุด และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันภายในอาณาเขตของเพศผู้ได้ แต่ต้องดูแลเพศเมียในลำดับชั้นที่ต่ำกว่า ถ้าเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดหรือเพศเมียตัวใดตัวหนึ่งถูกเอาออกไป เพศเมียในลำดับถัดไปก็จะเลื่อนลำดับชั้นขึ้นมาแทน แต่ถ้าตัวผู้ถูกเอาออกไป เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดก็จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีพลังอำนาจในการต่อสู้กับเพศผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ที่พยายามจะมาแย่งแย่งอาณาเขตและกลุ่มของเพศเมีย ถ้าเพศเมียมีขนาดใหญ่และก้าวร้าวเพียงพอที่จะต่อต้านการรุกรานได้ ภายในไม่กี่ชั่วโมง เพศเมีย

ดังกล่าวก็จะเริ่มรับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของเพศผู้ และจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างสมบูรณ์ภายในระยะเวลาไม่กี่วัน

Kuiter (2002) รายงานไว้ว่า ปลาเพศผู้ในครอบครัวนี้ที่พบ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศเมียที่เปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ เนื่องจากปลาครอบครัวนี้มีพฤติกรรมการสร้าง harem คือ ปลาเพศผู้ 1 ตัว จะปกครองปลาเพศเมียหลายตัว แต่ก็มีบางชนิดที่ปริมาณปลาที่เป็นเพศผู้มาตั้งแต่เกิด (primary male) จะเท่ากับปลาเพศเมียที่เปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ (secondary male) ซึ่งสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างได้โดย พวกที่เป็นเพศเมียเปลี่ยนเพศมาเป็นเพศผู้ ลำตัวจะมีสีสว่าง หรือสีอมน้ำตาล แต่ตัวจะมีขนาดเล็ก และมีการจับคู่ผสมพันธุ์

3.2.4. พฤติกรรมการสืบพันธุ์

ปลาในครอบครัวนี้มีการสืบพันธุ์โดยการวางไข่ โดยจะมีการสืบพันธุ์และวางไข่ได้ตลอดทั้งปี ปลาในครอบครัวนี้จะวางไข่บริเวณโซนไหล่สัน (reef edge) หรือโซนลาดชันด้านนอก (outer reef slope) ของแนวปะการัง ปลาในครอบครัวนี้ที่อาศัยอยู่ในเขตอบอุ่นจะมีการปล่อยไข่เป็นแบบไข่ลอย ใกล้เคียงน้ำ (Michael and Laura, 1994) ปลากลุ่มนี้จะมีช่วงเวลาสืบพันธุ์ที่จำเพาะเจาะจงในแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงบ่ายหรือเย็น การวางไข่จะเกิดขึ้นระหว่างช่วงระยะเวลาสั้นๆในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม โดยในบริเวณที่มีกระแสน้ำขึ้น-น้ำลงรุนแรง การวางไข่จะเกิดขึ้นหลังจากน้ำขึ้นสูงสุด เพื่อที่กระแสน้ำจะสามารถพัดพาไข่ออกจากแนวปะการังได้ ไข่ของปลาในครอบครัวนี้มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.5-1.1 มิลลิเมตร จะใช้เวลาฟักภายใน 24 ชั่วโมง ตัวอ่อนที่ออกมาจะมีขนาดเล็กมาก มีความยาวประมาณ 1.5-2.7 มิลลิเมตร และมีถุงไข่แดงขนาดใหญ่ (Kuiter, 2002)

ในปลานกขุนทองที่วางไข่เป็นกลุ่ม การวางไข่จะเริ่มต้นโดยการเคลื่อนที่อย่างไร้จุดหมายพร้อมกันอย่างซ้ำๆ เพื่อสร้างกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะเพิ่มขึ้นเมื่อว่ายน้ำเร็วขึ้น ไม่มีจุดหมายมากขึ้น อยู่รวมกันหนาแน่นขึ้น และปลาทั้งกลุ่มก็จะว่ายน้ำขึ้นเข้าไปอยู่ในมวลน้ำ จากนั้น

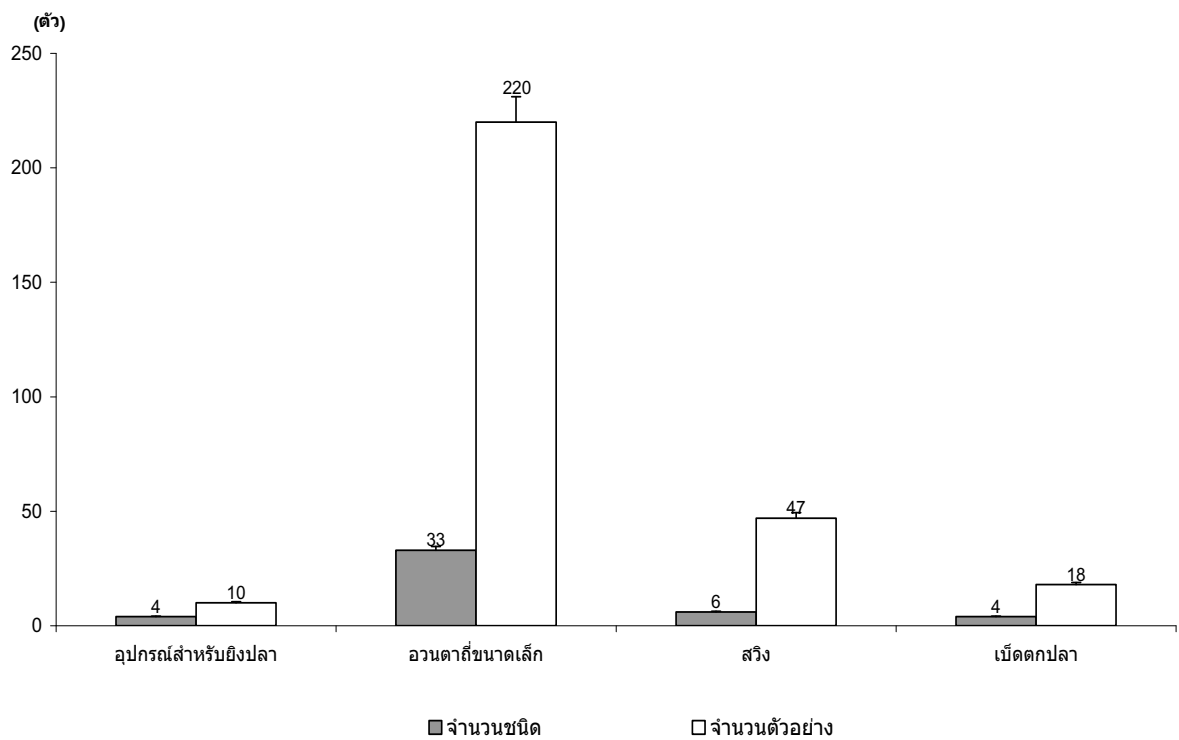
ก็จะเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางตรงกันข้ามทันที แล้วปล่อยไข่และน้ำเชื้อไว้ข้างหลัง ซึ่งไข่และน้ำเชื้อจะแพร่กระจายไปในมวลน้ำ

ในปลานกขุนทองที่วางไข่เป็นคู่ เพศผู้จะสร้างอาณาเขตชั่วคราวสำหรับวางไข่บนส่วนของหินหรือปะการังที่ยื่นออกมา จากบริเวณดังกล่าวเพศผู้จะเข้าไปเกี่ยวพาราสีกับตัวเมียที่ว่ายผ่านมา โดยเคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นวงในมวลน้ำ และจะมีการสั่นร่างกายไปด้วยในขณะที่ว่ายน้ำถอยหลังและไปข้างหน้าเพื่อจะจับคู่ผสมพันธุ์ เมื่อตัวเมียพร้อม ตัวเมียจะส่งสัญญาณเพื่อดึงดูดตัวผู้ โดยการโค้งร่างกายเป็นรูปตัว S เพื่อแสดงว่ามีไข่อยู่ในท้อง จากนั้นจะมีการเคลื่อนที่ขึ้นลงอย่างรวดเร็วไปยังอาณาเขตที่สร้างไว้เพื่อวางไข่

บทที่ 4 ประสิทธิภาพของวิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าวิธีการที่เหมาะสมในการเก็บตัวอย่างปลามากที่สุดคือการใช้วนตา ถีขนาดเล็ก เนื่องจากการใช้วิธีนี้ได้จำนวนตัวอย่างและความหลากหลายในการจับแต่ละครั้ง มากกว่าวิธีอื่น (33 ชนิด รวม 220 ตัวอย่าง) และผู้ทำการเก็บตัวอย่างไม่จำเป็นต้องมีทักษะ หรือความชำนาญในการใช้เครื่องมือดังกล่าว อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง น้อย วิธีการที่เหมาะสมรองลงมาคือการใช้สวิง (6 ชนิด รวม 47 ตัวอย่าง) การใช้เบ็ดตกปลา (4 ชนิด รวม 18 ตัวอย่าง) และการยิงโดยใช้อุปกรณ์สำหรับยิงปลา (4 ชนิด รวม 10 ตัวอย่าง) ตามลำดับ (ภาพที่ 4-1) เมื่อทำการจำแนกชนิดปลาตามขนาดของตัวอย่าง พบว่า วนตาถีขนาดเล็กสามารถใช้เก็บตัวอย่างปลาได้ทุกขนาด ในขณะที่สวิงสามารถใช้สำหรับเก็บตัวอย่าง ได้ทั้งขนาดเล็กและขนาดกลาง แต่พบว่าอุปกรณ์สำหรับยิงปลาและเบ็ดตกปลานั้นมีความจำเพาะเจาะจงกับขนาดของตัวอย่าง โดยอุปกรณ์สำหรับยิงปลานั้นเหมาะสำหรับการเก็บ ตัวอย่างปลาขนาดกลางเท่านั้น ในขณะที่เบ็ดตกปลาที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาขนาดใหญ่เท่านั้น เมื่อทำการจำแนกชนิดของตัวอย่างตามพฤติกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปลาที่มีพฤติกรรมการรวมฝูง (Schooling) และปลาที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยว (Solitary) พบว่า วนตาถีขนาดเล็กและสวิง สามารถเก็บตัวอย่างได้ทั้ง 2 กลุ่ม ในขณะที่ เบ็ดตกปลา และอุปกรณ์ สำหรับยิงปลา เหมาะสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยวเท่านั้น

เมื่อทำการจำแนกชนิดปลาตามขนาดของตัวอย่าง พบว่า วนตาถีขนาดเล็กสามารถใช้ เก็บตัวอย่างปลาได้ทุกขนาด ในขณะที่สวิงสามารถใช้สำหรับเก็บตัวอย่างได้ทั้งขนาดเล็กและ ขนาดกลาง แต่พบว่าอุปกรณ์สำหรับยิงปลาและเบ็ดตกปลานั้นมีความจำเพาะเจาะจงกับขนาด ของตัวอย่าง โดยอุปกรณ์สำหรับยิงปลานั้นเหมาะสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาขนาดกลาง เท่านั้น ในขณะที่เบ็ดตกปลาที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างปลาขนาดใหญ่เท่านั้น (ตารางที่ 4-1)

ภาพที่ 4-1 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างปลาในครอบครัว *Labridae* ที่เก็บโดยใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ

ตารางที่ 4-1 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้โดยเครื่องมือชนิดต่าง ๆ จำแนกตามขนาดของตัวอย่าง

เครื่องมือ	จำนวน					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	ชนิด	ตัวอย่าง	ชนิด	ตัวอย่าง	ชนิด	ตัวอย่าง
อุปกรณ์สำหรับยิงปลา	0	0	4	10	0	0
อวนตาข่ายขนาดเล็ก	1	1	25	160	7	59
สวิง	1	5	5	42	0	0
เบ็ดตกปลา	0	0	0	0	4	18

ในขณะเดียวกัน หากทำการจำแนกชนิดของตัวอย่างตามพฤติกรรม โดยแบ่งออกปลาในครอบครัวนี้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปลาที่มีพฤติกรรมการรวมฝูง (Schooling) และปลาที่อาศัยอยู่ตัวเดียว (Solitary) พบว่า อวนตาถี่ขนาดเล็กและสวิง สามารถเก็บตัวอย่างได้ทั้ง 2 กลุ่ม ในขณะที่ เบ็ดตกปลา และอุปกรณ์สำหรับยิงปลา เหมาะสำหรับเก็บตัวอย่างปลาที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยวเท่านั้น (ตารางที่ 4-2)

ตารางที่ 4-2 อัตราส่วนจำนวนชนิดและจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้โดยเครื่องมือชนิดต่าง ๆ จำแนกตามพฤติกรรม

เครื่องมือ	ปลาที่อยู่ตัวเดียว		ปลาที่มีพฤติกรรมการรวมฝูง	
	จำนวนชนิด	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนชนิด	จำนวนตัวอย่าง
อุปกรณ์สำหรับยิงปลา	3	9	1	1
อวนตาถี่ขนาดเล็ก	26	139	7	81
สวิง	1	5	5	42
เบ็ดตกปลา	4	18	0	0

จากข้อมูลทั้งหมด หากจะพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการเก็บตัวอย่างเพื่อการศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆหลายประการ โดยแต่ละปัจจัยจะมีลำดับความสำคัญแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธี Weighting Technique เพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการต่างๆ โดยมีปัจจัยที่ใช้เป็นตัวเปรียบเทียบดังนี้

1. จำนวนตัวอย่าง หมายถึง จำนวนตัวอย่างที่เก็บได้แต่ละครั้ง
2. ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิต หมายถึง ความสามารถในการศึกษาสิ่งมีชีวิตที่มีรูปร่าง สีสัณและลวดลายแตกต่างกันไป
3. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการศึกษา เช่น น้ำมันเรือ เป็นต้น

4. ทักษะหรือความชำนาญของผู้ทำการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการใช้วิธีการศึกษาดังกล่าว ปัจจัยข้อนี้ มีเหตุผลมาจาก บางวิธีการศึกษา ผู้ศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีความชำนาญพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและแม่นยำ

5. การก่อให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง หมายถึง ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่แนวปะการังโดยตรง ขณะทำการศึกษา

สำหรับการศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับจำนวนตัวอย่าง ความสมบูรณ์ของตัวอย่าง ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิต ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ทักษะหรือความชำนาญของผู้ทำการศึกษา และการก่อให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อต้องการเปรียบเทียบ ค่าความเหมาะสมของวิธีการเก็บตัวอย่างแต่ละวิธีโดยแสดงค่าเป็นตัวเลข จึงจำเป็นต้องใช้สมการแบบถ่วงน้ำหนัก ดังนี้

$$\text{ความเหมาะสมของวิธีการศึกษา} = \sum (C^{1-n} * W^{C1-Cn}) / \sum W^{1-n}$$

เมื่อ C = ค่าน้ำหนักที่ได้จากการศึกษา

W = ปัจจัยถ่วงน้ำหนัก

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้างต้น เมื่อนำผลที่ได้มาประเมินเป็นตัวเลขเพื่อคำนวณในสมการแบบถ่วงน้ำหนัก เพื่อสรุปความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการเก็บตัวอย่างนี้ พบว่าการใช้วนตาถีขนาดเล็ก เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการเก็บตัวอย่างปลานกขุนทอง รองลงมาคือการใช้สวิง การใช้เบ็ดตกปลา และการใช้อุปกรณ์สำหรับยิงปลา ตามลำดับ (ตารางที่ 4-3)

ตารางที่ 4-3 ค่าความเหมาะสมของวิธีการศึกษา

ปัจจัย(ถ่วงน้ำหนัก)	วิธีการศึกษา			
	อุปกรณ์ยิงปลา	อวนตาถี่	สวิง	เบ็ดตกปลา
จำนวนตัวอย่าง ^{1/} (x5)	1	5	3	2
คุณภาพของตัวอย่างที่เก็บได้ ^{2/} (x5)	4	3	4	5
ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิต ^{3/} (x4)	2	5	3	1
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ^{4/} (x3)	4	2	3	5
ทักษะหรือความชำนาญของผู้ทำการศึกษา ^{5/} (x2)	1	5	5	2
การก่อให้เกิดความเสียหายแก่แนวปะการัง ^{6/} (x1)	4	2	3	5
รวม	51	78	69	63
ความเหมาะสม	2.6	3.9	3.5	3.2

หมายเหตุ

^{1/} ค่าของ 1 คือ ได้จำนวนตัวอย่างน้อย 5 คือ ได้จำนวนตัวอย่างมาก

^{2/} ค่าของ 1 คือ มีความสมบูรณ์ของตัวอย่างมาก 5 คือ มีความสมบูรณ์ของตัวอย่างน้อย

^{3/} ค่าของ 1 คือ มีความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิตน้อย 5 คือ มีความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิตมาก

^{4/} ค่าของ 1 คือ ค่าใช้จ่ายสูง 5 คือ ค่าใช้จ่ายต่ำ

^{5/} ค่าของ 1 คือ จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญ 5 คือ ไม่จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญหรือจำเป็นน้อย

^{6/} ค่าของ 1 คือ ก่อให้เกิดความเสียหายสูง 5 คือ ก่อให้เกิดความเสียหายน้อยหรือไม่เกิด

บทที่ 5 การแพร่กระจาย การสำรวจทางอนุกรมวิธานและการจำแนกชนิด

จากการศึกษาครั้งนี้พบปลาในครอบครัว Labridae ในแนวปะการังของประเทศไทย

ทั้งสิ้น 27 สกุล 69 ชนิด ได้แก่

<i>Anampses</i> 5 ชนิด	<i>Bodianus</i> 4 ชนิด	<i>Cheilinus</i> 5 ชนิด
<i>Choerodon</i> 1 ชนิด	<i>Cirrhilabrus</i> 1 ชนิด	<i>Coris</i> 2 ชนิด
<i>Diproctacanthus</i> 1 ชนิด	<i>Epibulus</i> 1 ชนิด	<i>Gomphosus</i> 1 ชนิด
<i>Halichoeres</i> 17 ชนิด	<i>Hemigymnus</i> 2 ชนิด	<i>Hologymnosus</i> 2 ชนิด
<i>Iniistius</i> 3 ชนิด	<i>Labrichthys</i> 1 ชนิด	<i>Labroides</i> 2 ชนิด
<i>Leptojulis</i> 1 ชนิด	<i>Macropharyngodon</i> 1 ชนิด	<i>Novaculichthys</i> 1 ชนิด
<i>Oxycheilinus</i> 3 ชนิด	<i>Paracheilinus</i> 1 ชนิด	<i>Pseudocheilinus</i> 1 ชนิด
<i>Pseudodax</i> 1 ชนิด	<i>Pteragogus</i> 1 ชนิด	<i>Stethojulis</i> 5 ชนิด
<i>Thalassoma</i> 4 ชนิด	<i>Suezichthys</i> 1 ชนิด	และ <i>Wetmorella</i> 1 ชนิด

โดยมีปลาในสกุล *Iniistius* และ *Suezichthys* สกุลละ 1 ชนิด ที่ยังแยกชนิดไม่ได้

จากการศึกษาครั้งนี้พบปลานกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทย 8 ชนิด โดยพบบริเวณฝั่งอันดามัน 7 ชนิด และฝั่งอ่าวไทย 1 ชนิด บริเวณที่พบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา พบ 49 ชนิด และหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา พบ 46 ชนิด

5.1 ลักษณะทางอนุกรมวิธาน

การจำแนกสกุลปลาในครอบครัว Labridae

1a. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 11-13 ก้าน.....	2
1b. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 7-10 ก้าน.....	5
2a. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 11 ก้าน.....	3
2b. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 12-13 ก้าน.....	4
3a. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 9 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบบ้าง 3 ก้าน ก้านครีบบ้าง 9 ก้าน ปาก และขากรรไกรมีขนาดเล็ก.....	<i>Cirrhilabrus</i>
3b. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 12 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบบ้าง 3 ก้าน ก้านครีบบ้าง 14 ก้าน ปาก มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ขอบด้านข้างของขากรรไกรจะเชื่อมรวมกันเป็นสัน.....	<i>Pseudodax</i>
4a. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 12 ก้าน ก้านครีบบ้าง 10-11 ก้าน.....	<i>Bodianus</i>
4b. ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 13 ก้าน ก้านครีบบ้าง 7 ก้าน.....	<i>Choerodon</i>
5a. เส้นข้างลำตัวขาดตอน.....	6
5b. เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์.....	13
6a. ครีบก้นมีก้านครีบบ้าง 3 ก้าน ก้านครีบบ้าง 8-9 ก้าน.....	7
6b. ครีบก้นมีก้านครีบบ้าง 2 ก้าน ก้านครีบบ้าง 11-12 ก้าน.....	12
7a. มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้าง 6 เกล็ด ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 9 ก้าน ก้านครีบบ้าง 10 ก้าน (ยกเว้น <i>Cheilinus chlorourus</i> ที่ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 10 ก้าน ก้านครีบบ้าง 8-9 ก้าน).....	8
7b. มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้าง 4-5 เกล็ด ครีบล้างมีก้านครีบบ้าง 9 ก้าน ก้านครีบบ้าง 11-12 ก้าน.....	11

- 8a. ขากรรไกรบนและล่างยึดติดได้มาก เมื่อปิดปากขากรรไกรล่างจะยาวเลยขอบ
ด้านหลังของช่องเปิดเหงือก.....*Epibulus*
- 8b. ขากรรไกรล่างจะยึดติดไม่ได้ เมื่อปิดปากขากรรไกรล่างจะไม่ยาวเลยขอบด้านหลัง
ของช่องเปิดเหงือก..... 9
- 9a. มีเกล็ดปกคลุมอยู่เต็มบริเวณแก้ม และ opercle และจะมีเกล็ดบริเวณขอบด้านล่างและ
ด้านหลังของ preopercle..... *Wetmorella*
- 9b. มีเกล็ดปกคลุมบริเวณแก้ม และ opercle 2 แถว และจะไม่มีเกล็ดบริเวณขอบด้านล่างและ
ด้านหลังของ preopercle..... 10
- 10a. ลำตัวค่อนข้างลึก ความลึกของลำตัวจะเท่ากันหรือมากกว่าความยาวหัว ขอบ
ด้านหน้าของริมฝีปากล่างจะอยู่ระดับเดียวกับขอบด้านหน้าของริมฝีปากบน...*Cheilinus*
- 10b. ลำตัวไม่ลึก ความลึกของลำตัวจะน้อยกว่าความยาวหัว ขอบด้านหน้าของริม
ฝีปากล่างจะยาวเลยขอบด้านหน้าของขากรรไกรบน..... *Oxycheilinus*
- 11a. มี branchiostegal ray 5 ก้าน ครีบท้องและครีบท้องแผ่กว้าง บางครั้งบริเวณด้านหลังจะยื่น
ยาวเป็น filament จะงอยปากสั้น ๆ..... *Paracheilinus*
- 11b. มี branchiostegal ray 6 ก้าน ครีบท้องและครีบท้องไม่แผ่กว้าง จะงอยปากค่อนข้างยาว
และแหลม..... *Pseudocheilinus*
- 12a. ครีบท้องมีก้านครีบท้อง 13 ก้าน ด้านบนของส่วนหัวจะค่อย ๆ ลดลงมาถึงจะงอย
ปาก..... *Novaculichthys*
- 12b. ครีบท้องมีก้านครีบท้อง 12 ก้าน ด้านบนของส่วนหัวจะค่อย ๆ ลดลงมาถึง
จะงอยปาก..... *Iniistius*
- 13a. ปากมีลักษณะคล้ายท่อ หรือ ริมฝีปากล่างจะแบ่งออกเป็น 2 พู เกล็ดบริเวณอกจะมีขนาด
เล็กกว่าเกล็ดบริเวณตัว..... 14

13b. ปากไม่มีลักษณะคล้ายท่อ ริมฝีปากไม่แบ่งออกเป็น 2 พู เกล็ดบริเวณอกจะมีขนาดเท่ากับ เกล็ดบริเวณลำตัว.....	16
14a. ริมฝีปากล่างแบ่งออกเป็น 2 พู โดยมีปุ่มลักษณะเป็นรูปตัว u ก้นอยู่ตรงกลาง ลำตัวเพรียว.....	<i>Labroides</i>
14b. ริมฝีปากล่างไม่แบ่งออกเป็น 2 พู ลำตัวค่อนข้างลึก.....	15
15a. ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน.....	<i>Labrichthys</i>
15b. ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 2 ก้าน.....	<i>Diproctacanthus</i>
16a. มีเกล็ดปกคลุมบริเวณแก้มด้านใต้ตา.....	17
16b. ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณแก้มด้านใต้ตา.....	19
17a. มี branchiostegal ray 5 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบอก่อน 9 หรือ 11 ก้าน.....	18
17b. มี branchiostegal ray 6 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบอก่อน 10 ก้าน.....	<i>Suezichthys</i>
18a. ริมฝีปากหนา มีลักษณะเป็นเนื้อ ครีบก้นมีก้านครีบอก่อน 11 ก้าน มีเกล็ดบนเส้น ข้างลำตัว 27 เกล็ด.....	<i>Hemigymnus</i>
18b. ริมฝีปากไม่หนา และไม่มีลักษณะเป็นเนื้อ ครีบก้นมีก้านครีบอก่อน 9 ก้าน มีเกล็ด บนเส้นข้างลำตัว 24 เกล็ด.....	<i>Pteragogus</i>
19a. ฟันคู่หน้าของขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ incisor ซึ่งจะชี้ตรงไปด้านหน้าในแนวนอน	<i>Anampses</i>
19b. ฟันคู่หน้าของขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ canine ซึ่งไม่ชี้ตรงไปด้านหน้าใน แนวนอน	20
20a. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-28 เกล็ด.....	21
20b. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 50-118 เกล็ด.....	26
21a. ครีบลึงมีก้านครีบแข็ง 8 ก้าน ก้านครีบอก่อน 12-14 ก้าน.....	22
21b. ครีบลึงมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 11-13 ก้าน.....	23

- 22a. จะงอยปากยาว ด้านหน้าของริมฝีปากบนและล่างจะมีลักษณะเป็นท่อยื่น
ออกมา.....*Gomphosus*
- 22b. จะงอยปากทู่ ขากรรไกรมีขนาดค่อนข้างเล็ก ไม่มีลักษณะเป็นท่อ.... *Thalassoma*
- 23a. พื้นด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ canine ขนาดใหญ่ มีแถวของเกล็ด
ระหว่างเส้นข้างลำตัวกับจุดเริ่มต้นครีบทหลัง 3 แถวหรือมากกว่า..... 24
- 23b. พื้นด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างไม่เป็นแบบ canine มีแถวของเกล็ดระหว่างเส้นข้าง
ลำตัวกับจุดเริ่มต้นครีบทหลัง 2 ½ แถว..... *Stethojulis*
- 24a. ลำตัวเพรียว มี BD. 4 - 5 in SL. *LeptoJulis*
- 24b. ลำตัวค่อนข้างลึก มี BD. 2.5 - 4 in SL. 25
- 25a. จุดเริ่มต้นครีบทหลังอยู่เหนือจุดกึ่งกลางระหว่างตากับฐานครีบทอก ลำตัวลึกและแบนข้าง
เพดานปากด้านล่างไม่มีฟันแบบ molariform..... *Macropharyngodon*
- 25b. จุดเริ่มต้นครีบทหลังอยู่ด้านหลังจุดกึ่งกลางระหว่างตากับฐานครีบทอก ลำตัวไม่ลึก และแบน
ข้าง เพดานปากด้านล่างมีฟันแบบ molariform..... *Halichoeres*
- 26a. เกล็ดบนเส้นข้างลำตัวมีขนาดเล็กมาก มีจำนวน 95-118 เกล็ด....*Hologymnosus*
- 26b. เกล็ดบนเส้นข้างลำตัวมีขนาดเล็ก มีจำนวน 50-80 เกล็ด..... *Coris*

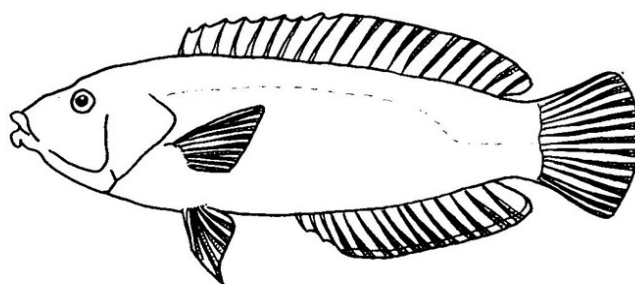
5.2 ลักษณะและชีววิทยาบางประการของปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในประเทศไทย

สกุล *Anampses* Quoy and Gaimard, 1824

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวมีขนาดปานกลาง ลักษณะแหลม แบนข้าง ปากมีขนาดเล็ก ยึดหดได้เล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างหนา ด้านในมีลักษณะเป็นแผ่น ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีขนาดเล็ก ด้านหน้ามีฟันแบบฟันลิ่ว (incisor) ขนาดใหญ่ ปลายตัดตรง 2 ซี่ ยื่นออกมาข้างหน้า โดยซี่ที่อยู่บนขากรรไกรบนจะมีขนาดใหญ่และมีลักษณะคล้ายสิ่วมากกว่าซี่ที่อยู่บนขากรรไกรล่าง ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดปานกลางหรือใหญ่ เกล็ดบางส่วนจะฝังเข้าไปอยู่ในผิวหนัง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าของครีบท้องและครีบท้องจะมีขนาดเล็กกว่าปกติ เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ ยาวต่อเนื่องจากทางส่วนบนของลำตัวและจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณตรงกลางของก้านครีบท้องของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง

ครีบท้องมีก้านครีบท้อง 9 ก้าน ก้านครีบท้อง 12 ก้าน ครีบท้องมีก้านครีบท้อง 3 ก้าน ก้านครีบท้อง 12 ก้าน ครีบท้องกลม ครีบท้องมีก้านครีบท้อง 1 ก้าน ก้านครีบท้อง 5 ก้าน โดยก้านครีบท้องก้านแรกบางครั้งจะยื่นออกมาเล็กน้อย ครีบท้องเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือเว้าเล็กน้อย (emarginate)

ภาพที่ 5-1 ลักษณะปลาสกุล *Anampses*

ในการศึกษาครั้งนี้พบปลานกขุนทองสกุล *Anampses* ทั้งหมด 5 ชนิดได้แก่

Anampses caeruleopunctatus

Anampses lineatus

Anampses melanurus

Anampses meleagrides

Anampses twistii

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Anampses*

1a. ลำตัวค่อนข้างลึก BD. 2.3 - 3 in SL. มี gill raker 18-25 ที่มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 27

เกล็ด..... *A. caeruleopunctatus* (ภาพผนวกที่ 1)

1b. ลำตัวไม่ลึก BD. 2.8 - 3.65 in SL. มี gill raker 14-20 ที่มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 26 เกล็ด

..... 2

2a. ครีบหางเป็นแบบ truncate หรือ emarginated (ยกเว้นระยะ juvenile) มี gill raker

18-20 ที่มี..... *A. meleagrides* (ภาพผนวกที่ 4)

2b. ครีบหางเป็นแบบ rounded มี gill raker 14-18 ที่มี..... 3

3a. มี gill raker 14-17 ที่ ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม มีเส้นสีฟ้าอมเขียวสว่าง หรือแถวของจุดสีขาวตามแนวเกล็ด บนเนื้อเยื่อของ opercle มีจุดสีดำ 1 จุด ครีบหางด้านในติดกับฐานครีบบีชีขาวหรือเหลือง ด้านนอกสีดำและมีขอบสีขาวแคบๆ..... 4

3b. มี gill raker 15-19 ที่ ลำตัวมีสีต่างไปจาก 3a. ครีบหางไม่มีสีขาวหรือเหลือง และดำ..... *A. twistii* (ภาพผนวกที่ 5)

4a. เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดสีขาวขนาดเล็ก ครีบหางด้านในติดกับฐานครีบบีชีเหลือง..... *A. melanurus* (ภาพผนวกที่ 3)

4b. เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีเส้นหรือขีดสีฟ้าอมเขียวสว่างตามแนวนอน ครีบหางด้านในติดกับฐานครีบบีชีขาว..... *A. lineatus* (ภาพผนวกที่ 2)

1. *Anampses caeruleopunctatus* Rüppell, 1829

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองจุดฟ้า

ชื่อภาษาอังกฤษ Bluespotted wrasse

ชื่อพ้อง

Anampses caeruleo-punctatus Rüppell, Atlas Reise nörd. Afrika. Fische
Rothen Meeres, 1828, p.42. pl.10, fig.1.

Anampses diadematus Rüppell, Neue Wirbelthiere Fauna Abyssinien, 1835,
p.21, pl.10, fig.1.

Anampses tineolatus Bennett, Proc. Zool. Soc. London, 1835, p.208.

Anampses caeruleopunctatus Valenciennes, Hist. Nat. Poiss., vol.14, 1839,
p.5.

Anampses caeruleopunctatus Règne, Animal Cuv. III., 1839, pl.87, fig.2.

Anampses chlorostigma Cuvier and Valenciennes, Hist. Nat. Poiss. vol.14, 1839, p.9.

Anampses coeruleopunctatus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië XIX, 1859, p.342.

Anampses caeruleopunctatus Bleeker, Atlas Ichth. Ind. Néerl., vol.1, 1862, p.104, pl.24, fig.2.

Anampses caeruleopunctatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus., vol.4, 1862, p.135.

Anampses caeruleopunctatus Guichenot, Notes I. Reunion, vol.2, 1862, p.28.

Anampses caeruleopunctatus Klunzinger, Verh. Zool. bot. Ges. Wien, vol.21, 1871, p.534.

Anampses caeruleopunctatus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p.443.

Anampses caeruleopunctatus Day, Fishes of India, pt.2, 1877, p.395

Anampses coeruleopunctatus Bleeker, Verh. Akad. Wet. Amsterdam, vol.18, No.3, 1879, p.1.

Anampses coeruleopunctatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol.7(15), 1881, p.251.

Anampses caeruleopunctatus Fauna British India, vol.2, 1889, p.400, fig.136.

Anampses taeniatus Sauvage (after Liénard), Hist. Phys. Nat. Polit. Madagascar. Poiss, 1891, p.457.

Anampses caeruleopunctatus Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. I, No.3, 1901, p.85.

Anampses caeruleopunctatus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV (1905), 1906, p.295.

Anampses pulcher Regan, Proc. Zool. Soc. London, 1913, p.371, pl.58, fig.3, pl.59.

Anampses caeruleo-punctatus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p.228.

Anampses caeruleo-punctatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p.333.

Anampses caeruleopunctatus P. J. Schmidt, Bull. Acad. Sc. URSS, 1930, p.550.

Anampses caeruleo-punctatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. XI, 1931, p.354.

Anampses caeruleo-punctatus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia Monogr. 2, 1938, p. 204.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 1)

มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 18-25 ซี่ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 27 เกล็ด ส่วนหัวมีแถบแคบๆ สีฟ้าที่มีขอบสีเข้ม โดยแถบที่ยาวที่สุดจะออกจากจุดศูนย์กลางตา ในเพศผู้ปกติจะมีแถบสีฟ้ากว้างพาดบริเวณด้านหน้าช่องว่างระหว่างตา

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12-13; P₁ 12-14 ; P₂ I,5; LLS. 27; GR. 18-25

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 35.87-38.08% SL.; HL. 32.61-36.72% SL.; EL. 4.29-5.43% SL.

ปากมีขนาดเล็กอยู่ด้านหน้า ยึดหดได้ ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรมีขนาดเล็กเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันสับ (incisor) ยื่นออกมา ข้างหน้า 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆจนถึงบริเวณใต้ก้านครีบอ่อนก้านที่ 9 ของครีบหลัง จะหักลงข้างล่าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลังและด้านหลังคอบางส่วน จะมีขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังแหลมคมและยึดหยุ่นได้ เนื้อเยื่อของครีบหลังหนา ส่วนที่เป็นก้านครีบอ่อนของครีบหลังจะสูงกว่าส่วนที่เป็นก้านครีบแข็งเล็กน้อย ปลายครีบหลังและครีบกันแหลม ครีบอกสั้น ครีบท้องปกติจะสั้นกว่าครีบอก และมีจุดกำเนิดอยู่ด้านหลังฐานครีบอกเล็กน้อย ครีบหางสั้นเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวด้านหลังสีเหลืองอมน้ำตาล ด้านท้องและด้านข้างสีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม บนหัวและลำตัวมีจุดสีฟ้าอ่อนหรือขาวขนาดเล็ก ครีบหลังมีสีส้ม แต่บริเวณก้านครีบอ่อน 4 ก้านหลังสุดจะมีสีดำ ครีบกันสีน้ำตาลแดง ทั้งครีบหลังและครีบกันมีขอบและจุดสีขาว ครีบหางสีน้ำตาลเข้ม มีจุดสีฟ้าอ่อนขนาดเล็กกระจายอยู่ และมีขอบด้านหลังสีขาว

เพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาล ด้านท้องสีน้ำตาลแดง เกล็ดบนลำตัวมีจุดสีฟ้าสว่าง ขอบสีน้ำเงินเข้ม ส่วนหัวสีน้ำตาลแดง มีแถบแคบๆ สีฟ้าที่มีขอบสีน้ำเงินเข้ม ครีบล้างและครีบก้นสีน้ำตาล มีขอบสีฟ้าสว่างแคบๆ มีจุดสีฟ้าขนาดเล็กที่มีขอบสีเข้ม 2-3 แถว และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบ (submarginal) ครีบก้น บริเวณฐานครีบก้นมีแถบสีส้มเข้มหรือแดง ขอบสีฟ้าตามแนวตั้ง ส่วนบนของครีบก้นมีสีดำ ครีบก้นสีน้ำตาล มีจุดสีฟ้าขนาดเล็กที่มีขอบสีน้ำเงินเข้มกระจายอยู่ และมีขอบด้านหลังสีฟ้าอ่อน

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวเข้มๆ ด้านบนของส่วนหัวมีสีน้ำตาล ส่วนหัวมีแถบแคบๆ สีฟ้าขอบสีน้ำเงินเข้มและแถบสีฟ้ากว้างพาดบริเวณด้านหน้าช่องว่างระหว่างตา เกล็ดบนลำตัวมีเส้นสีฟ้าที่มีขอบสีเข้มตามแนวตั้ง ยกเว้นบริเวณคอ หน้าอก และท้อง ส่วนที่เป็นสีฟ้าจะสั้น มีลักษณะเป็นจุด หรือเป็นเส้นตามแนวนอน บริเวณด้านข้างของลำตัวได้แก่ครีบก้น ครีบล้าง ครีบก้นจะมีแถบสีเขียวสว่างกว้างๆ ตามแนวตั้ง 1 แถบ ครีบล้างและครีบก้นสีแดง มีขอบและแถบที่ฐานสีฟ้าสว่าง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบครีบก้น (submarginal) บริเวณกึ่งกลางครีบล้างมีจุดสีฟ้าขนาดเล็กที่มีขอบสีน้ำเงินเข้มเรียงเป็นแถบตามแนวนอน บริเวณกึ่งกลางครีบก้นมีแถบสีฟ้าตามแนวนอน 1-2 แถบ บริเวณฐานครีบก้นมีแถบสีส้ม ขอบสีฟ้าเข้มตามแนวตั้ง ส่วนบนของครีบก้นมีสีดำ ครีบก้นสีแดง ขอบสีฟ้า และมีแถบสีฟ้าตามก้านครีบก้น

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบก้นต่างๆ สีน้ำตาล แถบสีบนหัวและครีบก้น เส้นบนเกล็ด ขอบของครีบก้น และจุดสีบนส่วนหัว ลำตัวและครีบก้น เปลี่ยนเป็นสีฟ้าอ่อนหรือขาว ขอบสีน้ำตาล ในเพศผู้ แถบสีเขียวสว่างบริเวณด้านข้างของลำตัวได้แก่ครีบก้น ครีบล้าง ครีบก้น 6 จางลงจนมองเห็นไม่ค่อยชัด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, South Africa จนถึง Easter Island, New Guinea, Philippines, Taiwan, Japan, Palau, Mariana Island, Marshall Island, Samoa

Island, Phoenix Island, Tuamotu Archipelago, Line Island, Baker Island, Howland Island, Rarotonga, Society Island และ Easter Island ในประเทศไทยพบเฉพาะฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef edge และกองหิน พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 5-30 เมตร ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตัวเดียวเดี่ยวๆหรือเป็นคู่ ไม่พบอาณาเขตที่แน่นอน และไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรมบางประการ

ในระยะ วัยอ่อน ลักษณะจะคล้ายปลาไม่ลอยอยู่ในน้ำ กินพวกกุ้ง ปู และ polychaete ขนาดเล็กเป็นอาหาร ระยะ ตัวเต็มวัย จะกินพวก กุ้ง ปู หมึกเป็นอาหาร ในตอนกลางคืนจะนอนโดยฝังตัวเองอยู่ในทราย

2. *Anampses lineatus* Randall, 1972

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองเส้นประ

ชื่อภาษาอังกฤษ Lined wrasse

ชื่อพ้อง

Anampses melanurus lineatus Randall, Micronesica. vol.8, 1972, p.173.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 2)

เกล็ดบนลำตัวมีเส้นหรือขีดสีขาวหรือเขียวอมฟ้าอ่อนๆ ตามแนวนอน ครีบท่างด้านในติดกับฐานครีบลำตัว ครีบท่างด้านนอกมีสีดำ และมีขอบสีขาวแคบๆ

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12; P₁ 13; P₂ I,5; LLS. 26; GR. 14-16

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 31.56% SL.; HL. 32.76 % SL.; EL. 5.39 % SL.

ปากมีขนาดเล็กมากอยู่ด้านหน้า ยึดติดได้ ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขากรรไกรบนยาวไปถึงด้านใต้จมูก ฟันบนขากรรไกรมีขนาดเล็กเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันสับ (incisor) ยื่นออกมาข้างหน้า 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อย ๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้อง ด้านหลังคอบางส่วน และหน้าอกจะมีขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่ด้านบนบริเวณด้านหลังของช่องเปิดเหงือก ก้านครีบท้องของครีบท้องแหลมคม และยึดหยุ่นได้ ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องของครีบท้องอ่อนและยึดหยุ่นได้ ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวและหัวสีน้ำตาลอมส้ม เกล็ดบนลำตัวมีเส้นหรือขีดสีขาวหรือฟ้าอมเขียวตามแนวนอนบริเวณกึ่งกลางเกล็ด โดยเกล็ดบริเวณด้านท้องจะมีสีฟ้าอมเขียว ส่วนหัวมีเส้นสีฟ้าอมเขียว หรือสีขาวที่มีรูปร่างไม่แน่นอน มีจุดสีดำ 1 จุดบนเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ครีบท้องมีสีน้ำตาลอมเหลือง ขอบสีฟ้า มีเส้นโค้งสีฟ้าอมเขียว หรือขาว ที่มีขอบสีเข้มเรียงอยู่เป็นแถวบริเวณฐานครีบท้องและมีแถวของจุดสีเขียวยาวมาอ่อนๆหรือขาว ขอบสีเข้มขนาดเล็กที่มีรูปร่างไม่แน่นอน เรียงอยู่ 2-4 แถว ครีบท้องสีเหลืองอมน้ำตาล ขอบสีฟ้า มีแถบสีฟ้า ที่มีขอบสีเข้มตามแนวนอนบริเวณฐานครีบท้องและตรงกลางครีบท้อง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบครีบท้อง (submarginal) ครีบท้องใส แต่บริเวณด้านข้างมีสีเหลือง ครีบท้องด้านในติดกับฐานครีบท้องมีสีขาว ครีบท้องด้านนอกมีสีดำ และมีขอบสีขาวแคบๆ

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและหัวสีน้ำตาล เกล็ดบนลำตัวมีเส้นหรือขีดสีขาวอมเหลือง ส่วนหัวมีเส้นสีขาวอมเหลืองมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 จุดบนเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ครีบหลังและครีบก้นมีสีเหลืองอ่อน จุดสีบนครีบหลังเปลี่ยนเป็นสีขาวอมเหลือง ขอบสีน้ำตาล แถบสีฟ้าบริเวณฐานและตรงกลางครีบก้นจางลงจนเห็นได้ไม่ชัด ครีบหางด้านในติดกับฐานครีบบีสีขาวอมเหลือง ครีบหางด้านบนก็มีสีน้ำตาล และมีขอบสีขาวอมเหลืองแคบๆ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น Red Sea, ทางใต้ของ Natal, South Africa ทางตะวันออกของ Bali และ Indonesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามันเท่านั้น

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef slope หรือกองหิน พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 15-42 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ในระยะวัยอ่อนพบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว แต่ในระยะ ตัวเต็มวัย จะพบอยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในฝูงนั้นจะมีเพศเมียหลายตัว แต่มีเพศผู้เพียงตัวเดียว

3. *Anampses melanurus* Bleeker, 1857

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองจุดขาว

ชื่อภาษาอังกฤษ White-spotted wrasse

ชื่อพ้อง

Anampses melanurus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p.103.

Anampses melanurus Günther, Fische der Südsee II, 1881, p.252.

Anampses melanurus Steindachner, Sitzber. Akad. Wien CXV, 1906, p.1398.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 3)

ลำตัวสีน้ำตาลดำมีแถบสีเขียวมอมฟ้าสว่าง หรือแถวของจุดสีขาวขนาดเล็กบนเกล็ด มีจุดสีดำ 1 จุดบนเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ครีบท่างด้านในติดกับฐานครีบท้องมีสีเหลืองสว่าง ครีบท่างด้านนอกมีสีดำ และมีขอบสีขาวแคบๆ

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12; P₁ 13; P₂ I,5; LLS. 26; GR. 14-17

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 29.38-30.84 % SL.; HL. 31.44-32.43 % SL.; EL. 6.09-6.19 % SL.

ปากมีขนาดเล็กมากอยู่ด้านหน้า ยึดหดได้ ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรมีขนาดเล็กเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันฉี่ (incisor) ยื่นออกมาข้างหน้า 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและด้านหลังคอบางส่วน จะมีขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องแหลมคม และยึดหยุ่นได้ ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องของครีบท้องอ่อนและยึดหยุ่นได้ ครีบท้องออกเป็นรูปสามเหลี่ยม ครีบท้องสั้น ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามเพศระหว่าง เพศผู้ และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวและครีบน้ำตาลอมดำ เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดสีขาวขนาดเล็ก ส่วนหัวสีน้ำตาลอมส้ม มีจุดสีขาวที่มีขอบสีเข้มกระจายอยู่จำนวนมาก มีจุดสีดำ 1 จุดบนเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ครีบท้องและครีบก้นมีขอบแคบๆสีขาว ครีบท้องด้านในติดกับฐานครีบท้องมีสีเหลืองสว่าง ครีบท้องด้านนอกมีสีดำ และมีขอบสีขาวแคบๆ

เพศผู้ มีลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่จะมีแถบสีเหลืองจางๆบริเวณกึ่งกลางด้านข้างของลำตัว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้ม ส่วนหัวสีน้ำตาล มีจุดสีขาวอมเหลืองขนาดเล็กบริเวณส่วนหัว ลำตัว และครีบท้อง ครีบท้องและครีบก้นมีขอบแคบๆ สีขาวอมเหลือง ครีบท้องด้านในติดกับฐานครีบท้องมีสีเหลืองครีม ครีบท้องด้านนอกมีสีน้ำตาลเข้ม และมีขอบสีขาวอมเหลืองแคบๆ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ West-central Pacific เช่น Indonesia ถึง Marquesas และ Society Island, ทางเหนือของ Ryukyu Island, ทางใต้ของ Scott Reef และ Palau ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามันเท่านั้น

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef slope หรือตามพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 15-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในฝูงนั้นจะมีเพศเมียหลายตัว แต่มีเพศผู้เพียงตัวเดียว กินกุ้ง ปู หมึก และ polychaete ขนาดเล็กเป็นอาหาร ในตอนกลางคืนจะนอนโดยฝังตัวอยู่ในทราย

4. *Anampses meleagrides* Cuvier and Valenciennes, 1839

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายจุดหางเหลือง

ชื่อภาษาอังกฤษ Spotted wrasse

ชื่อพ้อง

Anampses meleagrides Valenciennes, Hist. Nat. Poiss., vol.14, 1840, p.12.

Anampses amboinensis Bleeker, Acta Soc. Sci. Indo-Neerl., vol.2, 1857, p.80.

Anampses meleagrides Bleeker, Atlas Ichth. Ind. Néerl., vol.1, 1862, p.102, pl.24, fig.1.

Anampses meleagris Günther, Cat. Fishes Brit. Mus., vol.4, 1862, p.135.

Anampses meleagris Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p.91.

Anampses lunatus Sauvage, His. Phys. Nat. Polit. Madagascar. Poiss., 1891, p.459.

Anampses meleagris Elera, Cat. Fauna Filip., vol.1, 1895, p.551.

Anampses meleagrides Weber, Siboga Exp., vol.57, Fische, 1913, p.367.

Anampses meleagrides Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VIII, 1928, p.227.

Anampses meleagrides Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p.73.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 4)

ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม เกล็ดมีจุดสีขาวขนาดเล็ก ครีบทองในเพศเมียมีสีเหลือง ในเพศผู้ครีบทองด้านหน้ามีสีน้ำตาลแดง ด้านหลังมีสีขาว ซึ่งสองสีนี้จะแยกออกจากกันโดยเส้นโค้งสีดำ ครีบทอง

หางแบบตัดตรง (truncate) หรือเว้าเล็กน้อย (emarginate) มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอัน
นอกสุดเหงือก (gill raker) 18-20 ซี่

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12; P₁ 12-14; P₂ I,5; LLS. 26; GR. 18-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 27.27-29.47% SL.; HL. 32.73-34.08% SL.; EL.
4.91-5.45% SL.

ปากมีขนาดเล็กมากอยู่ด้านหน้า ยึดหดได้ ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรมี
ขนาดเล็กเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันสับ (incisor) ยื่น
ออกมาข้างหน้า 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลัง
กระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และ
ยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว
ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและด้านหลังคอบางส่วนจะมี
ขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องยึดหยุ่นได้แต่ไม่
แหลมคม ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องของครีบท้องอ่อนและยึดหยุ่นได้ ครีบท้อง
หางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือเว้าเล็กน้อย (emarginate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ
ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน และเพศเมียที่มีขนาดเล็ก ลำตัวและครีบท้องสีน้ำตาลอมดำ บริเวณด้านหน้า
ของหัวมีสีส้ม บริเวณส่วนหัว ลำตัว และครีบท้องมีจุดสีขาวขนาดเล็ก โดยจุดที่อยู่บนหัวบริเวณ

กระดูกปิดเหงือก (opercle) และด้านหลังคอ อาจมีลักษณะเป็นแถบสั้นๆ และจุดที่อยู่บนครีบกจะมีขนาดเล็กกว่าจุดบริเวณลำตัวเล็กน้อย ครีบหลังและครีบก้นมีขอบแคบๆ สีขาว บริเวณด้านหลังครีบหลังและครีบก้นมีจุดสีดำ ขอบสีขาวขนาดใหญ่ ครีบอกใส บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีขาว 1 แถบ ครีบท้องสีเหลืองสว่าง

เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ มีลักษณะเหมือนเพศเมียที่มีขนาดเล็ก แต่ไม่มีจุดสีดำ ขอบสีขาวขนาดใหญ่ บริเวณด้านหลังครีบหลังและครีบก้น

เพศผู้ ลำตัวและครีบน้ำตาลแดง บริเวณหัวและอกมีแถบสีฟ้าที่มีรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ เกิดบริเวณด้านข้างลำตัวมีเส้นสีฟ้าในแนวตั้ง เกิดบริเวณด้านท้องมีขีดยาวสีฟ้าในแนวนอน เกิดบริเวณคอดหางมีจุดสีฟ้าขนาดเล็ก ครีบท้องด้านหน้าสีน้ำตาลแดง มีจุดสีฟ้าที่มีขอบสีน้ำเงินเข้ม ครีบท้องด้านหลังสีขาว ซึ่งสองส่วนนี้จะแยกออกจากกันโดยเส้นโค้งรูปพระจันทร์เสี้ยวสีดำที่มีขอบเป็นแถบสีฟ้าแคบๆ

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน และเพศเมียที่มีขนาดเล็ก ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้ม มีจุดสีขาวอมเหลืองขนาดเล็กบริเวณส่วนหัว ลำตัว และครีบ ครีบหลังและครีบก้นมีขอบแคบๆ สีขาวอมเหลือง บริเวณด้านหลังครีบหลังและครีบก้นมีจุดสีน้ำตาลเข้ม ขอบสีขาวอมเหลืองขนาดใหญ่ ครีบท้องสีครีม

เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ มีลักษณะเหมือนเพศเมียที่มีขนาดเล็ก แต่ไม่มีจุดสีน้ำตาลเข้ม ขอบสีขาวอมเหลืองขนาดใหญ่ บริเวณด้านหลังครีบหลังและครีบก้น

เพศผู้ ลำตัวและครีบน้ำตาล แถบและจุดสีฟ้าบริเวณส่วนหัว ลำตัวและครีบบีสีฟ้าอ่อนหรือขาวอมเหลือง ครีบท้องด้านหน้าสีน้ำตาล ด้านหลังสีขาวอมเหลือง ซึ่งสองส่วนนี้จะแยกออกจากกันโดยเส้นโค้งรูปพระจันทร์เสี้ยวสีน้ำตาลเข้ม

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Tuamotu Island, Samoa, ทางเหนือและทางใต้ของ Japan และทางใต้ถึงตะวันออกเฉียงเหนือของ Australia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 4-50 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว เป็นปลาที่อาศัยและหากินใกล้พื้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

5. *Anampses twistii* Bleeker, 1856

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองอกเหลือง

ชื่อภาษาอังกฤษ Yellowbreasted wrasse

ชื่อพ้อง

Anampses Twistii Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Neerl. I, 1856. Besch. Vischs. Amboina. p. 56.

Anampses Twistii Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 105.

Amampses twistii Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 136.

Anampses Twistii Lunel, Mem. Soc. Phys. Hist. Nat. Genève, 1881, p. 273.

Anampses twistii Ogilby, Lord Hown Island Report, No. 3. 1889, p. 67.

Anampses twistii Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 333.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 5)

ด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านท้ายของลำตัวสีน้ำตาลอมแดง หรือแดง มีจุดสีฟ้าที่มีขอบสีเข้มขนาดเล็กกระจายอยู่บริเวณด้านล่างของหัว ส่วนนอกและท้องสี เหลือง บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีน้ำตาลเข้ม

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12-13; P₁ 13 ; P₂ I,5; LLS. 26; GR. 15-19

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. % SL.; HL. % SL.; EL. % SL.

ปากมีขนาดเล็กอยู่ด้านหน้า ยึดหดได้ ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรมีขนาดเล็กเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันสับ (incisor) ยื่นออกมา ข้างหน้า 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลัง กระดุกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆจนถึงบริเวณใต้ก้านครีบอก่อนก้านที่ 9 ของครีบอกหลัง จะหักลงข้างล่าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบอกหลังและด้านหลังคอบางส่วนจะมี ขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณฐานครีบอกหลังและครีบอกันไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบอกหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบอกแข็งของครีบอกหลังแหลมคมและ ยึดหยุ่นได้ ส่วนที่เป็นก้านครีบอก่อนของครีบอกหลังจะสูงกว่าส่วนที่เป็นก้านครีบอกแข็งเล็กน้อย ปลาย ครีบอกหลังและครีบอกันแหลม ครีบอกสัน ครีบอกหางสั้น เป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านท้าย ของลำตัวสีน้ำตาลอมแดง หรือแดง มีจุดสีฟ้าที่มีขอบสีเข้มขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณด้านล่าง ของหัว ส่วนนอกและท้องสีเหลือง ริมฝีปากสีแดง บริเวณด้านหลังของกระดุกปิดเหงือก (opercle)

มีจุดสีดำขนาดใหญ่ โดยบริเวณด้านบนติดกับจุดสีดำจะมีจุดสีเขียวนขนาดเล็ก 1 จุด และบริเวณด้านบนติดกับจุดสีเขียวนจะมีจุดสีแดงขนาดเล็ก 1 จุด ครีบล้างและครีบก้นสีน้ำตาลอมแดง มีขอบสีฟ้า บริเวณใต้ขอบดังกล่าวจะมีเส้นสีดำแคบๆ 1 เส้น โดยบริเวณฐานและกึ่งกลางครีบล้างจะมีแถวของจุดสีฟ้าที่มีขอบสีดำ บริเวณด้านหลังของครีบล้างและครีบก้นมีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้าขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบอกสีเหลือง บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีน้ำตาลเข้ม ครีบทงสีน้ำตาลอมแดงหรือแดง มีจุดสีฟ้าที่มีขอบเข้มขนาดเล็ก ขอบด้านหลังของครีบทงมีสีฟ้า

สีตัวอย่างในแอลกอฮอล์ด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านท้ายของลำตัวสีน้ำตาลอ่อนหรือขาวอมเหลือง มีจุดสีขาวที่มีขอบสีเข้มขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณด้านล่างของหัว ส่วนอกและท้องสีขาวหรือขาวอมเหลือง บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบล้างและครีบก้นสีเดียวกับลำตัว มีขอบสีขาว บริเวณใต้ขอบดังกล่าวจะมีเส้นสีน้ำตาลเข้มแคบๆ 1 เส้น โดยบริเวณฐานและกึ่งกลางครีบล้างจะมีแถวของจุดสีขาวที่มีขอบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านหลังของครีบล้างและครีบก้นมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาวขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบอกสีขาวอมเหลือง บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีน้ำตาลเข้ม ครีบทงสีน้ำตาลอ่อนหรือขาวอมเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea ถึง Tuamotu Islands, ทางเหนือของ Ryukyu Islands และทางใต้ของ Rapa ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

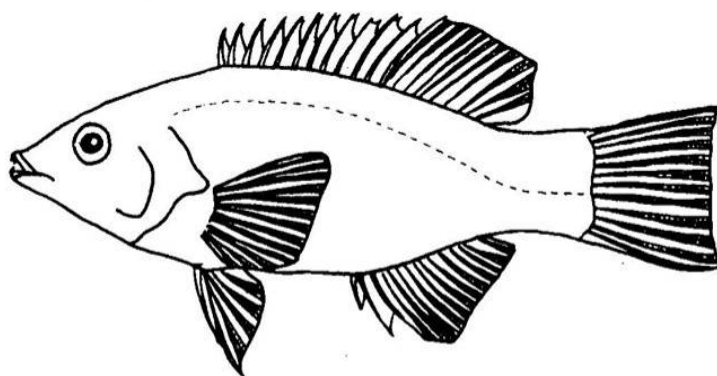
พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge ที่ระดับความลึก 5-30 เมตร มักพบอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีปะการัง เศษปะการัง หินและทรายปนกัน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตัวเดียวตัวๆ และไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะวัยอ่อน จะว่ายน้ำโดยเอาหัวที่มลง ทางครีบล้างและครีบก้นออกมา ทำให้มีลักษณะคล้ายหน้าของปลาที่มีขนาดใหญ่ เมื่อมองจากด้านข้าง เพื่อเป็นการป้องกันตัวเองจากผู้ล่า

สกุล *Bodianus* Bloch, 1790

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ปากยึดหดได้ ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าและด้านหลังของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยมีฟันเขี้ยวอยู่ด้านหน้าขากรรไกรละ 4 ซี่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ denticulate หรือ crenulate

เกล็ดมีขนาดใหญ่ บริเวณแก้ม กระดูกอันหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) และกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีเกล็ดปกคลุม โดยเกล็ดบนแก้ม และกระดูกอันหน้ากระดูกปิดเหงือกจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) และมีหลายชุด บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 28-48 เกล็ด

ครีบล้างมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบบอ่อน 9-11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบบอ่อน 10-13 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบทหางเป็นแบบตัดตรง (truncate)

ภาพที่ 5-2 ลักษณะปลาสกุล *Bodianus*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Bodianus*

- 1a. เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มตันบริเวณด้านหลังจุดกึ่งกลางตา จะอวยปากแหลม ขอบด้านหลังของมุมปากจะอยู่ข้างใต้หรือหักลงไปด้านหลังบริเวณด้านหน้าของขอบตา ครีบท้องสั้น เกล็ดบริเวณกึ่งกลางฐานครีบก้นมีจุดสีดำ 1 จุด..... *B. diana* (ภาพผนวกที่ 7)
- 1b. เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มตันบริเวณด้านหน้าจุดกึ่งกลางตา..... 2
- 2a. บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำขนาดใหญ่..... 3
- 2b. บริเวณฐานครีบอกไม่มีจุดสีดำขนาดใหญ่ ส่วนหัวและส่วนบนของลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลอมแดง ด้านท้อง และด้านท้ายของลำตัวสีขาว มีแถบสีแดงขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางครีบท้องและครีบก้น..... *B. nielli* (ภาพผนวกที่ 9)
- 3a. บริเวณด้านหลังก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบท้องและครีบก้นมีจุดสีดำ ในระยะ juvenile ลำตัวสีน้ำตาลแดง มีจุดสีขาวหลายจุดบนลำตัว โดยจะมีจุดมีจุดสีขาว 1 จุดบริเวณท้องด้านหน้าจุดเริ่มต้นของครีบก้น..... *B. axillaris* (ภาพผนวกที่ 6)
- 3b. บริเวณด้านหลังก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบท้องและครีบก้นไม่มีจุดสีดำ ในระยะ juvenile และเพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาล มีจุดสีเหลืองหลายจุดบนลำตัว แต่จะไม่มีจุดสีเหลืองบริเวณท้อง..... *B. mesothorax* (ภาพผนวกที่ 8)

1. *Bodianus axillaris* (Bennett, 1832)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหน้าหมูจุดดำ

ชื่อภาษาอังกฤษ Axilspot hogfish

ชื่อพ้อง

Lepidaplois axillaris Bennett, Proc. Zool. Soc. London, 1831.

Labrus axillaris Bennett, Proc. Zool. Soc. London, 1862, p. 166.

Cossyphus axillaris Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 87.

Cossyphus axillaris Day, Fishes of India, Part. III, 1878, p. 392.

Crossyphus octomaculatus Sauvage, Hist. Nat. Madagascar Poiss., 1891.

Lepidaplois albomaculatus Smith, Ichthyol. Bull. J. L. B. Smith Inst. Ichthyol., 1957, p. 101, p. 110.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 6)

บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำขนาดใหญ่ บริเวณด้านหลังก้านครีบก้นก้นสุดท้ายของครีบก้นและครีบก้นมีจุดสีดำ ในระยะวัยอ่อนลำตัวสีน้ำตาลแดง มีจุดสีขาวหลายจุดบนลำตัว โดยจะมีจุดสีขาว 1 จุดบริเวณท้องด้านหน้าจุดเริ่มต้นของครีบก้น

ลักษณะทั่วไป

D. XII, 10; A. III, 11-12; P₁ 15-17; P₂ I, 5; LLS. 30-31; GR. 15-18

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 35.7% SL.; HL. 37.41% SL.; EL. 7.48% SL.

ปากมีขนาดใหญ่ เฝียงลงเล็กน้อย จะงอยปากแหลม ริมฝีปากบนมีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไปถึงด้านล่างของขอบด้านหลังรูจมูก ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ

แถวเดี่ยว (uniserial) ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านบนของขอบหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) เรื่อยไปจนถึงบริเวณกึ่งกลางฐานครีบท้อง มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง โดยจะค่อยๆ โค้งลงบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มต้นบริเวณกึ่งกลางด้านบนของรูจมูก บริเวณฐานของครีบท้อง และครีบท้องมีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องสั้น แข็ง และแหลมคม เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบท้องมีลักษณะเว้าลึก ก้านครีบท้องของครีบท้องกลมมน ก้านครีบท้องของครีบท้องเป็นแบบตัดตรง โดยก้านครีบท้องก้านสุดท้ายจะสั้นที่สุด ครีบท้องครีบท้องแบบกลมมน (rounded) หรือตัดตรง(truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบท้องสีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมแดง มีจุดสีขาวหลายจุดบนลำตัว โดยจะมีจุดสีขาว 1 จุดบริเวณท้องด้านหน้าจุดเริ่มต้นของครีบท้อง

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลแดง โดยจะพาดเฉียงลงมาจากฐานก้านครีบท้องก้านสุดท้ายของครีบท้องลากมายังบริเวณกึ่งกลางท้อง ลำตัวด้านหลังมีสีขาว บริเวณหลังก้านครีบท้องก้านสุดท้ายของครีบท้องและครีบท้อง และบริเวณฐานครีบท้องมีจุดสีดำขนาดใหญ่ บริเวณด้านหน้าของครีบท้องมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบท้องทุกครีบท้องมีสีเหลือง ยกเว้นบริเวณด้านหน้าส่วนที่เป็นก้านครีบท้องของครีบท้องจะมีสีน้ำตาลแดง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน และในเพศเมียบางตัว ลำตัวและครีบน้ำตาล มีจุดสีขาวหรือขาวอมเหลืองหลายจุดบนลำตัว โดยจะมีจุดสีขาวหรือขาวอมเหลือง 1 จุดบริเวณท้องด้านหน้าจุดเริ่มต้นของครีบก้น

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาล โดยจะพาดเฉียงลงมาจากฐานก้านครีบแข็ง ก้านสุดท้ายของครีบหลังลากมายังบริเวณกึ่งกลางท้อง ลำตัวด้านหลังมีสีขาวหรือขาวอมเหลือง บริเวณหลังก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบหลังและครีบก้น และบริเวณฐานครีบอกมีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดใหญ่ บริเวณด้านหน้าของครีบหลังมีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบทูครีบก้นมีสีขาวอมเหลือง ยกเว้นบริเวณด้านหน้าส่วนที่เป็นก้านครีบแข็งของครีบหลังจะมีสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, จาก East Africa ถึง Marshall, Marquesas, Tuamotu islands และทางเหนือของ Japan ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว ในระยะ วัยอ่อน จะพบอาศัยหลบอยู่ตามถ้ำหรือซอกหินและจะมีพฤติกรรมทำความสะอาดให้ปลาตัวอื่น กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ตามพื้น เช่น หอยที่มีเปลือกแข็ง หมีก กุ้ง และปูเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Bodianus diana* (Lacépède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหน้าหมุดัวแดง

ชื่อภาษาอังกฤษ Diana's hogfish

ชื่อพ้อง

Labrus diana Lacépède, Hist. Nat. Poissons. III, 1802, p. 450, p. 452, pl. 32, fig. 1.

Cossyphus diana Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p.127.

Cossyphus diana Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië VII, 1854, p.86

Cossyphus diana Peters, Arch. Natures., 1855, p. 261.

Cossyphus diana Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam. XIII, 1862, p.296.

Cossyphus diana Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I. 1862, p.159, pl. 38, fig. 1.

Cossyphus diana Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p.104.

Cossyphus diana Guichenot, Notes I. Reunion, vol. 2, 1862, p. 28.

Cossyphus diana Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p.87.

Cossyphus diana Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 549.

Cossyphus diana Day, Fishes of India. Part. 3. 1877, p.392, pl. 87, fig. 3.

Cossyphus diana Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 346.

Cossyphus diana Weber, Siboga Exp. Fische. 1913, p. 362.

Lepidaplois diana Jordan & Starks, Ann. Carnegie Mus. XI. Nos 3-4. 1917, p. 456.

Lepidaplois diana Fowler, Proc. Acad. Nat. Sci. Philadelphia, 1925, p. 258.

Lepidaplois diana Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p.745.

Lepidaplois diana Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 204.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 7)

เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มต้นบริเวณด้านหลังจุดกึ่งกลางตา จะงอยปากแหลม ขอบด้านหลังของมุมปากจะอยู่ข้างใต้หรือหักลงไปด้านหลังบริเวณด้านหน้าของขอบตา ครีบท้องสั้น เกล็ดบริเวณกึ่งกลางฐานครีบท้องมีจุดสีดำ 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. XII, 10; A. III, 12; P₁ 15-17; P₂ I, 5; LLS. 31; GR. 15-18

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 32.12-35.42% SL.; HL. 33.58-37.26% SL.; EL. 6.57-7.68% SL.

ปากมีขนาดใหญ่ เหนียงลงเล็กน้อย จะงอยปากแหลม ริมฝีปากบนมีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไปถึงด้านหลังของรูจมูก ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านบนของขอบหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) เรื่อยไปจนถึงบริเวณกึ่งกลางฐานครีบท้อง มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง โดยจะค่อยๆ โค้งลงบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มต้นบริเวณกึ่งกลางตา แก้มมีเกล็ดปกคลุมตามแนวขวาง 10 แถว บริเวณฐานของครีบท้อง และครีบท้องมีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องสั้น แข็ง และแหลมคม เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบท้องมีลักษณะเว้าลึก ปลายครีบท้องและครีบท้องมน ครีบท้องสั้น ครีบท้องแบบกลมมน (rounded) หรือตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และ ตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีน้ำตาลแดง มีลายสีขาวลักษณะคล้ายใยตาข่าย ส่วนหัวบริเวณมุมปากมีแถบสีน้ำตาลซีไปทางด้านหลัง ครีบหลัง ครีบท้องและครีบก้นมีจุดสีดำขนาดใหญ่

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวด้านบนมีสีแดง ด้านล่างและด้านข้างมีสีแดงอ่อนๆและขาวครีม บริเวณด้านท้ายของหลังและด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำขนาดเล็กหลายจุด บริเวณด้านข้างของลำตัวใต้ครีบหลัง มีจุดสีขาวขนาดเล็ก 3-4 จุด ครีบหลัง ครีบก้น และครีบท้องมีสีแดงอมชมพู บริเวณด้านหน้าของครีบหลังและเกล็ดบริเวณกึ่งกลางฐานครีบท้องมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบท้องสีขาว มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีน้ำตาล มีลายสีขาวหรือขาวอมเหลืองลักษณะคล้ายใยตาข่าย ส่วนหัวบริเวณมุมปากมีแถบสีน้ำตาลซีไปทางด้านหลัง ครีบหลัง ครีบท้องและครีบก้นมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวด้านบนมีสีน้ำตาล ด้านล่างและด้านข้างสีเหลืองอ่อน จุดสีดำขนาดเล็กบริเวณด้านท้ายของหลัง ด้านบนของคอดหาง และกึ่งกลางฐานครีบท้องกลายเป็นสีน้ำตาลเข้ม จุดสีขาวขนาดเล็กบริเวณด้านข้างของลำตัวใต้ครีบหลัง กลายเป็นสีเหลืองอ่อน ครีบหลัง ครีบก้น ครีบท้อง และครีบท้องมีสีเดียวกับสีของลำตัว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, ทางตะวันออกของ Africa, Marshall Island, Samoa, ทางเหนือของ Japan, Philippines, Maldives, Sri Lanka, Australia, New Caledonia และ Tonga ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 6-25 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่อาศัยอยู่เพียงตัวเดียว ไม่มีพฤติกรรมการรวมกลุ่ม เป็นปลาที่อาศัยและหากินใกล้พื้น ไม่พบอาณาเขตที่แน่นอน ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะวัยอ่อนจะพบอยู่ในบริเวณที่มีปะการังดำหรือกัลปังหาเพื่อใช้เป็นที่พักพิงจากศัตรู

3. *Bodianus mesothorax* (Bloch & Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหน้าหมูหัวน้ำตาล

ชื่อภาษาอังกฤษ Splitlevel hogfish

ชื่อพ้อง

Labrus mesothorax Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 254.

Cossyphus mesothorax Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 129.

Crenilabrus elegans (Kuhl & Van Hasselt) Valenciennes, Hist. Nat. Poiss., vol. 13, 1839, p. 130.

Cossyphus mesothorax Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Overz. Gladsch. Labr. p. 13.

Scarus mordax Gray, Cat. Fish. Brit. Mus. Gronow, vol. 2, 1854, p. 64.

Cossyphus mesothorax Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 159.

Cossyphus mesothorax Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, pl. 38, fig.

4.

Cossyphus mesothorax Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 159.

Cossyphus mesothorax Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 103.

Cossyphus mesothorax Martens, Press. Exp. Ost Asien, 1876, p. 397.

Bodianus mesothorax Bleeker, Arch. Neerl. Sci. Nat. XIII, 1878, p. 41.

Lepidaplois mesothorax Fowler, Journ. Acad. Nat. Sci. Philadelphia, ser. 2, vol. 12, 1904, p. 535.

Lepidaplois mesothorax Evermann & Seale, Bull. Bur. Fisher., vol. 26, 1906 (1907), p. 94.

Lepidaplois mesothorax Ogilby, Mem. Queensl. Mus. V, 1916, p. 184.

Lepidaplois mesothorax Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 328.

Lepidaplois mesothorax Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 202.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 8)

บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำขนาดใหญ่ บริเวณด้านหลังก้านครีบกึ่งก้านสุดท้ายของครีบก้นและครีบก้นไม่มีจุดสี ในระยะวัยอ่อนลำตัวสีน้ำตาล มีจุดสีเหลืองหลายจุดบนลำตัว แต่จะไม่มีจุดสีเหลืองบริเวณท้อง

ลักษณะทั่วไป

D. XII, 10-11; A. III, 12; P₁ 16-17; P₂ I, 5; LLS. 31-33; GR. 16

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 34.72%SL.; HL. 33.68% SL.; EL. 7.06% SL.

ปากมีขนาดใหญ่ เหนียงลงเล็กน้อย จะงอยปากแหลม ริมฝีปากบนมีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไปถึงด้านล่างของขอบด้านหน้าตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่ ด้านหลังของขากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ข้างละ 1 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านบนของ ขอบหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) เรื่อยไปจนถึงบริเวณกึ่งกลางฐานครีบหาง มีลักษณะเป็น เส้นโค้ง โดยจะค่อยๆ โค้งลงบริเวณด้านท้ายของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มต้นบริเวณกึ่งกลางด้านหน้า ของรูจมูก แก้มมีเกล็ดปกคลุมตามแนวขวาง 8 แถว บริเวณฐานของครีบหลัง และครีบกันมี เกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังสั้น แข็ง และ แหลมคม เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งมีลักษณะเว้าลึก ก้านครีบอก่อนของครีบหลังกลมมน ก้านครีบอก่อนของครีบกันเป็นแบบตัดตรง โดยก้านครีบอก่อนก้านสุดท้ายจะสั้นที่สุด ครีบอกั้น ครีบหางแบบตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลหรือน้ำตาลอมแดง มีจุดสีเหลืองหลายจุดบนลำตัว โดยจะมี 1 จุดอยู่บริเวณด้านหลังฐานครีบอก แต่จะไม่มีจุดสีบริเวณท้องและบริเวณกึ่งกลาง ด้านข้างของลำตัว

ระยะตัวเต็มวัย จะมีแถบสีดำลากเฉียงลงมาจากฐานของก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของ ครีบหลังลากมายังด้านหลังของฐานครีบอก และจะมีเส้นสีน้ำตาลอมม่วงลากผ่านด้านหลังของ กระดูกปิดเหงือก (subopercle) ไปสิ้นสุดบริเวณมุมปาก ลำตัวด้านหน้าแถบสีดำมีสีน้ำตาลแดง หรือน้ำตาลอมเทา ลำตัวด้านหลังแถบสีดำมีสีขาวและมีเส้นสีเหลืองหรือส้มแคบๆ พาดขนานตาม

แนวเกล็ด ครีบทูครีบทมีสีเหลือง ยกเว้นบริเวณด้านหน้าส่วนที่เป็นก้านครีบทแข็งของครีบทหลังจะมีสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลอมเทา

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบทสีน้ำตาล มีจุดสีขาวอมเหลืองหลายจุดบนลำตัวโดยจะมี 1 จุดอยู่บริเวณด้านหลังฐานครีบทอก แต่จะไม่มีจุดสีบริเวณท้องและบริเวณกึ่งกลางด้านข้างของลำตัว

ระยะตัวเต็มวัย จะมีแถบสีน้ำตาลเข้มลากเฉียงลงมาจากฐานของก้านครีบทแข็งก้านสุดท้ายของครีบทหลังลากมายังด้านหลังของฐานครีบทอก และจะมีเส้นสีน้ำตาลลากผ่านด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (subopercle) ไปสิ้นสุดบริเวณมุมปาก ลำตัวด้านหน้าแถบดังกล่าวมีสีน้ำตาล ลำตัวด้านหลังมีสีขาวอมเหลือง ครีบทูครีบทมีสีขาวอมเหลือง ยกเว้นบริเวณด้านหน้าส่วนที่เป็นก้านครีบทแข็งของครีบทหลังจะมีสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น Christmas Island ในแถบ eastern Indian Ocean, Indonesia, Philippines, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Great Barrier Reef และ Palau ใน Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 5-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว บริเวณ outer reef slope ที่ความลึก 5-20 เมตร เป็นปลาที่อาศัยและหากินใกล้พื้น ในระยะวัยอ่อน จะพบอาศัยอยู่ตามถ้ำ มีพฤติกรรมการทำความสะอาดให้ปลาตัวอื่น และไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

4. *Bodianus neilli* (Day, 1867)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหน้าหมู่อ่าวเบงกอล

ชื่อภาษาอังกฤษ Bay of Bengal hogfish

ชื่อพ้อง

Cossyphus neilli Day, Proc. Zool. Soc. London, 1867, p. 558.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 9)

บริเวณฐานครีบอกไม่มีจุดสีดำขนาดใหญ่ ส่วนหัวและส่วนบนของลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลอมแดง ด้านท้อง และด้านท้ายของลำตัวสีขาว มีแถบสีแดงขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางครีบท้องและครีบก้น

ลักษณะทั่วไป

D. XII, 10; A. III, 12 ; P₁ 16; P₂ I, 5; LLS. 32; GR. 16

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 33.04% SL.; HL. 35.13% SL.; EL. 6.39% SL.

ปากมีขนาดใหญ่ เติบโตเล็กน้อย ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านบนของขอบหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) เรื่อยไปจนถึงบริเวณกึ่งกลางฐานครีบท้อง มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง โดยจะค่อยๆ โค้งลงบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid เกล็ดบริเวณส่วนบนของหัวจะเริ่มต้นบริเวณกึ่งกลางด้านหน้าของรูจมูก บริเวณฐานของครีบท้อง และครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบล้างสั้น แข็ง และแหลมคม เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งมีลักษณะเว้าลึก ปลายครีบล้างและครีบก้นมน ครีบอกสั้น ครีบกางแบบตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ส่วนหัวและส่วนบนของลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลอมแดง ด้านท้อง และด้านท้ายของลำตัวสีขาว มีแถบสีแดงขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางครีบล้างและครีบก้น

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ส่วนหัวและลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลอ่อน ด้านท้องและด้านท้ายของลำตัวสีขาวอมเหลือง แถบสีแดงบริเวณกึ่งกลางครีบล้างและครีบก้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indian Ocean เช่น Maldives, India และ Sri Lanka ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

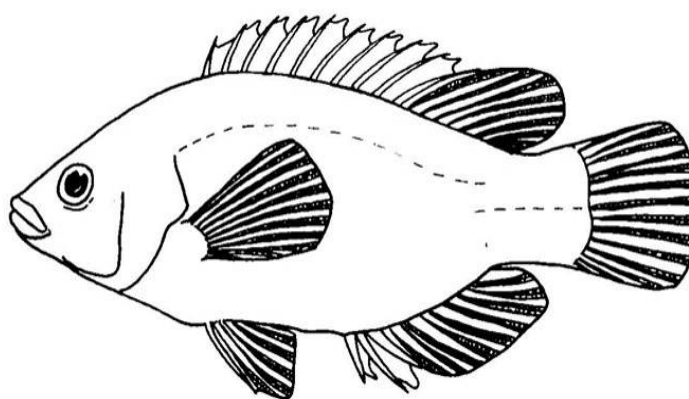
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว มักอาศัยในบริเวณที่น้ำตื้น และขุ่น เป็นปลาที่หากินใกล้พื้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Cheilinus* Lacépède, 1802

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง จะอวยปากมีขนาดใหญ่และยาว ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนาเป็นแผ่น ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณจะอวยปาก บริเวณแก้มมีเกล็ด 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานของครีบท้องมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด โดยเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด เส้นข้างลำตัวขาดตอน มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 20-25 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9-10 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบก้น มีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน โดยก้านที่ 3 จะยาวที่สุด มีก้านครีบอก่อน 8-9 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลม (rounded) โดยก้านครีبد้านนอกหรือบางครั้งก้านครีตรงกลางจะยื่นยาวออกมา

ภาพที่ 5-3 ลักษณะปลาสกุล *Cheilinus*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Cheilinus*

- 1a. ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 10 ก้าน ก้านครีบบอ่อน 9 ก้าน..... *C. chlorourus* (ภาพผนวกที่ 10)
- 1b. ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบบอ่อน 9-11 ก้าน..... 2
- 2a. ในระยะ adult บริเวณหน้าผากจะมีเนื้อนูนออกมา ลำตัวมีขนาดใหญ่มาก (มากกว่า 2 เมตร)..... *C. undulatus* (ภาพผนวกที่ 14)
- 2b. ในระยะ adult บริเวณหน้าผากจะไม่มีเนื้อนูนออกมา ลำตัวยาวไม่เกิน 40 เซนติเมตร..... 3
- 3a. ส่วนบนของหัวจากบริเวณปากถึงด้านบนของตาโค้งเข้า ครีบหางเป็นแบบ rounded บริเวณด้านหน้าของริมฝีปากบนมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 คู่ และไม่มีแถบสีบริเวณลำตัว..... *C. oxycephalus* (ภาพผนวกที่ 12)
- 3b. ส่วนบนของหัวจากบริเวณปากถึงด้านบนของตามีลักษณะโค้งออกหรือตัดตรง ครีบหางเป็นแบบ rounded, truncate หรือ double emarginated บริเวณด้านหน้าของริมฝีปากบนไม่มีจุดสีน้ำตาลเข้ม แถบสีบริเวณลำตัวจะมีหรือไม่มีก็ได้..... 4
- 4a. BD. 2.3 - 2.6 in SL. ครีบหางเป็นแบบกลม แต่ในเพศผู้ระยะ adult ก้านครีบด้านบนและล่างจะยื่นยาวออกมาเป็น filament ทำให้มีลักษณะเป็น trilobe ลำตัวสีเขียวมะกอกหรือน้ำตาล เกือบทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นในแนวตั้งสีแดงอมส้ม..... *C. trilobatus* (ภาพผนวกที่ 13)
- 4b. BD. 2.6 - 3.3 in SL. ครีบหางไม่เป็นแบบ trilobed ลำตัวและครีbsdำ มีแถบแคบๆ สีขาวพาดในแนวตั้ง 7 แถบ ในระยะ adult บริเวณด้านหลังของหัวและด้านหน้าของลำตัวจะมีส้มหรือแดงเป็นบริเวณกว้าง..... *C. fasciatus* (ภาพผนวกที่ 11)

1. *Cheilinus chlorurus* (Bloch, 1791)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายจุด

ชื่อภาษาอังกฤษ Floral wrasse

ชื่อพ้อง

Sparus chlorurus Bloch, Naturg. Ausl. Fische, vol. 5, 1791, p. 24, pl. 260.

Cheilinus punctatus Bennett, Proc. Zool. Soc. London, vol. 1, 1830-1831, p. 167.

Cheilinus quinquecinctus Rüppell, neue Wirbelthiere. Fische, 1835, p. 19.

Thalliurus blochii Swainson, Nat. Hist. An., vol. 2, 1839, p. 230.

Cheilinus punctulatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 87, pl. 396.

Cheilinus sanguineus Valenciennes, Hist. Nat. Poiss., vol. 14, 1839, p. 106.

Cheilinus quinquecinctus Bleeker, Nat. Geneesk. Arch. Ned. Indië II (3), 1845, p. 513.

Cheilinus guttatus Bleeker, ibid. IV (2), 1847, p. 161.

Cheilinus guttatus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Gladsch. Labr. p. 36.

Cheilinus decaconthus Bleeker, Nat. Tijdschr Ned. Indië., vol. 2, 1851, p. 256.

Cheilinus punctulatus Peters, Archiv Naturg., 1855, p. 264.

Cheilinus chlorurus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 65, pl. 27, fig. 3.

Cheilinus punctatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus., vol. 4, 1862, p. 127.

Cheilinus chlorurus Günther, ibid., p. 128.

- Cheilinus chlorurus* Kner, Novara. Exp. Fische, vol. 1, 1865-1867, p. 251.
- Cheilinus chlorurus* Bleeker, Verh. Ak. Amsterdam, vol. 18, No. 3, 1871, p. 1.
- Cheilinus chlorurus* Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 393, pl. 83, fig. 6.
- Chilinus chlorurus* Day, Fische der Südsee II, 1881, p. 245.
- Chilinus chlorurus* Macleay, Descr. Cat. Austr. Fish II, 1881, p. 91.
- Chilinus chlorurus* Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7 (15), 1881, p. 245, pl. 132.
- Cheilinus chlorurus* Beaufort, Bidj. Dierk. Amsterdam, vol. 16, 1888, p. 129.
- Chilinus chlorurus* Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 398, fig. 134.
- Chilinus chlorurus* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 25, 1901, p. 441.
- Thalliurus chlorurus* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 310.
- Thalliurus chlorurus* Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. IV, 1906, p. 58.
- Cheilinus chlorurus* Evermann & Seale, Bull. Bur. Fisher, vol. 26, 1906 (1907), p. 93.
- Cheilinus chlorurus* Seale & Bean, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 33, 1907, p. 245.
- Cheilinus chlorurus* Regan, Trans. Linn. Soc. London, (2) Zool., vol. 12, 1907, p. 231.
- Cheilinus undulates* (not Rüppell) Kendall & Radcliffe, mem. Mus. Comp. Zool., vol. 35, 1912, p. 141.
- Thalliurus chlorurus* Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 509.
- Cheilinus chlorurus* Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 363.
- Chilinus chlorurus* Barnard, Ann. S. Africa Mus., 1925-1927, p. 766.

Cheilinus chlorourus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 362.

Cheilinus chlorurus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 362.

Cheilinus chlorourus Herre, Field Mus. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 326.

Cheilinus chlorourus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia. Monogr. 2, 1938, p. 130, p. 149.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 10)

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 10 ก้าน ก้านครีบอก 9-10 ก้าน ลำตัวสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอมส้ม มีจุดขนาดเล็กสีขาวหรือชมพู ส่วนหัวมีจุดขนาดเล็กหรือเส้นสั้นๆ ปรากฏไม่แน่นอนสีแดงหรือส้ม

ลักษณะทั่วไป

D. X, 9-10; A. III, 8 ; P₁ I,5; P₂ 12-14; LLS. 21-23; GR. 11-13

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 42.29-46.61% SL.; HL. 32.03-36.6% SL.; EL. 4.48-5.64% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เฝียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากหนาเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านล่างของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มด้านบนบริเวณกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลัง ครีบก้นและครีบ

หางมีเกล็ดปกคลุม โดยบริเวณฐานครีบหางจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด ซึ่งเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งมีลักษณะเว้าลึกและจะมีพู่แหลมๆยื่นออกมาบริเวณด้านหลังของก้านครีบแข็งทุกอัน ก้านครีบอก่อนของครีบหลังและครีบกันจะยาวกว่าก้านครีบแข็ง ปลายก้านครีบหลังและครีบกันมน ครีบอกกลมมน ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded) โดยในเพศผู้ ระยะตัวเต็มวัย ก้านครีบบนและล่างจะยื่นยาวออกมาเป็นเส้น (filament)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามสภาพแวดล้อมรอบๆบริเวณที่อาศัยอยู่ ลำตัวสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอมส้ม มีจุดขนาดเล็กสีขาวหรือชมพู ส่วนหัวมีจุดขนาดเล็กหรือเส้นสั้นๆรูปร่างไม่แน่นอนสีแดงหรือส้ม บริเวณฐานของเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1 และ 2 ของครีบหลังมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวลำตัวสีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมเทา มีจุดขนาดเล็กสีขาว จุดขนาดเล็กหรือเส้นสั้นๆรูปร่างไม่แน่นอนบนส่วนหัวเปลี่ยนเป็นสีขาว บริเวณฐานของเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1 และ 2 ของครีบหลังมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Marquesan, Tuamotu Islands, ทางเหนือของ Ryukyu Islands ใน Japan, ทางใต้ของ New Caledonia, Rapa และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียวหรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักอาศัยในบริเวณพื้นที่มีทั้งทราย แนวปะการัง และเศษซากปะการังที่ตายแล้ว เป็นปลาที่หากินใกล้พื้น โดยกินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อยู่ตามพื้น เช่น กุ้ง ปู และหอยเป็นอาหาร มีพฤติกรรมการปรับสีของลำตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Cheilinus fasciatus* (Bloch, 1791)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองอกแดง

ชื่อภาษาอังกฤษ Redbreast wrasse

ชื่อพ้อง

Sparus fasciatus Bloch, Ausländ. Fische V, 1791, p. 18, pl. 257.

Labrus enneacanthus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 433, p. 480.

Sparus fasciatus Shaw & Nodder, Nat. Miscellany, vol. 18, 1806, pl. 755.

Cheilinus fasciatus Rüppell, Atl. Reise N. Afrika, 1828, p. 23.

Cheilinus quinquecinctus Rüppell, Neu. Wirbelth. Fische, 1835, p. 19, pl. 6, fig.

1.

Cheilinus fasciatus Rüppell, Neue Wirbelthiere, Fische, 1837, p. 18.

Cheilinus fasciatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p.

92.

Cheilinus fasciatus Bleeker, verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Gladsch. Labr., p. 31.

Cheilinus fasciatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 67, pl. 26, fig. 2.

- Cheilinus fasciatus* Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 129.
- Cheilinus fasciatus* Kner, Novara Exp. Fische I, 1865-1867, p. 251.
- Cheilinus fasciatus* Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 89.
- Chilinus fasciatus* Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 555.
- Chilinus fasciatus* Günther, Cruise of Curacoa, Brenchley, 1873, p. 410.
- Chilinus fasciatus* Günther, Fische der Südsee II, 1877, p. 394, pl. 84, fig. 1.
- Chilinus fasciatus* Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 246, pl. 134.
- Cheilinus fasciatus* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 35.
- Chilinus fasciatus* Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 399.
- Cheilinus fasciatus* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 550.
- Cheilinus nigropinnatus* Seale, Occas. Pap. Bishop Mus., vol. 1, No. 3, 1900, p. 86.
- Cheilinus enneacanthus* Fowler, Journ. Acad. Nat. Sc. Philadelphia (2) XII, Prt. 4, 1904, p. 539.
- Cheilinus fasciatus* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fisher. XXV, (1905) 1906, p. 308.
- Cheilinus fasciatus* Seale, Occas. Paper B. P. Bishop Mus. IV, 1906, p. 58.
- Cheilinus fasciatus* Evermann & Seale, Bull. Bur. Fisher. XXVI, 1906 (1907), p. 93.
- Cheilinus fasciatus* Weber, Abhandl. Senckenberg. Ges., vol. 34(1), 1911, p. 8.
- Cheilinus fasciatus* Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 508.
- Cheilinus fasciatus* Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 364.

Cheilinus fasciatus Fowler & Bean, Proc. U. S, Nat. Mus., vol. 62, 1922, p. 51.

Wetmorella philippina Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 211.

Cheilinus fasciatus Fowler & Bean, ibid., p. 350.

Cheilinus fasciatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus., 1928, p. 360.

Cheilinus fasciatus Fowler, ibid. XI, 1931, p. 358.

Cheilinus fasciatus Whitley, Rec. Austr. Mus. XVIII, 1931, p. 114.

Cheilinus fasciatus Herre, Field Mus. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 327.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 11)

ส่วนบนของหัวจากบริเวณปากถึงด้านบนของตามีลักษณะโค้งออกหรือตัดตรง ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง ครีบหางไม่มีลักษณะเป็น 3 พู (trilobed) ลำตัวและครีบสีดำ มีแถบแคบๆ สีขาวพาดในแนวตั้ง 7 แถบ ในระยะตัวเต็มวัย บริเวณด้านหลังของหัวและด้านหน้าของลำตัวจะมีส้มหรือแดงเป็นบริเวณกว้าง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ I, 5; P₂ 12; LLS. 22-23; GR. 13-15

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 40.54-43.26% SL.; HL.33.65-37.84 % SL.; EL. 6.73-7.69% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เจียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านหน้าของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆและจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มด้านบนบริเวณกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลัง ครีบกันและครีบกหางมีเกล็ดปกคลุม โดยบริเวณฐานครีบกหางจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด ซึ่งเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังด้านหลังจะมีความยาวมากกว่าด้านหน้า ก้านครีบบ่อนของครีบหลังและครีบกันจะยาวกว่าก้านครีบแข็ง ครีบอกสั้น กลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบกางในระยะวัยอ่อน เป็นแบบกลมมน (rounded) ในระยะตัวเต็มวัย เป็นแบบตัดตรง (truncate) แต่ก้านครีبد้านบนและล่างจะยื่นยาวออกมา

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็น วัยอ่อน และ ตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลักษณะคล้ายระยะตัวเต็มวัย แต่บริเวณด้านหลังของหัวและด้านหน้าของลำตัว รวมถึงบริเวณอกจะไม่มีบริเวณกว้างๆที่เป็นสีส้มหรือแดง และบริเวณรอบๆตาจะไม่มีเส้นสีแดงอมส้มสั้นๆแผ่ออกมา

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวและครีบสีดำ มีแถบแคบๆสีขาวพาดในแนวตั้ง 7 แถบ บริเวณด้านหลังของหัวและด้านหน้าของลำตัว รวมถึงบริเวณอกจะมีสีส้มหรือแดงเป็นบริเวณกว้าง บริเวณรอบๆตาจะมีเส้นสีแดงอมส้มสั้นๆแผ่ออกมา เกล็ดบางเกล็ดบริเวณด้านหลังตาจะมีจุดสีดำ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีเส้นสีดำแคบๆในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบสีน้ำตาล มีแถบแคบๆสีขาวอมเหลืองพาดในแนวตั้ง 7 แถบ บริเวณสีแดงหรือส้มตรงด้านหลังของหัว ด้านหน้าของลำตัว รวมถึงบริเวณอกจะหายไป บริเวณรอบๆตาจะมีเส้นสีขาวสั้นๆแผ่ออกมา เกล็ดบางเกล็ดบริเวณด้านหลังตาจะมีจุดสีน้ำตาลเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีเส้นสีน้ำตาลเข้มแคบๆในแนวตั้ง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Micronesia, Samoa, และทางเหนือของ Ryukyu Islands ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 4-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียวหรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักอาศัยในบริเวณพื้นที่มีทั้งทราย แนวปะการัง และเศษซากปะการังที่ตายแล้ว เป็นปลาที่หากินใกล้พื้น โดยกินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกแข็งที่อยู่ตามพื้น เช่น กุ้ง ปู หอย และเม่นทะเลเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

3. *Cheilinus oxycephalus* Bleeker, 1853

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองจมูกยื่น

ชื่อภาษาอังกฤษ Snooty wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus oxycephalus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië V, 1853, p. 349.

Cheilinus oxycephalus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 65, pl. 28, fig. 5.

Cheilinus oxycephalus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus., vol. 4, 1862, p. 128.

Chilinus oxycephalus Weber, Jenaische Denkschr. VIII, 1895, p. 111.

Cheilinus oxycephalus Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fish. XXVII, (1907) 1908, p. 267.

Cheilinus oxycephalus Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 364.

Cheilinus oxycephalus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 346.

Cheilinus oxycephalus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 359.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 12)

ส่วนบนของหัวจากบริเวณปากถึงด้านบนของตาโค้งเข้า ครีบทองเป็นแบบกลมมน (rounded) บริเวณด้านหน้าของริมฝีปากบนมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 คู่ และไม่มีแถบสีบริเวณลำตัว

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 21-24; GR. 11-13

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 35.5-41.56% SL.; HL. 29.53-41.3% SL.; EL. 4.37-8.14% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เจียงลงมาก ขอบหลังของขากรรไกรบนอยู่ห่างจากขอบด้านหน้าของตามาก ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆและจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบทอง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มด้านบนบริเวณกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานของครีบทอง ครีบทอง และครีบทองมีเกล็ดปกคลุม

ครีบทองเป็นแบบตอเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบทองมีลักษณะเว้าลึก ปลายก้านครีบทองและครีบทองเป็นแบบกลม ครีบทองกลมมน ครีบทองยาว และเรียวยาว ครีบทองเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวและครีบสีน้ำตาลอมเขียว หรือน้ำตาลอมแดง มีจุดสีขาวขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณด้านหน้าของริมฝีปากบนมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 คู่ บริเวณกึ่งกลางด้านข้างก่อนมาทางด้านหลังของลำตัวมีจุดสีดำ 3-4 จุด โดยจุดสุดท้ายจะอยู่บริเวณฐานครีบหาง ซึ่งจุดเหล่านี้อาจจะหายไปในระยะ ตัวเต็มวัย ที่มีขนาดใหญ่ เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลัง 2 ก้านแรกจะมีจุดสีดำและแดงอย่างละ 1 จุด

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบสีน้ำตาล มีจุดสีขาวขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณด้านหน้าของริมฝีปากบนมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 คู่ บริเวณกึ่งกลางด้านข้างก่อนมาจุดสีน้ำตาลเข้ม 3-4 จุด ที่อยู่ทางด้านหลังของลำตัวยังคงปรากฏอยู่ เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลัง 2 ก้านแรกจะมีจุดสีดำ 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Marquesas และ Society Islands, ทางเหนือของ Taiwan, ทางใต้ของ southern Great Barrier Reef และ Austral Islands, Mariana และ Marshall Islands ใน Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เป็นคู่ มักอาศัยในบริเวณพื้นที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ ชอบซ่อนตัวอยู่ตามกองหินหรือซอกปะการัง ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

4. *Cheilinus trilobatus* Lacepède, 1801

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางสามแฉก

ชื่อภาษาอังกฤษ Tripletail wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus trilobatus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 529, p. 537, pl. 3, fig. 3.

Cheilinus sinyosus Quoy & Gaimard, Voy. Uranie, Zool., November 20, 1824, p. 278.

Cheilinus trilobatus Rüppell, Atl. Reise Nordl. Af., 1828, p. 22.

Cheilinus abudjubbe Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 18.

Cheilinus trilobatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 79.

Cheilinus rivulatus Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 86.

Cheilinus polygramma Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 103.

Cheilinus maculosus Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 104.

Cheilinus nebulosus Richardson, Proc. Brit. Assoc. Adv. Sci., 1846, p. 261.

Cheilinus trilobatus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Gladsch. Labr. p. 34.

Cheilinus tetrazona Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 293.

Cheilinus trilobatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 66, pl. 27, fig. 2.

Cheilinus trilobatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 126.

Cheilinus trilobatus Guichenot, Notes I. Reunion, vol. 2, 1862, p. 28.

Cheilinus trilobatus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 88.

Cheilinus trilobatus Guichenot, Mem. Soc. Sci. Nat. Cherbourg, ser. 2, vol. 2, 1866, p. 147.

Chilinus trilobatus Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 553.

Chilinus trilobatus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

Chilinus trilobatus Day, Fishes of India, Part. III, 1877, p. 394.

Cheilinus trilobatus Bleeker, Verh. Akad. Wet. Amsterdam, vol. 18, No. 3, 1879, p. 1.

Cheilinus pulchellus Sauvage, Bull. Soc. Philomath. Paris, ser. 7, vol. 4, 1879, p. 224.

Chilinus trilobatus Günther, Fische der Südsee II, 1881, p. 244.

Chilinus trilobatus Kossmann & Räuber, Verh. Naturh. Med. Ver. Heidelberg I, 1876, p. 37.

Chilinus trilobatus Kossmann & Räuber, Zool. Ergebn. K. Acad. Wiss. Berlin, vol. 1, 1877, p. 26.

Chilinus trilobatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 244, pl. 131.

Chilinus trilobatus Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 398.

Chilinus trilobatus Picaglia, Atti. Soc. Nat. Modena, ser. 2, vol. 12, 1893, p. 33.

Cheilinus trilobatus Jordan & Evermann, Bull. U. S. Fish Comm. XXIII, (1903) 1905, p. 322.

Cheilinus trilobatus Fowler, Journ. Acad. Nat. Sci. Philadelphia, ser. 2, vol. 12, 1904, p. 539.

Cheilinus trilobatus Borsieri, Ann. Mus. Civ. Genova, ser. 3, vol. 1, 1904, p. 216.

Cheilinus trilobatus Jordan & Seale, ibid. XXV, (1905) 1906, p. 308.

Cheilinus trilobatus Jordan & Seale, ibid, XXVI, (1906) 1907, p. 31.

Cheilinus trilobatus Seale & Bean, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 33, 1907, p. 245.

Cheilinus trilobatus Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 508.

Cheilinus trilobatus Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 364.

Cheilinus trilobatus Fowler & Bean, Proc. U. S. Nat. Mus. LXII, 1922, p. 51.

Cheilinus trilobatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 360.

Cheilinus trilobatus Schmidt, Bull. Acad. Sci. URSS I, 1930, p. 551.

Cheilinus trilobatus Fowler, Occ. Papers B. P. Bishop Mus. IX, 1932, p. 13.

Cheilinus trilobatus Herre, Field Mus. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 329.

Cheilinus trilobatus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p.

149.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 13)

ส่วนบนของหัวจากบริเวณปากถึงด้านบนของตามีลักษณะโค้งออกหรือตัดตรง ลำตัวสีเขียวมะกอกหรือน้ำตาล เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นในแนวตั้งสีแดงอมส้ม ส่วนหัวและอกจะมีจุดสีแดงอมส้มขนาดเล็กจำนวนมาก และจะมีเส้นสีแดงอมส้มแผ่ออกมาบริเวณด้านหน้าของตา ครีบทองเป็นแบบกลม แต่ในเพศผู้ระยะตัวเต็มวัย ก้านครีบบนและล่างจะยื่นยาวออกมาเป็นเส้น ทำให้มีลักษณะเป็น 3 พู (trilobe)

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10-11; A. III, 8-9; P₁ 14-15; P₂ I,5 ; LLS. 20-22; GR. 11-12

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. % SL.; HL. % SL.; EL. % SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เฝียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากหนาเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านหน้าของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่ เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆและจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มบริเวณด้านบนของจุดกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลัง ครีบกัน และครีบหางมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งในระยะวัยอ่อน มีลักษณะเว้าลึก แต่ในระยะ ตัวเต็มวัย เนื้อเยื่อดังกล่าวจะไม่เว้าเข้าไป ก้านครีบอ่อนของครีบหลังและครีบกันจะยาวกว่าก้านครีบแข็ง ปลายก้านครีบหลังและครีบกันในระยะวัยอ่อนมีลักษณะมน แต่ในระยะตัวเต็มวัยปลายก้านครีบหลังและครีบกันจะมีลักษณะแหลม ครีบอกกลมมน ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded) แต่ในเพศผู้ ระยะตัวเต็มวัย ก้านครีบบนและล่างจะยื่นยาวออกมาเป็นเส้น (filament) ทำให้มีลักษณะเป็น 3 พู (trilobe)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีเขียวมะกอกหรือน้ำตาล มีแถบสีดำในแนวตั้ง 4 แถบ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นในแนวตั้งสีแดงอมส้มและเส้นในแนวตั้งแคบๆสีฟ้าอ่อนอมเขียว ส่วนหัวและอกจะมีจุดสีแดงอมส้มขนาดเล็กจำนวนมาก และจะมีเส้นสีแดงอมส้มแผ่ออกมาบริเวณด้านหน้าของตา บริเวณกึ่งกลางด้านข้างก่อนมาทางด้านหลังของลำตัว จะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 3 จุดเรียงอยู่เป็นแถว ครีบหลัง ครีบอก ครีบท้อง และครีบกันสีเขียวหรือเหลือง มีเส้นสีแดงเป็นริ้วๆ ครีบหางสีเขียวม่น้ำตาลมีขอบสีแดงอมส้ม

ระยะตัวเต็มวัย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่ลำตัวจะไม่มีแถบสีดำในแนวตั้ง 4 แถบ และไม่มีจุดสีดำขนาดเล็ก 3 จุดเรียงอยู่เป็นแถวบริเวณกึ่งกลางด้านข้างก่อนมาทางด้านหลังของลำตัว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีน้ำตาล (ในระยะวัยอ่อน จะมีแถบสีน้ำตาลเข้มในแนวตั้ง 4 แถบ และมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็ก 3 จุดเรียงอยู่เป็นแถว) เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นในแนวตั้งสีขาวอมเหลือง ส่วนหัวและอกจะมีจุดสีขาวอมเหลืองขนาดเล็กจำนวนมาก และจะมีเส้นสีขาวแผ่ออกมาบริเวณด้านหน้าของตา บริเวณกึ่งกลางด้านข้างก่อนมาทางด้านหลังของลำตัว ครีบหลัง ครีบอก ครีบท้อง และครีบก้นสีน้ำตาล มีเส้นสีขาวเป็นริ้วๆ ครีบทงสีน้ำตาลมีขอบสีขาวอมเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Tuamotu และ Austral islands; ทางเหนือของ Ryukyu Islands, ทางใต้ของ New Caledonia และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว มักอาศัยในบริเวณน้ำตื้นที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ เมื่อได้รับการรบกวนจะมีพฤติกรรมการพรางตัว โดยจะเปลี่ยนสีให้คล้ายคลึงกับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกแข็งที่อยู่ตามพื้น เช่น กุ้ง ปู หมึก และหอยรวมทั้งปลาเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

5. *Cheilinus undulatus* Rüppell, 1835

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหัวโหนก หรือปลานโปเลียน

ชื่อภาษาอังกฤษ Humphead wrasse ; Napoleonfish

ชื่อพ้อง

Cheilinus undulatus Rüppell, Neue Wirbelthiere, Fische, 1835, p. 20, pl. 6, fig.

2.

Cheilinus mertensii Valenciennes, Hist. Nat. Poisons XIV, 1839, p. 102.

Cheilinus festivus Valenciennes, ibid., 1839, p. 104.

Cheilinus undulatus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 492.

Cheilinus undulatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 68, pl. 26, fig. 3.

Cheilinus undulatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 129.

Cheilinus undulatus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 88.

Chilinus godeffroyi Günther, Proc. Zoo. Soc. London, 1871, p. 166, pl. 66.

Chilinus undulatus Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 552.

Chilinus undulatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 245,
pl. 133.

Chilinus undulatus Macleay, Proc. Linn. Soc. New South Wales VII, 1882, p.
586.

Chilinus godeffroyi Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.

Cheilinus undulatus Day, Fishes of India, Suppl., 1888, p. 802.

Chilinus undulatus Day, ibid., vol. 2, 1889, p. 399.

Chilinus godeffroyi Eléra, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 551.

Cheilinus undulatus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 309.

Cheilinus undulatus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 352.

Cheilinus undulatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 361.

Cheilinus undulatus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 111.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 14)

ในระยะตัวเต็มวัยจะมีเนื้อนูนออกมาบริเวณหน้าผาก ลำตัวสีเขียวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว ยกเว้นคอและอก จะมีแถบสีเขียวเข้มในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีส้มหรือเขียวอมฟ้า บริเวณขอบด้านหลังตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันพาดเฉียงขึ้นข้างบน ในระยะวัยอ่อน ลำตัวสีขาวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีแถบและเส้นสีดำในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีดำ บริเวณตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันลากพาดเฉียงขึ้นจากจะอปปากผ่านขอบด้านหน้าและขอบด้านหลังตาพาดขึ้นไปด้านบน

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 22-23; GR. 19-21

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 44.93% SL.; HL. 41.36% SL.; EL. 3.06% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เฝียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากหนาเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านล่างของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆและจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มบริเวณด้านบนของจุดกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลัง ครีบกันและครีบหางมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งจะไม่เว้าเข้าไป ก้านครีบอ่อนของครีบหลังและครีบกันจะยาวกว่าก้านครีบแข็ง ปลายก้านครีบหลังและครีบกันแหลม และยาวเลยฐานครีบหางไป ครีบอกกลมมน ครีบท้องยาว โดยในระยะตัวเต็มวัยที่มีขนาดใหญ่ ครีบท้องจะยาวเลยจุดเริ่มต้นของครีบกันไป ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีขาวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีแถบและเส้นสีดำในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีดำ บริเวณตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันลากพาดเฉียงขึ้นจาก จะงอยปาก ผ่านขอบด้านหน้าและขอบด้านหลังตาพาดขึ้นไปด้านบน

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีเขียวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว ยกเว้นคอและอก จะมีแถบสีเขียวเข้มในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีส้มหรือเขียวอมฟ้า บริเวณขอบด้านหลังตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันพาดเฉียงขึ้น

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอ่อน เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีแถบและเส้นสีดำในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีดำ บริเวณตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันลากพาดเฉียงขึ้นจากจะงอยปากผ่านขอบด้านหน้าและขอบด้านหลังตาพาดขึ้นไปด้านบน

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีน้ำตาลอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว ยกเว้นคอและอก จะมีแถบสีน้ำตาลในแนวตั้ง ส่วนหัวจะมีเส้นลักษณะเป็นร่างแหรูปร่างไม่แน่นอนสีขาวอมเหลือง บริเวณขอบด้านหลังตาจะมีเส้นสีดำ 2 เส้นขนานกันพาดเฉียงขึ้น

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea ถึง the Tuamotus, ทางเหนือของ Ryukyus, ทางตะวันออกของ Wake Island, ทางใต้ของ New Caledonia และ Micronesia ในประเทศไทย พบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-60 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

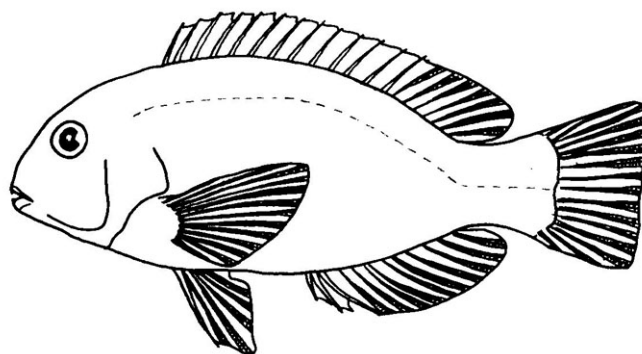
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรืออยู่เป็นคู่ มักอาศัยบริเวณ outer reef slope ที่เป็นหน้าผาชัน ในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะบริเวณที่มีปะการังเขากวางเยอะ เพื่อหลบซ่อนตัวเองจากศัตรู กินกุ้ง ปู หมึก หอย ปลา หอยเม่น และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอื่นๆเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Choerodon* Bleeker, 1847

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวเล็ก ปากขนาดเล็กยืดหดได้ เมื่อปิดปาก ริมฝีปากบนจะเลื่อนไปอยู่ใต้บริเวณด้านหน้าตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้ามีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 4 ซี่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ serrate หรือ crenulated

เกล็ดมีขนาดใหญ่ กระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) และ กระดูกปิดเหงือก (opercle) มีเกล็ดปกคลุม โดยเกล็ดบนกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) จะมีขนาดเล็กและมีหลายชุด ส่วนเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีขนาดใหญ่ บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 30 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 12-13 ก้าน ก้านครีบอก่อน 6-8 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 8-10 ก้าน ครีบอกและครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบทหางเป็นแบบตัดตรง (truncate)

ภาพที่ 5-4 ลักษณะปลาสกุล *Choerodon*

1. *Choerodon schoenlenii* (Valenciennes, 1839)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหัวมนจุดฟ้า

ชื่อภาษาอังกฤษ Blackspot tuskfish

ชื่อพ้อง

Cossyphus schoenleinii Cuvier & Valenciennes, Hist. Nta. Poissons XIII, 1839, p. 143.

Cossyphus cyanostolus Richardson, Rep. 15th meeting Br. Assoc., 1846, Ichth. China, p. 256.

Cossyphus ommopterus Richeadsin, ibid., p. 257.

Cossyphus schoenliinii Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië VII, 1854, p. 252.

Hypsigenys ommopterus Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p. 384.

Choerops schoenleinii Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 297.

Choerops schoenleinii Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 163, pl. 46, fig. 3.

Choerops ommopterus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 94.

Choerops ommopterus Steindachner, Sitz. Akad. Wiss. Wien, vol. 56(1), 1867, p. 316.

Choerops unimaculatus Cartier, Verh. Phys. Med. Ges. Würzburg, vol. 5, 1873, p. 102.

Choerops notatus Alleyne & Macleay, Proc. Linn. Soc. New South Wales I, 1877, p. 344.

Choerops schonlinii Macleay, ibid. II, 1878, p. 362.

Choerops ommopterus Günther, Rep. Voy. Challenger, vol. 1, 1880, p. 46.

Chaerops ommopterus Macleay, Descr. Cat. Austr. Fish II, 1881, p. 72.

Choerops ommopterus Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 549.

Choerops unimaculatus Elera, ibid., 1895, p. 549.

Choerops schoenleinii Fowler, Journ. Acad. Nat. Sci. Philadelphia, ser. 2, vol. 12, 1904, p. 535.

Choerops schoenleinii Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 28, 1905, p. 784, fig. 7.

Choerops cyanostolus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 292.

Choerodon schoenleinii Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 198.

Choerodon schoenleinii Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 327.

Choerodon schoenleinii Whitley, Rec. South Austr. Mus. V, 1935, p. 350.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 15)

มีเกล็ดบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) 3-5 เกล็ด ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 13 ก้าน ก้านครีบอ่อน 7 ก้าน บริเวณฐานของก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบหลัง มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว จะมีเส้นสีฟ้าพาดในแนวตั้งบริเวณกึ่งกลางเกล็ด

ลักษณะทั่วไป

D. XIII, 7; A. III, 10; P₁ 18-19; P₂ I, 5; LLS. 29-30

ลำตัวแบบ oblong ค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 42.02% SL.; HL. 31.67% SL.; EL. 7.85% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากบนจะมีลักษณะเป็นแผ่น ในระยะตัวเต็มวัย ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนจะยาวถึงด้านใต้ขอบด้านหน้าของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) เชื่อมรวมกันเป็นสันด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 4 ซี่ โดยฟันเขี้ยวที่อยู่บนขากรรไกรล่างคู่ที่ 2 จะสั้นกว่าคู่แรก และไม่โค้งออกด้านข้าง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านบนของขอบหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) เรื่อยไปจนถึงบริเวณกึ่งกลางฐานครีบก้น

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุมบริเวณกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) และกระดูกปิดเหงือก (opercle) โดยเกล็ดบนกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) จะมีขนาดเล็ก ส่วนเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีขนาดใหญ่ เกล็ดด้านหน้าครีบก้นจะเริ่มต้นบริเวณขอบด้านบนของตา บริเวณฐานครีบก้นและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบก้นเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบก้นของครีบก้นและครีบก้นแหลมคมและยืดหยุ่นไม่ได้ ปลายครีบก้นและครีบก้นแหลม ครีบอกกว้างลักษณะเรียวยาวแหลม มีขอบด้านหลังมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบก้นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ส่วนหัวและลำตัวสีเทาอมเขียวหรือฟ้าอมเขียว บริเวณท้องมีสีเหลืองอ่อนๆ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว จะมีเส้นสีฟ้าพาดในแนวตั้งบริเวณกึ่งกลางเกล็ด โดยเกล็ดที่อยู่บริเวณด้านท้ายของลำตัว เส้นสีฟ้าดังกล่าวจะเปลี่ยนเป็นจุด ซึ่งบริเวณคอดหาง จุดดังกล่าวจะมาเชื่อมรวมกันเป็นเส้นสีฟ้าในแนวนอน บริเวณฐานของก้านครีบก้นก้านสุดท้ายของครีบก้น มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ส่วนหัวจะมีแถบสีฟ้ารูปร่างไม่แน่นอนพาดบริเวณด้านหลังตา และมีเส้นสีฟ้า 1 เส้นพาดจากตาถึงจะงอยปาก ครีบก้น ครีบก้น และครีบท้องมีสีเดียวกับลำตัว โดยครีบก้นและครีบก้นจะมีเส้นสีฟ้าพาดตามยาว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ส่วนหัว ลำตัวและครีบสีน้ำตาล บริเวณท้องสีขาวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว จะมีเส้นหรือจุดสีขาวพาดบริเวณกึ่งกลางเกล็ด บริเวณฐานของก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบหลัง มีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็ก 1 จุด แถบสีฟ้าที่พาดอยู่บริเวณหัวกลายเป็นสีขาว บริเวณครีบหลังและครีบกันจะมีเส้นสีขาวอมเหลืองพาดตามยาว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น Ryukyu Islands, ทางใต้ของ Australia และ Indonesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอ่าวไทย

พบอาศัยในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 10-60 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

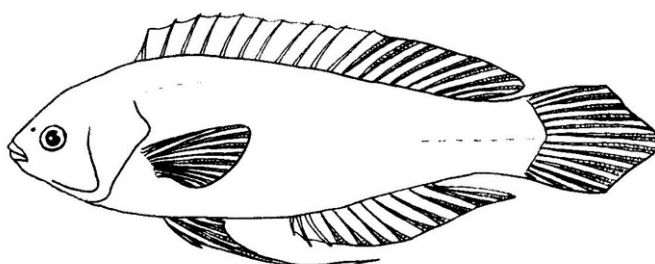
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว มักอาศัยบริเวณพื้นทราย กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกแข็ง เช่น กุ้ง ปู หมึก หอย และหอยเม่นเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Cirrhilabrus* Schlegel, 1845

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง ส่วนหัวเป็นรูปกรวย ปากมีขนาดเล็กยัดหดได้เล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างบาง ไม่มีลักษณะเป็นแผ่น ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นฟันซี่เล็กๆแหลมคม อยู่รวมกันเป็นชุดหนาแน่น ด้านหน้าของขากรรไกรจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยขากรรไกรบนจะมีฟันเขี้ยว 6 ซี่ ซึ่งจะยื่นออกมาข้างหน้าและชี้ย้อนกลับไปด้านหลัง โดยฟันคู่บนอกจะมีขนาดใหญ่ที่สุด ขากรรไกรล่างจะมีฟันเขี้ยวขนาดเล็ก 2 ซี่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ finely denticulate หรือ serrate

เกล็ดมีขนาดใหญ่ กระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีเกล็ด 2 แถวตามแนวขวาง บริเวณฐานของครีบหลังและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานของครีบหางมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด โดยเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด เส้นข้างลำตัวขาดตอน มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 20-25 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 11-12 ก้าน ก้านครีบอกอ่อน 9-10 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอกอ่อน 8-9 ก้าน ครีบอกและครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบอกอ่อนก้านที่ 1-2 ของครีบท้องจะยื่นยาวออกมา ครีบหางเป็นแบบกลม (rounded) หรือ แหลม (pointed)

ภาพที่ 5-5 ลักษณะปลาสกุล *Cirrhilabrus*

1. *Cirrhilabrus cyanopleura* (Bleeker, 1851)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบน้ำเงิน

ชื่อภาษาอังกฤษ Blueside wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinoides cyanopleura Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p.72.

Cirrhilabrus osolorensis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië V, 1853, p.88.

Cirrhilabrus cyanopleura Bleeker, Act. Soc. Indo-Neerl. VI, 1859, Enum. spec. piscium. p.102.

Cirrhilabrus cyanopleura Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p.76.

Cirrhilabrus heterodon Bleeker, Arch. Neerl. Sc. Nat. VI, 1871, p.326.

Cirrhilabrus lyukyuensis Ishikawa, Proc. Nat. Hist. Tokyo Mus. I, 1904, p.12.

Cirrhilabrus cyanopleura Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p.339.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 16)

ลำตัวค่อนข้างเพรียว แบนข้าง มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้าง 6 เกล็ด ก้านครีบบ่อนของครีบล้าง ครีบท้อง ครีบก้น และครีบทงมีสีฟ้าสว่างหรือฟ้าอมเขียว บริเวณฐานครีบอกมีแถบเส้นสีฟ้าเข้ม ม่วงหรือดำเฉียงลงข้างล่าง ในระยะตัวเต็มวัย เกล็ดบางส่วนของร่างกายจะมีขอบสีฟ้าเข้มหรือม่วงเข้ม

ลักษณะทั่วไป

D. XI, 9; A. III, 9; P₁ 15; P₂ I, 5; LLS. 23-24 (16-17 + 7); GR. 16-19

ลำตัวค่อนข้างเพรียว แบนข้าง BD. 31.94-35.44% SL.; HL. 27.59-30.95% SL.;

EL. 5.95-7.35% SL.

ปากมีขนาดเล็ก จะงอยปากสั้น ทุ ขากรรไกรบนยาวไปถึงบริเวณกึ่งกลางระหว่างด้านหลังจมูกและตา พื้นบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 3 คู่ โดยคู่ที่ 3 จะโค้งกลับเข้ามาข้างในและมีขนาดใหญ่ที่สุด ด้านหน้าของขากรรไกรล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก ขอบด้านหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ finely serrate

เส้นข้างลำตัวขาดตอนอยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อย ๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid บริเวณแก้มมีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถว เกล็ดบริเวณด้านบนหัวจะเริ่มต้นบริเวณด้านหลังตา มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้อง 6 เกล็ด บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดยาวเรียวปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ปลายครีบท้อง ครีบท้อง และครีบท้องแหลม ครีบท้องยาวโดยก้านครีบท้องอื่นที่ 1 และ 2 จะยาวกว่าอันอื่น ครีบท้องในเพศเมียและระยะวัยอ่อน จะเป็นแบบกลมมน (rounded) ส่วนในเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่จะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างขนาด เพศ ผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ในเพศเมียที่มีขนาดเล็ก ลำตัวจะมีสีแดงหรือค่อนข้างแดง บริเวณด้านล่างของหัวและด้านท้องมีสีขาว บริเวณด้านท้ายของคอดหางมีจุดสีดำอยู่ก่อนมาทางด้านบน บริเวณฐานครีบท้องมีแถบเส้นสีดำเฉียงลงข้างล่าง มักพบจุดสีแดงหรือฟ้าขนาดเล็กบริเวณด้านหลังคอด และด้านบนของส่วนหน้าของลำตัว

ในเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ สีแดงบริเวณลำตัวจะหายไปกลายเป็นสีเทาหรือเขียวซีมัว เกล็ดด้านหลังครีบท้องมีขอบสีม่วงเข้ม จุดสีดำบริเวณคอดหางมีขนาดเล็กกลวงหรือหายไป แต่แถบเส้นสีดำเฉียงลงบริเวณฐานครีบท้องยังคงอยู่และเห็นได้ชัดเจน

เพศผู้ ลำตัวด้านบนบริเวณเหนือครีบยกขึ้นไปมีสีเทาอมฟ้า ส่วนหัวมีสีค่อนข้างเขียว ด้านล่างของส่วนหัวและลำตัวมีสีขาว ในปลาบางตัวบริเวณใต้ครีบยกจะมีสีเหลืองสว่างหรือส้ม ลำตัวด้านล่างหลังครีบก้นมีสีแดง ปกคลุมด้วยเกล็ดที่มีขอบสีม่วงเข้ม ครีบหลัง ครีบก้น และครีบท้องมีสีแดง โดยบริเวณฐานครีบก้นจะมีสีม่วงเข้ม ก้านครีบอกของครีบหลัง ครีบท้อง ครีบก้น และครีบท้องมีสีฟ้าสว่างหรือฟ้าเขียว บริเวณฐานครีบก้นมีแถบเส้นสีฟ้าเข้มหรือม่วงเข้มลงข้างล่าง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวด้านบนบริเวณเหนือครีบยกขึ้นไปมีสีน้ำตาลเข้ม ด้านท้องเหลืองครีม สืบบลำตัวที่เป็นสีแดงหายไป สีม่วงเข้มบริเวณขอบของเกล็ดด้านหลังครีบก้น ฐานครีบหลัง ครีบก้น และครีบท้องกลายเป็นสีน้ำเงิน แถบเส้นสีดำ ฟ้าเข้มหรือม่วงบริเวณฐานครีบก้นกลายเป็นสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบทั้งในเขต Western Pacific เช่น Ryukyu Island, Taiwan, Philippines, Papua New Guinea, Palau, Indonesia, Australia และเขต Eastern Indian Ocean เช่น Rowley Shoals, Similan Islands, Andaman Sea และ Christmas Island ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-30 เมตร มักพบอาศัยในบริเวณที่เป็นกองหิน แนวปะการังที่เสื่อมโทรม หรือพื้นทรายที่มีแนวปะการังเป็นหย่อมๆ

พฤติกรรมบางประการ

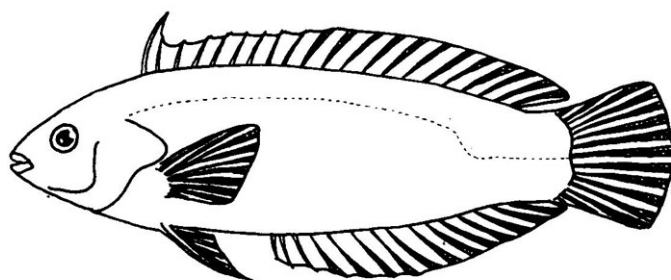
พบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง 2-6 ตัว ปลาชนิดนี้หากินในมวลน้ำ โดยกินแพลงก์ตอนสัตว์เป็นอาหาร เมื่อตกใจหรือมีอันตรายจะมุดลงไปหลบในพื้นทราย ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าวหรือหวงถิ่น

สกุล *Coris* Lacépède, 1802

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง ปากมีขนาดปานกลาง ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ปลายแหลม ฟันด้านหน้าจะเป็นฟันเขี้ยว (canine) และมีขนาดใหญ่ บริเวณด้านหลังอาจมีฟันขนาดเล็กเป็นแถวๆ อยู่ ด้านหลังของขากรรไกรจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) หรือไม่ก็ได้

เกล็ดมีขนาดเล็กหรือปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม แต่บางครั้งจะมีเกล็ดเป็นหย่อมๆ อยู่บริเวณข้างหลังตา เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ ยาวต่อเนื่องจากทางส่วนบนของลำตัว และจะมีการหักโค้งลงข้างล่าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 50-80 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอ่อน 12 ก้าน โดยก้านครีบแข็งอันแรกจะเรียวยาวและยืดหยุ่นได้ ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอ่อน 12 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาว ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลม (rounded)

ภาพที่ 5-6 ลักษณะปลาสกุล *Coris*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Coris*

- 1a. ครีบหลังและครีบก้นมีก้านครีบก้น 11 ก้าน บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำแคบๆพาดในแนวตั้ง 1 แถบ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 52-54 เกล็ด..... *C. batuensis* (ภาพผนวกที่ 17)
- 1b. ครีบหลังและครีบก้นมีก้านครีบก้น 12 ก้าน บริเวณฐานครีบอกไม่มีแถบสีดำแคบๆพาดในแนวตั้ง ตัวเต็มวัยลำตัวสีน้ำตาลอมแดง หรือน้ำตาลอมเขียว เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดหรือเส้นสีเขียวขนาดเล็ก ครีบทงสีน้ำตาลอมเขียว เนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแต่ละก้านมีแถบสีแดง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 73-86 เกล็ด..... *C. cuvieri* (ภาพผนวกที่ 18)

1. *Coris batuensis* (Bleeker, 1856)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองทราย

ชื่อภาษาอังกฤษ Batu Coris

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) batuensis Bleeker, Nat. Tijds. Ned. Indie. vol. 12, 1856a, p.

240. (type locality: Batu Island, Indonesia)

Julis (Halichoeres) schroderii Bleeker, 1853, p. 3 (type locality: Ambon, Molucca Islands)

HemiCoris batuensis Bleeker, Atlas Ichth. Ind. Néerl., vol. 4, 1862b, p. 107, pl. 36, fig.3.

HemiCoris variegates (non Rüppell) Bleeker, 1862b, p. 106, pl. 36, fig.4.

Coris batuensis Günther, Cat. Fish. Brit. Mus., vol. 4, 1862, p. 194.

Coris pallida Macleay, 1881, p. 100. (type locality: Endeavour River, Queensland)

Coris papuensis Macleay, 1883b, p. 275. (type locality: South East Coast, Papua New Guinea)

Coris coronata De Vis, 1885, p. 883. (type locality: Murray Island, Queensland)

PlatyGLOSSUS punctatus De Vis, 1885, p. 885. (type locality: Murray Island, Queensland)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 17)

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง ครีบหลังและครีบก้นมีก้านครีบก้น 11 ก้าน บริเวณฐานครีบก้นมีแถบสีดำแคบๆ ในแนวตั้ง 1 แถบ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 16-21 เกล็ด

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 13-15; P₂ I,5; LLS. 52-54; GR. 16-21

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 28.85-32.31% SL.; HL. 29.62-30.95% SL.; EL. 4.41-7.69% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ปลายแหลม บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรและมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขอบด้านหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ smooth

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านหลังครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid ขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ปลายครีบท้องและครีบก้นแหลม ครีบท้องสั้น เรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลอมเหลือง หรือเทาสว่าง ลำตัวครึ่งล่างสีขาว มีจุดสีส้มหรือแดงขนาดเล็กจำนวนมาก ด้านบนของลำตัวมีแถบสีขาวแคบๆ ในแนวตั้ง 3 แถบ บริเวณด้านข้างของจะงอยปากมีแถบสีน้ำตาลเข้ม 1 แถบ ครีบท้องมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 3 จุดบริเวณด้านบนฐานครีบท้อง มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบท้องมีสีเดียวกับลำตัว

เพศเมีย มีลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่ลำตัวครึ่งล่างมีสีเทาสว่าง เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดสีขาวขนาดเล็ก 1 จุด และมีจุดสีส้มหรือแดงขนาดเล็กไม่กี่จุด บริเวณด้านบนของลำตัวมีแถบสีขาวแคบๆ ในแนวตั้ง 7 แถบ บริเวณด้านหลังตามีจุดสีดำยาวในแนวตั้ง บริเวณกึ่งกลางครีบท้องมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 1 จุด บริเวณฐานครีบท้องมีแถบสีดำแคบๆ ในแนวตั้ง จุดสีดำขนาดเล็กบริเวณด้านบนฐานครีบท้องจะมีหรือไม่มีก็ได้ ครีบท้องมีสีเดียวกับลำตัว

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวยาวหรือขาวอมเขียว ส่วนหัวมีแถบสีชมพู บริเวณด้านบนของลำตัวเหนือส่วนท้องระหว่างแถบสีขาวแคบๆ ในแนวตั้ง 4 แถบจะมีสีน้ำตาล เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดสีขาวขนาดเล็ก 1 จุด ครีบท้องมีสีเดียวกับลำตัว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบท้องขาวอมเหลือง บริเวณด้านบนของลำตัวมีแถบสีน้ำตาลอมเหลืองกว้างๆ บริเวณด้านหลังตามีจุดสีดำยาวในแนวตั้ง บริเวณฐานครีบท้องมีแถบสีดำแคบๆ ในแนวตั้ง มีจุดสีดำบริเวณครีบท้อง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Marshall Islands, Japan, ทางใต้ของ Great Barrier Reef และ Tonga

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว กินกุ้ง ปู และ หอยฝาเดียว ขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Coris cuvieri* (Bennett, 1831)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแอฟริกา

ชื่อภาษาอังกฤษ African Coris

ชื่อพ้อง

Julis cuvieri Bennett (E.T.), 1831, p. 128. (type locality: Mauritius)

Julis stellatus Valenciennes in Cuvier & Valenciennes, 1839, p. 499. (type locality: Mauritius)

Coris gaimard africana Smith, 1957, Ichthyol. Bull. J. L. B. Smith Inst. Ichthyol., p. 119, fig. 1, pls. 1A, 2 A. (type locality: Mahé, Seychelles)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 18)

ตัวเต็มวัยลำตัวสีน้ำตาลอมแดง หรือน้ำตาลอมเขียว เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดหรือเส้นสีเขียว ขนาดเล็ก ครีบทองสีน้ำตาลอมเขียว เนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแต่ละก้านมีแถบสีแดง มีเกล็ดบน เส้นข้างลำตัว 73-86 เกล็ด

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12; P₁ 13 ; P₂ I,5; LLS. 73-86; GR. 16-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 29.63-32.3% SL.; HL. 28.71-29.63% SL.; EL. 3.39-4.94% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ปลายแหลม บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ในเพศผู้จะมีฟันแบบฟันเขี้ยวขนาดเล็ก 1 ซี่ บริเวณมุมปาก แต่ในเพศเมีย และระยะวัยอ่อนจะไม่มีฟันแบบฟันเขี้ยวบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านหลังครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid ขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบล้างในระยะวัยอ่อนจะแหลมคม ในตัวเต็มวัยจะยืดหยุ่นได้ โดยก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ปลายครีบล้างครีบอก และครีบก้นแหลม ครีบท้องยาว ครีบทหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีส้ม หรือแดงอมส้ม บริเวณด้านบนของหัวและลำตัวมีแถบสีขาวที่มีขอบสีดำ 5 แถบ แถบแรกอยู่ตรงกลางบนริมฝีปากและจะงอยปาก แถบที่สองพาดขวางอยู่ระหว่างตาทั้งสองข้าง แถบที่สามและสี่พาดลงมาในแนวตั้งบริเวณหลัง โดยพาดเข้าไปในครีบล้างด้วย และแถบสุดท้ายอยู่บริเวณคอดหาง โดยพาดเข้าไปบริเวณส่วนท้ายของครีบล้างด้วย

เพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาลอมแดง หรือน้ำตาลอมเขียว เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดหรือเส้นสีเขียว ขนาดเล็ก 1 อัน ส่วนหัวสีเหลืองหรือเขียว มีแถบสีแดง 4 แถบ ครีบท้องและครีบก้นมีขอบสีฟ้า แคบๆ และมีแถบกว้างๆสีแดงเข้มหรือสีเขียวยาวบริเวณใต้ขอบครีบท้อง ครีบอกมีขอบด้านหลังสี เขียว ครีบท้องสีน้ำตาลอมเขียว เนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแต่ละก้านมีแถบสีแดง

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ลำตัวจะสีเขียวกว่า ขอบของเกล็ดมีสีแดงเข้ม และ บริเวณด้านข้างลำตัวเหนือจุดเริ่มต้นครีบก้น จะมีแถบสีเขียวในแนวตั้ง 1 แถบ

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีน้ำตาล บริเวณด้านบนของหัวและลำตัวมีแถบสีขาวอมเหลืองขอบ สีดำ 5 แถบ

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีน้ำตาล ส่วนหัวมีแถบสีน้ำตาลเข้ม 4 แถบ ครีบท้องครีบก้น และ ครีบท้องสีขาวอมเหลือง มีจุดสีน้ำตาลขนาดเล็กกระจายอยู่และมีขอบด้านนอกสีน้ำตาลเข้ม ครีบอกมีขอบสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Western Indian Ocean เช่น Red Sea, ทางใต้ของ Arabian Peninsula, ทางใต้ของ Zanzibar, South Africa, ทางตะวันออกของ Laccadive Archipelago, Chagos Archipelago, Maldiv Island, Sri Lanka, Similan Island และทางตะวันออกของ Andaman Sea ในประเทศไทยพบเฉพาะฝั่งทะเลอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ได้ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 5-50 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

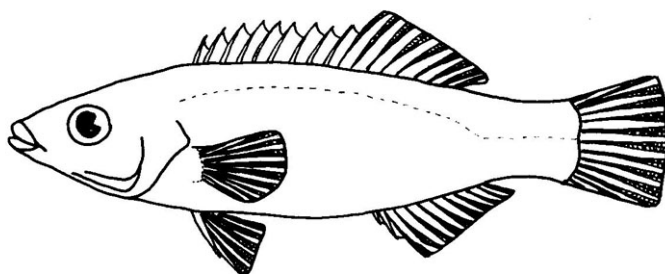
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว ในระยะวัยอ่อน มักพบอาศัยอยู่บริเวณที่เป็นแอ่งน้ำขนาดเล็ก (tide pool) และบริเวณ reef flat ที่มีเศษซากปะการังที่มีสาหร่ายขึ้นอยู่ กินกุ้ง ปู หมึก หอยที่มีเปลือกแข็ง และเม่นทะเลเป็นอาหาร

สกุล *Diproctacanthus* Bleeker, 1861

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง ส่วนหัวแหลม ปากมีขนาดปานกลาง ยึดหดไม่ได้ ริมฝีปากหนา ด้านบนของริมฝีปากบนจะเป็นรอยย่น ตรงกลางมีลักษณะเป็นร่องตื้นๆ ริมฝีปากล่างบริเวณด้านหน้าจะหนาขึ้นแต่ไม่มีลักษณะเป็นเนื้อ แต่บริเวณด้านข้างจะบาง ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีขนาดเล็กมาก แหลม ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เกล็ดมีขนาดค่อนข้างใหญ่ บริเวณแก้มและกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 2 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-10 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบหางบางส่วนเป็นแบบกลม (rounded)

ภาพที่ 5-7 ลักษณะปลาสกุล *Diproctacanthus*

1. *Diproctacanthus xanthurus* (Bleeker, 1856)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองปากท่อหางเหลือง

ชื่อภาษาอังกฤษ Yellowtail tubelip

ชื่อพ้อง

Labroides xanthurus Bleeker, Acta Soc. Sc. Indo-Neerl. Besch. Vischs. vol. 1, 1856, p. 52. (type locality: Manado, Celebes)

Diproctacanthus xanthurus Bleeker, Proc. Zool. Soc. London, 1861, p. 415.

Diproctacanthus xanthurus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 156, pl. 21, fig. 2.

Labriodes xanthurus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 120.

Diprotacanthus xanthurus Bleeker, Ned. Tijdschr. Dierk. II, 1865, p. 277.

Diproctacanthus xanthurus de Beaufort, Bijdr. Dierk. Afl. 19, 1913, p. 131.

Labroides xanthurus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 223.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 19)

ลำตัวเพรียวยาวและแบนข้าง ด้านบนของจะงอยปากเป็นแบบตัดตรง บริเวณด้านข้างของขากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดเล็ก ส่วนที่เป็นคอดหางยาว

ลักษณะทั่วไป

D. IX,9-10; A. II, 9-10; P₁ 12-14; P₂ I,5; LLS. 34-39; GR. 6-8

ลำตัวเพรียวยาว แบนข้าง BD. 30.16% SL.; HL. 34.74% SL.; EL. 6.88% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนา มีลักษณะเป็นเนื้อ เมื่อปิดปากจะมีลักษณะเหมือนท่อสั้นๆ บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยอยู่บน

ชากรรไกรบน 4 ที่ ชากรรไกรล่าง 2 ที่ บริเวณด้านข้างของชากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยวขนาดเล็ก บริเวณมุมปากทั้งสองข้างมีฟันแบบฟันเขี้ยวขนาดใหญ่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านหลังครีบล้างและยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid เกล็ดมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุมบริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบบ่อนบริเวณครีบล้าง ครีบท้องและครีบก้นจะยาวกว่าก้านครีบก้น โดยก้านครีบบ่อนบริเวณด้านหน้าจะยาวกว่าก้านครีบบ่อนบริเวณด้านหลังของลำตัว ปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกและครีบท้องกลมมน ครีบท้องในระยะวัยอ่อนเป็นแบบกลมมน (rounded) ในระยะตัวเต็มวัยเป็นแบบตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีขาวอมเขียวอ่อนๆ มีแถบกว้างสีดำ 3 แถบ พาดจากหัวไปยังฐานครีบท้อง ครีบล้างและครีบก้นสีขาวอมฟ้า โปร่งใส ฐานครีบล้างมีสีดำ ครีบอกโปร่งใส ครีบท้องสีขาวอมฟ้า ครีบท้องสีดำ มีขอบแคบๆ ด้านบนและล่างสีขาวอมฟ้า

ระยะตัวเต็มวัย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่แถบกว้างสีดำแถบล่างสุดจะหายไปเหลือเพียงแถบสีดำกว้างๆ บริเวณด้านบนของลำตัว 2 แถบ โดยจะอยู่บริเวณหลัง 1 แถบ และอยู่บริเวณกึ่งกลางด้านข้างลำตัว 1 แถบ ครีบล้างสีขาวอมเขียวอ่อนๆ ครีบท้องและครีบก้นสีขาว ครีบอกโปร่งใส ครีบท้องสีเหลืองสว่าง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Central Pacific เช่น Philippines, Palau, Indonesia, New Guinea และ Great Barrier Reef ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามัน และอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ได้ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกประมาณ 3-25 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

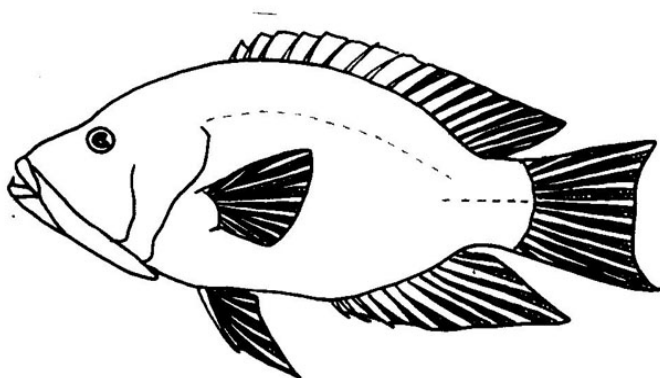
ในระยะตัวเต็มวัย จะอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ 2-4 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำตื้น และ บริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ ในระยะวัยอ่อนจะพบพฤติกรรมการสร้างอาณาเขตเป็นบริเวณแคบๆ เพื่อสร้างเป็นสถานที่ทำความสะอาด เนื่องจากในระยะวัยอ่อนจะกินปรสิตที่อยู่ภายนอกร่างกาย (ectoparasite) ที่อยู่ตามตัวปลาเป็นอาหาร ส่วนในระยะตัวเต็มวัย จะกินโพลีแพการังเป็นอาหาร

สกุล *Epibulus* Cuvier, 1817

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ปากมีขนาดใหญ่อยู่ด้านหน้า เนิบขึ้นและยืดหดได้มาก ขากรรไกรยาว โดยขากรรไกรบนจะชี้ไปข้างหน้า ขากรรไกรล่างจะเฉียงขึ้นข้างบนและจะยื่นไปทางด้านหลังมาก ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้ามีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เกล็ดมีขนาดใหญ่ บริเวณกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีเกล็ดปกคลุม 2 แถวตามแนวขวาง บริเวณฐานของครีบหลัง ครีบกัน และครีบหางมีเกล็ดปกคลุม โดยบริเวณฐานของครีบหางจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ปกคลุม 3 เกล็ด เส้นข้างลำตัวขาดตอน

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 8-9 ก้าน ครีบอกกลม ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) โดยก้านครีบอก่อนบนและล่างจะยื่นออกมา

ภาพที่ 5-8 ลักษณะปลาสกุล *Epibulus*

1. *Epibulus insidiator* (Pallas, 1770)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองปากยื่น

ชื่อภาษาอังกฤษ Slingjaw wrasse

ชื่อพ้อง

Sparus insidiator Pallas, Spicil. Zool. VIII, 1770, p. 41, pl. 5, fig. 1.

Sparus insidiator Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 278.

Sparus insidiator Lacepède, Hist. Nat. Poissons IV, 1802, p. 120.

Epibulus insidiator Cuvier, Mem. Mus. Hist. Nat. Paris I, 1815, p. 111.

Epibulus insidiator Cuvier, Règne Anim. Ed. I, 1817, p. 264.

Epibulus insidiator Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 110.

Epibulus insidiator Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII (1847), 1849. Gladsch. Labr. P. 40.

Epibulus insidiator Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. Vol. I, 1862, p. 74, pl. 22, fig. 3.

Epibulus insidiator Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 135.

Epibulus aureus (Van Hasselt) Bleeker, Atlas. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 75.

Epibulus aureus var. *flava* Bleeker, Atlas. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 75.

Epibulus insidiator Kner, Reise Novara Exp. Fische, vol. II, 1865, p. 252.

-
- Epibulus insidiator* Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 91.
- Epibulus insidiator* Day, Proc. Zool. Soc., 1870, p. 697.
- Epibulus insidiator* Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.
- Epibulus striatus* Day, Proc. Zool. Soc. London, 1876, p. 697.
- Epibulus striatus* Day, Fishes of India, pt. 3, 1877, p. 395, pl. 87, fig. 2.
- Epibulus insidiator* Day, Fishes of India, Part III, 1877, p. 395.
- Epibulus insidiator* Günther, Fische der Südsee II, 1881, p. 250.
- Epibulus insidiator* Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 250, pl. 137.
- Epibulus insidiator* Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p. 174.
- Epibulus insidiator* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.
- Epibulus striatus* Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 400, fig. 135.
- Epibulus insidiator* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905), 1906, p. 294.
- Epibulus insidiator* Snyder, XLII, 1912, p. 506.
- Epibulus insidiator* Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 366.
- Epibulus insidiator* Fowler & Bean, Proc. U. S. Nat. Mus. LXII, 1922, p. 51.
- Epibulus insidiator* McCulloch & Whitley, mem. Queensland Mus., vol. 8, 1925, p. 168.
- Epibulus insidiator* Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 213.
- Epibulus insidiator* Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 330.
- Epibulus insidiator* Fowler, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. IX, No. 18, 1932, p. 13.
-

Epibulus insidiator P. J. Schmidt, Bull. Acad. Sc. URSS, 1930, p. 550.

Epibulus insidiator Herre, Field Mus. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 304.

Epibulus insidiator Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 109, p. 148, p. 175.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 20)

ลำตัวค่อนข้างลึก บริเวณด้านบนของส่วนหัวหน้าครีบล้างจะโค้งออก และจะค่อยๆ โค้งเข้าบริเวณด้านหน้าตา ขากรรไกรยาว ยึดหดได้มาก โดยสามารถยื่นออกไปข้างหน้าได้มากถึง $\frac{1}{2}$ เท่าของความยาวหัว เมื่อปิดปากขากรรไกรล่างจะยาวเลยด้านหลังของเนื้อเยื่อปิดเหงือก (gill membrane)

ลักษณะทั่วไป

D. IX,10-11; A. III,8-9; P₁ 12; P₂ I,5; LLS. 21-23(13-15 + 8); GR. 17

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 49.5% SL.; HL. 39.16% SL.; EL. 7.01% SL.

ปากมีขนาดใหญ่อยู่ด้านหน้า เจริญขึ้นและยึดหดได้มาก ขากรรไกรยาว โดยขากรรไกรบนจะชี้ไปข้างหน้า ขากรรไกรล่างจะเจริญขึ้นข้างบน และยื่นไปทางด้านหลังมาก โดยเมื่อปิดปากขากรรไกรล่างจะยาวเลยด้านหลังของเนื้อเยื่อปิดเหงือก (gill membrane) ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้ามีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มต้นบริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งบริเวณด้านหลังของครีบล้าง และยาวต่อไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีเกล็ดตามแนวขวาง 2 แถบ บริเวณฐานครีบหลัง ครีบกัน และครีบหางมีเกล็ดปกคลุม โดยบริเวณฐานครีบหางจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ปกคลุม 3 เกล็ด

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ปลายครีบหลังและครีบกันแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องในระยะตัวเต็มวัยจะยาว ครีบหางในระยะวัยอ่อนเป็นแบบกลมมน (rounded) ในระยะตัวเต็มวัยเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือโค้งแบบพระจันทร์เสี้ยว (lunate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณหัวและลำตัวมีแถบสีขาวที่มีขอบสีดำแคบๆ โดยแถบที่อยู่บริเวณหัวจะแผ่ออกมาจากตา และแถบที่อยู่บนลำตัวจะมี 4 แถบในแนวตั้ง ซึ่งแถบแรกจะพาดบริเวณก้านครีบแข็งก้านที่ 3 ของครีบหลัง แถบสุดท้ายจะพาดบริเวณฐานครีบหาง บริเวณด้านหลังก้านครีบอ่อนของครีบหลังและครีบกัน มีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด และบริเวณก้านครีบแข็งก้านที่ 5 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด

เพศเมีย ลำตัวและครีบสีเหลืองสว่าง สีน้ำตาลอมเหลือง หรือน้ำตาลอมเขียว เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1 และ 2 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำ 1 จุด

เพศผู้ ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม หัวสีขาวอมเทา มีเส้นสีดำแคบๆพาดจากจะงอยปาก ผ่านตา และไปสิ้นสุดบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) เกล็ดทุกเกล็ดจะมีขอบด้านหลังสีดำ บริเวณด้านหน้าจุดเริ่มต้นของครีบหลัง และส่วนหน้าของครีบหลัง จะมีบริเวณที่เป็นสีแดงอมส้ม บริเวณกึ่งกลางลำตัวมีแถบสีเหลืองกว้างๆในแนวตั้ง เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1 และ 2 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำ 1 จุด ครีบอกและครีบท้องสีน้ำตาล โปร่งแสง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบสีเหลืองอมน้ำตาล หรือน้ำตาลเข้ม เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1 และ 2 ของครีบหลังจะมีจุดสีน้ำตาล 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea ถึง northwestern Hawaiian, Tuamotu Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ New Caledonia และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอ่าวไทย และอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่ได้ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-42 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

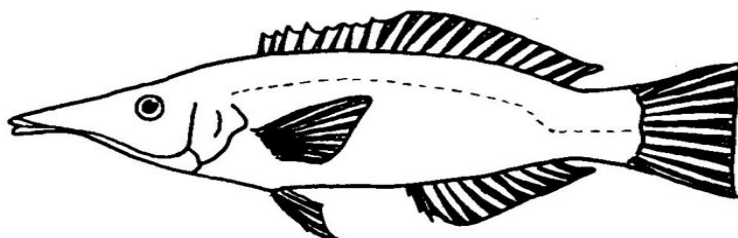
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว ในบริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ กินพวกกุ้ง ปู และปลาที่มีขนาดเล็กเป็นอาหาร เวลากินอาหารจะมีการยืดขากรรไกรออกมา มีลักษณะเป็นท่อยาว ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Gomphosus* Lacépède, 1802

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง ส่วนหัวแหลม จะงอยปาก ยื่นออกมาคล้ายท่อยาวๆ ปากบางส่วนยึดติดได้ ขากรรไกรค่อนข้างยาว ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial เรียงอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ฟันมีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) และบางส่วนมีลักษณะคล้ายตะขอ ด้านหน้าของขากรรไกรจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดเล็ก โดยฟันด้านหน้าของขากรรไกรบนจะเป็นฟันเขี้ยวที่มีลักษณะคล้ายตะขอ 2 ซี่ และฟันด้านหน้าของขากรรไกรล่างจะยื่นออกมาเล็กน้อย

เกล็ดมีขนาดปานกลางหรือใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานของครีบหลังและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าของส่วนหลังจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของลำตัว มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-30 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็งที่สั้นและแหลมคม 8 ก้าน ก้านครีบอก่อนที่ยาว 13 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 2-3 ก้าน โดยก้านครีบแข็งอันแรกจะอยู่ในปลอกเล็กๆและซ่อนอยู่ใต้ผิวหนัง มีก้านครีบอก่อน 10-12 ก้าน ครีบอกกลม หรือโค้ง ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบหางในระยะวัยอ่อนเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded) ในระยะที่เป็นตัวเต็มวัยในบางชนิดจะมีครีบหางแบบพระจันทร์เสี้ยว (semilunate) โดยก้านครีบด้านนอกจะยื่นยาวออกมา

ภาพที่ 5-9 ลักษณะปลาสกุล *Gomphosus*

1. *Gomphosus caeruleus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองปากยาว

ชื่อภาษาอังกฤษ Green birdmouth wrasse

ชื่อพ้อง

Gomphosus coeruleus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 101.

Acarauna longirostris Sevestianof, Nov. Avt. Petrop. XIII, 1803, p. 357.

Gomphosus ornatus Bennett. In Life of Raffles, 1830, p. 690.

Gomphosus viridis Bennett, Fishes of Ceylon, 1830, pl. 30.

Gomphosus coeruleus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839,
p. 29.

Gomphosus coeruleus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 292.

Gomphosus coeruleus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 86.

Gomphosus caeruleus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 192.

Gomphosus caeruleus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 98.

Gomphosus coeruleus Klunzinger, Verh. Zool. Bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.
543.

Gomphosus caeruleus Day, Fishes of India, Part III, 1877, p. 406.

Gomphosus coeruleus Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 759.

Gomphosus caeruleus Fowler, Proc. Acad. Nat. Sc. Philadelphia LXXXVII,
(1935) 1936, p. 402.

Gomphosus varius (non Lacepède, 1801), In Smith, SFSA No. 784, 1961.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 21)

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง จะงอยปากยื่นยาว ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีลักษณะเป็นท่อยื่นยาวออกมา

ลักษณะทั่วไป

D. VIII,13; A. III,11; P₁ 15-16; P₂ I,5; LLS. 28

ลำตัวแบบ oblong แบนข้าง BD. 24.89-28.57% SL.; HL. 37.26-43.54% SL.; EL. 4.24-6.25% SL.

ริมฝีปากหนา จะงอยปากยื่นยาว ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีลักษณะเป็นท่อยื่นยาวออกมา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) และบางส่วนมีลักษณะคล้ายตะขอ ฟันด้านหน้าของขากรรไกรบนจะเป็นฟันเขี้ยว (canine) ที่มีลักษณะคล้ายตะขอ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มต้นบริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบล้างและยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าจุดเริ่มต้นครีบล้างจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบล้างจะสั้นกว่าก้านครีบบ่อน มีขนาดเล็ก และแหลมคม ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบก้นจะอยู่ในปลอกเล็กๆ และซ่อนอยู่ใต้ผิวหนัง ปลายครีบล้างและครีบก้นเรียวแหลม ครีบท้องเรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือเว้าแบบพระจันทร์เสี้ยว (semilunate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้ และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านหน้าของลำตัว และด้านท้องสีขาว หรือสีน้ำตาลอ่อน บริเวณตามีแถบสีดำพาดบริเวณด้านหน้าและด้านหลังตา บริเวณฐานของเกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดสีดำ 1 จุด บริเวณด้านบนฐานครีบอกมีจุดสีดำ 1 จุด ครีบอกและครีบท้องโปร่งแสง ครีบท้อง ครีบก้น และครีบทงสีน้ำตาลเข้ม บริเวณปลายครีบทงมีขอบสีขาวแคบๆ

เพศผู้ ลำตัวสีน้ำเงินเข้มอมเขียว ครีบอกสีน้ำเงินอมม่วงขอบด้านหลังมีสีเทาแคบๆ ครีบท้อง ครีบก้นและครีบทงมีสีเดียวกับลำตัว และมีขอบสีเหลืองสว่าง โดยบริเวณปลายครีบทงจะมีขอบสีเหลืองโค้งเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

เพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านหน้าของลำตัว และด้านท้องสีขาวอมเหลือง หรือสีน้ำตาลอ่อน บริเวณฐานของเกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดสีดำ 1 จุด ครีบท้อง ครีบก้น และครีบทงสีน้ำตาลเข้ม บริเวณปลายครีบทงมีขอบสีขาวแคบๆ

เพศผู้ ลำตัวสีน้ำเงินเข้มอมเขียว ครีบท้อง ครีบก้นและครีบทงมีสีเดียวกับลำตัว และมีขอบสีขาวอมเหลือง โดยบริเวณปลายครีบทงจะมีขอบสีขาวอมเหลืองโค้งเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indian Ocean เช่น East Africa south ถึง southern Natal, South Africa และทางตะวันออกของ Andaman Sea ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ได้ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

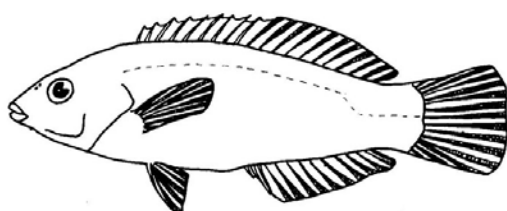
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว ในบริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ หรือกองหิน กินพวกสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Halichoeres* Rüppell, 1835

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง ส่วนหัวมีรูปร่างคล้ายกรวย แบนข้าง ริมฝีปากค่อนข้างหนาเป็นแผ่น พื้นบนขากรรไกรบนและล่างมีขนาดใหญ่ เป็นแบบ uniserial ยกเว้นฟันบริเวณด้านล้นที่มีขนาดเล็ก ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 2-4 ซี่ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีฟันเขี้ยว 1 ซี่ บริเวณด้านบนของมุมปาก ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุมหรือมีปกคลุมเล็กน้อยบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) ด้านท้ายของส่วนหัว และบริเวณใต้ตา โดยทั่วไปจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังหรือด้านบนของขอบด้านหลังของตา บริเวณฐานของครีบหลังอาจจะมีหรือไม่มีเกล็ดปกคลุมก็ได้ เกล็ดบริเวณด้านหน้าของครีบหลังและบนคอจะมีขนาดเล็กและยาวกว่าปกติ และบางครั้งเกล็ดจะฝังเข้าไปอยู่ในผิวหนัง เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณใต้ก้านครีบอ่อนของครีบหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-30 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอ่อน 11-14 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอ่อน 10-14 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ก้านครีบอ่อนของครีบท้อง ก้านแรกบางครั้งจะยื่นยาวออกมา ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) กลม (rounded) หรือเว้าแบบพระจันทร์เสี้ยว (lunare)

ภาพที่ 5-10 ลักษณะปลาสกุล *Halichoeres*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Halichoeres*

- 1a. ส่วนหัวมีกลุ่มของเกล็ดขนาดเล็กปกคลุมบริเวณส่วนบนของ opercle..... 2
- 1b. ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม..... 3
 - 2a. ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลังหรือใต้ตา บริเวณด้านข้างลำตัวก่อนมาทางด้านบน มีแถบสีดำตามยาวลักษณะเป็นรูปฟันปลา... *H. scapularis* (ภาพผนวกที่ 35)
 - 2b. ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลัง และด้านใต้ตา บริเวณครีบท้อง มีจุดสีเหลืองขนาดใหญ่ 2 จุด จุดแรกอยู่บริเวณใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 4 และ 5 ของครีบท้อง จุดที่สองอยู่ใต้บริเวณกึ่งกลางส่วนที่เป็นก้านครีบท้องของครีบท้อง และมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด ต่อจากจุดสีเหลืองจุดแรก..... *H. hortulanus* (ภาพผนวกที่ 25)
- 3a. บริเวณฐานครีบท้องและครีบก้นมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม..... 4
- 3b. บริเวณฐานครีบท้องและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม..... 9
 - 4a. ครีบท้องและครีบก้นมีเส้นสีเข้มหรือสีแดงพาดในแนวเฉียงหรือแนวนอน..... 5
 - 4b. ครีบท้องและครีบก้นมีลักษณะเป็นจุดกระจายอยู่..... 8
- 5a. ครีบท้องและครีบก้นจะมีเส้นสีแดงพาดเฉียงอยู่ ครีบท้องมีแถบสีแดงแคบๆ หรือมีแถวของจุดสีแดงในแนวตั้ง บริเวณขอบด้านหลังและมุมของครีบท้องจะมีสีเหลืองสว่าง โดยจะมีแถบสีน้ำเงินที่มีขอบสีเข้มพาดเฉียงลงมาบรรจบกันบริเวณกึ่งกลางด้านหลังของครีบท้อง ทำให้มุมด้านหลังมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม..... *H. purpurascens* (ภาพผนวกที่ 34)
- 5b. ครีบท้องและครีบก้นมีเส้นสีเข้มหรือสีแดงพาดในแนวนอน..... 6
 - 6a. บริเวณฐานครีบท้องมีแถบสีดำขนาดใหญ่พาดอยู่. *H. melanochir* (ภาพผนวกที่ 30)
 - 6b. บริเวณฐานครีบท้องไม่มีแถบสีดำขนาดใหญ่พาดอยู่..... 7

- 7a. ครีบทองสีฟ้า มีแถบโค้งสีแดงในแนวตั้ง 4 แถบ และมีจุดสีดำยาวในแนวตั้งบริเวณใต้ขอบครีบทอง ครีบทองและครีบทองสีเขียวหรือเขียวอมฟ้ามีแถบสีแดงพาดตามยาว 2-3 แถบ
..... *H. melanurus* (ภาพผนวกที่ 31)
- 7b. ครีบทองสีแดงเข้มขอบสีฟ้า มีจุดหรือเส้นสีขาวแคบๆพาดในแนวตั้ง ส่วนหัวสีแดงมีแถบและแถวของจุดสีฟ้าพาดอยู่ตามยาว ครีบทองและครีบทองสีแดงขอบสีฟ้า มีเส้นสีขาวสั้นๆรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ *H. kallochroma* (ภาพผนวกที่ 26)
- 8a. ครีบทองมีหลายสีสลับกัน โดยบริเวณฐานครีบทองจะมีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีเขียว ตามด้วยบริเวณกว้างๆที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีแดงที่มีขอบสีเข้ม ซึ่งภายในจะมีจุดสีเขียว ขอบสีเข้มขนาดเล็กอยู่ ขอบด้านนอกของครีบทองมีสีเหลือง และมีแถบสีฟ้าอยู่ถัดเข้ามาจากขอบด้านนอก *H. marginatus* (ภาพผนวกที่ 29)
- 8b. ครีบทองสีแดงขอบ สีฟ้า มีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มในแนวตั้ง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบทอง บริเวณหลังมีแถบสีเหลืองอมเขียวแคบๆในแนวตั้ง 4 แถบ ครีบทองมีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มตามแนวยาว 3 แถว..... *H. vrolikii* (ภาพผนวกที่ 37)
- 9a. บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 4 ซี่..... 10
- 9b. บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว(canine)ขากรรไกรละ 2 ซี่..11
- 10a. แถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะเป็นเส้นยาว พาดทำมุมเฉียงขึ้นไปทางด้านหลัง บริเวณครีบทองและครีบทองจะมีแถบสีแดงพาดเฉียงลงมา*H. margaritaceus* (ภาพผนวกที่ 28)
- 10b. แถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะคล้ายรูปบูมเมอแรง บริเวณด้านข้างของลำตัว บางครั้งจะมีแถบสีดำขนาดใหญ่ รูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่ *H. nebulosus* (ภาพผนวกที่ 32)
- 11a. ก้านครีบทองก้านแรกของครีบทองจะยาวกว่าก้านครีบทองก้านอื่น..... 12

- 11b. ก้านครีบบ้างก้านแรกของครีบหลังจะสั้นกว่าก้านครีบบ้างอื่น..... 13
- 12a. บริเวณหลังมีกลุ่มของจุดสีรูปร่างไม่แน่นอนขนาดใหญ่ตามแนวตั้ง บริเวณขอบด้านบนและล่างของครีบบ้างมีแถบสีฟ้าพาดลงมา ทำให้ด้านหลังของดังกล่าวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีสีเหลือง..... *H. nigrescens* (ภาพผนวกที่ 33)
- 12b. ส่วนหัวและลำตัวมีแถบสีน้ำตาลดำ หรือดำตามยาว 2 แถบ โดยจะเริ่มต้นบริเวณจะงอยปาก ไปสิ้นสุดบริเวณฐานครีบบ้าง..... *H. bicolor* (ภาพผนวกที่ 23)
- 13a. ครีบบ้างเป็นแบบ truncate บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีส้มเหลืองขอบสีฟ้า ซึ่งแถบดังกล่าวจะขาดตอน โดยจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าชั้นอยู่บริเวณด้านบนของแถบ..... *H. zeylonicus* (ภาพผนวกที่ 38)
- 13b. ครีบบ้างเป็นแบบ rounded..... 14
- 14a. บริเวณก้านครีบบ้างของครีบหลังมีจุดสีดำ..... 15
- 14b. บริเวณก้านครีบบ้างของครีบหลังไม่มีจุดสีดำ..... 16
- 15a. ครีบหลังมีก้านครีบบ้าง 12 ก้าน ลำตัวด้านบนสีเหลืองสว่าง ด้านล่างสีขาว บริเวณครีบหลังมีจุดสีดำขนาดเล็ก 3 จุด บริเวณด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด..... *H. leucoxanthus* (ภาพผนวกที่ 27)
- 15b. ครีบหลังมีก้านครีบบ้าง 11 ก้าน บริเวณครีบหลังและส่วนบนของคอดหางมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาวหรือขาวอมฟ้า 1 จุด*H. timorensis* (ภาพผนวกที่ 36)
- 16a. ลำตัวมีสีแดงเข้ม บริเวณกึ่งกลางเกล็ดทุกเกล็ดจะมีจุดสีเหลืองอมเขียวสว่าง โดยจะอยู่เรียงกันเป็นแถวยาวในแนวนอน บริเวณครีบหลังและ ครีบก้นมีจุดสีเหลืองอมเขียวที่มีขอบสีเข้ม..... *H. argus* (ภาพผนวกที่ 22)
- 16b. ลำตัวสีเหลืองอมเขียว ส่วนหน้าของลำตัวและท้องสีขาวหรือชมพูอมม่วง..... *H. chloropterus* (ภาพผนวกที่ 24)

1. *Halichoeres argus* (Bloch & Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแดงจุดเหลือง

ชื่อภาษาอังกฤษ *Argus wrasse*

ชื่อพ้อง

Labrus guttatus Bloch, Naturgesch. Ausländ. Fische V, 1791, p. 149, pl. 287,
fig. 2.

Labrus argus Bloch & Schneider, Syst. Ichth. Bloch, 1801, p. 263.

Julis argus Bennett, Zool. Journ. III, 1828, p. 577.

Julis argus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, (1847) 1849. Gladsch. Labr. p. 7.

Julis (Halichoeres) leparensis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indi  III, 1852, p.
730. (type locality: Lepar)

Julis (Halichoeres) polyophthalmus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indi  III, 1852,
p. 731. (type locality: Lepar and Cauer, western Sumatra)

Julis (Halichoeres) argus Bleeker, Acta Soc. Sc. Indo-Neerl. VIII, 1860,
Achtste bijdr. Vischf. Sumatra, p. 37.

Halichoeres leparensis Bleeker, Atl. Ichth. Ind. N erl. I, 1862, p. 119, pl. 42, fig.
5.

Julis perlatus Bleeker, Atlas Ichth. Ind. N erl., vol. 1, 1862, p. 124.

Halichoeres guttatus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 286.

Halichoeres guttatus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. N erl. I, 1862, p. 124, pl. 35, fig.

1.

PlatyGLOSSUS guttatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 155.

PlatyGLOSSUS guttatus Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p. 174.

PlatyGLOSSUS guttatus Macleay, Proc. Linn. Soc., New South Wales, vol. 7, 1882, p. 587.

PlatyGLOSSUS guttatus Macleay, Proc. Linn. Soc., New South Wales, vol. 8, 1883, p. 274.

PlatyGLOSSUS guttatus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.

PlatyGLOSSUS guttatus Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 553.

Halichoeres argus Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 28, 1905, p. 787.

Halichoeres argus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fisher. XXVI, (1906) 1907, p. 30.

PlatyGLOSSUS guttatus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 270.

PlatyGLOSSUS guttatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8(16), 1909, p. 270.

PlatyGLOSSUS guttatus M. Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 373, fig. 75, figs. a and b.

Halichoeres leparensis (non Bleeker) Fowler, Copeia, No. 58, June 18, 1918, p. 64.

Halichoeres argus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VIII, 1928, p. 292.

Halichoeres argus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 343.

Halichoeres fijiensis Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XVIII, 1935, p. 410.

(type locality: Ovalau, Fiji Islands)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 22)

บริเวณก้านครีบก่อนของครีบล้าง ไม่มีจุดสีดำ ลำตัวมีสีแดงเข้ม บริเวณกึ่งกลางเกล็ดทุกเกล็ดจะมีจุดสีเหลืองอมเขียวสว่าง โดยจะอยู่เรียงกันเป็นแถวยาวในแนวนอน บริเวณครีบล้าง และครีบก้นมีจุดสีเหลืองอมเขียวที่มีขอบสีเข้ม

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11-12; A. III,11-12; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 28; GR. 17-19

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง BD. 30.32-32.97% SL.; HL. 25.39-31.87% SL.; EL. 5.75-7.04% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้าจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้างและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบก้นของครีบล้าง และครีบก้น จะสั้นกว่าก้านครีบก้น ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบก้นก้านแรกของครีบก้นจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม โดยก้านครีบก้นก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวสีแดงเข้ม หรือม่วงอมแดง เกล็ด 2 แถวบนของลำตัวจะมีจุดสีน้ำเงินเข้มหรือน้ำตาลขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางเกล็ด เกล็ดบริเวณด้านข้าง และ

ด้านหลังของลำตัวทุกเกล็ด จะมีจุดสีเหลืองอมเขียวบริเวณกึ่งกลางเกล็ด โดยจะอยู่เรียงกันเป็นแถวยาวในแนวนอน ส่วนหัวสีเหลืองอมเขียว มีแถบสีแดงเข้มหรือชมพูอมแดงพาดอยู่ บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีแดงเข้ม หรือชมพูอมแดงขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบท้องและครีบก้นมีสีเดียวกับลำตัว มีขอบสีเหลืองอมเขียว และมีจุดสีเขียวอมเหลืองที่มีขอบสีเข้มเรียงอยู่เป็นแถว 3 แถวในแนวนอน ครีบอกและครีบท้องโปร่งใส แต่ก้านครีบอกก้านที่ 1 และ 2 ของครีบท้องที่ยื่นออกมาจะมีสีแดงเข้ม หรือชมพูอมแดง ครีบท้องสีแดง มีขอบโค้งสีขาว บริเวณปลายครีบท้องบนและล่างมีขอบรูปสามเหลี่ยมสีเหลืองขนาดเล็ก บนครีบท้องมีแถบหรือจุดสีเหลืองรูปกว้างไม่แน่นอนกระจายอยู่ 6 แถว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีน้ำตาล เกล็ด 2 แถวบนของลำตัว จะมีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางเกล็ด เกล็ดบริเวณด้านข้าง และด้านหลังของลำตัวทุกเกล็ด จะมีจุดสีขาวอมเหลืองบริเวณกึ่งกลางเกล็ด โดยจะอยู่เรียงกันเป็นแถวยาวในแนวนอน ส่วนหัวมีแถบสีน้ำตาลเข้มพาดอยู่ บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Sri Lanka ถึง Taiwan และ ทางเหนือของ Australia ในประเทศไทยพบได้ทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-12 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยอยู่ในบริเวณน้ำตื้น บริเวณซากปะการัง หรือกองหินที่มีสาหร่ายขึ้นปกคลุม

2. *Halichoeres bicolor* (Bloch & Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบดำ

ชื่อภาษาอังกฤษ Pearly-spotted wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus bicolor Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 267.

Julis mola Cantor, Journ. Asiat. Soc. Bengal XVIII, 1850, p. 1220 (partim).

Julis (Halichoeres) margaritophorus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 487.

Halichoeres hyrtlui Bleeker, Acta Soc. Sci. Indo-Neerl., 1856, p.1-80.

Julis (Halichoeres) cantori Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XII, 1861, p. 70.

Halichoeres bicolor Bleeker, ibid. XIII, 1862, p. 285.

Halichoeres bicolor Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 118, pl. 39, fig. 5.

PlatyGLOSSUS bicolor Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 145.

Choerajulis bicolor von Martens, Preuss. Exp. Ost-Asien I, 1876, p. 397.

PlatyGLOSSUS bicolor Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p. 174.

PlatyGLOSSUS bicolor Beaufort, Bijd. Dierk. Amsterdam, vol. 16, 1913, p. 130.

Halichoeres bicolor Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 282.

Halichoeres bicolor Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 342.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 23)

ส่วนหัวและลำตัวมีแถบสีน้ำตาลดำ หรือดำตามยาว 2 แถบ บริเวณหลังและ ด้านข้างของลำตัว โดยจะลากผ่านตา ซึ่งทั้ง 2 แถบจะเริ่มต้นบริเวณจะงอยปาก ไปสิ้นสุดบริเวณฐานครีบทอง และอาจจะมีลักษณะเป็นจุดหลาย ๆ จุดที่อยู่ใกล้กันมาเชื่อมต่อกัน บริเวณระหว่างก้านครีบทองของครีบทองที่ 6-7 จะมีจุดสีดำ 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12-13; A. III, 12-13; P₁ 13-14; P₂ I, 5; LLS. 27

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 27.24-29.66% SL.; HL. 30.03-32.74% SL.; EL. 5.19-7.15% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากหนา ลักษณะเป็นแผ่น ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวเกือบถึงขอบด้านใต้ของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบทอง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุมยกเว้น บริเวณด้านบน ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบทอง บนคอและท้องจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบทองเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบทองของครีบทอง และครีบทอง จะสั้นกว่าก้านครีบทอง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบทองก้านแรกของครีบทองจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบทองและครีบทองมน ครีบทองกลมมน ครีบทองเรียวแหลม โดยก้านครีบทองก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบทองเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ส่วนหัวและลำตัวสีขาว มีแถบสีน้ำตาลดำ หรือดำตามยาว 2 แถบ บริเวณหลัง และด้านข้างของลำตัว โดยจะลากผ่านตา ซึ่งทั้ง 2 แถบจะเริ่มต้นบริเวณจะงอยปาก ไปสิ้นสุดบริเวณฐานครีบหาง และอาจจะมีลักษณะเป็นจุดหลายจุดที่อยู่ใกล้กันมาเชื่อมต่อกัน (บางครั้งบริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีจุดหรือแถบสั้นๆสีแดงหรือน้ำตาลแดง และบริเวณคอดหางจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด) บริเวณระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านที่ 6-7 จะมีจุดสีดำ 1 จุด

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่แถบที่อยู่บริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีขนาดใหญ่ขึ้น และบริเวณกึ่งกลางของแถบบดงกล่าว จะมีจุดสีฟ้าสว่างหรือขาว เรียงอยู่เป็นแถว ในเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่ จุดสีดำที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านที่ 6-7 จะหายไป

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ส่วนหัวและลำตัวสีขาวอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลเข้มหรือดำตามยาว 2 แถบ บริเวณหลัง และด้านข้างของลำตัว บริเวณระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านที่ 6-7 จะมีจุดสีดำ 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Sri Lanka ถึงเขต Indo-Malayan ในประเทศไทยพบได้ทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat หรือพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-12 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-5 ตัว มักพบอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ฝั่งที่น้ำตื้น โดยจะอาศัยอยู่ตามพื้นทรายหรือพื้นโคลนใกล้แนวปะการัง

3. *Halichoeres chloropterus* (Bloch, 1791)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองสีเขียวอ่อน

ชื่อภาษาอังกฤษ Pastel-green wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus chloropterus Bloch, Naturgesch. Ausländ. Fische V, 1791, p. 151, pl. 288.

Labrus chloropterus Forster, Fauna Indica, 1795, p. 15.

Labrus chloropterus Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 248.

Labrus gymnocephalus Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 251.

Julis semidecorata Lesson, Mem. Soc. Hist. Nat. Paris IV, 1828, p. 403.

Julis semidecorata Lesson, Voyage Coquille, Zool. II, 1830, p. 138, pl. 35, fig. 2.

Julis (Halichoeres) cuvieri Bleeker, Nat. & Geneesk. Arch. Ned. Indië IV (2), 1847, p. 160. (type locality: Batavia)

Julis (Halichoeres) cuvieri Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849. Gladsch. Labr., p. 24

Halichoeres bleekeri Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. London, ser. 3, VIII, 1861, p. 386.

Halichoeres chloropterus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 285.

Halichoeres chloropterus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 125, pl. 35, fig. 3.

Platyglossus chloropterus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 144.

Halichoeres modestus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 126, pl. 35, fig.

2.

Platyglossus chloropterus Steindachner, Sitzber. Akad. Wiss. Wien LX, 1870, p. 566.

Halichoeres chloropterus Bleeker, Ned. Tijds. Dierk., vol. 4, 1874, p. 117.

Platyglossus chloropterus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

Platyglossus (Halichoeres) chloropterus Bleeker, Verh. Akad. Amsterdam XVIII, (1877) 1878, Poissons Maurice, p. 10.

Platyglossus chloropterus Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p. 174.

Platyglossus guttatus Macleay, Proc. Linn. Soc. N.S.W., 1883, p. 587. (type locality: New Guinea)

Platyglossus chloropterus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 37.

Platyglossus chloropterus Beaufort, Bijd. Dierk. Amsterdam, vol. 16, 1913 p. 131.

Platyglossus chloropterus Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 370.

Halichoeres chloropterus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 294.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 24)

บริเวณก้านครีบอกของครีบท้องไม่มีจุดสีดำ ลำตัวสีเหลืองอมเขียว ส่วนหน้าของลำตัว และท้องสีขาวหรือชมพูอมม่วง

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 14-15; P₂ I,5; LLS. 28-30; GR. 17-20

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง BD. 32.38-33.64% SL.; HL. 30.43-32.01% SL.; EL. 5.19-5.45% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้าจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ลักษณะยาวเรียว และมีฟันเขี้ยวบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้า ครีบท้องและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ โดยก้านครีบท้องที่อยู่ด้านหน้าจะยาวกว่าก้านครีบท้องที่อยู่ด้านหลัง ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้อง และครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมียที่มีขนาดเล็ก ลำตัวสีเขียวอ่อนหรือเทาอมเขียว เกือบทุกเกล็ดบริเวณด้านข้างและด้านท้ายของลำตัวมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ส่วนหน้าของลำตัวและท้องสีขาว บริเวณท้องมีเส้นบั้งสีดำเรียงเป็นชุด บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำแคบๆ ครีบหลัง และครีบหางมีสีเดียวกับลำตัว ครีบอก ครีบท้อง และครีบก้นโปร่งใส

เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายเพศเมียที่มีขนาดเล็ก แต่บริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีบริเวณที่เป็นรูปไข่สีดำขนาดใหญ่ และเกิดบริเวณด้านข้างและด้านท้ายของลำตัวจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 2-3 จุด

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวอ่อน เกือบทุกเกล็ดบริเวณด้านข้างและด้านท้ายของลำตัว บริเวณกึ่งกลางเกล็ดจะมีจุดสีชมพูอ่อน ซึ่งบริเวณด้านหน้าของลำตัวจุดสีชมพูอ่อนเหล่านั้นจะมาเชื่อมรวมกันเป็นตาข่ายล้อมรอบจุดสีเขียวอ่อน ส่วนหัวสีเขียวอ่อน มีแถบสีชมพูอมม่วงรูปรางไม้แนนอนพาดอยู่ บริเวณด้านหลังตามีแถบสีน้ำเงินเข้ม 1 แถบในแนวตั้ง บริเวณใต้จุดเชื่อมต่อของก้านครีบแข็งและก้านครีบบ่อนของครีบหลัง ส่วนใหญ่จะมีบริเวณที่เป็นสีดำขนาดใหญ่ ครีบหลัง และครีบหางมีสีเดียวกับลำตัว ครีบอก ครีบท้อง และครีบก้นโปร่งใส

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน และเพศเมียที่มีขนาดเล็ก ลำตัวสีขาวอมเหลือง หรือขาวอมน้ำตาลอ่อน เกือบทุกเกล็ดบริเวณด้านข้างและด้านท้ายของลำตัวมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด บริเวณท้องมีเส้นบั้งสีดำเรียงเป็นชุด บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำแคบๆ ครีบหลัง และครีบหางมีสีเดียวกับลำตัว ครีบอก ครีบท้อง และครีบก้นโปร่งใส

เพศเมียที่มีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายเพศเมียที่มีขนาดเล็ก แต่บริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีบริเวณที่เป็นรูปไข่สีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ และเกิดบริเวณด้านข้างและด้านท้ายของลำตัวจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 2-3 จุด

เพศผู้ ลำตัวสีขาวอมเหลือง หรือขาวอมน้ำตาลอ่อน ซึ่งบริเวณด้านหน้าของลำตัวมีแถบรูปตาข่ายสีน้ำตาล ส่วนหัวสีขาวอมน้ำตาลอ่อน มีแถบสีน้ำตาลรูปรางไม้แนนอนพาดอยู่ บริเวณ

ด้านหลังตามีแถบสีน้ำตาลเข้ม 1 แถบในแนวตั้ง บริเวณใต้จุดเชื่อมต่อของก้านครีบแข็งและก้านครีบอกของครีบหลัง ส่วนใหญ่จะมีบริเวณที่เป็นสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ ครีบหลัง และครีบท้อง มีสีเดียวกับลำตัว ครีบอก ครีบท้อง และครีบก้นโปร่งใส

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Central Pacific เช่น Sumatra ถึง Solomon Island, ทางเหนือของ Philippines และ ทางใต้ของ Great Barrier Reef

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-10 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 3-4 ตัว มักพบอาศัยบริเวณน้ำตื้น บริเวณพื้นทราย หรือซากปะการัง กินเม่นทะเล กุ้ง ปู หมึก และหอยที่มีเปลือกแข็งเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

4. *Halichoeres hortulanus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายตาราง

ชื่อภาษาอังกฤษ Checkerboard wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus centiquadrus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 437, p. 493.

Labrus hortulanus Lacepède, ibid., p. 449, p. 518, pl. 29, fig. 2.

Sparus decussates Bennett, Fishes of Ceylon, 1834, p. 14.

- Halichoeres eximius* Rüppell, Neue Wirbelth. Fishche, 1835, p. 16.
- Julis hortulanus* Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 430.
- Julis hortulanus* Rüppell, Samml. Senckenberg. Museum, 1852, p. 20.
- Julis (Halichoeres) hortulanus* Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1852, p. 486.
- Julis hortulanus* Guichenot, Notes I. Reunion, vol. 2, 1862, p. 28.
- Hemitautoga centiquadra* Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 292.
- Hemitautoga centiquadra* Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 139, pl. 32, fig. 3.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 147.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 94.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Klunzinger, Verh. Zool. Bot. Ges. Wien. XXI, 1871, p. 546.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Günther, Cruise of Curacoa, Brenchley, 1873, p. 411.
- Hemitautoga centiquadra* Bleeker, Ned. Tijds. Dierk., vol. 4, 1874, p. 117.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Day, Fishes of India, Prt. 3, 1877, p. 399, pl. 85, fig. 3.
- PlatyGLOSSUS (Hemitautoga) centiquadra* Bleeker, Verh. Akad. Amsterdam XVIII, (1877) 1879, Contrib. fauna Maurice, p. 10.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 37.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Day, Faun. British India, vol. 2, 1889, p. 406, fig. 139.
- PlatyGLOSSUS hortulanus* Picaglia, Atti Soc. Nat. Modena, ser. 2, vol. 12, 1893, p. 33.

PlatyGLOSSUS hortulanus Steindachner, Abh. Senckenberg. Naturf. Ges. XXV, 1901, p. 442.

Halichoeres hortulanus Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. I, 1901, p. 88.

Hemitautoga centiquadra Waite, Rec. Austr. Mus. IV, 1901, p. 54.

Guntheria centiquadra Jordan & Evermann, Proc. U. S. Nat. Mus. XXV, 1902, p. 355.

Halichoeres centiquadrus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 300, pl. 46, fig. 3.

Halichoeres centiquadrus Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fish. XXVII, (1907) 1908, p. 266.

PlatyGLOSSUS hortulanus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 263.

PlatyGLOSSUS hortulanus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8, 1909, p. 263.

PlatyGLOSSUS centiquadrus M. Weber, Siboga Exp. Fische, vol. 57, 1913, p. 375.

Halichoeres centiquadrus McCulloch, Austr. Zool. II. Part. III, 1922, p. 98.

Halichoeres centiquadrus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 337.

Halichoeres centiquadrus Fowler, ibid. XI, 1931, p. 354.

Halichoeres centiquadrus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 253.

Halichoeres centiquadrus Fowler, Occas. Papers. B. P. Bishop Mus. IX, 1932, p. 13.

Halichoeres centiquadrus Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 311.

Halichoeres centiquadrus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 109.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 25)

ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลัง และด้านใต้ตา บริเวณครีบล้างมีจุดสีเหลือง ขนาดใหญ่ 2 จุด จุดแรกอยู่บริเวณใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 4 และ 5 ของครีบล้าง จุดที่สองอยู่ใต้บริเวณกึ่งกลางส่วนที่เป็นก้านครีบบอ่อนของครีบล้าง และมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด ต่อจากจุดสีเหลืองจุดแรก

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 14; P₂ I,5; LLS. 26; GR. 20-26

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 26.97-37.02% SL.; HL. 29.41-32.19% SL.; EL. 4.63-6.85% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขากรรไกรบนยาว ถึงด้านหน้าจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านท้ายของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลัง และด้านใต้ตา บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบล้าง และครีบก้นแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกยาว ลักษณะกลมมน ครีบก้น

ท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบก้นแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบก้นเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีbsdำสลับขาว โดยมีแถบสีดำนูนไม่แน่นอนในแนวตั้งพาดอยู่ 3 แถบ บริเวณคอ กึ่งกลางลำตัว และคอดหาง บริเวณกึ่งกลางครีbhงมีจุดสีดำที่มีขอบสีเหลืองขนาดใหญ่ 1 จุด

เพศเมีย ลำตัวสีขาวมีลายคล้ายตารางหมากรุก โดยเกล็ดบริเวณลำตัวจะมีสีขาว ขอบด้านหลังมีสีน้ำตาลเข้ม หรือม่วงอมน้ำเงิน มีจุดสีเหลืองขนาดใหญ่บริเวณใต้ก้านครีbhงทั้งก้านที่ 4 และ 5 ของครีbhง ตามด้วยจุดสีดำขนาดใหญ่ และมีจุดสีเหลืองขนาดใหญ่อีก 1 จุด บริเวณใต้กึ่งกลางส่วนที่เป็นก้านครีbhงของครีbhง ส่วนหัวสีเหลืองอมเขียว มีแถบสีชมพูหรือส้มรูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่สีของลำตัวจะมีสีเขียว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีbsdำสลับขาวอมเหลือง โดยมีแถบสีดำนูนไม่แน่นอนในแนวตั้งพาดอยู่ 3 แถบ บริเวณกึ่งกลางครีbhงมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาวขนาดใหญ่ 1 จุด

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีขาวอมเหลืองมีลายคล้ายตารางหมากรุก เกล็ดบริเวณลำตัวจะมีสีขาวอมเหลือง ขอบด้านหลังมีสีน้ำตาลเข้ม มีจุดสีครีมขนาดใหญ่บริเวณใต้ก้านครีbhงทั้งก้านที่ 4 และ 5 ของครีbhง ตามด้วยจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดใหญ่ และมีจุดสีครีมขนาดใหญ่อีก 1 จุด บริเวณใต้กึ่งกลางส่วนที่เป็นก้านครีbhงของครีbhง ส่วนหัวมีแถบน้ำตาลรูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, ทางใต้ของ Sodwana Bay, South Africa , ทางตะวันออกของ Line, Marquesan, Tuamotu Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ southern Great Barrier Reef และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1- 30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 4-5 ตัว มักพบอาศัยบริเวณ reef edge หรือ reef slope กินเม่นทะเล กุ้ง ปู หมึก และหอยที่มีเปลือกแข็งเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

5. *Halichoeres kallochroma* Bleeker, 1853

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองจะงอยปากสีชมพู

ชื่อภาษาอังกฤษ Pink-snout wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) kallochroma Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 289.

PlatyGLOSSUS kallochroma Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 284.

PlatyGLOSSUS kallochroma Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 109, pl. 42, fig. 4.

PlatyGLOSSUS kallochroma Günther, Cat. Fish. Brit. Mus.. IV, 1862, p. 159.

PlatyGLOSSUS flos-corallis Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 299, pl. 46, fig. 2.

PlatyGLOSSUS flos-corallis Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 269.

Halochoeres kallochroma Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 261.

Halochoeres kallochroma Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 339.

Halochoeres kallochroma Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 308.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 26)

ลำตัวสีเขียวอมเหลืองมีแถบสีฟ้าพาดอยู่ตามยาว ส่วนหัวสีแดงมีแถบ และแถวของจุดสีฟ้าพาดอยู่ตามยาว ครีบหลังและครีบก้นสีแดงขอบสีฟ้า มีเส้นสีขาวสั้นๆ ปร่ารงไม่แน่นอนกระจายอยู่ ครีบท้องสีแดงเข้มขอบสีฟ้า มีจุดหรือเส้นสีขาวแคบๆ พาดในแนวตั้ง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 13; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 26-28

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 27.58-30.53 % SL.; HL. 29.26-30.24 % SL.; EL. 5.22-6.35 % SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบน ที่จะมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปร ของสีระหว่างช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวและครีบท้องสีเหลืองอมส้ม มีแถบสีฟ้าพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 2 จุด จุดแรกมีขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้อง จุดที่ 2 มีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบท้อง บริเวณใต้จุดสีดำขอบสีขาวบริเวณฐานครีบท้อง จะมีจุดสีขาวขนาดเล็ก 1 จุด ริมฝีปากมีสีเหลือง บริเวณใต้ตาจะมีเส้นสีขาวแคบๆ 1 เส้น พาดตามยาว

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวมเหลืองมีแถบสีฟ้าพาดอยู่ตามยาว ส่วนหัวสีแดงมีแถบ และแถวของจุดสีฟ้าพาดอยู่ตามยาว จะงอยปากสีชมพู ครีบท้องและครีบท้องสีแดงขอบสีฟ้า มีเส้นสีขาวสั้นๆ รูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ ครีบท้องสีแดงเข้มขอบสีฟ้า มีจุดหรือเส้นสีขาวแคบๆ พาดในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวและครีบท้องสีเขียวมเหลืองมีแถบสีเทาพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 2 จุด จุดแรกมีขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้อง จุดที่ 2 มีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบท้อง บริเวณใต้จุดสีดำขอบสีขาวบริเวณฐานครีบท้อง จะมีจุดสีขาวขนาดเล็ก 1 จุด ริมฝีปากมีสีเขียวมเหลือง บริเวณใต้ตาจะมีเส้นสีขาวแคบๆ 1 เส้น พาดตามยาว

เพศผู้ ลำตัวเหลืองอมน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลพาดอยู่ตามยาว ครีบล้างและครีบก้นสีน้ำตาลเข้มขอบสีขาว มีเส้นสีขาวสั้นๆรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ ครีบท้องสีน้ำตาลเข้มขอบสีขาว มีจุดหรือเส้นสีขาวแคบๆพาดในแนวตั้ง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Eastern Indian Ocean เช่น Mentawai Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยบริเวณ reef flat โดยจะพบตามซากปะการังที่มีสาหร่ายขึ้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

6. *Halichoeres leucoxanthus* Randall & Smith, 1982

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองท้องขาว

ชื่อภาษาอังกฤษ Whitebelly wrasse

ชื่อพ้อง

Halichoeres leucoxanthus Randall & Smith, Ichth. Bull. J. L. B. Smith Inst. Ichth., 1982, p. 1-26.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 27)

ลำตัวด้านบนสีเหลืองสว่าง ด้านล่างสีขาว บริเวณครีบหลังมีจุดสีดำขนาดเล็ก 3 จุด บริเวณด้านหน้า กึ่งกลาง และด้านหลังครีบ บริเวณด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 11-12; P₁ 12-14; P₂ I, 5; LLS. 27

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 27.7-27.83% SL.; HL. 23.14-30.74% SL.; EL. 5.78-6.75% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนา มีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบ ด้านใต้ของรูจมูกหน้า พื้นบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบน ขากรรไกรล่าง และมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้า ครีบหลังและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลัง และครีบกัน จะสั้นกว่าก้านครีบอ่อน ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบกันจะมี

ขนาดเล็ก ปลายครีบล้างและครีบกันแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบอก่อนก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวด้านบนสีเหลืองสว่าง ด้านล่างสีขาว บริเวณครีบล้างมีจุดสีดำขนาดเล็ก 3 จุด บริเวณด้านหน้า กึ่งกลาง และด้านหลังครีบ บริเวณด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีขาวอมเหลือง มีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดเล็ก 3 จุดบริเวณครีบล้าง และมีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดเล็ก 1 จุดบริเวณด้านบนของคอดหาง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indian Ocean รวมทั้ง Andaman Sea ในประเทศไทยพบทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 7-50 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 4-5 ตัว มักพบอาศัยบริเวณ reef edge โดยจะพบบริเวณพื้นทรายหรือตามซากปะการัง ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

7. *Halichoeres margaritaceus* (Valenciennes, 1839)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย	ปลานกขุนทองท้องสีชมพู
ชื่อภาษาอังกฤษ	Pink-belly wrasse

ชื่อพ้อง

Julis margaritaceus Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 484.

Julis (Halichoeres) pseudominiatus Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Néerl. I, 1856, Besch. Visch. Amboina, p. 62.

Halichoeres pseudominiatus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 288.

Halichoeres pseudominiatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 115, pl. 40, fig. 5.

PlatyGLOSSUS opercularis Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 148.

PlatyGLOSSUS opercularis Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 95, pl. 12, fig. 1.

PlatyGLOSSUS opercularis Günther, Cruise of Curacoa, Brenchley, 1873, p. 410.

PlatyGLOSSUS opercularis Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.

Halichoeres opercularis Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. I, 1901, p. 89.

Halichoeres opercularis Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 302.

Halichoeres margaritaceus Jordan & Seale, 1.c.

Halichoeres pseudominiatus Jordan & Seale, ibid. XXVI, (1906) 1907, p. 30.

Halichoeres opercularis Jordan & Richardson, ibid. XXVII, (1907) 1908, p. 267.

PlatyGLOSSUS opercularis Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 264.

PlatyGLOSSUS opercularis Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8(16), 1909, p. 264.

Halichoeres opercularis McCulloch, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 35, 1910, p. 431.

Platyglossus pseudominiatus Weber, Abhandl. Senckenberg. Nat. Ges., vol. 34 (1), 1911, p. 8.

Halichoeres opercularis Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 421, p. 507.

Platyglossus pseudominiatus Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 371.

Halichoeres pseudominiatus Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 28, 1915, p. 785.

Platyglossus pseudominiatus Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 752.

Halichoeres opercularis Whitley, Austr. Zoologist IV, Part. IV, 1926, p. 232.

Halichoeres margaritaceus Fowler & Bean, Bull. U.S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 271.

Halichoeres margaritaceus Fowler, Mem. B.P. Bishop Mus. X, 1928, p. 341.

Octocynodon margaritaceus Whitley, Brit. Mus. Great Barrier Reef Exp. IV, N° 9, 1932, p. 294.

Halichoeres opercularis Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 315.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 28)

แถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะเป็นเส้นยาว พาดทำมุมเฉียงขึ้นไปทางด้านหลัง บริเวณครีบท้องและครีบก้นจะมีแถบสีแดงพาดเฉียงลงมา

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 27; GR. 17-21

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 29.41-31.48% SL.; HL. 27.94-34.76% SL.; EL. 7.35-8.17% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากมีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวถึงด้านใต้ของรูจมูกกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง โดยอยู่บนขากรรไกรบน 4 ซี่ ขากรรไกรล่าง 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนหัว ที่จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง มีลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องมน ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวด้านบนสีเขียวมะกอก ด้านล่างสีขาว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านล่างของลำตัวจะมีจุดสีขาวรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ บริเวณส่วนหลังของท้องจะมีบริเวณที่เป็นสีชมพูหรือแดงขนาดใหญ่ ส่วนหัวจะมีจุดสีดำ 2 จุด บริเวณช่องเปิด

เหงือกและด้านหลังตา ครีบหลังและครีบก้นสีขาวอมน้ำตาล มีแถบสีแดงพาดเฉียงลงมา บริเวณครีบหลังมีจุดสีดำ 2 จุด จุดแรกมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านหน้าของครีบหลัง จุดที่สอง มีขนาดใหญ่ และมีขอบด้านนอกสีเหลืองหรือฟ้าอยู่บริเวณกึ่งกลางครีบ ครีบท้องสีขาวใส

เพศผู้ ลำตัวและครีบสีเขียวยาว มีจุดสีส้มหรือแดงอมชมพู ซึ่งบางครั้งจุดดังกล่าวจะมาเชื่อมกันเป็นตาข่ายรูปร่างไม่แน่นอน จุดสีขาวและบริเวณที่เป็นสีชมพูหรือแดงขนาดใหญ่บริเวณด้านท้องจะหายไป จุดสีดำที่อยู่บริเวณส่วนหัวและครีบก็จะหายไป ยกเว้นจุดสีดำบริเวณช่องเปิดเหงือกและบริเวณกึ่งกลางครีบหลังซึ่งจะมีขนาดเล็กลง แต่ไม่หายไป ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีชมพูพาดอยู่ โดยแถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะเป็นเส้นยาว พาดทำมุมเฉียงขึ้นไปทางด้านหลัง ครีบหลังและครีบก้นมีแถบสีแดงพาดเฉียงลงมา ครีบท้องจะมีแถบสีแดงพาดลงมาในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวด้านบนสีเหลืองอมเทา ด้านล่างสีขาวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านล่างของลำตัวจะมีจุดสีขาวรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ แถบสีน้ำตาลบริเวณแก้ม ด้านใต้ตาจะมีลักษณะเป็นเส้นยาว พาดทำมุมเฉียงขึ้นไปทางด้านหลัง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Cocos Island ทางตะวันออกของ Indian Ocean ถึง Line และ Tuamotu Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ New South Wales, Lord Howe Island และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-10 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น บริเวณหาดหิน กองหินใต้น้ำ หรือ บริเวณซากปะการัง กินกุ้ง ปู หมึก polychaete ปลาขนาดเล็ก และไข่ปลาเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

8. *Halichoeres marginatus* Rüppell, 1835

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางสีส้ม

ชื่อภาษาอังกฤษ Dusky wrasse

ชื่อพ้อง

Halichoeres marginatus Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 16.

Julis annularis Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 482.

Julis marginatus Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 490.

Julis annularis Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, (1847) 1849. Labroid diagn. p. 6.

Julis marginatus Rüppell, Samml. Senckenberg. Mus., 1852, p. 20.

Julis (Halichoeres) annularis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië V, 1853, p. 513.

PlatyGLOSSUS marginatus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 283.

PlatyGLOSSUS marginatus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 109, pl. 43, fig. 3.

PlatyGLOSSUS marginatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 160.

PlatyGLOSSUS marginatus Klunzinger, Verh. Zool. Bot. Ges. Wien. XXI, 1871, p. 545.

PlatyGLOSSUS marginatus Günther, Cruise of curacoa, Brenchley, 1873, p. 411.

PlatyGLOSSUS marginatus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

PlatyGLOSSUS marginatus Day, Fishes of India, Prt. 3, 1877, p. 398, p. 84, figs. 5-6.

PlatyGLOSSUS marginatus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.

PlatyGLOSSUS marginatus Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 405.

PlatyGLOSSUS marginatus Boulenger, Proc. Zool. Soc. London, 1889, p. 240.

PlatyGLOSSUS marginatus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 299.

PlatyGLOSSUS marginatus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 271.

PlatyGLOSSUS marginatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8(16), 1909, p. 271, pl. 143, fig. C.

Halichoeres marginatus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 265.

Halichoeres marginatus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 340.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 29)

ครีบทองมีหลายสีสลับกัน โดยบริเวณฐานครีบทองจะมีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีเขียว ตามด้วยบริเวณกว้างๆที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีแดงที่มีขอบสีเข้ม ซึ่งภายในจะมีจุดสีเขียว ขอบสีเข้มขนาดเล็กอยู่ ขอบด้านนอกของครีบทองมีสีเหลือง และมีแถบสีฟ้าอยู่ถัดเข้ามา

จากขอบด้านนอก ครีบทหลังและครีบทันสีเข้มและมีจุดสีขาวขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณฐานครีบทอนมีสีม่วงเข้ม

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 13*-14; A. III, 12*-13; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 27*-28; GR. 17-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 32.86-36.58% SL.; HL. 29.17-31.43% SL.; EL. 5.21-7.14% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขอบด้านหลังขากรรไกรบนยาวถึงขอบด้านใต้ตา ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 1-2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบทหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบทหลังจะเริ่มบริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบทหลังและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบทหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบทแข็งของครีบทหลัง และครีบทันแหลมคม ยึดหยุ่นไม่ได้ และจะสั้นกว่าก้านครีบทอ่อน ปลายครีบทหลังและครีบทันแหลม ครีบทอนกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม โดยก้านครีบทอ่อนก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบทางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้ม มีแถบสีน้ำตาลดำตามแนวกลางของแถวเกล็ด บริเวณกึ่งกลางครีบหลังมีจุดมีน้ำเงินเข้มขอบสีขาวขนาดใหญ่ บริเวณด้านหน้าของครีบหลัง มีจุดสีแบบเดียวกันแต่ขนาดเล็ก ครีบหางมีสีขาว

เพศเมีย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่ลำตัวและครีบจะมีสีน้ำตาลอ่อนกว่า มีแถบสีน้ำตาลเข้มตามแนวกลางของแถวเกล็ด และครีบหางมีแถบสีขาวอมเหลืองกว้างๆบริเวณฐานครีบหาง

เพศผู้ ลำตัวด้านหน้า $\frac{3}{4}$ ของลำตัวสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอมส้ม มีแถบสีน้ำเงินอมม่วงตามแนวกลางของแถวเกล็ด ลำตัวด้านหลังสีน้ำตาลอมแดง เกล็ดบนลำตัวบริเวณด้านหลังทุกเกล็ดมีจุดสีเขียวที่มีขอบสีน้ำเงินขนาดใหญ่ ครีบหลังและครีบก้นมีสีเดียวกับลำตัว และมีจุดสีสว่างขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณฐานครีบอกมีสีม่วงเข้ม ครีบหางมีหลายสีสลับกัน โดยบริเวณฐานครีบหางจะมีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีเขียว ตามด้วยบริเวณกว้างๆที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีแดงที่มีขอบสีเข้ม ซึ่งภายในจะมีจุดสีเขียว ขอบสีเข้มขนาดเล็กอยู่ ขอบด้านนอกของครีบหางมีสีเหลือง และมีแถบสีฟ้าอยู่ถัดเข้ามาจากขอบด้านนอก

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้ม มีแถบสีครีมพาดตามยาว บริเวณกึ่งกลางครีบหลังมีจุดมีน้ำเงินเข้มขอบสีขาวขนาดใหญ่ และมีจุดสีแบบเดียวกัน แต่ขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าของครีบหลัง ครีบหางมีสีขาว

เพศเมีย ลำตัวและครีบน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลเข้มตามแนวกลางของแถวเกล็ด บริเวณกึ่งกลางครีบหลังมีจุดมีน้ำตาลเข้มหรือดำ ขอบสีขาวขนาดใหญ่ และมีจุดสีแบบเดียวกัน แต่ขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าของครีบหลัง ครีบหางมีสีขาวสลับน้ำตาล

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่เกล็ดบนลำตัว บริเวณฐานของทุกเกล็ดจะมีจุดสีน้ำตาลเข้ม บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, ทางใต้ของ Inhaca Island, Mozambique, ทางตะวันออกของ Hawaiian, Tuamotu Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ southern Great Barrier Reef, Austral Islands และ Micronesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว มักพบอาศัยบริเวณ reef edge ในระยะวัยอ่อน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณ outer reef flat กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก และไขปลาเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

9. *Halichoeres melanochir* Fowler & Bean, 1928

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองสีดำ

ชื่อภาษาอังกฤษ Black wrasse

ชื่อพ้อง

Halichoeres melanochir Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. VII, 1928, p. 264.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 30)

บริเวณฐานครีบท้องและครีบก้นมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม ครีบท้องและครีบก้นมีเส้นสีแดงพาดในแนวนอน บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำขนาดใหญ่พาดอยู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 12; P₁ 13-14; P₂ I, 5; LLS. 27-28; GR. 14

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 32-32.89% SL.; HL. 26.97-29.33% SL.; EL. 4.61-6.67% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องจะเริ่มบริเวณด้านหลังตา บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้องแหลมคม ยึดหยุ่นไม่ได้ และจะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ปลาครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลักษณะจะคล้าย *H. marginatus* ลำตัวและครีบท้องสีน้ำตาลเข้ม มีแถบสีน้ำตาลดำตามแนวกลางของแถวเกล็ด ครีบท้องมีจุดมีน้ำเงินเข้มขอบสีขาวขนาดใหญ่ บริเวณกึ่งกลางครีบท้อง และมีจุดสีแบบเดียวกัน แต่ขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าของครีบท้อง ครีบท้องมีสีขาว จะแตกต่างจาก *H. marginatus* ตรงที่ครีบท้องจะมีสีเหลืองหรือส้ม

เพศเมีย ลำตัวสีม่วง บริเวณส่วนหน้าของลำตัวจะมีจุดสีดำขนาดเล็กกระจายอยู่ เกิดบริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีขอบสีดำ ครีบหลัง ครีบกัน และครีบท้องมีสีเดียวกับลำตัว บริเวณครีบหลังและครีบกันจะมีเส้นสีแดงพาดตามแนวนอน ครีบท้องสีเหลืองหรือส้ม บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำขนาดใหญ่พาดอยู่

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ลำตัวจะมีสีเทาอมเขียว หรือเทาอมน้ำตาลเข้ม ครีบท้องมีสีเหลือง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้ม มีแถบสีน้ำตาลดำตามแนวกลางของแถวเกิดบริเวณกึ่งกลางครีบหลังมีจุดมีน้ำตาลเข้มขอบสีขาวขนาดใหญ่ และมีจุดสีแบบเดียวกัน แต่ขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าของครีบหลัง ครีบท้องจะมีสีครีม ครีบท้องมีสีขาว

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้มหรือดำ บริเวณส่วนหน้าของลำตัวจะมีจุดสีดำขนาดเล็กกระจายอยู่ เกิดบริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีขอบสีดำ ครีบท้องสีครีม บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำขนาดใหญ่พาดอยู่

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Pacific เช่น Philippines ถึง Taiwan, Southern Japan, และทางใต้ของ northwest Australia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 5-25 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยอยู่บริเวณกองหินที่น้ำตื้น กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

10. *Halichoeres melanurus* (Bleeker, 1851)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางจุด

ชื่อภาษาอังกฤษ Tail-spot wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) melanurus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p. 251.

Julis (Halichoeres) melanurus Bleeker, ibid. V, 1853, p. 87.

PlatyGLOSSUS melanurus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 284.

PlatyGLOSSUS melanurus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 109, pl. 46, fig. 1.

PlatyGLOSSUS melanurus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 148.

PlatyGLOSSUS melanurus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 265.

PlatyGLOSSUS melanurus Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8 (16), 1909, p. 265.

PlatyGLOSSUS melanurus Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 375.

Halichoeres melanurus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 262.

Halichoeres melanurus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 340.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 31)

ครีบทองสีฟ้า มีแถบโค้งสีแดงในแนวตั้ง 4 แถบ และมีจุดสีดำยาวในแนวตั้งบริเวณใต้
ขอบครีบทอง ครีบท้องและครีบก้นสีเขียวยาวหรือเขียวยาวมีแถบสีแดงพาดตามยาว 2-3 แถบ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 12; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 27-29; GR. 17-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 31.08-32.39% SL.; HL. 28.74-31.08% SL.; EL. 5.75-7.04% SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวถึงใต้จมูกกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ที่แข็งแรง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบน ที่จะมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวและครีบท้องสีเหลืองอมส้ม มีแถบสีฟ้าพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้อง จุดที่ 2 มีขนาดใหญ่

อยู่ระหว่างก้านครีบบ่อนก้านแรกของครีบหลัง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบหาง

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวหรือเขียวอมฟ้า มีแถบสีแดงหรือส้มตามยาว บริเวณหลังมีแถบสีเหลือง

อมเขียวในแนวตั้ง 3-6 แถบ ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีแดงอมชมพูพาดอยู่ครีบหลังและครีบก้นสีเขียวหรือเขียวอมฟ้า ขอบสีฟ้า มีแถบสีแดงพาดตามยาว 2-3 แถบ บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีเหลืองขนาดใหญ่ โดยบริเวณด้านบนของฐานครีบอกจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบหางสีฟ้า มีแถบโค้งสีแดงในแนวตั้ง 4 แถบ และมีจุดสีดำยาวในแนวตั้งบริเวณใต้ขอบครีบหาง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

เพศเมีย ลำตัวและครีบบนขาวอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบหลัง จุดที่ 2 มีขนาดใหญ่อยู่ระหว่างก้านครีบบ่อนก้านแรกของครีบหลัง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็กอยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบหาง

เพศผู้ ลำตัวขาวอมเหลือง มีแถบน้ำตาลพาดตามยาว บริเวณหลังมีแถบสีครีมในแนวตั้ง ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีน้ำตาลพาดอยู่ บริเวณด้านบนของฐานครีบอกมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบหางสีขาว มีแถบโค้งสีน้ำตาลในแนวตั้ง 4 แถบ และมีจุดสีดำยาวในแนวตั้งบริเวณใต้ขอบครีบหาง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Pacific เช่น Ryukyu Islands, Philippines, Indonesia, Marshall Islands, Caroline Islands, Palau Islands, Solomon Islands, Samoa Islands, northwest Australia และ Great Barrier Reef ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

11. *Halichoeres nebulosus* (Valenciennes, 1839)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายหมอก

ชื่อภาษาอังกฤษ Nebulous wrasse

ชื่อพ้อง

Julis nebulosus Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 461.

Julis poecila Lay & Bennett, Zool. Beechy's Voyage, 1839, p. 66, pl. 19, fig. 1.

Julis (Halichoeres) harloffii Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, (1847) 1849, Gladsch. Labr., p. 22.

Julis (Halichoeres) reichei Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Néerl. III. Bijdr. Vischf. Sumatra, 1858, p. 43.

Julis granatinus (Van Hasselt) Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 115.

Halichoeres poecila Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 288.

Halichoeres poecila Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., I, 1862, p. 115, pl. 39, fig. 4.

Halichoeres Reichei Bleeker, 1.c. ibid. p. 116.

PlatyGLOSSUS nebulosus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 151.

PlatyGLOSSUS poecilus Günther, ibid., p. 152.

PlatyGLOSSUS poecilus Steindachner, Sitzber. Akad. Wien LIII, 1866, p. 463.

PlatyGLOSSUS poecilus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1868, p. 270.

PlatyGLOSSUS nebulosus Klunzinger, Verh. Zool. Bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.
544.

PlatyGLOSSUS poecilus Klunzinger, ibid. p. 545.

Choerophilis poecila von Martens, Preuss. Exp. Ost-Asien I, 1876, p. 397.

PlatyGLOSSUS nebulosus Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 400.

PlatyGLOSSUS nebulosus Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 407.

Halichoeres nebulosus Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. I, 1901, p. 88.

Halichoeres annulatus Fowler, Journ. Acad. Nat. Sc. Philadelphia (2) XII, 1904,
p. 535, pl. 20, upper fig.

Halichoeres poecilus Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus. XXVIII, 1905, p.
785.

Halichoeres daedalma Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, 1905 (1906), p.
301, pl. 47, fig. 2.

Halichoeres poecilus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p.
30.

Halichoeres poecilus Evermann & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p.
95.

Halichoeres poecilus Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fish. XXVII, 1907 (1908), p. 267.

PlatyGLOSSUS nebulosus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 265.

Halichoeres nebulosus McCulloch, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 35, 1910, p. 431.

PlatyGLOSSUS nebulosus M. Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 371.

Halichoeres poecilus McCulloch, Austr. Zoologist II, Part. III, 1922, p. 98.

Halichoeres nebulosus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 273.

Halichoeres reichei Fowler & Bean, ibid. p. 275.

Halichoeres nebulosus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 341.

Halichoeres nebulosus Fowler, ibid., 1931, p. 355.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 32)

แถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะคล้ายรูปบูมเมอแรง บริเวณด้านข้างของลำตัว บางครั้งจะมีแถบสีดำขนาดใหญ่รูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 13-14; P₂ I, 5; LLS. 27-29

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 31.34% SL.; HL. 32.84% SL.; EL. 7.46% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากมีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวถึงด้านใต้ของรูจมูกกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง โดยอยู่บนขากรรไกรบน 4 ซี่ ขากรรไกรล่าง 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อย ๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบน ที่จะมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบก้น จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบก้นจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบก้นแหลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือตัดตรง (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลอมเหลือง ด้านล่างสีขาว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณด้านล่างของลำตัวจะมีจุดสีขาวรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ บริเวณส่วนหลังของท้องจะมีบริเวณที่เป็นสีชมพูหรือแดงขนาดใหญ่ ส่วนหัวจะมีแถบสีชมพู ซึ่งแถบสีชมพูบริเวณแก้มด้านใต้ตา มีลักษณะคล้ายรูปมูเมอแรง และจะมีจุดสีดำ 2 จุดบริเวณช่องเปิดเหงือกและด้านหลังตา ครีบท้องและครีบก้นสีขาวอมน้ำตาล บริเวณครีบท้องมีจุดสีดำ 2 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กอยู่บริเวณด้านหน้าของครีบท้อง จุดที่สองมีขนาดใหญ่ และมีขอบด้านนอกสีขาวอยู่บริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ครีบท้องสีขาวใส

เพศผู้ ลำตัวและครีบท้องสีเขียวยาว มีจุดสีส้มหรือแดงอมชมพู ซึ่งบางครั้งจุดดังกล่าวจะมาเชื่อมกันเป็นตาข่ายรูปร่างไม่แน่นอน บริเวณด้านข้างของลำตัว บางครั้งจะมีจุดสีดำขนาดใหญ่รูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่ จุดสีดำที่อยู่บริเวณส่วนหัวและครีบท้องก็จะหายไป ยกเว้น จุดสีดำบริเวณช่องเปิดเหงือกและบริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ซึ่งจะมีขนาดเล็กลง แต่ไม่หายไป ส่วนหัวมีสีเดียวกับ

ลำตัว และมีแถบสีชมพูพาดอยู่ โดยแถบสีชมพูบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา มีลักษณะคล้ายรูปมูเมอแรง ครีบท้องและครีบท้องสีแดง โดยบริเวณด้านหลังของครีบท้องจะมีแถวของจุดสีขาวอมเหลือง

2 แถว ครีบท้องจะมีจุดสีขาวอมเหลืองบริเวณฐานครีบท้องและมีเส้นสีขาวอมเหลืองพาดตามยาว บริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ครีบท้องสีเขียว มีแถบสีแดงพาดลงมาในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

เพศเมีย ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลอมเหลือง ด้านล่างสีขาว เกือบทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณส่วนหลังของท้องจะมีบริเวณที่เป็นแถบขนาดใหญ่ ส่วนหัวจะมีแถบสีน้ำตาล ซึ่งแถบสีบริเวณแก้ม ด้านใต้ตา จะมีลักษณะคล้ายรูปมูเมอแรง และจะมีจุดสีดำ 2 จุด บริเวณช่องเปิดเหงือกและด้านหลังตา บริเวณครีบท้องมีจุดสีดำ 2 จุด จุดแรกมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านหน้าของครีบท้อง จุดที่สอง มีขนาดใหญ่ และมีขอบด้านนอกสีขาวอยู่บริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ครีบท้องสีขาว

เพศผู้ ลำตัวและครีบท้องสีขาวอมเหลือง มีจุดสีน้ำตาล ซึ่งบางครั้งจุดดังกล่าวจะมาเชื่อมกันเป็นตาข่ายรูปร่างไม่แน่นอนบริเวณด้านข้างของลำตัว บางครั้งจะมีจุดสีดำขนาดใหญ่รูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่ มีจุดสีดำบริเวณช่องเปิดเหงือกและบริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีน้ำตาลพาดอยู่ โดยแถบสีที่อยู่บริเวณแก้ม ด้านใต้ตา จะมีลักษณะคล้ายรูปมูเมอแรง ครีบท้องสีขาวอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดลงมาในแนวตั้ง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Red Sea ถึง Papua New Guinea, ทางเหนือของ South Japan, ทางใต้ของ Great Barrier Reef, Chago Island, Philippines, Solomon Island, Taiwan, Tanzania, Lord Howe Island และ Maldives ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยบริเวณ reef flat, reef edge และตามกองหิน กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

12. *Halichoeres nigrescens* (Bloch & Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบน้ำตาล

ชื่อภาษาอังกฤษ Bubblefin wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus nigrescens Bloch & Schneider, Syst. Ichth., 1801, p. 263.

Julis dussumieri Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 478, pl. 387.

Julis exornatus Richardson, Rep. Brit. Ass. Adv. Sc., (1845) 1846, Ichth. China, p. 258.

Julis (Halichoeres) notophthalmus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Overz. Gladsch. Labr., p. 20.

Julis dussumieri Canton, Journ. Asiat. Soc. Bengal XVIII, 1850, p. 1218.

Julis (Halichoeres) notophthalmus Bleker, Verh. Bat. Gen. XXV, 1853, Nalez. Ichth. Fauna Hindustan, p. 54.

Julis (Halichoeres) mola Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Néerl. VI, 1859, p. 98.

Halichoeres nigrescens Bleeker, versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 287.

Halichoeres nigrescens Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 118, pl. 37,

fig. 4.

PlatyGLOSSUS dussumieri Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 143.

PlatyGLOSSUS dussumieri Kner, Novara Exp. Fische I, 1865, p. 254.

PlatyGLOSSUS dussumieri Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 94.

Choerogulius dussumieri von Martens, Preuss Exp. Ost-Asien I, 1876, p. 397

PlatyGLOSSUS dussumieri Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 399, pl. 85. fig.

1.

PlatyGLOSSUS Dussumieri Macleay, Proc. Linn. Soc. New South Wales II, 1878,

p. 362.

PlatyGLOSSUS dussumieri Klunzinger, Sitzs. Akad. Wiss. Wien. Vol. 80(1),

1879, p. 404.

PlatyGLOSSUS Dussumieri Macleay, Descr. Cat. Austr. Fish I, 1881, p. 95.

PlatyGLOSSUS dussumieri Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p.

174.

PlatyGLOSSUS dussumieri Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 405.

PlatyGLOSSUS dussumieri Regan, Journ. Bombay Nat. Hist. Soc. XVI, 1905, p.

330, p. 332.

Halichoeres nigrescens Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p.

29.

Halichoeres nigrescens Evermann & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, 1906 (1907), p. 94.

Halichoeres dussumieri Seale, Philippine Journ. Sci., vol. 9, 1914, p. 70.

Halichoeres nigrescens Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 280.

Halichoeres nigrescens Fowler, Hongkong Naturalist II, 1931, p. 308.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 33)

บริเวณหลังมีกลุ่มของจุดสีรูปร่างไม่แน่นอนขนาดใหญ่ตามแนวตั้ง บริเวณครีบล้างระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 5-7 มีจุดสีดำขนาดใหญ่ บริเวณส่วนบนของฐานครีบอกมีจุดสีม่วงหรือดำรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก บริเวณขอบด้านบนและล่างของครีบท้องมีแถบสีฟ้าพาดลงมา ทำให้ด้านหลังของแถบสีฟ้ามีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีสีเหลือง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12-13; A. III, 12-13; P₁ 14-15; P₂ I, 5; LLS. 28; GR. 18-22

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 29.56-31.14% SL.; HL. 29.44-29.65% SL.; EL. 6.32-8.36% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนา มีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านใต้ของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบน ขากรรไกรล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่ บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้า ครีบหลังและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันไม่มี เกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลัง และครีบกัน จะ สั้นกว่าก้านครี้อ่อน ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบกันจะมี ขนาดเล็ก ปลายครีบหลังและครีบกันแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบ อ่อนก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวด้านบนสีเขียวเข้ม บริเวณหลังมีกลุ่มของจุดสีรูปร่างไม่ แน่นอนขนาดใหญ่ตามแนวตั้ง ลำตัวด้านล่างสีขาว ส่วนหัวมีแถบสีชมพูหรือม่วงรูปร่างไม่ แน่นอน ครีบหลังและครีบกันสีน้ำตาลแดง ขอบสีขาว มีแถบสีเหลืองพาดตามยาวบริเวณฐาน ครีบ บริเวณระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านที่ 5-7 มีจุดสีดำขนาดใหญ่ บริเวณส่วนบน ของฐานครีบอกมีจุดสีม่วงหรือดำรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก ครีบหางสีน้ำตาลแดง มีจุดสีขาว กระจายอยู่ บริเวณขอบด้านบนและล่างของครีบบมีแถบสีฟ้าพาดลงมา ทำให้บริเวณด้านหลังของ แถบสีฟ้ามีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีสีเหลือง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวด้านบนสีเหลืองอมน้ำตาล บริเวณหลังมีกลุ่มของ จุดสีน้ำตาลเข้มรูปร่างไม่แน่นอนขนาดใหญ่ตามแนวตั้ง ลำตัวด้านล่างสีขาว ส่วนหัวมีแถบสี น้ำตาลรูปร่างไม่แน่นอน บริเวณระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านที่ 5-7 มีจุดสีดำขนาด ใหญ่ บริเวณส่วนบนของฐานครีบอกมีจุดสีน้ำตาลหรือดำรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก ครีบหางสี น้ำตาล บริเวณขอบด้านบนและล่างของครีบบมีแถบสีขาวพาดลงมา ทำให้บริเวณด้านหลังของ แถบสีขาวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีสีขาวอมเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น ทางใต้ของ Durban, South Africa, southeast India ถึง Philippines, ทางเหนือของ Hong Kong และทางใต้ของ northwest Australia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น บริเวณ rock reef flat และตามซากปะการังที่มีสาหร่ายปกคลุม กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

13. *Halichoeres purpurascens* (Bloch & Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางสามเหลี่ยม

ชื่อภาษาอังกฤษ Silty wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus purpurascens Bloch & Schneider, 1801 Syst. Ichth. 1801, 584 p.

Halichoeres purpurascens Allen & Swainston, Reef fishes of New Guinea: a field guide for divers, anglers and naturalists. Publication No. 8. Christensen Research Institute, Madang, Papua New Guinea, 1992, 132 p.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 34)

ครีบทับและครีบก้นจะมีเส้นสีแดงพาดเฉียงอยู่ ครีบทับมีแถบสีแดงแคบๆ หรือมีแถวของจุดสีแดงในแนวตั้ง บริเวณขอบด้านหลังและมุมของครีบทับจะมีสีเหลืองสว่าง โดยจะมีแถบสีน้ำเงินที่มีขอบสีเข้มพาดเฉียงลงมาบรรจบกันบริเวณกึ่งกลางด้านหลังของครีบทับ ทำให้มุมด้านหลังมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 13; A. III, 13; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 26-31; GR. 17-18

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 35.71-32.47% SL.; HL. 28.57-31.13% SL.; EL. 4.7-5.1% SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้าจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบทับ และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนที่จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบทับและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบทับและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบทับเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบทับของครีบทับ และครีบก้น จะสั้นกว่าก้านครีบทับ ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบทับก้านแรกของครีบทับจะมีขนาดเล็ก บริเวณฐานครีบทับและครีบก้นมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม ปลายครีบทับและครีบก้นแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม โดยก้านครีบทับก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบทับเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวและครีบสีเหลืองอมส้ม มีแถบสีฟ้าพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบหลัง จุดที่ 2 มีขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบอก่อนก้านแรกของครีบหลัง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบหาง

เพศผู้ ลำตัวสีเขียว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดสีแดง ส่วนหัวสีเขียวหรือเขียวอมฟ้า มีแถบสีชมพูหรือส้มพาดอยู่ ครีบหลังและครีบก้นสีแดงเดียวกับลำตัว และจะมีเส้นสีแดงพาดเฉียงอยู่ บริเวณส่วนปลายของฐานครีบอกจะมีจุดสีแดงหรือชมพูเข้ม บริเวณด้านใต้ครีบอกบางครั้งจะมีจุดสีน้ำเงินขนาดใหญ่ ครีบหางสีเขียว มีแถบสีแดงแคบๆ หรือมีแถวของจุดสีแดงในแนวตั้ง บริเวณขอบด้านหลังและมุมของครีบหางจะมีสีเหลืองสว่าง โดยจะมีแถบสีน้ำเงินที่มีขอบสีชมพูพาดเฉียงลงมาบรรจบกันบริเวณกึ่งกลางด้านหลังของครีบหาง ทำให้มุมด้านหลังมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

เพศเมีย ลำตัวและครีบสีขาวอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบหลัง จุดที่ 2 มีขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบอก่อนก้านแรกของครีบหลัง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบหาง

เพศผู้ ลำตัวสีขาวอมน้ำตาล เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดสีน้ำตาลเข้ม ส่วนหัวสีขาวอมน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลเข้มพาดอยู่ บริเวณด้านใต้ครีบอกบางครั้งจะมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ ครีบหางสีแดงเดียวกับลำตัว มีแถบสีน้ำตาลแคบๆ หรือมีแถวของจุดสีน้ำตาลในแนวตั้ง บริเวณขอบด้านหลังและมุมของครีบหางจะมีสีขาว โดยจะมีแถบสีน้ำตาลเข้มพาดเฉียงลงมาบรรจบกันบริเวณกึ่งกลางด้านหลังของครีบหาง ทำให้มุมด้านหลังมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Philippines, Indonesia, Papua New Guinea และ Palau ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น บริเวณ rock reef flat และตามซากปะการังที่มีสาหร่ายปกคลุม กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมการสร้างอาณาเขต

14. *Halichoeres scapularis* (Bennett, 1832)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายซิกแซก

ชื่อภาษาอังกฤษ Zigzag wrasse

ชื่อพ้อง

Julis scapularis Bennett, Proc. Comm. Zool. Soc. London I, 1831, p. 167.

Julis ceylonicus Bennett. ibid. II, 1832, p. 183.

Halichoeres coeruleovittatus Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 14, pl. 4, fig. 1.

Julis caeruleovittatus Valenciennes, Hist. Nat. Poissons, vol. 13, 1839, p. 466.

Julis leschenaultia Valenciennes, ibid., 1839, p. 453.

Julis elegans Valenciennes, ibid., 1839, p. 467.

- Julis (Halichoeres) elegans* Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië III, 1852, p. 289.
- Julis (Halichoeres) phaiotaenia* Bleeker, ibid. XIII, 1855, p. 322.
- Guntheria coeruleovittata* Bleeker, Proc. Zool. Soc. London, 1861, p. 413.
- Guntheria coeruleovittata* Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 291.
- Guntheria coeruleovittata* Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 137, pl. 32, fig. 2.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 146.
- PlatyGLOSSUS ceylonicus* Günther, ibid., 1862, p. 158.
- Julis cruentatus* (Van Hasselt) Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 136.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 94.
- Guntheria scapularis* Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam (2) II, (1867) 1868, p. 286.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 545.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Günther, Cruise Curacoa, Brenchley, 1873, p. 411.
- PlatyGLOSSUS alternans* Cartier, Verh. Phys. Med. Ges. Würzburg, vol. 5, 1874, p. 104.
- ChoerOJULIS scapularis* von Martens, Preuss. Exp. Ost-Asein, Bd. I, 1876, p. 397.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 400, pl. 85, fig. 4.
- PlatyGLOSSUS (Guntheria) pagenstacheri* Kossmann & Räuber, Zool. Ergebn. K. Acad. Wiss, Berlin, vol. 1, 1877, p. 25, pl. 1, fig. 5.

- PlatyGLOSSUS (Guntheria) scapularis* Bleeker, Arch. Neerl. Sc. Nat. XIII, 1878, p. 41.
- Pseudojulis ziczac* De Vis, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 9, 1884, p. 882.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 408.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 554.
- PlatyGLOSSUS alternans* Elera, ibid., 1895, p. 553.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Borsieri, Ann. Mus. Civico Genova, ser. 3, vol. 1, 1904, p. 215.
- Halichoeres cymatogrammus* Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus. XXVIII, 1905, p. 786, fig. 8.
- Halichoeres scapularis* Evermann & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p. 94.
- Halichoeres scapularis* Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. IV, 1906, p. 56.
- Halichoeres scapularis* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p. 29.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Regan, Ann. Natal Mus., vol. 1, 1908, p. 246.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 263.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 372.
- PlatyGLOSSUS scapularis* Beaufort, Bijd. Dierk. Amsterdam, vol. 16, 1913, p. 131.

PlatyGLOSSUS scapularis Barnard, Ann. S. Africa. Mus. XXI, 1925-1927, p. 752.

Halichoeres scapularis Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 255.

Halichoeres scapularis Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 338.

Halichoeres scapularis Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 309.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 35)

ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณด้านหลังหรือใต้ตา บริเวณด้านข้างลำตัวก่อนมาทางด้านบน มีแถบสีดำตามยาวลักษณะเป็นรูปฟันปลา

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 26-29; GR. 17-21

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 20.62-32.65% SL.; HL. 22.87-32.65% SL.; EL. 5.48-6.58% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากค่อนข้างหนา มีลักษณะเป็นแผ่น ขากรรไกรบนยาว เกือบถึงขอบด้านใต้ของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบน ขากรรไกรล่าง และมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง โดยจะอยู่บนขากรรไกรบน 4 ซี่ ขากรรไกรล่าง 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีกลุ่มของเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม ไม่มีเกล็ดบริเวณด้านหลังหรือใต้ตา แต่จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านบนเหนือขอบด้านหลังตา เกล็ด

บริเวณด้านหน้าครีบล้างและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบล้าง และครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบล้าง และครีบก้น จะสั้นกว่าก้านครีพอ่อน ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบก้นจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีพอ่อนก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบทงเป็นแบบ (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวด้านบนสีขาวอมเขียว ด้านล่างสีขาว โดยจะมีแถบสีดำตามยาวลักษณะเป็นรูปฟันปลาเป็นตัวแบ่ง ซึ่งแถบดังกล่าวจะพาดจากด้านหลังตาไปถึงฐานครีบทง แถบที่อยู่บริเวณหัวจะมีขอบสีเหลือง ส่วนหัวมีแถบสีเหลืองพาดจากจะงอยปากมายังตา ครีบทงครีบก้นมีสีขาว โปร่งแสง

เพศผู้ ส่วนหัวและลำตัวสีขาวอมเขียว หรือเขียว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีชมพูอมม่วงหรือม่วง แถบสีดำตามยาวลักษณะเป็นรูปฟันปลาจะหายไปหรือหดสั้นลง กลายเป็นแถบสีชมพูอมม่วงหรือม่วง ส่วนหัวมีแถบสีชมพูอมม่วงรูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่ ครีบล้างและครีบก้นสีขาวหรือขาวอมเขียว มีแถบสีชมพูหรือชมพูอมม่วงพาดตามยาว 2 แถบ ครีบทงสีขาวหรือขาวอมเขียว ขอบด้านหลังสีเหลือง มีแถบสีชมพูรูปร่างไม่แน่นอนพาดในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีขาว มีแถบสีดำตามยาวลักษณะเป็นรูปฟันปลา ครีบทงครีบก้นมีสีขาว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Papua New Guinea, ทางเหนือของ Japan และทางใต้ของ Great Barrier Reef ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat, reef edge และตามพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 4-5 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น โดยจะอาศัยอยู่บริเวณที่เป็นพื้นทรายหรือเป็นเศษซากปะการังมากกว่าที่จะอาศัยอยู่ในแนวปะการัง กินกุ้ง ปูที่อาศัยอยู่ตามพื้นทรายเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมการสร้างอาณาเขต

15. *Halichoeres timorensis* (Bleeker, 1852)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบส้ม

ชื่อภาษาอังกฤษ Timor wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) timorensis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië III, 1852, p. 171. (type locality : Timor)

Halichoeres timorensis Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 289.

Halichoeres timorensis Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 120, pl. 40, fig. 1.

Halichoeres timorensis Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 343.

Julis (Halichoeres) kawarin Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië III, 1852, p. 172.

(type locality : Timor)

Halichoeres nigrescens (non Bloch and Schneider) Burgess and Axelrod, 1973, Pac. Mar. Fishes, Book 3, p. 601, fig. 47. (type locality: Sri Lanka)

Halichoeres kawarin Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 286.

Halichoeres kawarin Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 121.

PlatyGLOSSUS kawarin Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 152.

PlatyGLOSSUS kawarin Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 400.

PlatyGLOSSUS kawarin Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 266.

Halichoeres kawarin Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 343.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 36)

บริเวณครีบท้องและส่วนบนของคอดหางมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาวหรือขาวอมฟ้า 1 จุด ลำตัวมีจุดหรือแถบตามยาวสั้นๆ รูปร่างไม่แน่นอน สีส้มอมเหลือง และมีกลุ่มของจุดสีน้ำตาลเข้มหรือน้ำเงินอมดำขนาดเล็กกระจายอยู่บริเวณจุดหรือแถบสีส้มอมเหลือง บริเวณด้านหลังตา มีเส้นสีดำในแนวตั้ง 1 เส้น

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 28

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 33.33-37.62% SL.; HL. 29.58-33.99% SL.; EL. 4.93-7.69% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากหนา ลักษณะเป็นแผ่น ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวเกือบถึงขอบด้านใต้ของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ

uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบน ขากรรไกรล่าง และมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุมยกเว้น บริเวณด้านบน ซึ่งจะเริ่มมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้อง และบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องเรียวแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ส่วนหัวและลำตัวสีเทาอมเขียว บริเวณลำตัวมีจุดหรือแถบตามยาวสั้นๆ รูปร่างไม่แน่นอนสีส้มเหลือง 5 แถบ และมีกลุ่มของจุดสีน้ำตาลเข้มหรือน้ำเงินอมดำขนาดเล็ก 2-7 จุดต่อกลุ่ม กระจายอยู่บริเวณจุดหรือแถบสีส้มเหลือง ซึ่งกลุ่มของจุดดังกล่าวจะเรียงเป็นแถวในแนวตั้ง 6 แถว ในแนวนอน 3 แถว ส่วนหัวมีแถบสีส้มเหลืองรูปร่างไม่แน่นอน บริเวณด้านหลังตามีเส้นสีดำในแนวตั้ง 1 เส้น ครีบท้องและครีบท้องมีแถบและจุดสีส้มหรือแดงในแนวทะแยง บริเวณระหว่างก้านครีบท้องของครีบท้องก้านที่ 2-3 และส่วนบนของคอดหางมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาวหรือขาวอมฟ้า 1 จุด บริเวณฐานครีบท้องมีแถบสีแดงแคบๆในแนวตั้ง ครีบท้องสีแดงมีจุดสีขาวหรือขาวอมฟ้ารูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ บริเวณขอบด้านบนและล่างของครีบท้องมีแถบสีฟ้าพาดลงมา ทำให้ด้านหลังของแถบสีฟ้ามีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีสีเหลือง

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ส่วนหัวและลำตัวมีสีเขียวหรือเขียวอมฟ้า ยกเว้นบริเวณส่วนอกและท้องจะมีสีเทาอมชมพู ส่วนหัวมีแถบสีแดงรูปร่างไม่แน่นอน ครีบล้างมีแถบสีแดงตามยาวเหนือบริเวณกึ่งกลางครีบและมีแถบสีแดงในแนวทแยง ไม่มีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว บริเวณส่วนบนของคอดหาง ครีบก้นมีแถบสีแดงตามยาวบริเวณฐาน และเหนือบริเวณกึ่งกลางครีบ

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ส่วนหัวและด้านบนของลำตัวสีขาวน้ำตาล บริเวณลำตัวมีจุดหรือแถบตามยาวสั้นๆ รูปร่างไม่แน่นอน สีครีม 5 แถบ และมีกลุ่มของจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำขนาดเล็ก 2-7 จุดต่อกลุ่ม กระจายอยู่บริเวณจุดหรือแถบสีครีม บริเวณด้านหลังตามีเส้นสีดำในแนวตั้ง 1 เส้น บริเวณระหว่างก้านครีบบนของครีบล้างก้านที่ 2-3 และส่วนบนของคอดหางมีจุดสีดำที่มีขอบสีขาว 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific จาก Indonesia ถึง Sri Lanka ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat, reef edge และตามกองหิน พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 5-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

16. *Halichoeres vrolikii* (Bleeker, 1855)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย	ปลานกขุนทองแถบเขียว
ชื่อภาษาอังกฤษ	Indian Ocean pinstriped wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) Vroloki Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië VIII, 1855, p. 323.

PlatyGLOSSUS Vroliki Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 285.

PlatyGLOSSUS Vroliki Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 110, pl. 42, fig. 2.

PlatyGLOSSUS vrolikii Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 159.

PlatyGLOSSUS ubayensis Cartier, Verh. Phys. Med. Ges. Würzburg V, 1873, p. 104.

PlatyGLOSSUS ubayensis Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 553.

PlatyGLOSSUS vrolickii Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. VII, 1928, p. 266.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 37)

ครีบท่างสีแดงขอบ สีฟ้า มีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มในแนวตั้ง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบท่าง บริเวณหลังมีแถบสีเหลืองอมเขียวแคบๆในแนวตั้ง 4 แถบ ครีบท่างมีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มตามแนวยาว 3 แถว

ลักษณะทั่วไป

D. IX,12; A. III,12; P₁ 14; P₂ I,5; LLS. 28

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 31.58-35.91% SL.; HL. 30.16-32.58% SL.; EL. 5.26-9.12% SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนที่ จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดขนาดเล็ก ปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้อง และครีบท้อง จะมีสั้นกว่าก้านครีบท้อง ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวและครีบท้องสีเหลืองอมส้ม มีแถบสีฟ้าพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้อง จุดที่ 2 มีขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้อง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบนของฐานครีบท้อง และบริเวณด้านบนของฐานครีบท้องจะมีจุดสีดำเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวหรือเขียวอมฟ้า มีแถบสีแดงหรือส้มตามยาว บริเวณหลังมีแถบสีเหลืองอมเขียวที่มีขอบสีเข้มแคบๆ ในแนวตั้ง 4 แถบ ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีแดงที่มีขอบสีเข้มพาดอยู่ ครีบท้องสีแดง ขอบสีฟ้า มีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มตามแนวยาว 3 แถบ บริเวณด้านบนของฐานครีบท้องจะมีจุดสีดำเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ ครีบท้องสี

เขียว ขอบสีฟ้า มีแถบสีแดงที่มีขอบสีฟ้าลักษณะเป็นลูกคลื่น 2-3 แถบ ครีบทองสีแดง ขอบสีฟ้า มีแถวของจุดสีเขียวหรือฟ้าที่มีขอบสีเข้มในแนวตั้ง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบด้านหลังของ ครีบทอง

สีของตัวอยู่ในแอลกอฮอล์

เพศเมีย ลำตัวและครีบทองเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดตามยาว มีจุดสีดำที่มีขอบสี ขาว 3 จุด จุดแรกมีขนาดเล็กมาก อยู่ระหว่างก้านครีบทองแข็งก้านแรกของครีบทองหลัง จุดที่ 2 มีขนาด ใหญ่ อยู่ระหว่างก้านครีบทองอ่อนก้านแรกของครีบทองหลัง จุดสุดท้ายมีขนาดเล็ก อยู่บริเวณด้านบน ของฐานครีบทอง และบริเวณด้านบนของฐานครีบทองจะมีจุดสีดำเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ

เพศผู้ ลำตัวสีทองเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดตามยาว บริเวณหลังมีแถบสีครีมที่มี ขอบสีเข้มแคบๆในแนวตั้ง 4 แถบ ส่วนหัวมีสีเดียวกับลำตัว และมีแถบสีน้ำตาลที่มีขอบสีเข้ม พาดอยู่ บริเวณด้านบนของฐานครีบทองจะมีจุดสีดำเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ ครีบทองสีน้ำตาล ขอบสีขาว มีแถวของจุดสีครีมที่มีขอบสีเข้มในแนวตั้ง และมีเส้นสีดำบริเวณใต้ขอบด้านหลังของ ครีบทอง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Maldives ถึง Moluccas (Indonesia) และ ทางเหนือของ Andaman Sea ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น บริเวณกองหิน หรือบริเวณซากปะการังที่มีสาหร่ายขึ้นปกคลุม กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

17. *Halichoeres zeylonicus* (Bennett, 1833)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบเหลืองทอง

ชื่อภาษาอังกฤษ Goldstripe wrasse

ชื่อพ้อง

Julis zeylonicus Bennett, Proc. Zool. Soc. Lond., 1833, p. 182-184.

Halichoeres bimaculatus Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 1-28.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 38)

ครีบทางแบบตัดตรง (truncate) ส่วนหัวและบริเวณด้านหน้าของลำตัวสีเขียว มีแถบและจุดสีชมพูประปรายไม่แน่นอน บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีส้มอมเหลืองขอบสีฟ้าที่ขาดตอน โดยจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขึ้นอยู่บริเวณด้านบนของแถบ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 27

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 24.3 – 25.2 % SL.; HL. 30.4 – 31.3 % SL.; EL. 4.73 – 5.28 % SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันบนขากรรไกรเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านท้ายของครีบทาลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบน ที่จะมีเกล็ดบริเวณเหนือขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลังและบนคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลัง และครีบกัน จะสั้นกว่าก้านครี้อ่อน ลักษณะแหลมคม และยืดหยุ่นไม่ได้ ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบกันจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบหลังและครีบกันแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบหางเป็นแบบ ตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างเพศผู้และเพศเมีย

เพศเมีย ลำตัวด้านหลังและครีบลีทอมฟ้าสว่าง ลำตัวด้านท้องสีขาว บริเวณด้านบนของลำตัวจะมีแถบสีส้มแคบ ๆ พาดจากบริเวณด้านบนของจะอวยปากยาวไปถึงบริเวณด้านบนของฐานครีบหาง ซึ่งบนแถบดังกล่าวอาจจะมีจุดสีดำเล็ก ๆ กระจายอยู่

เพศผู้ ส่วนหัวและบริเวณด้านหน้าของลำตัวสีเขียว มีแถบและจุดสีชมพูรูปร่างไม่แน่นอน บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีส้มอมเหลืองขอบสีฟ้า ซึ่งแถบดังกล่าวจะขาดตอนโดยจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขึ้นอยู่บริเวณด้านบนของแถบ ลำตัวด้านท้ายสีเหลือง หรือขาวอมเหลือง บริเวณส่วนบนของฐานครีบอกจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขนาดเล็ก 1 จุด บริเวณด้านบนของแถบสีเหลืองด้านหน้าฐานครีบหางจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขนาดเล็กกระจายอยู่ 2 จุดหรือมากกว่า ครีบหลังและครีบท้องสีเหลืองหรือเขียวอมเหลือง บริเวณฐานครีบลีทอมขอบสีฟ้าพาดอยู่ ครีบหางสีเหลืองหรือเขียวอมเหลืองมีแถบสีส้มขอบสีฟ้าพาดอยู่ในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ส่วนหัวและบริเวณด้านหน้าของลำตัวสีเขียว บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีเหลืองขอบสีขาว ซึ่งแถบดังกล่าวจะขาดตอน โดยจะมีจุดสีดำขอบสีขาวขึ้นอยู่บริเวณด้านบนของแถบ ลำตัวด้านท้ายสีขาวอมเหลือง บริเวณส่วนบนของฐานครีบอกจะมีจุดสีดำขอบสีขาวขนาดเล็ก 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Red Sea และ the Gulf to Samoa, ทางเหนือของ southern Japan และ ทางใต้ของ Great Barrier Reef ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef edge, reef slope และตามพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 11-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

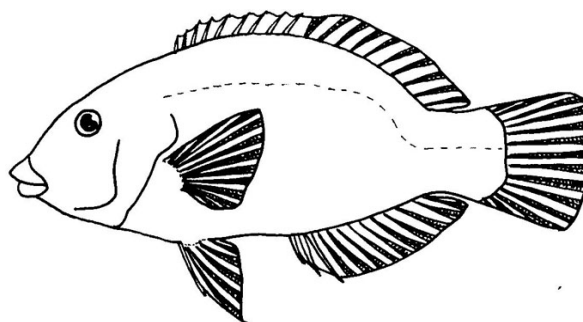
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่บริเวณพื้นทราย หรือตามเศษปะการัง โดยจะอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็ก ๆ ซึ่งภายในฝูงจะมีตัวผู้ตัวเดียวปกครองกลุ่มของตัวเมียหลาย ๆ ตัว และสามารถพบที่ระดับความลึกมากกว่า 34 เมตร

สกุล *Hemigymnus* Günther, 1861

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ริมฝีปากหนามาก ริมฝีปากบนจะเป็นแผ่นเดียว ริมฝีปากล่างจะมีรอยแยกออกจากกันตรงกลาง และจะกลายเป็นพูห้อยลงมา 2 พู ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่อยู่ขากรรไกรละ 2 ซี่ บริเวณด้านหลังจะมีฟันขนาดเล็กแบบ molariform อยู่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ เรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านหลังของแก้มที่มีแถบตามแนวขวางของเกล็ดขนาดเล็กที่มีบางส่วนฝังเข้าไปอยู่ในผิวหนัง กระดูกปิดเหงือก (opercle) ไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณหน้าอกและคอจะมีขนาดเล็กกว่าปกติและจะฝังเข้าไปอยู่ในผิวหนัง เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ ยาวต่อเนื่องจากทางส่วนบนของลำตัว และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณใต้ก้านครีบอกของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก 9-11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก 11 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องมีก้านครีบแข็ง 1 ก้าน ก้านครีบอก 5 ก้าน โดยก้านครีบอกก้านแรกบางส่วนจะยื่นออกมา ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลม (rounded)

ภาพที่ 5-11 ลักษณะปลาสกุล *Hemigymnus*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Hemigymnus*

- 1a. มี gill raker 22-24 ที่ ลำตัวสีขาว มีแถบกว้างๆสีน้ำตาลดำหรือดำในแนวตั้ง 5 แถบ บริเวณฐานครีบอกมีสีดำ..... *H. fasciatus* (ภาพผนวกที่ 39)
- 1b. มี gill raker 26-29 ที่ ลำตัวด้านหน้าจากบริเวณจุดเริ่มต้นของครีบหลังเฉียงลงมายังจุดเริ่มต้นของครีบก้นมีสีขาวอมเทา ลำตัวด้านหลังมีสีน้ำตาลดำหรือดำ บริเวณฐานครีบอกไม่มีสีดำ..... *H. melapterus* (ภาพผนวกที่ 40)

1. *Hemigymnus fasciatus* (Bloch, 1792)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองปากหนา

ชื่อภาษาอังกฤษ Barred thicklip

ชื่อพ้อง

Labrus fasciatus Bloch, Ausl. Fische VI, 1792, p. 6, pl. 290.

Labrus fasciatus Forster, Faun. Indica, 1795, p. 15.

Mullus fasciatus (not Shaw 1790) (Lamarck) Thunberg, Voy. Japan, vol. 4, 1796, p. 351, pl. 314.

Labrus fuliginosus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 437, p. 493, pl. 22, fig. 3.

Sparus zonephorus Lacepède, ibid. IV, 1802, p. 51, p. 155.

Sparus meaco Lacepède, ibid. p. 54, p. 160.

Labrus melapteronotus Lacepède, ibid. p. 450.

Scarus quinquefasciatus Bennett, Fishes of Ceylon, 1830, No.23.

Halichoeres sexfasciatus Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 18, pl. 5,
fig. 3.

Tautoga fasciata Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p.
303, pl. 379.

Tautoga sexfasciata Cuvier & Valenciennes, ibid. p. 309.

Cheilinus Blochii, Cuvier & Valenciennes, ibid. XIV, 1839, p. 108.

Tautoga mertensii Valenciennes, Hist. Nat. Poiss., vol. 13, 1839, p. 308.

Tautoga fasciata Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IV, 1853, p. 484.

Tautoga leucomus Bleeker, ibid. XV, 1858, p. 239.

Hemigymnus fasciatus Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. 1861, p. 386.

Tautoga fasciata Guichenot, Notes I. Reunion, vol. 2, 1862, p. 28.

Hemigymnus fasciatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 138.

Hemigymnus fasciatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 141, pl. 44, fig. 2.

Hemigymnus leucomus Bleeker, ibid. p. 142, pl. 44, fig. 3.

Hemigymnus sexfasciatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 139.

Hemigymnus leucomus Günther, 1 c.

Hemigymnus fasciatus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 92.

Hemigymnus fasciatus Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien. XXI, 1871, p.
547.

Hemigymnus fasciatus Day, Fishes of India, Part. 3, 1877, p. 396.

Hemigymnus fasciatus Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 402.

- Hemigymnus fasciatus* Picaglia, Atti Soc. Nat. Modena, ser. 2, vol. 12, 1893, p. 33.
- Hemigymnus fuliginosus* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 295.
- Hemigymnus fuliginosus* Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 506.
- Hemigymnus fasciatus* Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 337.
- Hemigymnus fasciatus* Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus 100, vol. VII, 1928, p. 245.
- Hemigymnus fasciatus* P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p. 72.
- Thalliurus fasciatus* Roxas & Martin, Bur. Sc. Manila, techn. Bull. VI, 1937, p. 210.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 39)

มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 22-24 ซี่ ลำตัวสีขาว มีแถบกว้างๆ สีน้ำตาลดำหรือดำในแนวตั้ง 5 แถบ ซึ่งแถบสีน้ำตาลดำหรือดำดังกล่าวจะกว้างกว่าพื้นที่ลำตัวสีขาวที่อยู่ตรงกลาง บริเวณฐานครีบอกมีสีดำ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 27-28; GR. 22-24

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 36.49-43.02% SL.; HL. 33.78-36.79% SL.; EL. 4.08-6.76% SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ริมฝีปากหนามาก ของด้านหลังของขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้าของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูป

กรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่อยู่ ขากรรไกรละ 2 ซี่ บริเวณลิ้นมีฟันแบบฟันบด (molariform) ขนาดเล็ก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของ กระดุกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านท้ายของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณใต้ตา และ บริเวณด้านหลังของกระดุกปิดเหงือก (opercle) ที่จะมีเกล็ดขนาดเล็ก 2-3 แถว ซึ่งเกล็ด บางส่วนจะฝังอยู่ในผิวหนัง บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณ ด้านหน้าครีบหลังจะเริ่มต้นบริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางตา ซึ่งเกล็ดจะมีขนาดเล็กและยาว กว่าปกติ และบางครั้งจะฝังเข้าไปอยู่ใต้ผิวหนัง

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังเรียวและแหลม คม ก้านครีบอ่อนของครีบหลังและครีบกันจะยาวกว่าก้านครีบแข็ง ปลายครีบหลังและครีบกัน แหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องค่อนข้างสั้นและเรียวแหลม ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือ กลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัว ลำตัวและครีบสีน้ำตาล มีแถบสีเหลืองในแนวตั้ง 4-6 แถบ ส่วนหัว มีแถบสีเหลืองรูปร่างไม่แน่นอนหลายแถบ

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีขาว มีแถบกว้างๆสีน้ำตาลดำหรือดำในแนวตั้ง 5 แถบ ซึ่งแถบสี น้ำตาลดำหรือดำดังกล่าวจะกว้างกว่าพื้นที่ลำตัวสีขาวที่อยู่ตรงกลาง ส่วนหัวด้านบนสีเขี้ยว ด้านล่างสีเหลือง มีแถบรูปร่างไม่แน่นอนสีส้มหรือชมพู ขอบสีฟ้าสว่างหลายแถบ ฐานครีบอกมีสี ดำ ครีบหลัง ครีบท้อง ครีบกัน และครีบหางมีสีน้ำตาลดำหรือดำ

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัว ลำตัวและครีบน้ำตาล มีแถบสีขาวอมเหลืองในแนวตั้ง 4-6 แถบ ส่วนหัวมีแถบสีขาวอมเหลืองรูปร่างไม่แน่นอนหลายแถบ

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีขาว มีแถบกว้างๆสีน้ำตาลดำหรือดำในแนวตั้ง 5 แถบ ซึ่งแถบสีน้ำตาลดำหรือดำดังกล่าวจะกว้างกว่าพื้นที่ลำตัวสีขาวที่อยู่ตรงกลาง ส่วนหัวมีแถบสีน้ำตาล รูปร่างไม่แน่นอนหลายแถบ ฐานครีบอกมีสีดำ ครีบล้าง ครีบท้อง ครีบก้น และครีบทงมีสีน้ำตาลดำหรือดำ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, ทางใต้ของ Inhaca Island, Mozambique และทางตะวันออกของ Tahiti ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่บริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบอาศัยในน้ำตื้น โดยในระยะ วัยอ่อน จะอาศัยอยู่บริเวณใกล้ฝั่ง กินกุ้ง ปูขนาดเล็ก หมึก หอย และพวก echinoderms เป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Hemigymnus melapterus* (Bloch, 1971)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองบั้งตรง

ชื่อภาษาอังกฤษ Blackeye thicklip

ชื่อพ้อง

Labrus melapterus Bloch, Ausl. Fische V, 1791, p. 137, pl. 285.

Tautoga melapterus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 311.

Tautoga melapterus Richardson, Ann. Mag. Nat. Hist. XI, 1843, p. 358.

Tautoga melapterus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, (1847) 1849. Gladsch. Labr. p. 15, p. 16.

Tautoga dimidiatus Bleeker, ibid. p. 18.

Julis beraber Thiollière, Faun. Wodlark, 1857, p. 196.

Tautoga melanopterus Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Neerl. VIII, 1860. Dertiende bijdr. Vischf. Celebes, p. 19.

Hemigymnus melanopterus Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p. 386.

Labrus scapularis Bleeker, Atlas Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 142.

Hemigymnus melanopterus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus.. IV, 1862, p. 139.

Hemigymnus melapterus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 142, pl. 45. figs. 2-3.

Hemigymnus melanopterus Kner, Novara Exp. Fische I, 1865, p. 253.

Hemigymnus melanopterus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 92.

Labrichthys bicolor Day, Proc. Zool. Soc. London, 1870, p. 696.

Hemigymnus melapterus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

Hemigymnus melapterus Day, Fishes of India, Prt. III, 1877, p. 396, pl. 84. fig. 2.

Cheilolacrus magnilabris Alleyne & Macleay, Proc. Linn. Soc. New S. Wales I, 1877, p. 345, pl. 16, fig. 2.

-
- Hemigymnus melanopterus* Klunzinger, Sitzber. Akad. Wien, 1880, p. 404.
- Hemigymnus melanopterus* Günther, Fische der Südsee II, 1881, p. 253.
- Hemigymnus melanopterus* Macleay, Descr. Cat. Austr. Fish. II, 1881, p. 93.
- Hemigymnus melanopterus* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.
- Hemigymnus melanopterus* Ishikawa & Matsuura, Prelim. Cat. Fish. Mus. Tokyo, 1897, p. 404.
- Hemigymnus melanopterus* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Ges., vol. 25, 1900, p. 441.
- Hemigymnus melapterus* Jordan & Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XXIV, (1901) 1902, p. 634.
- Hemigymnus melapterus* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 294.
- Hemigymnus melapterus* Steindachner, Sitzber. Akad. Wien CXV, 1906, p. 1398.
- Hemigymnus melapterus* Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 367.
- Hemigymnus melapterus* McCulloch, Proc. Linn. Soc. New S. Wales XL, Part. 2, 1915, p. 265.
- Hemigymnus melapterus* Fowler, Mem. B. P. Bishop. Mus. X, 1928, p. 337.
- Hemigymnus melapterus* Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 247.
- Thalliurus melapterus* McCulloch, Checklist Fish. Austr. Part. II, 1929, p. 312.
-

Hemigymnus melapterus P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p. 73.

Hemigymnus (Cheilolabrus) melapterus Whitley, Rep. Great Barrier Reef. Exp. Brit. Mus. IV, no. 9, 1932, p. 294.

Hemigymnus melapterus Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser XXI, 1936, p. 306.

Thalliurus melapterus Roxas & Martin, Bur. Sc. Manila, Techn. Bull. VI, 1937, p. 210.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 40)

มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 26-29 ที่ ลำตัว ด้านหน้าจากบริเวณจุดเริ่มต้นของครีบหลังเฉียงลงมายังจุดเริ่มต้นของครีบก้นมีสีขาวอมเทา ลำตัวด้านหลังมีสีน้ำตาลดำหรือดำ บริเวณฐานครีบอกไม่มีสีดำ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 11; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 27-28; GR. 26-29

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 36.07-42.35% SL.; HL. 32.0-35.79% SL.; EL. 5.22-8.0% SL.

ปากมีขนาดเล็ก อยู่ด้านหน้า ริมฝีปากหนามาก ของด้านหลังของขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้าของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่อยู่ ขากรรไกรละ 2 ซี่ บริเวณลิ้นมีฟันแบบฟันบด (molariform) ขนาดเล็ก

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว จะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านหลังตา ใต้ตา และบริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ที่จะมีเกล็ดขนาดเล็กหลายแถว ซึ่งเกล็ดจะฝังอยู่ในผิวหนัง บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องจะเริ่มต้นบริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางตา ซึ่งเกล็ดจะมีขนาดเล็กและยาวกว่าปกติ และบางครั้งจะฝังเข้าไปอยู่ในผิวหนัง

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องเรียวและแหลมคม ก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้องจะยาวกว่าก้านครีบท้อง ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องค่อนข้างสั้นและเรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวจะมีแถบสีขาวลากเฉียงลงมาจากบริเวณจุดเริ่มต้นของครีบท้องไปยังจุดเริ่มต้นของครีบท้อง ซึ่งลำตัวและหัวด้านหน้าแถบสีขาวจะมีสีขาวอมเทา ลำตัวด้านหลังแถบสีขาว ครีบท้อง และครีบท้องจะมีสีน้ำตาลดำหรือดำ ส่วนหัวจะมีแถบสีชมพู ขอบสีฟ้าสว่าง รูปร่างไม่แน่นอนหลายแถบ บริเวณคอดหางและครีบท้องมีสีเหลืองอมส้ม

ระยะตัวเต็มวัย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่แถบสีขาวที่ลากเฉียงลงมาจากบริเวณจุดเริ่มต้นครีบท้องไปยังจุดเริ่มต้นของครีบท้องจะไม่เห็นชัดเจน บริเวณคอดหางและครีบท้องจะมีสีน้ำตาลดำหรือดำ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดหรือแถบในแนวตั้งสีฟ้า ขอบด้านหลังมีสีดำ ครีบท้อง และครีบท้องจะมีจุดและแถบสีฟ้าสว่าง ขอบด้านนอกมีสีน้ำตาลแดง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวจะมีแถบสีขาวลากเฉียงลงมาจากบริเวณจุดเริ่มต้นของครีบหลังไปยังจุดเริ่มต้นของครีบก้น ซึ่งลำตัวและหัวด้านหน้าแถบสีขาวจะมีสีขาวอมเทา ลำตัวด้านหลังแถบสีขาว ครีบหลัง และครีบก้นจะมีสีน้ำตาลดำหรือดำ บริเวณคอดหางและครีบก้นมีสีขาวอมเหลือง

ระยะตัวเต็มวัย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่แถบสีขาวที่ลากเฉียงลงมาจากบริเวณจุดเริ่มต้นครีบหลังไปยังจุดเริ่มต้นของครีบก้นจะไม่เห็นชัดเจน ลำตัวด้านหน้าสีน้ำตาลอ่อน บริเวณคอดหางและครีบก้นจะมีสีน้ำตาลดำหรือดำ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดหรือแถบในแนวตั้งสีขาว ขอบด้านหลังมีสีดำ ครีบหลัง และครีบก้นจะมีจุดและแถบสีขาว ขอบด้านนอกมีสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Micronesia, Samoa และทางตะวันออกของ Polynesia ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

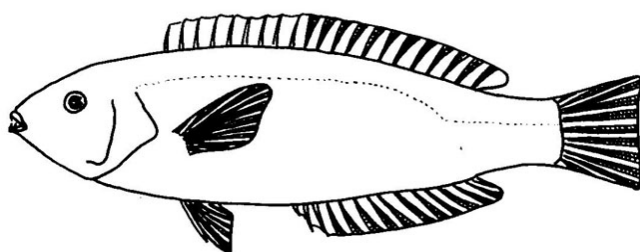
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่บริเวณใกล้ที่น้ำตื้นๆ ฝูงหลบอยู่ตามปะการังกิ่ง กิ่งสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก เช่น กุ้ง ปู หมึก หอย polychaete และดาวขนนกเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Hologymnosus* Lacépède, 1802

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้างมาก ส่วนหัวแหลมและแบนข้างมาก ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากมีลักษณะเป็นเนื้อ พื้นด้านหน้าขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่ พื้นบริเวณด้านล่างคอดหอยมีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical)

เกล็ดมีขนาดเล็กมาก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ ยาวต่อเนื่องจากทางส่วนบนของลำตัว และจะมีการหักโค้งลงข้างล่าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครี้อ่อน 12 ก้าน โดยก้านครีบแข็งทุกอันจะยืดหยุ่นได้และไม่แหลมคม ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครี้อ่อน 12 ก้าน ครีบอกเป็นรูปสามเหลี่ยม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) โดยก้านครีبد้านนอกจะยื่นยาวออกไป

ภาพที่ 5-12 ลักษณะปลาสกุล *Hologymnosus*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Hologymnosus*

1a. ครีบหางเป็นแบบ truncate บริเวณด้านหลังของครีบบีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่..... *H. annulatus* (ภาพผนวกที่ 41)

1b. ครีบทหางเป็นแบบ double emarginated บริเวณด้านหลังของครีบทหางไม่มีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่ บริเวณคอดหางมีแถบสีม่วงหรือน้ำเงินในแนวนอน 2-3 แถบ..... *H. doliatus* (ภาพผนวกที่ 42)

1. *Hologymnosus annulatus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายวงแหวน

ชื่อภาษาอังกฤษ Ring wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus semidiscus Lacepède, Hist. Nat. Poissons II, 1802, p. 429, p. 473, pl.

6, fig. 2.

Labrus doliatus Lacepède, 1.c.

Labrus annulatus Lacepède, ibid. p. 455.

Hologymnosus fasciatus Lacepède, ibid. p. 556, p. 557, pl. 1, fig. 3.

Julis rosea Quoy & Gaimard, Voyage de l'Astrolabe, Zool. 1834, p. 769, pl. 15, fig. 1.

Julis annulatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 501, pl. 388.

Julis doliatus Cuvier & Valenciennes, ibid. p. 504.

Julis (Julis) annulatus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IX, 1855, p. 311.

Julis (Julis) oxyrhynchus Bleeker, ibid. XIII, 1857, p. 74.

Hologymnosus oxyrhinchos Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 97, pl. 33, fig. 4.

Hologymnosus fasciatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 96, pl. 20, fig. 1-2.

Coris elongate Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 201.

Coris annulata Günther, ibid. p. 202.

Coris longipes Günther, ibid. p. 204.

Coris semipartita Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 203.

Coris (Hologymnosus) taeniatus Steindachner, Verh. zool. bot. Ges. Wien. XIII, 1863, p. 1189.

Coris (Hologymnosus) taeniatus Steindachner, ibid. XIV, 1864, Tafel II, fig. 1.

Coris annulata Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 100.

Coris aygula Day, Fishes of India II, 1878-1888, pl. LXXXVIII, fig. 5. (nec Lac.)

Coris annulatus Day, Fauna of Br. India, Fishes II, 1889, p. 419.

Coris (Hologymnosus) doliata Sauvage, Poissons de Madagascar, 1891, p. 462, pl. 49, fig. 5.

Coris annulata Gilchrist & Thompson, Ann. S. Africa Mus., vol. 6, 1908-1911, p. 258.

Coris elongate Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 279.

Coris annulata Günther, ibid. p. 280, pl. 146, fig. A.

Coris longipes Günther, ibid. p. 281.

Coris annulata Synder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 507.

Labrus annulatus Shaw & Nodder, Nat. Miscellany, vol. 24, 1912, pl. 1038.

Hologymnosus semidiscus Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 748.

Hologymnosus semidiscus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 313.

Hologymnosus semidiscus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 349.

Hologymnosus fasciatus Borodin, Bull. V. d. Bilt Marine Mus. I, 1930, p. 60.

Hologymnosus semidiscus Fowler, Proc. Acad. Nat. Sc. LXXXVI (1934) 1935, p. 492.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 41)

ครีบทหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) บริเวณด้านหลังของครีบทมีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 12; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 100-118; GR. 18-23

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 20.0-24.52% SL.; HL. 30.56-32.38% SL.; EL. 3.51-4.76% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงด้านใต้ของจมูกกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบทหลังและยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็กมาก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณคอ บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังและครีบก้น ยึดหยุ่นได้ และไม่แหลมคม ปลายครีบหลังและครีบก้นแหลม ครีบอกเป็นรูปสามเหลี่ยม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบทงเป็นแบบตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีเหลืองสว่างหรือเหลืองอมเทา มีแถบสีดำกว้างพาดยาวบริเวณด้านล่างของส่วนหัวและลำตัว โดยจะพาดยาวเข้าไปถึงปลายครีบทง และมีแถบสีแดงแคบๆ พาดยาว บริเวณด้านใต้ครีบหลัง

เพศเมีย ส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมเขียวมะกอก ด้านข้างของลำตัวมีแถบสีน้ำเงินเข้มในแนวตั้ง 17-19 แถบ บริเวณ กระดุกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำหรือน้ำเงิน ขนาดเล็ก 1 จุด ครีบทงสีน้ำตาล บริเวณด้านหลังเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่สีขาว มีขอบด้านบนและล่างแคบๆ สีฟ้าสว่าง

เพศผู้ ลำตัวสีเขียว ด้านข้างของลำตัวมีแถบสีม่วงอมแดงในแนวตั้ง 14 แถบ ส่วนหัวสีม่วง มีแถบสีฟ้าหรือเขียว รูปร่างไม่แน่นอน ครีบทงสีฟ้า มีพุด้านบนและล่างสีม่วงอมชมพู บริเวณด้านหลังเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่สีเขียว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีขาวอมเหลือง มีแถบสีดำกว้างพาดยาวบริเวณด้านล่างของส่วนหัว และลำตัว โดยจะพาดยาวเข้าไปถึงปลายครีบทง และมีแถบสีน้ำตาลแคบๆ พาดยาว บริเวณด้านใต้ครีบหลัง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea ถึง Pitcairn islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ southeastern Australia, Rapa Island และ Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่ตัวเดียว กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก เช่น กุ้ง ปู และปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Hologymnosus doliatus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางพระจันทร์เสี้ยว

ชื่อภาษาอังกฤษ Pastel ring wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus doliatus Lacepède, Hist. Nat. Poissons. IXVI, 1801, p. 558.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 42)

ครีบทหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) บริเวณด้านหลังของครีบทหางไม่มีบริเวณที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวขนาดใหญ่ บริเวณคอดหางมีแถบสีม่วงหรือน้ำเงินในแนวนอน 2-3 แถบ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 12; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 97-112; GR. 18-22

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 24.09% SL.; HL. 31.81% SL.; EL. 3.31% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ริมฝีปากหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงด้านใต้ของ
 รูมมูกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical)
 ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลัง
 กระดุกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง
 และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็กมาก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณคอ
 บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้อง
 ยึดหยุ่นได้ และไม่แหลมคม ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องเป็นรูปสามเหลี่ยม ครีบท้อง
 ท้องเรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุและ
 เพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีขาว มีแถบสีส้มหรือแดงแคบๆ ในแนวนอน 3 แถบ โดยแถบล่างสุด
 จะกว้างที่สุด และยาวเข้าไปในครีบท้อง

เพศเมีย ลำตัวสีฟ้าซีด เขียวอมเทา หรือชมพูอมเทา ด้านข้างของลำตัวมีแถบสีน้ำตาล
 อมส้มในแนวตั้ง 20-23 แถบ บริเวณ กระดุกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบท้อง
 หางสีเหลืองหรือชมพู มีขอบด้านบนและล่างแคบๆ สีฟ้าซีด บริเวณใต้ขอบดังกล่าวมีแถบสีส้ม
 สว่าง

เพศผู้ ลำตัวสีเขียวหรือฟ้าสว่าง ลำตัวด้านหน้าระหว่างฐานครีบอกกับจุดเริ่มต้นของครีบกัน จะมีบริเวณที่เป็นสีเหลืองหรือขาว ที่มีขอบสีน้ำเงินเข้มหรือม่วงกว้างๆ บริเวณด้านท้ายของลำตัวมีแถบสีม่วงหรือน้ำเงินในแนวตั้ง 14 แถบ และมีแถบสีเดียวกันในแนวนอนบริเวณคอดหาง 2-3 แถบ ส่วนหัวสีฟ้าหรือเขียวอมฟ้า มีแถบสีส้มหรือชมพูแคบๆ รูปร่างไม่แน่นอน บริเวณ กระดุกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด ครีบหางสีเขียว มีขอบด้านบนและล่างแคบๆ สีฟ้าสว่าง บริเวณใต้ขอบดังกล่าวมีแถบกว้างสีม่วง ลักษณะเป็นพู และมีแถบแคบและสั้นสีม่วงบริเวณกึ่งกลางและด้านหลังของครีบ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น East Africa south ถึง southern Natal, South Africa, ทางเหนือของ Samoa และ Line Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 4-35 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

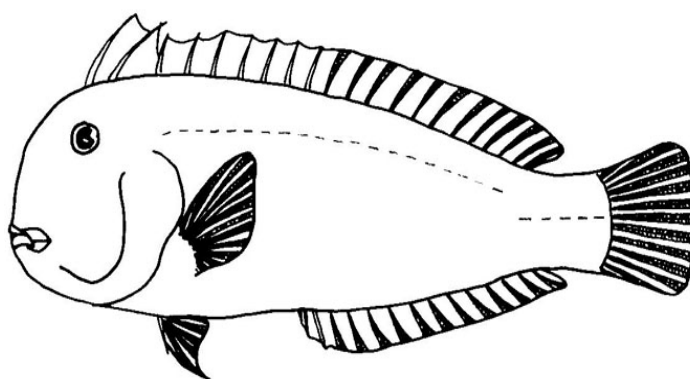
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียว หรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในระยะวัยอ่อนและเพศเมียจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ บริเวณพื้น แต่ในเพศผู้จะอาศัยอยู่ตัวเดียวและมีพฤติกรรมสร้างอาณาเขต กินปลา กุ้ง ปู ดาวขนนก และ polychaetes เป็นอาหาร

สกุล *Iniistius* Gill, 1862

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้างมาก ขอบด้านหน้าของส่วนหัวจะเป็นสันคม โคนังลงมา จากบริเวณด้านหน้าตาถึงจะงอยปาก ปากมีขนาดเล็กหรือปานกลาง ลักษณะเฉียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้า ของขากรรไกรมีฟันเขี้ยว (canine) ที่ยาวและโค้ง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) บริเวณด้านหลังและใต้ตา ที่จะมีเกล็ดขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและ ครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวขาดตอน โดยจะขาดตอนบริเวณด้านท้ายของครีบหลัง

ครีบหลังมีจุดเริ่มต้นอยู่ด้านหน้า หรือเหนือขอบด้านหลังของช่องเปิดเหงือก มีก้านครีบ แข็ง 9 ก้าน โดยก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกจะยึดหยุ่นได้ และอยู่แยกออกจากก้านครีบแข็งที่เหลือ ทำให้มีช่องว่างกว้างๆ ตรงกลางซึ่งจะมีเนื้อเยื่อมาเชื่อมหรือไม่ก็ได้ มีก้านครี้อ่อน 12 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครี้อ่อน 12 ก้าน ครีบอกมีก้านครีบ 12 ก้าน ครีบท้องมีก้าน ครีบแข็ง 1 ก้าน ก้านครี้อ่อน 5 ก้าน ครีบหางสั้น เป็นแบบเว้าโค้ง (emarginate) หรือ กลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-13 ลักษณะปลาสกุล *Iniistius*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Inisstius*

1a. จุดเริ่มต้นครีบหลังอยู่เหนือบริเวณด้านหลังจุดกึ่งกลางตา ก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกของครีบหลังจะมีเนื้อเยื่อเชื่อมติดกันและแยกออกจากก้านครีบแข็งอื่นๆ ในระยะ adult ก้านครีบแข็งอันแรกของครีบหลัง จะยาวเป็น 2 เท่าของก้านครีบอก่อนก้านที่ยาวที่สุด (ในระยะ juvenile จะยาวเป็น 3 เท่า) และจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าอมขาวขนาดเล็ก 1 จุด บริเวณเหนือเกล็ดอันที่ 8 ของเส้นข้างลำตัว ใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 6 ของครีบหลัง..... *I. pavo* (ภาพผนวกที่ 44)

1b. จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บริเวณขอบด้านหลังตา ก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกของครีบหลังจะมีเนื้อเยื่อเชื่อมติดกับก้านครีบแข็งที่เหลือ แต่เนื้อเยื่อมีลักษณะเว้าลึก บริเวณใต้ตามีแถวของเกล็ดขนาดเล็กในแนวตั้ง 6-7 แถว ในระยะ adult บริเวณใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 7-9 จะมีจุดสีน้ำตาลเข้มอมแดงรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ และบริเวณใต้จุดสีน้ำตาลเข้มอมแดง จะมีจุดกลมสีขาวขนาดใหญ่อยู่..... *I. baldwini* (ภาพผนวกที่ 43)

1. *Inisstius baldwini* (Jordan & Evermann, 1903)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองมุดทราย

ชื่อภาษาอังกฤษ Razorfish

ชื่อพ้อง

Hemipteronotus baldwini Jordan&Evermann, Bull. U. S. Fish Comm., 1903, p.

192 (type locality : Honolulu)

Hemipteronotus jenkinsi Snyder, Bull. U.S. Fish. Comm.,1904, p. 530, pl. 10,

fig. 19. (type locality : Puakō Bay, Hawii)

Hemipteronotus evides Jordan&Richardson, 1909, p. 196, pl. 72. (type locality:

Takao = Kaoshiung, Taiwan)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 43)

จุดเริ่มต้นของครีบทิ้งอยู่บริเวณขอบด้านหลังตา ก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกของครีบทิ้งจะมีเนื้อเยื่อเชื่อมติดกับก้านครีบแข็งที่เหลือ แต่เนื้อเยื่อมีลักษณะเว้าลึก บริเวณใต้ตามีแถวของเกล็ดขนาดเล็กในแนวตั้ง 6-7 แถว ในระยะ ตัวเต็มวัย บริเวณใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 7-9 จะมีจุดสีน้ำตาลเข้มอมแดงรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ และบริเวณใต้จุดสีดำ จะมีจุดกลมสีขาวขนาดใหญ่อยู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12; A. III, 12; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 24-27 (20-22+4-5) ; GR. 18-21

ลำตัวป้อมแบบ oblong ลีกล และแบนข้าง BD. 41.87% SL.; HL. 29.56% SL.; EL. 4.93% SL.

ปากมีขนาดเล็กหรือปานกลาง ลักษณะเฉียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันเขี้ยว (canine) ที่ยาวและโค้ง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอนอยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) และจะขาดตอนบริเวณด้านท้ายของครีบทิ้ง

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) บริเวณด้านหลังและใต้ตา ที่จะมีเกล็ดขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบทิ้งและครีบทิ้งไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบทิ้งมีจุดเริ่มต้นอยู่บริเวณขอบด้านหลังตา ก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกของครีบทิ้งจะมีเนื้อเยื่อเชื่อมติดกับก้านครีบแข็งที่เหลือ แต่เนื้อเยื่อมีลักษณะเว้าลึก ปลายครีบทิ้งและครีบทิ้ง

กันแหลม ครีบอกมน ก้านครีบก้านแรกครีบท้องเรียวยาวจะยื่นยาวออกมา ครีบทงสั้น เป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีระหว่างช่วงอายุและเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวและครีบทงสีเทาอมเหลือง เกิดบริเวณด้านหลังของลำตัว จะมีบริเวณตรงกลางเป็นสีเทาอมฟ้า ครีบทงและครีบก้นมีแถบสีเหลืองพาดในแนวเฉียง ครีบทงจะมีแถวของจุดสีฟ้าพาดในแนวตั้ง

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่บริเวณใต้ก้านครีบทงที่ 7-9 จะมีจุดสีน้ำตาลเข้มอมแดงรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ และบริเวณใต้จุดสีน้ำตาลเข้มอมแดง จะมีจุดกลมสีขาวขนาดใหญ่อยู่

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ลำตัวสีน้ำตาลอมเหลือง จุดและแถบสีต่าง ๆ ที่อยู่บนเกล็ดและครีบทงหายไป ยกเว้นจุดสีดำรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ จะกลายเป็นสีน้ำตาล

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Eastern Central Pacific เช่น Hawaii ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge, reef slope และตามพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 10-132 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียวบริเวณพื้นที่เป็นพื้นทรายหรือทรายปนโคลน เมื่อตกใจหรือถูกคุกคามจะมุดลงไปในพื้นที่ทราย กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกแข็ง เช่น กุ้ง ปู หมึก และหอยเป็นอาหาร

2. *Iniistius pavo* (Valenciennes, 1840)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหงอนยาว

ชื่อภาษาอังกฤษ Peacock wrasse

ชื่อพ้อง

Xyrichthys pavo Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 61.

Xyrichthys pavoninus Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 63.

Navacula pavo Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië. X, 1856, p. 378.

Novacula tetrazona Bleeker, ibid. XVII, 1858-1859, p. 169.

Iniistius pavo Gill, Proc. Acad. Nat. Sc. Philadelphia, 1862, p. 143.

Iniistius mundicorpus Gill, ibid., p. 145.

Xyrichthys tetrazona Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 149.

Xyrichthys pavo Bleeker, 1.c.

Novacula tetrazona Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 175.

Novacula pavo Günther, 1.c.

Novacula pavo Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 97.

Novacula tetrazona Klunzinger, Verh. zoo. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 531.

Iniistius mundicorpus Jordan & Evermann, Fishes of North and Middle America II, 1898, p. 1620.

Novacula (Iniistius) pavo Steindachner, Denkschr. Akad. Wien LXX, 1900, p. 505.

Novacula (Iniistius) tetrazona Steindachner, 1.c.

Iniistius leucozonus Jenkins, Bull. U. S. Fish Comm. XIX, 1901, p. 54.

Iniistius cacatua Waite, Rec. Austr. Mus. IV, 1901, p. 41.

Iniistius pavoninus Jenkins, Bul. U. S. Fish Comm. XXII, (1902) 1904, p. 465.

Iniistius pavoninus Jordan & Everman, ibid. XXIII, (1903) 1905, p. 329.

Novacula pavo Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 287.

Iniistius pavoninus McCulloch, Rec. Austr. Mus. XIV, No. 1, 1923, p. 17.

Iniistius tetrazona Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 770.

Iniistius pavo Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 365.

Iniistius pavo Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 80, p.

241.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 44)

จุดเริ่มต้นครีบล้างอยู่เหนือบริเวณด้านหลังจุดกึ่งกลางตา ก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรกของครีบล้างจะมีเนื้อเยื่อเชื่อมติดกันและแยกออกจากก้านครีบแข็งอื่นๆ ในระยะ ตัวเต็มวัย ก้านครีบแข็งอันแรกของครีบล้าง จะยาวเป็น 2 เท่าของก้านครีบอก่อนก้านที่ยาวที่สุด (ในระยะวัยอ่อน จะยาวเป็น 3 เท่า) และจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าอมขาวขนาดเล็ก 1 จุด บริเวณเหนือเกล็ดอันที่ 8 ของเส้นข้างลำตัว ใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 6 ของครีบล้าง

ลักษณะทั่วไป

D. II+ VII, 12; A. III, 12; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 24-27 (20-22+4-5) ; GR. 17-21

ลำตัวป้อมแบบ oblong ลีกลึก และแบนข้าง BD. 41.59% SL.; HL. 32.16% SL.; EL.

3.96% SL.

ปากมีขนาดเล็กหรือปานกลาง ลักษณะเฉียงลงเล็กน้อย ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันเขี้ยว (canine) ที่ยาวและโค้ง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอนอยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณ กระดุกปิดเหงือก (opercle) และจะขาดตอนบริเวณด้านท้ายของครีบท้อง

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณกระดุกปิดเหงือก (opercle) บริเวณด้านหลังและใต้ตา ที่จะมีเกล็ดขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องมีจุดเริ่มต้นอยู่ด้านหน้า หรือเหนือขอบด้านหลังของช่องเปิดเหงือก โดยก้านครีบท้อง 2 ก้านแรกจะยึดหยุ่นได้ และอยู่แยกออกจากก้านครีบท้องที่เหลือ ทำให้มีช่องว่างกว้างๆ ตรงกลาง ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องเรียวยาว โดยก้านครีบท้องแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องสั้น เป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัวลำตัวด้านหลังสีเทาหรือเทาอมน้ำตาล ด้านท้องสีขาวอมเหลือง บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีน้ำตาลเข้มกว้างๆ ในแนวตั้งเห็นเด่นชัด 4 แถบ โดย 3 แถบจะอยู่บริเวณลำตัว อีก 1 แถบอยู่บริเวณฐานครีบท้อง ซึ่งแถบดังกล่าวจะยาวเข้าไปในครีบท้องและครีบท้อง บริเวณก้านครีบท้องของครีบท้องจะมีจุดสีดำขอบสีขาว 2 จุด บริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีแถวของจุดสีน้ำตาลเข้มพาดยาวตามแนวเกล็ดหลายแถว ส่วนหัวมีแถบสีขาวที่มีขอบสีน้ำตาลเข้มพาดเฉียงผ่านตาลงมา ครีบท้องสีเทาอมฟ้า ก้านครีบท้อง 2 ก้านแรกของครีบท้องจะมีสีน้ำตาล และยื่นยาวออกมาข้างหน้า ครีบท้องและครีบท้องสีน้ำตาล

ระยะตัวเต็มวัย ลักษณะคล้ายระยะวัยอ่อน แต่แถบสีน้ำตาลเข้มบริเวณด้านข้างของลำตัว จะเห็นไม่ชัด บริเวณเหนือเกล็ดอันที่ 8 ของเส้นข้างลำตัว ใต้ก้านครีบแข็งก้านที่ 6 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าอมขาวเล็กๆ 1 จุด ครีบหลังสีเทาอมฟ้า ครีบกันสีขาว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo- Eastern Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Hawaii, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe, Society Islands, Mariana และ Marshall Islands ใน Micronesia, Gulf of California ถึง Panama และ Galapagos Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge, reef slope และตามพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 20-100 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

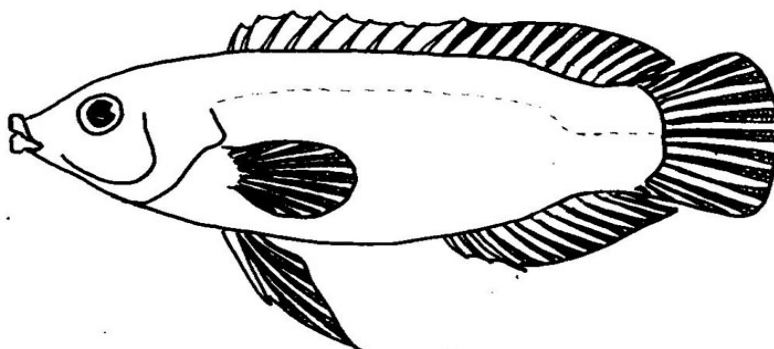
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตัวเดียวบริเวณพื้นที่เป็นทรายหยาบ ในระยะวัยอ่อน อาจพบเข้าไปอาศัยอยู่บริเวณ estuaries ที่ตื้นๆ และจะมีการพรางตัวล่องลอยไปกับใบไม้ที่ตายแล้ว โดยใช้ส่วนหน้าของครีบหลังที่ยื่นยาวออกมาบริเวณด้านหน้าของหัวยึดใบไม้เอาไว้ เมื่อตกใจหรือถูกคุกคามจะมุดลงไปในพื้นทราย กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกแข็ง เช่น กุ้ง ปู หมึก และหอยเป็นอาหาร

สกุล *Labrichthys* Bleeker, 1854

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวแหลม ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากที่มีลักษณะเป็นเนื้อจะยื่นออกไปข้างหน้า มีลักษณะคล้ายหลอดสั้นๆ ฟันบนขากรรไกรบนและล่างด้านหน้าจะเป็นฟันเขี้ยว (canine) โดยจะอยู่บนขากรรไกรบน 4 ซี่ ขากรรไกรล่าง 2 ซี่ และบริเวณด้านในของขากรรไกรจะมีฟันซี่เล็กๆรวมกันอยู่เป็นกลุ่มๆ 1 แถว

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุมทั้งหมด ยกเว้นบริเวณริมฝีปาก โดยเกล็ดที่อยู่บริเวณด้านบนและด้านหน้าของส่วนหัวจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) มาก บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดที่บริเวณหน้าอกและด้านหน้าครีบหลังจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดที่ปกคลุมลำตัว เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ จะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบหลัง และจะยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-27 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 11 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบทหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-14 ลักษณะปลาสกุล *Labrichthys*

1. *Labrichthys unilineatus* (Guichenot, 1847)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองปากท่อ

ชื่อภาษาอังกฤษ Tubelip wrasse

ชื่อพ้อง

Cossyphus unilineatus Guichenot, Rev. Zool. Soc. Cuvierienne, 1847, p. 284.

(type locality: Guam)

Labrichthys cyanotaenia Bleeker, Nat. Tijds. Ned. Indië, vol. 6, 1854, p. 331.

(type locality: Larantuka, Flores)

Labrichthys cyanotaenia Bleeker, Atlas Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1862, p. 154,
pl. 22, fig. 1.

Labrichthys cyanotaenia Günther, Cat. Fish. Brit. Mus., vol. 4, 1862, p. 116.

Labrichthys cyanotaenius Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. London, ser. 3, vol.
18, 1861, p. 835.

Thysanoeilus ornatus Kner, Denkschr. Akad. Wiss. Wien, vol. 14, 1854, p. 4.

Thysanoeilus ornatus Kner, Ann. Mag. Nat. Hist. (3), vol. 15, 1865, p. 77.

Thysanoeilus ornatus Kner, Anz. Akad. Wiss. Wien, 1865, p. 185.

Thysanoeilus ornatus Kner, Denks. Akad. Wiss. Wien, vol. 24(1), 1865, p. 5,
pl. 3, figs. 1, 1a and 1b. (type locality: Upolu, Samoa)

Labrichthys australis Steindachner, Verh. zool. bot. Ges. Wien, vol. 16, 1866,
p. 476.

Platyglossus ocellatus Kner & Steindachner, Sitz. Akad. Wiss. Wien, vol. 54(1), 1866 (1867), p. 377, fig. 8.

Chaerophilichthys castaneus Kner & Steindachner, Sitz. Akad. Wiss. Wien, vol. 54(1), 1866 (1867), p. 394. (type locality: Samoa Islands)

Thysanochilus cyanotaenia Günther, Proc. Zool. Soc. London, 1869, p. 241.

Thysanochilus cyanotaenia Günther, Fische der Südsee II. Pte. 2, 1881, p. 242.

Thysanochilus cyanotaenia Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 242.

Labrichthys cyanotaenia Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 294.

Labrichthys cyanotaenia Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 220.

Labrichthys cyanotaenia Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 331.

Labrichthys cyanotaenia P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Ac. Sc. USSR. I, 1930, p. 74.

Labrichthys cyanotaenia Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 304.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 45)

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ไม่แยกออกเป็น 2 พู มีลักษณะเป็นเนื้อ เมื่อปิดปากจะมีลักษณะเหมือนหลอดสั้นๆ ด้านหน้าของขากรรไกรบนมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ 4 ซี่ บริเวณด้านข้างของขากรรไกรบนไม่มีฟัน ก้านครีบแข็ง

ของครีบหลังสั้นกว่าก้านครีบบ่อน ครีบอกมีก้านครีบ 14-15 ก้าน ครีบท้องในเพศผู้จะยาวมาก ซึ่งอาจยาวเลยจุดเริ่มต้นของครีบก้น

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11-12; A. III,10-11; P₁ 14-15; P₂ I,5; LLS. 25-27 ; GR. 9-10

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง BD. 33.65-34.78% SL.; HL. 32.67-35.61% SL.; EL. 5.43-7.12% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนามีลักษณะเป็นเนื้อ เมื่อปิดปากจะมีลักษณะเหมือนท่อสั้นๆ ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยอยู่บนขากรรไกรบน 4 ซี่ ขากรรไกรล่าง 2 ซี่ บริเวณด้านข้างของขากรรไกรบนจะไม่มีฟัน แต่ด้านข้างของขากรรไกรล่างจะมีแถวของฟันขนาดเล็ก 3-5 ซี่ ด้านหลังของขากรรไกรแต่ละข้างจะมีฟันเขี้ยวขนาดใหญ่ 1 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม ยกเว้นบริเวณริมฝีปาก คาง และด้านหน้าตา เกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีขนาดใกล้เคียงกับเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบแข็งของครีบหลังสั้นกว่าก้านครีบบ่อน ปลายครีบหลัง ครีบอก และครีบก้นกลมมน ครีบอกสั้น ในระยะ วัยอ่อน และเพศเมียครีบท้องจะสั้น แต่ในเพศผู้ ครีบท้องจะยาวมาก ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้มหรือดำ มีแถบสีขาวอมฟ้าแคบๆ 2 แถบ แถบแรกพาดจากจะงอยปากผ่านขอบด้านล่างของตา และไปสิ้นสุดบริเวณกึ่งกลางครีบบาง แถบที่สองพาดจากคางไปทางด้านท้อง และไปสิ้นสุดบริเวณฐานครีบบาง ครีบล้าง ครีบก้น และครีบบางมีขอบสีขาวอมฟ้าสว่าง

เพศเมีย ลำตัวสีน้ำตาลอมเหลือง บริเวณกึ่งกลางเกล็ดทุกเกล็ด มีเส้นสีฟ้าอ่อนๆ ในแนวนอน 1 เส้น ส่วนหัวมีแถบสีฟ้า ซึ่งจะเห็นได้ชัดบริเวณมุมปากและตา ริมฝีปากด้านหน้าสีเหลือง ครีบล้างและครีบก้นมีแถบสีฟ้าในแนวนอน แต่บางส่วนบริเวณก้านครีบบางอาจมีลักษณะเป็นจุด ครีบอกโปร่งใส ก้านครีบบางมีสีขาวอมฟ้า บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ 1 จุด และมีแถบสีเหลืองในแนวตั้งบริเวณด้านหลังจุดสีน้ำตาลเข้ม ครีบบางสีน้ำตาลอมเหลือง มีขอบโค้งสีขาวอมฟ้า บริเวณใต้ขอบ (submarginal) ครีบบางมีแถบสีน้ำตาลเข้มแคบๆ

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ลำตัวมีสีเขียวเข้ม และ มีแถบสีเหลืองขนาดใหญ่ในแนวตั้งบริเวณด้านหลังจุดสีน้ำตาลเข้มที่บริเวณฐานครีบอก ริมฝีปากจะไม่มีสีเหลือง ครีบล้างและครีบก้นมีขอบสีฟ้าสว่าง บริเวณฐานครีบล้าง ครีบก้น และครีบบาง รวมทั้งบริเวณกึ่งกลางครีบบางจะมีแถบสีฟ้าสว่างที่มีรูปร่างไม่แน่นอน ครีบท้องสีน้ำตาลอมเหลืองมีขอบด้านข้างสีฟ้า และบริเวณกึ่งกลางครีบบางจะมีแถบสีฟ้า

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวและครีบน้ำตาลเข้มหรือดำ มีแถบสีขาวแคบๆ 2 แถบ ครีบล้าง ครีบก้น และครีบบางมีขอบสีขาว

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวและครีบน้ำตาล บริเวณกึ่งกลางเกล็ดทุกเกล็ด มีเส้นสีน้ำตาลเข้มในแนวนอน 1 เส้น บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบล้าง ครีบก้น และครีบบางมีขอบสีขาว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Micronesia, Samoa, ทางเหนือของ Ryukyu Islands และทางใต้ของ Lord Howe Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

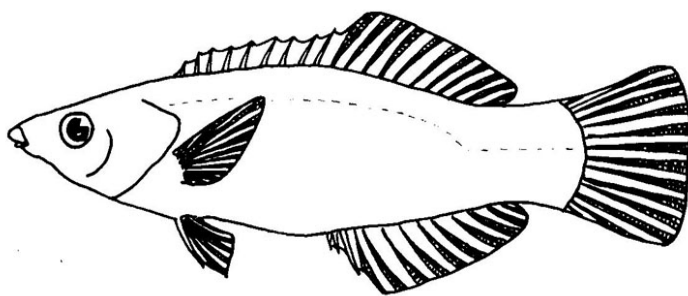
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็ก ๆ 3-4 ตัว มักพบอาศัยอยู่ในบริเวณน้ำตื้น และบริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ โดยจะพบอาศัยอยู่ตามกอปะการังกิ่ง หรือกองหิน กินโพลีปะการังเป็นอาหารโดยเฉพาะปะการังเขากวาง

สกุล *Labroides* Bleeker, 1851

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวแหลม ปากมีขนาดเล็กมาก ริมฝีปากหนาและยื่น โดยริมฝีปากล่างจะแบ่งออกเป็น 2 พู (lobe) พื้นบนขากรรไกรมีขนาดเล็กแหลม เป็นแถวอัดแน่นอยู่บริเวณด้านข้าง โดยจะมีคู่ของฟันซี่ยาวอยู่ด้านหน้า ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดค่อนข้างเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณ ด้านหน้าตาและด้านล่างของส่วนหัว บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของก้านครีบอกของครีบหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 28-54 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก 9-11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 2-3 ก้าน ก้านครีบอก 9-11 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบกันเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือค่อนข้างกลม (rounded)

ภาพที่ 5-15 ลักษณะปลาสกุล *Labroides*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Labroides*

- 1a. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 28 เกล็ด ส่วนหัวและด้านหน้าของลำตัวมีสีเข้ม บริเวณด้านท้ายของลำตัว และครีบท้องมีสีขาวอมเหลือง..... *L. bicolor* (ภาพผนวกที่ 46)
- 1b. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 52-54 เกล็ด ลำตัวสีฟ้าสว่าง โดยบริเวณด้านหน้าของลำตัวจะมีสีขาวหรือขาวอมเหลือง บริเวณด้านข้างของลำตัว มีแถบสีดำพาดจากจะงอยปากผ่านตาไปถึงขอบด้านหลังของครีบท้อง ซึ่งแถบบางจะค่อย ๆ กว้างขึ้นบริเวณด้านท้ายของลำตัว..... *L. dimidiatus* (ภาพผนวกที่ 47)

1. *Labroides bicolor* Fowler & Bean, 1928

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย

ปลาพยาบาลสองสี

ชื่อภาษาอังกฤษ

Bicolor cleaner wrasse

ชื่อพ้อง

Labroides bicolor Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100.vol. VII, 1928, p.

224.

Labroides bicolor Hardenberg, Treubia XV, 1936, p. 377.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 46)

มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 28 เกล็ด ส่วนหัวและด้านหน้าของลำตัวมีสีเข้ม บริเวณด้านท้ายของลำตัว และครีบท้องมีสีขาวอมเหลือง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 9; P₁ 13-14; P₂ I, 5; LLS. 28

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 26.73% SL.; HL. 32.45% SL.; EL. 6.59% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนาและยื่น โดยขากรรไกรล่างจะแบ่งออกเป็น 2 พู พื้นบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีขนาดเล็กและแหลมเป็นแถวอัดแน่นอยู่บริเวณด้านข้าง โดยจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่บริเวณด้านหน้า 1 คู่ และอยู่บริเวณมุมปากทั้ง 2 ข้าง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม โดยเกล็ดบริเวณด้านบนของส่วนหัวจะเริ่มต้นห่างจากขอบด้านหลังตามาก

ครีบท้องเป็นแบบตอนเตี้ยยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้องแหลมคมและยืดหยุ่นไม่ได้ และสั้นกว่าก้านครีบท้อง โดยก้านครีบท้องก้านแรกของครีบท้องจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม โดยก้านครีบท้องก้านแรกจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัวและลำตัวสีดำ มีแถบสีขาวพาดจากจะงอยปากผ่านบริเวณด้านบนของหัวและหลัง

เพศเมีย ส่วนหัวและลำตัวด้านหน้าสีเทา มีแถบด้านข้างสีดำ ซึ่งแถบดังกล่าวจะยาวถึงบริเวณส่วนหลังก้านครีบท้องของครีบท้อง ลำตัวด้านท้ายและครีบท้องสีขาวอมเหลือง บริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบท้อง (submarginal) จะมีแถบโค้งๆสีดำ

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ส่วนหัวจะมีสีฟ้าเข้ม บริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบทหาง (submarginal) จะมีแถบโค้งๆ สีดำ โดยบริเวณด้านหน้าแถบบังกล่าวจะมีสีเขียว บริเวณด้านหลังแถบจะมีสีฟ้าสว่าง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัวและลำตัวสีดำ มีแถบสีเหลืองสว่างพาดจากจะงอยปากผ่านบริเวณด้านบนของหัวและหลัง

เพศเมีย ส่วนหัวและลำตัวด้านหน้าสีเทา มีแถบด้านข้างสีดำ ลำตัวด้านท้ายและครีบทหางสีขาวอมเหลือง บริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบทหาง (submarginal) จะมีแถบโค้งๆ สีดำ

เพศผู้ ลักษณะคล้ายเพศเมีย แต่ส่วนหัวจะมีสีฟ้าเข้ม บริเวณใต้ขอบด้านหลังของครีบทหาง (submarginal) จะมีแถบโค้งๆ สีดำ โดยบริเวณด้านหน้าแถบบังกล่าวจะมีสีเขียว บริเวณด้านหลังแถบจะมีสีฟ้าสว่าง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น East Africa, Marquesan, Society islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe Island และ Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรือ รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 6-10 ตัว ในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่ตัวเดียว มีพฤติกรรมการสร้างอาณาเขตบริเวณขอบหรือยอดของปะการังที่ยื่นออกมา เรียกว่า cleaning stations และมีพฤติกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ เรียกว่า cleaning behavior โดยจะทำหน้าที่กำจัดปรสิตที่อยู่ภายนอกร่างกาย (ectoparasites) ออกจากปลาตัวอื่น

2. *Labroides dimidiatus* (Valenciennes, 1839)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลาพยาบาล

ชื่อภาษาอังกฤษ Bluestreak cleaner wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus latovittatus Rüppell, Neue Wirbelth. Fische, 1835, p. 7, pl. 2, fig. 2.

(nec Lac.)

Cossyphus dimidiatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1836, p. 136.

Labroides paradiseus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p. 249.

Labroides paradiseus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 155, pl. 44, fig. 2.

Labroides latovittatus Bleeker, Acta Soc. Sc. Indo-Neerl. II. Achtste bijdr. Vischf. Amboina, p. 73.

Labroides latovittatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 155.

Labroides dimidiatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. Iv, 1862, p. 119.

Labroides paradiseus Günther, 1 c.

Labroides latovittatus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol. 1, 1865, p. 155, pl. 44, fig. 1.

Labroides dimidiatus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 87. (type locality: Zanzibar)

Labroides dimidiatus Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 548.

Labroides dimidiatus Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

Labroides paradiseus Martens, Preuss. Exp. Ost Asien, 1876, p. 397.

Labroides dimidiatus Day, Fishes of India, Part III, 1877, p. 393, pl. 87, fig. 1.

Labroides dimidiatus Günther, Journ. Mus. Godeffroy. Vol. 7(15), 1881, p. 243.

Labroides dimidiatus Günther, Fische der Südsee II, Part 2, 1881, p. 243.

Labroides dimidiatus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 35.

(type locality: Manado)

Labroides paradiseus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 35.

(type locality: Sangi)

Labroides dimidiatus Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 397, fig. 133.

Labroides bicincta Saville-Kent, The Great Barrier Reef of Australia, 1893, p. 308, pl. 16, fig. 4.

Labroides paradiseus Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 55.

Labroides paradiseus Evermann & Seale, Bull. Bur. Fisher., vol. 26, 1906 (1907), p. 94.

Labroides dimidiatus Regan, Trans. Linn. Soc. London, (2) Zool. vol. 12, 1907, p. 230.

Labroides dimidiatus Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 363.

Labroides dimidiatus Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 749.

Labroides dimidiatus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 222.

Labroides dimidiatus Whitley, Rec. Austr. Mus. XVI, 1928, p. 221.

Labroides caeruleo-lineatus Fowler, Acad. Nat. Sci. Phila. Proc., vol. 97, 1945, p. 65, fig. 7.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 47)

มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 52-54 เกล็ด ลำตัวสีฟ้าสว่าง โดยบริเวณด้านหน้าของลำตัวจะมีสีขาวหรือขาวอมเหลือง บริเวณด้านข้างของลำตัว มีแถบสีดำพาดจากจะงอยปากผ่านตาไปถึงขอบด้านหลังของครีบทหาง ซึ่งแถบดังกล่าวจะค่อย ๆ กว้างขึ้นบริเวณด้านท้ายของลำตัว

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 10; P₁ 14-15; P₂ I, 5; LLS. 52-54

ลำตัวยาว แบนข้าง BD. 25.36% SL.; HL. 28.35% SL.; EL. 4.93% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนาและยื่น โดยขากรรไกรล่างจะแบ่งออกเป็น 2 พู ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีขนาดเล็กและแหลมเป็นแถวอัดแน่นอยู่บริเวณด้านข้าง โดยจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่บริเวณด้านหน้า 1 คู่ และอยู่บริเวณมุมปากทั้ง 2 ข้าง

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบทหาง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านหน้าตาและด้านล่างของส่วนหัว โดยเกล็ดบริเวณด้านบนของส่วนหัวจะเริ่มตันห่างจากขอบด้านหลังตามาก

ครีบทหางเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบทหางของครีบทหางและครีบทก้นแหลมคมและยืดหยุ่นไม่ได้ และสั้นกว่าก้านครีบทอื่น โดยก้านครีบทหางแรกๆของครีบทก้นจะมีขนาดเล็ก ปลายครีบทหางและครีบทก้นแหลม ครีบทอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม ครีบทหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัวและลำตัวสีดำ มีแถบสีฟ้าสว่างพาดจากจะงอยปากผ่านบริเวณด้านบนของหัวและหลัง

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีฟ้าสว่าง โดยบริเวณด้านหน้าของลำตัวจะมีสีขาวหรือขาวอมเหลือง บริเวณด้านข้างของลำตัว มีแถบสีดำพาดจากจะงอยปากผ่านตาไปถึงขอบด้านหลังของครีบทวน ซึ่งแถบดังกล่าวจะค่อย ๆ กว้างขึ้นบริเวณด้านท้ายของลำตัว

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีขาวอมเหลือง บริเวณด้านข้างของลำตัว มีแถบสีดำพาดจากจะงอยปากผ่านตาไปถึงขอบด้านหลังของครีบทวน ซึ่งแถบดังกล่าวจะค่อย ๆ กว้างขึ้นบริเวณด้านท้ายของลำตัว

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa, Marquesan, Ducie islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe, Rapa islands และ Micronesia ในประเทศไทยทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรือ รวมกันเป็นฝูงเล็ก ๆ โดยในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่ตัวเดียว ในระยะตัวเต็มวัยจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยเพศผู้ 1 ตัว จะปกครองกลุ่มของตัวเมียได้มากถึง 6 ตัว และกลุ่มของเพศเมียจะมีการปกครองกันเองโดยใช้ระบบลำดับชั้น ซึ่งเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจะมีลำดับชั้นที่สูงที่สุด และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันภายในอาณาเขตของเพศผู้ได้ แต่ต้องดูแลเพศเมียในลำดับชั้นที่ต่ำกว่า ถ้าเพศเมียที่มีขนาดใหญ่ที่สุดหรือเพศเมียตัวใดตัวหนึ่งตายไป เพศเมียในลำดับถัดไปก็จะเลื่อนลำดับชั้นขึ้นมาแทน ปลาพยาบาลจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนเพศจากเพศเมียมาเป็นเพศผู้ได้เมื่อเพศผู้มันตายลง มีพฤติกรรมการสร้าง

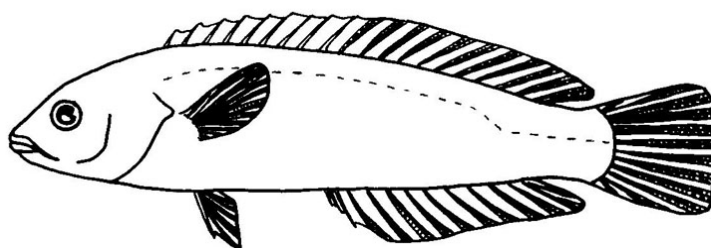
อาณาเขตบริเวณขอบหรือยอดของปะการังที่ยื่นออกมา เรียกว่า cleaning stations และมีพฤติกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ เรียกว่า cleaning behavior โดยจะทำหน้าที่กำจัดปรสิตที่อยู่ภายนอกร่างกาย (ectoparasites) ออกจากปลาตัวอื่น

สกุล *Leptojulis* Bleeker, 1861

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง พื้นบนขากรรไกรบนและล่างด้านหน้าเป็นแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซี่ โคน์ออกด้านนอกและโค้งไปทางด้านหลัง ซึ่งฟันด้านนอกจะมีขนาดใหญ่ ด้านหลังของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขอบหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นเกล็ดบริเวณคอ เกล็ดที่บริเวณหน้าอกจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 27-46 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอ่อน 11 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอ่อน 11 ก้าน ครีบหางเป็นแบบกลม (rounded) หรือเว้าโค้ง (double emarginated)

ภาพที่ 5-16 ลักษณะปลาสกุล *Leptojulis*

1. *Leptojulis cyanopleura* (Bleeker, 1853)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางแถบ

ชื่อภาษาอังกฤษ Shoulder-spot wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) cyanopleura Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië, 1853, p. 549. (type locality: Batavia)

Julis (Halichoeres) pyrrhogrammatoides Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië, 1853, p. 460. (type locality: Batavia)

Leptojulis cyanopleura Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 128, pl. 36, fig. 5.

Leptojulis pyrrhogrammatoides Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 129, pl. 36, fig. 1.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 48)

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง ครีบท้องสั้น มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 19-22 ซี่ บริเวณฐานครีบหางไม่มีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดใหญ่ บริเวณกึ่งกลางด้านบนของคอ จะมีสัญลักษณ์รูปตัว V หรือ Y สีดำ

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11-12; A. III, 11-12; P₁ 12-14; P₂ I, 5; LLS. 27; GR. 19-22

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง BD. 25.30% SL.; HL. 29.26% SL.; EL. 5.08% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงด้านใต้จมูกกรูหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของ

ขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 4 ซี่ บริเวณด้านหลังของขากรรไกรบน จะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆและจะหักโค้งลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นเกล็ดขนาดเล็กบริเวณคอ ซึ่งจะยาวไม่ถึงขอบด้านหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เกล็ดบริเวณหน้าอกจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้อง ยึดหยุ่นได้ ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องสั้น ครีบท้องแบบกลมมน (rounded) ในเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่ครีบท้องจะเป็นแบบเว้าโค้ง (double emarginate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวและครีบท้อง มีแถบสีน้ำตาลอมส้ม 2 แถบ พาดบริเวณด้านบนและด้านข้างของลำตัว โดยแถบแรกเป็นแถบแคบๆพาดจากบริเวณกึ่งกลางด้านบนของจะงอยปาก ผ่านช่องว่างระหว่างตา ยาวตามฐานครีบท้องไปสิ้นสุดบริเวณด้านหลังของคอดหาง แถบที่ 2 จะกว้างกว่าแถบแรก พาดจากริมฝีปากบนผ่านตาไปจนถึงกึ่งกลางฐานครีบท้อง บริเวณตรงกลางระหว่างแถบสีน้ำตาลอมส้มทั้ง 2 แถบ จะมีแถวของจุดสีน้ำตาลอมส้มตามยาวอยู่เหนือแถบบริเวณด้านข้างลำตัว ครีบท้องและครีบท้องบางครั้งจะมีแถบสีน้ำตาลอมเหลืองบริเวณใต้ขอบของครีบท้อง (submarginal)

เพศผู้ ลำตัวด้านหลังสีเทาอมฟ้าหรือเทาอมเขียว ด้านท้องสีขาว บริเวณด้านข้างของลำตัวมีแถบสีเหลืองอมส้มขอบสีฟ้าพาดจากบริเวณด้านหน้าของจะงอยปาก ผ่านตาไปสิ้นสุดบริเวณกึ่งกลางครีบท้อง ซึ่งบางครั้งบริเวณบางส่วนของแถบบ้างกล่าวจะมีสีเหลืองอมดำ เกล็ด

ทุกเกล็ดบนแถบจะมีสีส้มขอบสีฟ้า บริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางครีบอก จะมีกลุ่มของจุดสีน้ำตาลเข้มรูปร่างไม่แน่นอน บริเวณแก้มด้านหลังมุมปากจะมีแถบสีเหลืองอ่อนพาดอยู่ บริเวณคอดหางจะมีแถบสีเหลืองขนาดใหญ่อยู่ด้านบนและล่าง แถบสีเหลืองอมส้มที่พาดอยู่บริเวณด้านข้างลำตัว ครีบหลังสีแดงอ่อน บริเวณฐานมีแถบสีฟ้าสว่าง ซึ่งภายในจะมีจุดสีเหลืองอมส้มขอบสีแดงอยู่บนเนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบทุกอัน อันละ 1 จุด ครีบอกโปร่งใส ครีบท้องสีเหลืองอ่อน ครีบหางสีฟ้า มีแถบสีส้มอมเหลืองขอบสีม่วงพาดทะแยงอยู่ครึ่งบน 3 แถบ ครีบล่าง 3 แถบ บริเวณปลายครีบจะมีสีม่วงเข้ม

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น Gulf of Oman, Indonesia, New Guinea, Philippines และ Australia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge, reef slope และตามกองหิน พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 4-45 เมตร มักพบอาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำขุ่น และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแพลงก์ตอน

พฤติกรรมบางประการ

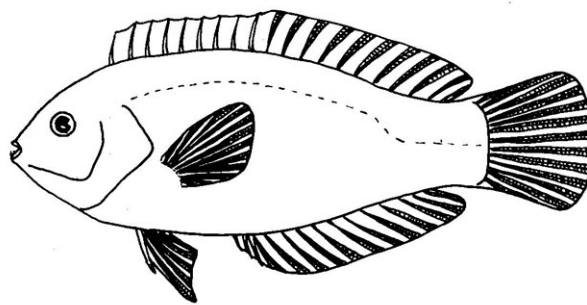
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงขนาดใหญ่ กินแพลงก์ตอนสัตว์เป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Macropharyngodon* Bleeker, 1861

ลำตัวป้อมแบบ oblong เบนข้างมาก ส่วนหัวค่อนข้างลึก จะงอยปากแหลม ฟันบนขากรรไกรบนและล่างด้านหน้าเป็นแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 4 ซึ่งที่มุมปากจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 1 ซึ่งขอบหลังของกระดูกค้ำหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดเฉพาะบริเวณด้านบนส่วนหน้าของครีบหลังไม่กี่แถวเท่านั้น ซึ่งเกล็ดจะอยู่ห่างออกมาทางด้านหลังจากขอบด้านหลังของตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าของครีบหลังและด้านหลังคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดอื่นๆมาก เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณใต้ก้านครีบอกของครีบหลัง

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก 11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก 11 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ก้านครีบอกของครีบท้องก้านแรกบางครั้งจะยื่นยาวออกมา ครีบท้องเป็นแบบกลม (rounded) หรือตัดตรง (truncate)

ภาพที่ 5-17 ลักษณะปลาสกุล *Macropharyngodon*

1. *Macropharyngodon ornatus* Randall, 1978

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายจุด

ชื่อภาษาอังกฤษ False leopard

ชื่อพ้อง

Macropharyngodon Geoffroyi Bleeker (non Quoy & Gaimard), Atl. Ichth. I, 1862, p. 129, pl. 37, fig. 5.

PlatyGLOSSUS meleagris Weber (non Valenciennes in Cuvier & Valenciennes), Siboga Exp. Fische, 1913, p. 376.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 49)

ครีบท้องและครีบก้นมีก้านครีบท้อง 11 ก้าน มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 16*-17 ซี่ ลำตัวด้านหน้าสีแดง ลำตัวด้านท้ายจะมีสีเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว มีจุดสีเหลืองอมเขียวขอบสีฟ้าและดำ 1 จุด บริเวณหัวจะมีจุดและแถบสีเดียวกัน รูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 27; GR. 16*-17

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 34.12-37.68% SL.; HL. 27.06-31.88% SL.; EL. 5.88-7.25% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงขอบด้านหน้าตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) อยู่ขากรรไกรละ 4 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ อยู่ก่อนมาทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆและจะหักโค้งลงข้างล่างทันทีบริเวณด้านหลังของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางของคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นเกล็ดขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าครีบล้าง ซึ่งเกล็ดบริเวณหน้าครีบล้างและบริเวณคอจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบล้างมีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องสั้นและเรียวแหลม ครีบท่างแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวด้านหน้าสีแดง ลำตัวด้านท้ายจะมีสีเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว มีจุดสีเหลืองอมเขียวขอบสีฟ้าและดำ 1 จุด บริเวณหัวจะมีจุดและแถบสีเดียวกัน รูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ ครีบล้าง ครีบก้น และครีบท่าง สีน้ำตาลอมแดงขอบสีฟ้า บริเวณฐานและบริเวณกึ่งกลางของครีบล้างและครีบก้น จะมีจุดสีเหลืองอมเขียวขอบสีฟ้าและดำรูปร่างไม่แน่นอนเรียงตัวอยู่เป็นแถวตามแนวนอน ซึ่งบางครั้งจุดที่อยู่บริเวณกึ่งกลางครีบล้างจะเชื่อมกันเป็นแถบยาวตามแนวนอนลักษณะคล้ายลูกคลื่น ครีบท่างจะมีแถวของจุดสีเหลืองอมเขียวขอบสีฟ้าและดำรูปร่างไม่แน่นอนเรียงตัวอยู่เป็นแถวตามตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวและครีบสีขาวอมเหลือง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัว มีจุดสีเหลืองขาวขอบสีน้ำตาลเข้มหรือดำ 1 จุด บริเวณหัวจะมีจุดและแถบสีขาวขอบสีเข้ม รูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ ครีบล้าง ครีบก้น และครีบท่าง มีขอบด้านนอกสีฟ้า บริเวณฐานและบริเวณกึ่งกลางของครีบล้างและครีบก้น จะมีจุดสีขาวขอบสีน้ำตาลเข้มหรือดำรูปร่างไม่แน่นอนเรียงตัวอยู่เป็นแถวตามแนวนอน ซึ่งบางครั้งจุดที่อยู่บริเวณกึ่งกลางครีบล้างจะเชื่อมกันเป็นแถบยาวตามแนวนอนลักษณะคล้ายลูกคลื่น

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Sri Lanka, western Australia, Indonesia และ New Guinea ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

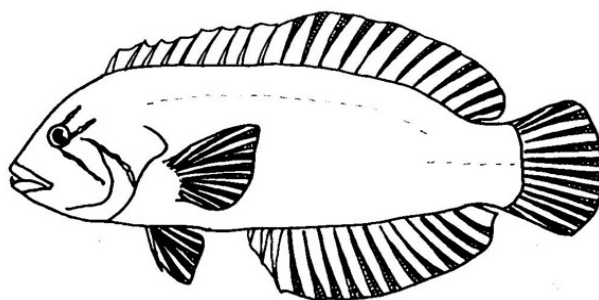
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Novaculichthys* Bleeker, 1861

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวแบนข้าง ขอบด้านบนจะทู่ไม่เป็นสันแหลมและจะลาดเฉียงลงด้านล่างจากตาถึงจะงอยปาก ริมฝีปากค่อนข้างหนา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างมีฟันขนาดเล็กหลายแถว โดยฟันแถวที่อยู่ด้านบนจะยาวและมีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรจะมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ โด่ง ขากรรไกรละ 2 ซี่ ด้านข้างของขากรรไกรจะมีฟันขนาดเล็กอยู่ชิดติดกันเป็นชุด 1 แถว

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบางครั้งจะมีเกล็ดไม่กี่แถวบริเวณแก้มด้านหลังตาหรือใต้ตา บริเวณฐานของครีบหลังและครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวขาดตอน โดยจะขาดตอนบริเวณส่วนท้ายของก้านครีบอก่อนของครีบหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 26-28 เกล็ด

ครีบหลังมีจุดเริ่มต้นอยู่เหนือขอบด้านหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน โดยก้านครีบอันที่ 1-2 จะยึดหยุ่นได้ ส่วนก้านครีบแข็งอันอื่นๆจะแหลมคม มีก้านครีบอก่อน 12-14 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 12-14 ก้าน ครีบอกกลมค่อนข้างสั้นและกว้าง ครีบท้องกลมหรือเรียวยาวแหลม ครีบหางเป็นแบบกลม (rounded)

ภาพที่ 5-18 ลักษณะปลาสกุล *Novaculichthys*

1. *Novaculichthys taeniourus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองย้ายหิน

ชื่อภาษาอังกฤษ Rockmover wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus taeniourus Lacepède, Hist. Nat. poissons III, 1802, p. 488, p. 518.

Labrus hemisphaerium Lacepède, ibid. IV, 1802, p. 53, p. 160.

Julis vanikorensis Quoy & Gaimard, Voyage Astrolabe. Poissons, 1834, p. 704.

Xyrichthys taeniurus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 54.

Xyrichthys vanicolensis Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 57.

Novacula cephalotaenia Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië VI, 1854, p. 333.

Novacula taeniurus Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo-Neerl. I, 1856. Besch. Nieuwe vischs. Menado en Makassar, p. 62.

Novaculichthys taeniurus Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 293.

Novaculichthys taeniurus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 144.

Novacula taeniurus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 172.

Novacula vanicolensis Günther, 1.c.

Novacula taeniurus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 96.

Novacula vanicolensis Steindachner, Denkschr. Akad. Wien LXX, 1900, p. 504.

Novaculichthys hemisphaerium Jenkins, Bull. U. S. Fish Comm. XXII, (1902) 1904, p. 464.

Novaculichthys taeniourus Jordan & Evermann, ibid. XXIII, (1903) 1905, p. 325.

Novaculichthys taeniurus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV (1905) 1906, p. 311.

Novaculichthys taeniurus Jordan & Richardson, ibid. XXVII, (1907) 1908, p. 267.

Novacula taeniurus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 284.

Novacula taeniurus M. Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 376.

Novaculichthys taeniourus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. 1928, p. 363.

Novacula taeniurus Duncker & Mohr, Mitt. Zool. Staatsinst. Und Zool. Mus. Hamburg XLIV, 1929, p. 68.

Novaculichthys taeniourus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. XI, 1931, p. 359.

Novaculichthys taeniurus Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 330.

Novaculichthys taeniourus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia. Monogr. 2. 1938, p. 240.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 50)

มีเกล็ดเล็กๆบริเวณด้านหลังและด้านใต้ตา 25 แถว ก้านครีบแข็งของครีบหลังไม่ยื่นยาวออกมาเป็นเส้น (filament) ลำตัวและครีบสีน้ำตาลอมเขียว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีจุดสี

ขาว 1 จุด ส่วนหัวสีเทา มีเส้นสีน้ำตาลเข้มขอบสีขาว 2 คู่ บริเวณใต้ฐานครีบอกจะมีแถบสีดำ ขอบสีฟ้ารูปพระจันทร์เสี้ยว บริเวณฐานครีบอกจะมีแถบสีขาวกว้างๆพาดในแนวตั้ง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 12*-13; A. III, 12; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 19-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 35.22% SL.; HL. 34.61% SL.; EL. 4.6% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง เจียงลงเล็กน้อย ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงขอบด้านหน้าตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่และโค้ง ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบล้าง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้น บริเวณด้านหลังและใต้ตา ซึ่งจะมีเกล็ดขนาดเล็ก 2 แถว ไม่มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้าง บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ครีบล้างมีจุดเริ่มต้นอยู่เหนือขอบด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) โดยก้านครีบล้าง 2 ก้านแรกจะยึดหยุ่นได้ ในระยะวัยอ่อน ก้านครีบล้าง 2 อันแรกนี้จะยื่นยาวออกมา ก้านครีบล้างของครีบล้างและครีบก้นจะยาวกว่าก้านครีบล้าง ปลายด้านหลังของครีบล้างและครีบก้นมน ครีบอกกว้าง และสั้น ขอบด้านหลังมน ครีบท้องค่อนข้างสั้น ครีบอกเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัว ลำตัวและครีบสีน้ำตาลหรือแดง บริเวณหัวมีแถบสีขาวรูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ บริเวณด้านหลังตามีเส้นสีน้ำตาลเข้มขอบสีขาวพาดอยู่ 2 คู่ บริเวณด้านข้างของลำตัวจะมีจุดสีขาวรูปร่างไม่แน่นอน เรียงอยู่เป็นแถวในแนวนอน และมีแถบสีน้ำตาลเข้มหรือแดงเข้มพาดตามแนวตั้ง 3 แถบ โดยแถบบนจะยาวเข้าไปในครีบหลังและครีบก้น

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวและครีบสีน้ำตาลอมเขียว เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีจุดสีขาว 1 จุด ส่วนหัวสีเทา มีเส้นสีน้ำตาลเข้มขอบสีขาวรูปร่างไม่แน่นอน 2 คู่ พาดบริเวณด้านหลังตา บริเวณส่วนท้องมีสีแดง บริเวณใต้ฐานครีบอกจะมีแถบสีดำขอบสีฟ้ารูปพระจันทร์เสี้ยว บริเวณเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1-3 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำ 2 จุด บริเวณฐานครีบหางจะมีแถบสีขาวกว้างๆพาดในแนวตั้ง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Eastern Pacific เช่น Red Sea ถึง Tuamotu Islands, ทางเหนือของ Ryukyu และ Hawaiian islands, ทางใต้ของ Lord Howe Island, Micronesia, Gulf of California ถึง Panama และ Galapagos Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-25 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

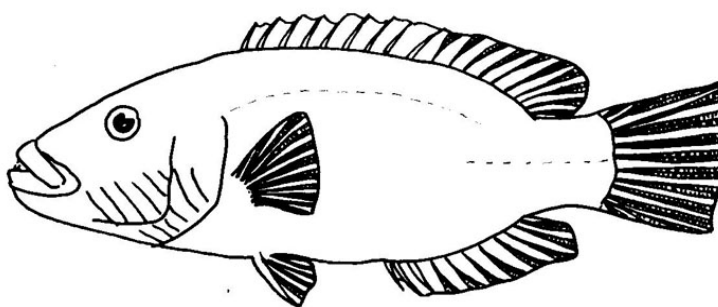
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่เป็นคู่ บริเวณพื้นทรายที่มีเศษซากปะการัง ในระยะวัยอ่อนจะอาศัยอยู่บริเวณที่น้ำตื้น และเคลื่อนที่กลับไปไม่ที่ลอยน้ำ มีพฤติกรรมการสร้างอาณาเขตและพฤติกรรมการเคลื่อนย้ายเศษหินหรือเศษซากปะการังขนาดใหญ่ โดยการใช้ปากคาบ หรือใช้จะงอยปากผลัก เพื่อให้เห็นเหยื่อที่หลบซ่อนอยู่ กินหมึก เม่นทะเล ดาวเปราะ ปู และ polychaetes เป็นอาหาร

สกุล *Oxycheilinus* Gill, 1862

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง จะงอยปากมีขนาดใหญ่และยาว ปากมีขนาดปานกลาง ยึดหดได้ จุดเริ่มต้นของขากรรไกรบนจะอยู่หลังปลายด้านหน้าของขากรรไกรล่าง ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณจะงอยปาก บริเวณแก้มมีเกล็ด 2 แถว บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานของครีบท้องมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด โดยเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด เส้นข้างลำตัวขาดตอน มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 21-25 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบก้น มีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน โดยก้านที่ 3 จะยาวที่สุด มีก้านครีบอก่อน 8 ก้าน ครีบอกและครีบท้องกลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded) หรือแบบตัดตรง (truncate)

ภาพที่ 5-19 ลักษณะปลาสกุล *Oxycheilinus*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Oxycheilinus*

1a. มี gill raker 11-12 ซี่..... 2

1b. มี gill raker 15-16 ซี่ ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งออก เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบ
แข็งของครีบหลังมีลักษณะเว้าลึก เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดหรือแถบในแนวตั้งสีส้มหรือแดง
..... *O. digrammus* (ภาพผนวกที่ 52)

2a. ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งเข้า จะงอยปากยาว และแหลม ลำตัวสีน้ำตาล มี
แถบสีดาบริเวณกึ่งกลางด้านข้างของลำตัว โดยเฉพาะบริเวณคอด
หาง.....*O. celebicus* (ภาพผนวกที่ 51)

2b. ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งออก ลำตัวสีแดง มีแถบสีขาวแคบๆในแนวตั้ง 5
แถบ มีแถบสีขาวกว้าง พาดตามยาว 2 แถบ ขอบของเกล็ดบริเวณกึ่งกลางด้านหน้า
และด้านหลังจะมีแถบสีแดงพาดอยู่..... *O. orientalis* (ภาพผนวกที่ 53)

1. *Oxycheilinus celebicus* (Bleeker, 1853)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหัวแหลม

ชื่อภาษาอังกฤษ Celebes wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus celebicus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië V, 1853, p. 171.

Cheilinus celebicus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 70.

Cheilinus Hoeveni Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 297.

Cheilinus Hoeveni Bleeker, Atl. Ichth. 1.c.

Cheilinus celebicus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 133.

Cheilinus rostratus Cartier, Verh. phys. med. Ges. Würzburg, 1874, p. 103.

Cheilinus rostratus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 358.

Cheilinus kitlitzii Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 362. (nec C. V.)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 51)

ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งเข้า จะงอยปากยาว และแหลม มีแถบสีดำบริเวณกึ่งกลางด้านข้างของลำตัว โดยเฉพาะบริเวณคอดหาง ซึ่งแถบสีดำดังกล่าวถ้าอยู่บริเวณด้านหน้าของลำตัวจะมีรูปร่างไม่แน่นอน และจะหายไปบริเวณด้านหลังครีบอก (ในระยะวัยอ่อน แถบสีดำบริเวณคอดหางจะกลายเป็นกลุ่มของจุดสีดำ) ในระยะตัวเต็มวัยที่มีขนาดใหญ่บริเวณด้านหน้าและด้านท้องของลำตัวจะมีเส้นและจุดสีเหลือง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 22-23; GR. 11-12

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 31.91-34.82% SL.; HL. 37.06-41.46% SL.; EL. 6.32-8.19% SL.

ปากมีขนาดค่อนข้างใหญ่ เหนียงลงเล็กน้อย จะงอยปากยาวและแหลม ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านหน้าตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบอกหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มบริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางตา บริเวณฐานครีบอกหลังและครีบอกกันมีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งไม่เว้าลึกเข้าไป ปลายด้านหลังของครีบท้องและครีบก้นกลมแหลม ครีบอกและครีบท้องกลมมน ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวสีเหลืองอมน้ำตาล มีแถบสีดำบริเวณกึ่งกลางด้านข้างของลำตัว โดยเฉพาะบริเวณคอดหาง ซึ่งแถบสีดำดังกล่าวถ้าอยู่บริเวณด้านหน้าของลำตัวจะมีรูปร่างไม่แน่นอน และจะหายไปบริเวณด้านหลังครีบอก (ในระยะวัยอ่อน แถบสีดำบริเวณคอดหางจะกลายเป็นกลุ่มของจุดสีดำ) ในระยะตัวเต็มวัยที่มีขนาดใหญ่บริเวณด้านหน้าและด้านท้องของลำตัวจะมีเส้นและจุดสีเหลือง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีเหลืองอมน้ำตาล บริเวณครึ่งบนของลำตัว จะมีแถบหรือเส้นสีดำกระจายอยู่ โดยเฉพาะบริเวณคอดหาง บริเวณตามีแถบสีดำพาดในแนวนอน

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Pacific เช่น Moluccas ถึง Solomon Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Rowley Shoals, Palau ถึง eastern Caroline และ Marshall Islands ใน Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่เป็นฝูงเล็กๆ 3-4 ตัว บริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Oxycheilinus digrammus* (Lacepède, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองคางลาย

ชื่อภาษาอังกฤษ Cheeklined wrasse

ชื่อพ้อง

Sparus radiatus Bloch, Schneider, Syst. Ichth. 1802, p. 270. (nec L.)

Labrus digramma Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p. 448, p. 517.

Cheilinus coccineus Rüppell, Atl. Reise N. Afrika, Fische, 1828, p. 23.

Cheilinus commersonii Bennett, Proc. Comm. Zool. Soc. London I, 1830-1831, p. 167.

Cheilinus diagramma Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1839, p. 98.

Cheilinus lacrymans Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 109.

Cheilinus diagrammus Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849, Gladsch. Labr., p. 38.

Cheilinus diagrammus Guichenot, Notes I. Réunion, vol. 2, 1862, p. 28.

Cheilinus radiatus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 68, pl. 26, fig. 1.

Cheilinus lacrymans Bleeker, ibid., p. 71.

Cheilinus radiatus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 131.

Cheilinus radiatus Bleeker, Ned. Tijdschr Dierk., vol. 1, 1863, p. 344.

Cheilinus radiatus Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 90. (type locality: Zanzibar)

Cheilinus diagramma Guichenot, Mem. Soc. Hist. Nat. Cherbourg, ser. 2, vol. 2, 1866, p. 147. (type locality: Madagascar)

Cheilinus radiatus Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p. 556.

Chilinus radiatus Günther, Fische der Südsee II, 1881, p. 247, pl. 135, fig. A.

Cheilinus radiatus Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 35.

Cheilinus radiatus Vinciguerra, Giorn. Romano Scienz. Biol., ser. 2, vol. 19, 1890, p. 486.

Chilinus radiatus Steindachner, Denkschr. Akad. Wien LXX, 1900, p. 504.

Cheilinus diagramma Fowler, Journ. Acad. Nat. Sci. Philadelphia, ser. 2, vol. 2, 1904, p. 539.

Cheilinus radiatus Borsieri, Ann. Mus. Civ. Genova, ser. 3, vol. 1, 1904, p. 216.

Cheilinus diagrammus Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 309.

Cheilinus diagrammus Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fisher., vol. 27, 1907 (1908), p. 267.

Cheilinus diagrammus Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 508.

Chilinus radiatus Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 765.

Cheilinus diagrammus Fowler, Mem. B., P. Bishop Mus. X, 1928, p. 361.

Cheilinus diagrammus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 354.

Cheilinus diagrammus Herre, Field Mus. Zool. ser. XXI, 1936, p. 327.

Cheilinus unifasciatus Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p.

211. (nec Streets)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 52)

มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 15-16 ซี่ ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งออก เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบหลังมีลักษณะเว้าลึก เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดหรือแถบในแนวตั้งสีส้มหรือแดง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 21-25; GR. 15-16

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง BD. 29.03-34.32% SL.; HL. 33.56-38.1% SL.; EL. 6.32-8.19% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ยึดหดได้ เหนียงลงเล็กน้อย มุมปากอยู่ห่างจากขอบด้านล่างของตามาก ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มบริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางตา บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งมีลักษณะเว้าลึก ปลายด้านหลังของครีบหลังและครีบกันกลมมน ครีบอกมีขนาดใหญ่กลมมน ครีบท้องสั้น ครีบทงเป็นแบบกลมมน (rounded) หรือตัดตรง (truncate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ โดยลำตัวมีสีเขียวมะกอก น้ำตาลจางๆ หรือเทา ลำตัวด้านหน้าและบริเวณท้องมีสีส้มแดง เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีจุดหรือแถบในแนวตั้งสีส้มหรือแดง ส่วนหัวสีเขียวหรือเทา บริเวณส่วนบนของหัวจะมีเส้นสีส้มหรือชมพูรูปร่างไม่แน่นอนในแนวนอนแผ่ออกมาจากตา บริเวณด้านล่างของแก้มมีเส้นสีชมพูหรือม่วงในแนวทแยง 8 เส้น ซึ่งเกือบจะตั้งฉากกับเส้นสีส้มหรือชมพูที่อยู่ข้างบน ครีบหลังและครีบก้น มีเส้นสีส้มและฟ้าสลับกัน 2-3 เส้น บริเวณฐานครีบก้นมีสีแดง ครีบท้องสีส้มหรือแดง ครีบท้องสีเขียว อาจมีขอบด้านบนและล่างสีเข้ม

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวมีสีขาวอมเหลืองหรือน้ำตาล บริเวณแก้มจะมีเส้นสีน้ำตาลพาดกระจายอยู่ โดยจะพาดในแนวทแยงลงมา

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Marshall Islands และ Samoa ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-50 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-4 ตัว บริเวณที่มีปะการังอุดมสมบูรณ์ กินปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

3. *Oxycheilinus orientalis* (Günther, 1862)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย

ปลานกขุนทองแถบแดง

ชื่อภาษาอังกฤษ Oriental maori wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus orientalis Günther, 1862, p. 132. (type locality: Batjan, Indonesia)

Cheilinus rhodochrous Günther in Playfair and Günther, 1867, p. 90, pl. 11, fig.3. (type locality: Zanzibar)

Cheilinus sp.2 Masuda and Kobayashi, 1994, p. 287, fig. 5. (type locality: Iriomote Jima, southern Ryukyu Islands)

Cheilinus sp. Khalaf, 1997, p. 153, lower fig. (type locality: Gulf of Aqaba, Red Sea)

Oxycheilinus orientalis Myers, 1999, p. 92, pl. 113, fig. D. (type locality: Micronesia)

Oxycheilinus orientalis Parenti and Randall, 2000, p. 33. (checklist)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 53)

ขอบด้านบนของหัวมีลักษณะโค้งออก ลำตัวสีแดง มีแถบสีขาวแคบๆ ในแนวตั้ง 5 แถบ มีแถบสีขาวกว้าง พาดตามยาว 2 แถบ ขอบของเกล็ดบริเวณกึ่งกลางด้านหน้าและด้านท้องจะมีแถบสีแดงพาดอยู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10; A. III, 8; P₁ 12; P₂ I, 5; LLS. 18-22 (12-14+6-8); GR. 11-12

ลำตัวเพรียวแบนข้าง BD. 24.18%SL.; HL. 33.93%SL.; EL. 5.81%SL.

ปากมีขนาดใหญ่ ยึดหดได้ เจียงลงเล็กน้อย มุมปากอยู่ด้านหลังขอบด้านหน้าของตา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบหลัง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม โดยจะเริ่มบริเวณด้านบนเหนือจุดกึ่งกลางตา บริเวณแก้มมีแถวของเกล็ด 4 อันเรียงในแนวเฉียง 2 แถว บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งมีลักษณะเว้าลึก ปลายด้านหลังของครีบหลังและครีบก้นกลมมน ครีบอกมีขนาดใหญ่กลมมน ครีบท้องสั้น ครีบทงเป็นแบบเว้าเล็กน้อย (emarginate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ส่วนหัวและลำตัวสีแดง มีแถบสีขาวแคบๆ ในแนวตั้ง 5 แถบ มีแถบสีขาวกว้างพาดตามยาว 2 แถบ ขอบของเกล็ดบริเวณกึ่งกลางด้านหน้าและด้านท้องจะมีแถบสีแดงสว่างรูปร่างไม่แน่นอนพาดอยู่

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Western Pacific เช่น Moluccas, Indonesia ถึง Samoa, Ryukyu Islands, Caroline Islands, Marshall และ Mariana Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 15-80 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

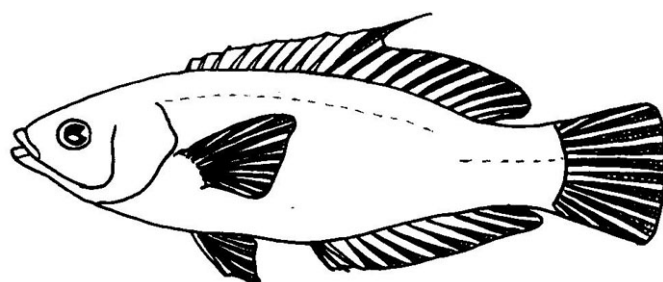
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่บริเวณกองปะการังที่ตายแล้ว หรือบริเวณที่มีสาหร่ายขึ้นปกคลุม ตัวเมียจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว กินปลา กุ้ง และปูเป็นอาหาร

สกุล *Paracheilinus* Fourmanoir, 1955

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง จะงอยปากทุ่ ปากเฉียงลงและมีขนาดเล็กจนแทบมองไม่เห็นเมื่อปิดปาก ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบหน้าตา ขากรรไกรบนมีฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ 3 คู่ โดยคู่ที่อยู่ด้านหน้าจะมีขนาดเล็ก คู่ที่อยู่ด้านข้างทั้งสองข้างจะมีขนาดใหญ่ ขากรรไกรล่างมีฟันเขี้ยว (canine) ขนาดปานกลาง 1 คู่ อยู่ข้างหน้า บริเวณด้านหลังฟันเขี้ยวจะมีฟันลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ขนาดเล็กอยู่ทั้งขากรรไกรบนและล่าง ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ finely serrate

เกล็ดมีขนาดเล็ก ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณจะงอยปากและระหว่างตา บริเวณแก้มมีเกล็ด 2 แถวตามแนวขวาง มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบหลังและครีบก้น เส้นข้างลำตัวขาดตอน มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 18-26 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9 ก้าน ครีบอกและครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded) ตัดตรง (emarginate) หรือเว้าเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว (lunate)

ภาพที่ 5-20 ลักษณะปลาสกุล *Paracheilinus*

1. *Paracheilinus mccoskeri* Randall & Harmelin-Vivien, 1977

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองสายรุ้ง

ชื่อภาษาอังกฤษ McCosker's flasher

ชื่อพ้อง

Paracheilinus mccoskeri Randall and Harmelin-Vivien, Bull. Mus. Natl. Hist. Nat. Zool., 1977, p. 332, fig. 2. (type locality: Grande Comore Island, Comoro Islands)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 54)

ครีบทรงเป็นแบบกลมมน rounded มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 13-15 ซี่ ก้านครีบบนส่วนแรกของครีบล้างจะยื่นยาวออกมา ลำตัวและครีบบสีส้มแดง หรือเหลือง มีแถบสีฟ้าหรือม่วงพาดในแนวนอน บริเวณครึ่งล่างของครีบก้นมีสีแดง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 9; P₁ 14; P₂ I, 5; LLS. 18-26 (14-7 + 4-9); GR. 13-15

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง BD. 84.87% SL.; HL. 87.43% SL.; EL. 2.49% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงขอบด้านหน้าตา ฟันบน ขากรรไกรลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยอยู่บนขากรรไกรบน 3 คู่ ขากรรไกรล่าง 1 คู่ ไม่มีฟันบริเวณมุมปาก

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ค่อนข้างไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบก้น

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณระหว่างตาและจะงอยปาก มีเกล็ดบริเวณแก้ม 2 แถว บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบบ่อนก้านแรกของครีบล้างจะยื่นยาวออกมา ปลายครีบล้างและครีบก้นมน ครีบอกกลมมน ครีบท้องสั้น ครีบทางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวและครีบล้างส้มอมแดง หรือเหลือง มีแถบสีม่วงหรือฟ้าพาดในแนวนอน ครีบล้างและครีบก้นมีขอบสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางครีบล้างมีแถบสีฟ้าพาดในแนวนอน 1 แถบ โดยบริเวณครึ่งล่างของครีบก้นจะมีสีแดง ครีบทางมีขอบสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางครีบล้างมีแถบสีฟ้าในแนวตั้ง 1 แถบ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบกระจายในเขต Indo-West Pacific เช่น western Indian Ocean ถึง Fiji และ Indonesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef edge, reef slope และตามกองหิน พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 20-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

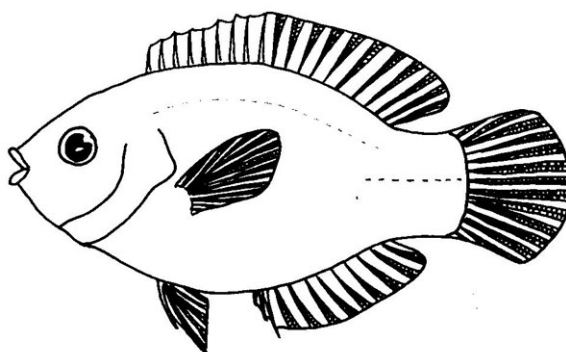
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรืออยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 2-4 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่บริเวณ outer reef slope หรือตามกองหิน ในระยะวัยอ่อนจะอาศัยหลบซ่อนอยู่ตามเศษปะการังที่ตายแล้ว กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Pseudocheilinus* Bleeker, 1861

ตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ส่วนหัวแหลม ตามีขนาดเล็ก ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากบาง พื้นบนขากรรไกรลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) โดยด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างจะมีฟันแบบแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยขากรรไกรบนมีฟันเขี้ยวขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายงาช้าง โค้งออกไปข้างนอกและโค้งกลับไปด้านหลัง 6 ซี่ ซึ่งซี่ที่อยู่ด้านข้างจะยาวมาก ขากรรไกรล่างมีฟันเขี้ยวสั้นๆ 2 ซี่ ด้านข้างของขากรรไกรบนและล่างจะมีฟันขนาดเล็กอยู่เป็นชุด ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ แก้มมีเกล็ดปกคลุม กระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีเกล็ด 2 แถวตามแนวขวาง บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานของครีบท้องมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด โดยเกล็ดอันกลางจะยาวที่สุด เส้นข้างลำตัวขาดตอน มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 23-29 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 11-12 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน โดยก้านที่ 2 จะยาวที่สุด มีก้านครีบอก่อน 9 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องบางส่วนเรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-21 ลักษณะปลาสกุล *Pseudocheilinus*

1. *Pseudocheilinus hexataenia* (Bleeker, 1857)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลาย 6 เส้น

ชื่อภาษาอังกฤษ Sixline wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus hexataenia Bleeker, Act. Soc. Indo-Neerl. II. Achtste bijdrage vischfauna Ambon, 1857, p.84. (type locality: Ambon, Indonesia)

Pseudocheilinus hexataenia Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p.276.

Pseudocheilinus hexataenia Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p.73, pl. 23, fig.2.

Pseudocheilinus hexataenia Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 134

Pseudocheilinus psittaculus Kner & Steindachner, Sitzber. Akad. Wien LIV, 1867, p. 376, pl. 3, fig.7.

Cossyphus echis Guichenot, Nouv. Arch. Mus. Hist. Nat. V, 1869, p.197, pl. 12, fig.5.

Pseudocheilinus hexataenia Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.557.

Pseudocheilinus hexataenia Günther, Fische der Südsee II, 1881, p.250.

Pseudocheilinus hexataenia Sauvage, Hist. Nat. Madagascar poiss., 1891, p.455, pl. 51b, fig. 2.

Pseudocheilinus octotaenia Jenkins, Bull. U. S. Fish Comm., vol.19, 1899 (1900), p. 64, fig. 22.

Pseudocheilinus hexataenia Steindachner, Abh. Senckenb. naturf. Ges. XXV. 1901, p.441.

Pseudocheilinus evanidus Jordan & Evermann, Bull. U. S. Fish Comm., vol. 22, 1902 (1903), p. 192.

Pseudocheilinus hexataenia Steindachner, Sitzber. Akad. Wien, CXV, 1906, p. 1398.

Pseudocheilinus hexataenia Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 311.

Pseudocheilinus evanidus Regan, Trans. Linn. Soc. London, (2) Zool., vol. 12, 1907, p. 231.

Pseudocheilinus hexataenia M. Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p.366.

Pseudocheilinus hexataenia Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 341.

Pseudocheilinus hexataenia Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 358.

Pseudocheilinus hexataenia Herre, Field Mus. Zool. Ser.XXI, 1936, p. 325.

Pseudocheilinus hexataenia Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 239.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 55)

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง ก้านครีบแข็งของครีบหลังก้านแรก มีความยาวครึ่งหนึ่งของ ก้านครีบแข็งก้านสุดท้าย ส่วนที่เป็นเส้น (filament) บนก้านครีบแข็ง 2 ก้านแรก มีความยาว

น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของก้านครีบกึ่งของครีบล้าง ขอบด้านหลังก่อนมาทางด้านล่างของกระดูก
ด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ finely serrate ลำตัวครึ่งบนมีแถบสีฟ้า 5 แถบ
สลับกับแถบสีเหลืองหรือสีส้มแคบๆ 6 แถบ บริเวณด้านหลังก่อนมาทางด้านบนของคอดหาง มี
จุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 1 จุด บริเวณคางมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็ก 1 คู่

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 9 ; P₁ 14-17; P₂ I, 5; LLS. 22-25 (16-19 + 6-8) ; GR. 12-18

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 34.8-37.33% SL.; HL. 31.77-36.99% SL.; EL. 7.37-
11.01% SL.

ปากมีขนาดเล็กอยู่ด้านหน้า มุมปากอยู่ห่างจากขอบด้านหน้าของตา พื้นด้านหน้าของ
ขากรรไกรเป็นแบบฟันเขี้ยว (canine) โดยขากรรไกรบนมี 8 ซี่ ซึ่ง 2 ซี่ที่อยู่ตรงกลางจะสั้น และ
2 ซี่ที่อยู่ริมสุดจะยาวมาก ขากรรไกรล่างมี 2 ซี่ ด้านข้างของขากรรไกรบนและล่างมีฟันรูปกรวย
(conical) ขนาดเล็กอยู่เป็นชุด ไม่มีฟันเขี้ยวบริเวณมุมปาก ขอบด้านหลังก่อนมาทางด้านล่าง
ของ กระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ finely serrate

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของ
กระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อยๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบล้าง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid ส่วนหัวมีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณจะงอยปาก แก้มมีเกล็ด
ตามแนวขวาง 2 แถว บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานครีบก้นมี
เกล็ดขนาดใหญ่ 3 เกล็ด โดยเกล็ดที่อยู่ตรงกลางจะยาวที่สุด

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบกึ่งมีลักษณะ
เว้าลึก ก้านครีบกึ่งทุกอันจะมีส่วนที่เป็นเส้น (filament) สั้นๆ โดยก้านครีบกึ่งของครีบล้าง
ก้านแรกจะมีความยาวครึ่งหนึ่งของก้านครีบกึ่งก้านสุดท้าย และส่วนที่เป็นเส้น (filament) บน
ก้านครีบกึ่ง 2 ก้านแรก จะมีความยาวน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของก้านครีบกึ่งของครีบล้าง ปลาย

ด้านหลังของครีบท้องและครีบก้นกลมมน จุดเริ่มต้นของครีบก้นอยู่ใต้ก้านครีบแข็งก้านสุดท้ายของครีบท้อง ครีบอกกลมมน ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวครึ่งบน 2 ใน 3 ของลำตัวสีม่วงหรือฟ้าอมม่วง มีแถบสีเหลืองหรือสีส้มสว่างแคบๆ 6 แถบ ซึ่ง 4 แถบจะพาดผ่านหัว โดยเส้นแรกจะยาวเข้าไปตามฐานของครีบท้อง และ 2 เส้นล่างจะเริ่มบริเวณด้านหน้าจุดเริ่มต้นครีบท้องเล็กน้อย ลำตัวครึ่งล่างสีชมพูอมม่วง จะอวบปากสีเหลืองหรือส้ม และมีเส้นสีม่วง แก้มมีสีส้ม และมีจุดสีเหลืองหรือส้มขนาดเล็กจำนวนมาก บริเวณคางมีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็ก 1 คู่ บริเวณด้านหลังก่อนมาทางด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้า 1 จุด ขอบด้านนอกของครีบท้องที่เป็นก้านครีบแข็งมีสีเหลืองซึ่งจะยาวมาถึงก้านครีบท้องด้วย ส่วนที่เป็นเส้น (filament) บริเวณปลายก้านครีบแข็งมีสีแดงก้านครีบท้องของครีบท้องสีฟ้า บริเวณขอบด้านนอกโปร่งแสง ครีบอกโปร่งแสง ครีบท้องสีแดงโปร่งแสง ก้านครีบท้องสีฟ้า โดยก้านครีบแข็งและก้านครีบท้องแรกจะมีสีฟ้าสว่าง ครีบท้องสีส้มหรือแดง ก้านครีบท้องสีฟ้า ส่วนที่เป็น filament สีฟ้าหรือแดง และมีแถบสีฟ้าบริเวณฐานครีบท้อง ครีบท้องสีเขียว เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแต่ละอันมีแถบสีเหลืองหรือส้ม

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีน้ำตาลอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลพาดตามยาว บริเวณด้านหลังก่อนมาทางด้านบนของคอดหางมีจุดสีดำ 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea ทางเหนือของ Natal, South Africa, ทางตะวันออกของ Tuamotu Islands, ทางใต้ของ Ryukyu Islands, ทางใต้ของ Lord Howe, Austral islands, Micronesia, St. Brandon's Shoals และ Gulf of Tadjoura ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-35 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

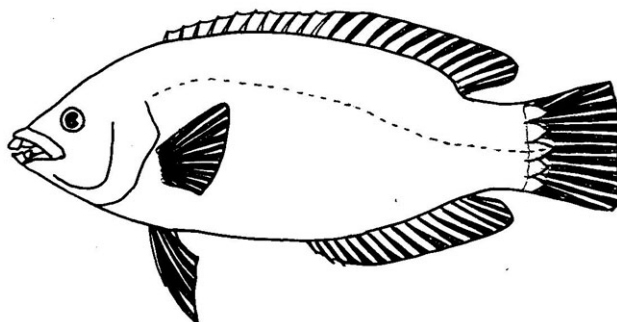
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่กับปะการังกิ่ง เช่นปะการังโต๊ะ โดยจะหลบอยู่ตามซอกของกิ่งปะการัง จะอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ 5-6 ตัว กินพวกกุ้ง และปูขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Pseudodax* Bleeker, 1861

ลำตัวป้อมแบบ oblong แบนข้าง ปากมีขนาดปานกลาง ยึดติดไม่ได้ ริมฝีปากหนา ขากรรไกรยื่นออกมา ฟันบนขากรรไกรบนและล่างด้านหน้าเป็นแบบ ฟันสั้ว (incisor) ปลายแบนเรียบ ผิวหน้าตัด ด้านข้างของขากรรไกรมีขอบแหลมคมและมีฟันที่เชื่อมรวมกัน ขอบหลังของ กระดุกด้านหน้ากระดุกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบเรียบ (smooth)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวและแก้มมีเกล็ดปกคลุม กระดุกด้านหน้ากระดุกปิดเหงือก (preopercle) จะมีเกล็ด 6 แถวตามแนวขวาง บริเวณฐานของครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม บริเวณฐานของครีบท้องจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ 5 เกล็ด โดยเกล็ดที่อยู่ตรงกลางจะมีขนาดยาวที่สุด เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 30-33 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 11 ก้าน ก้านครีบอก่อน 12-13 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน โดยก้านที่สามจะยาวที่สุด ก้านครีบอก่อน 14 ก้าน ครีบอกบางส่วนแหลม ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-22 ลักษณะปลาสกุล *Pseudodax*

1. *Pseudodax moluccanus* (Valenciennes, 1840)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองฟันสิ่ว

ชื่อภาษาอังกฤษ Chiseltooth wrasse

ชื่อพ้อง

Odax moluccanus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIV, 1830, p. 305, pl. 408, fig. 2.

Odax moluccanus Règne, An. Cuv. III. Poiss., 1839, pl. 91, fig. 3.

Pseudodax moluccanus Bleeker, Versl. Kon. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 277.

Pseudodax moluccanus Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. I, 1862, p. 80, pl. 22, fig. 6, and pl. 18, fig. 5.

Pseudodax moluccensis Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 208.

Pseudodax moluccanus Guichenot, Notes I. Reunion, vol. 2, 1862, p. 28.

Pseudodax moluccanus Bleeker, Versl. Ak. Wet. Amsterdam, vol. XV, 1863, p. 20.

Pseudodax moluccanus Bleeker, Nat. Tijdschr Dierk. I, 1863, p. 263.

Pseudodax moluccanus Guichenot, Mém. Soc. Sci. Nat. Cherbourg XI, 1866, p. 67.

Pseudodax moluccensis Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 102.

Odax moluccensis Cartier, Verh. Phys. Med. Ges. Würzburg, 1873, p. 106.

Pseudodax moluccensis Cartier, Verh. phys. med. Gesellschaft. Würzburg V, 1874, p. 106.

Pseudodax moluccanus Day, Fishes of India, Part III, 1877, p. 409, pl. 89, fig. 1.

Pseudodax moluccanus Day, Fauna British India II, 1889, p. 420, fig. 146.

Odax moluccensis Elera, Cat. Fauna Filip. I, 1895, p. 102.

Pseudodax moluccanus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 210.

Pseudodax moluccanus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 330.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 56)

พินมีสีฟ้า พินด้านหน้าของขากรรไกรเป็นแบบพินสั้น (insicor) ยื่นออกมาจากกรรไกร
2. พินบริเวณด้านข้างของขากรรไกรจะเชื่อมรวมกันเป็นสัน ที่มีขอบตัดแหลมคม ลำตัวสี
น้ำตาลอมเทาหรือน้ำตาลเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีจุดสีน้ำตาลอมแดง บริเวณคอมีสีส้ม
หรือแดง ริมฝีปากบนสีเหลืองและบริเวณด้านบนจะมีแถบสีฟ้าพาดอยู่ ซึ่งแถบดีงกล่าวจะพาด
ยาวมาถึงบริเวณส่วนล่างของแก้ม

ลักษณะทั่วไป

D. XI, 12; A. III, 14; P₁ 15; P₂ I, 5; LLS. 30-31; GR. 16-19

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 36.46-40.0% SL.; HL. 30.0-32.18% SL.; EL. 5.0-5.34% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง ยึดติดไม่ได้ ลักษณะเฉียงเล็กน้อย ริมฝีปากหนา ลักษณะเป็น
แผ่นเนื้อ ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนจะยาวถึงขอบด้านหน้าของตา พินด้านหน้าของ

ชากรรไกรเป็นแบบฟันสั่ว (insicor) ยื่นออกมาชากรรไกรละ 2 ที่ พื้นบริเวณด้านข้างของชากรรไกรจะเชื่อมรวมกันเป็นสัน ที่มีขอบตัดแหลมคม

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อย ๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวและแก้มมีเกล็ดปกคลุม โดยเกล็ดบนส่วนหัวจะเริ่มต้นบริเวณด้านหลังตา บริเวณฐานครีบท้องและครีบท้องมีเกล็ดขนาดเล็กปกคลุม บริเวณฐานครีบท้องจะมีเกล็ดขนาดใหญ่ 5 เกล็ด โดยเกล็ดที่อยู่ตรงกลางจะยาวที่สุด

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบท้องแต่ละก้านไม่เว้าลึกเข้าไป ก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้องจะยาวกว่าก้านครีบท้อง ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ส่วนปลายครีบท้องแหลม ครีบท้องยาวและเรียวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม มีแถบสีฟ้าเรืองแสงกว้าง ๆ 2 แถบพาดตามยาวบริเวณด้านหลังและด้านท้อง ครีบท้องสีดำ บริเวณฐานครีบท้องจะมีแถบสีเหลืองกว้าง ๆ พาดในแนวตั้ง

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีน้ำตาลอมเทาหรือน้ำตาลเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีจุดสีน้ำตาลอมแดง บริเวณคอมีสีส้มหรือแดง ริมฝีปากบนสีเหลืองและบริเวณด้านบนจะมีแถบสีฟ้าพาดอยู่ ซึ่งแถบดังกล่าวจะพาดยาวมาถึงบริเวณส่วนล่างของแก้ม ครีบท้องสีส้ม ครีบท้องออกและครีบท้องมีสีน้ำตาลอมเหลือง ครีบท้องสีดำ บริเวณฐานครีบท้องจะมีแถบสีเหลืองกว้าง ๆ พาดในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีน้ำตาลเข้ม เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีจุดสีน้ำตาล ครีบทองสีดำ บริเวณฐานครีบทองจะมีแถบสีขาวกว้างๆพาดในแนวตั้ง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, Marquesan Tuamotu islands, ทางเหนือของ southern Japan และ Micronesia ยกเว้นทางเหนือของ Marshall Islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-40 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

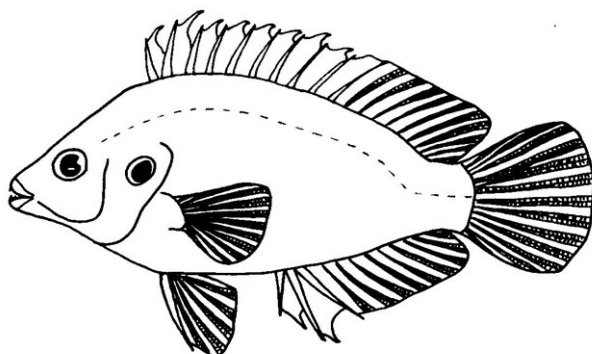
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียว ในระยะวัยอ่อนจะมีพฤติกรรมการทำความสะอาดให้ปลาตัวอื่นๆ กินสาหร่ายและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Pteragogus* Peter, 1855

ลำตัวค่อนข้างลึกแบนข้าง ปากยึดหดได้ ฟันบนขากรรไกรบนและล่างลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) 2 คู่ ขอบหลังของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) เป็นแบบ serrate

เกล็ดมีขนาดปานกลาง บริเวณแก้ม และกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีเกล็ดปกคลุม บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 22-26 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 10-11 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 9-11 ก้าน ครีบอกยาว ครีบท้องสั้น ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-23 ลักษณะปลาสกุล *Pteragogus*

1. *Pteragogus cryptus* Randall, 1981

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแดงจุดน้ำตาล

ชื่อภาษาอังกฤษ Cryptic wrasse

ชื่อพ้อง

Pteragogus guttatus Fowler & Bean, 1928 (non Fowler & Bean, 1928)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 57)

ครีบท้องมีก้านครีบแข็ง 10 ก้าน ก้านครีบท้อง 10 ก้าน ลำตัวและครีบบีแสงสว่างหรือน้ำตาล มีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำกระจายอยู่ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีขาว บนเส้นข้างลำตัว จะมีจุดสีขาวกระจายอยู่ บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีจุดสีดำขอบสีเหลือง ขนาดใหญ่ 1 จุด ด้านบนของตา มีแถบสีขาวพาดยาวมาถึงด้านบนของครีบอก

ลักษณะทั่วไป

D. X, 10; A. III, 9; P₁ 13; P₂ I, 5; LLS. 24

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 44.81% SL.; HL. 34.59% SL.; EL. 7.92% SL.

ปากมีขนาดเล็ก จะงอยปากค่อนข้างยาว และแหลม ฟันบนขากรรไกรบนและล่างมีลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่ ขากรรไกรละ 2 คู่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวมีเกล็ดขนาดใหญ่ปกคลุม ยกเว้น บริเวณจะงอยปาก บริเวณตรงกลางระหว่างตา และบริเวณคาง เกล็ดบริเวณอกจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว บริเวณฐานครีบหลังและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ในเพศผู้ เนื้อเยื่อที่อยู่ตรงกลางระหว่างก้านครีบแข็ง 4 ก้านแรกของครีบหลัง จะมีปลายยื่นยาวออกมาเป็นเส้น (filament) ปลายครีบหลังและครีบก้นมน ปลายครีบอกมน ครีบท้องสั้น ครีบทงเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวและครีบสีแดงสว่างหรือน้ำตาล มีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำกระจายอยู่ เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีขอบสีขาว บนเส้นข้างลำตัวจะมีจุดสีขาวกระจายอยู่ บริเวณส่วนหัวจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 2 จุด จุดแรกอยู่บริเวณด้านหลังตา และอีก 1 จุดอยู่ชิดกับรูจมูกหน้า บริเวณกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีจุดสีดำขอบสีเหลือง ขนาดใหญ่ 1 จุด ด้านบนของตามีแถบสีขาวพาดยาวมาถึงด้านบนของครีบอกบนครีบหลังและครีบก้นจะมีจุดสีขาว รูปร่างไม่แน่นอนกระจายอยู่ บริเวณเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1-2 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำขนาดเล็ก 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, Indonesia ถึง Samoa, ทางเหนือของ Philippines, ทางใต้ของ Great Barrier Reef และ Micronesia ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat, reef edge และ reef slope พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-50 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

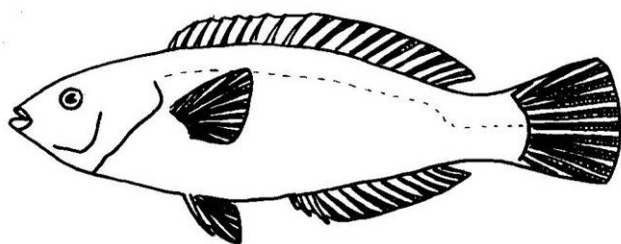
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ตัวเดียวหรือเป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว มักพบซ่อนตัวอยู่ตามกองปะการังกิ่ง ปะการังโต๊ะ ปะการังอ่อน หรือตงสาหร่าย กินสาหร่ายและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Stethojulis* Günther, 1864

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate แบนข้าง ส่วนหัวมีรูปร่างคล้ายกรวย ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา มีลักษณะเป็นแผ่น ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial มีลักษณะเป็นแบบฟันสั้ว (incisor) อยู่ชิดติดกัน ไม่มีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ยกเว้นบริเวณด้านหลังของมุมปาก

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณด้านบนซึ่งจะเริ่มมีเกล็ด บริเวณด้านหลังตา เกล็ดบริเวณด้านหน้าของครีบหลังและด้านหลังคอบางส่วนจะมีขนาดเล็กกว่าปกติ แต่เกล็ดบริเวณหน้าอกจะมีขนาดใหญ่หรือใหญ่กว่าเกล็ดบริเวณด้านข้างของลำตัวมาก บริเวณฐานของครีบหลัง และครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณด้านหน้าของคอดหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-30 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็งที่สั้นและแหลมคม 9 ก้าน ก้านครีบอ่อน 11-12 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน โดยก้านครีบแข็งก้านแรกจะมีขนาดเล็กหรือบางครั้งจะหายไป ก้านครีบอ่อน 10-11 ก้าน ครีบอกกลม ครีบท้องสั้น ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-24 ลักษณะปลาสกุล *Stethojulis*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Stethojulis*

- 1a. ครีบอกมีก้านครีบอก 14-15 ก้าน..... 2
- 1b. ครีบอกมีก้านครีบอก 12-13 ก้าน..... 4
- 2a. ครีบอกมีก้านครีบอก 14 ก้าน มี gill raker 25-30 ซี่ มี BD. 2.75 - 3.5 in SL. ในระยะ juvenile และเพศเมีย บริเวณด้านท้องจะไม่มีแถบสีขาวแคบๆ ในเพศผู้จะไม่มีจุดสีดำ บริเวณขอบด้านบนของช่องเปิดเหงือก และบริเวณฐานครีบอก..... 3
- 2b. ครีบอกมีก้านครีบอก 15 ก้าน มี gill raker 25-27 ซี่ มี BD. 3.3 - 3.85 in SL. ในระยะ juvenile และเพศเมีย บริเวณด้านท้องจะมีแถบสีขาวแคบๆ 5 แถบ และมีจุดสีดำขนาดเล็กมากบริเวณฐานครีบอก ในเพศผู้ บริเวณขอบด้านบนของช่องเปิดเหงือกมีจุดสีดำยาวขอบบางส่วนสีฟ้า บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำขนาดเล็กมาก 1 จุด..... *S. strigiventer* (ภาพผนวกที่ 60)
- 3a. ในระยะ juvenile และเพศเมีย บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบอกจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ในเพศผู้ บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบอกจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ลำตัวมีเส้นสีฟ้าขนานกัน 2 เส้น บริเวณด้านข้างของลำตัว โดยเส้นแรกพาดจากช่องเปิดเหงือกผ่านขอบด้านบนของบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ไปสิ้นสุดบริเวณเหนือรูทวาร อีกเส้นพาดจากบริเวณด้านล่างของฐานครีบอกไปสิ้นสุดบริเวณครีบอก..... *S. bandanensis* (ภาพผนวกที่ 59)
- 3b. ในระยะ juvenile และเพศเมีย บริเวณด้านบนเหนือฐานครีบอกจะมีสีส้มหรือแดง ในเพศผู้จะไม่มีแถบสีส้มกว้างๆ บริเวณด้านข้างของลำตัว และไม่มีจุดสีแดงบริเวณเหนือฐานครีบอก บริเวณกึ่งกลางลำตัวมีแถบสีฟ้าแคบๆ 2 แถบขนานกัน โดยแถบบนจะยาวเข้าไปในครีบอก แถบล่างจะยาวถึงคอดหาง..... *S. albovittata* (ภาพผนวกที่ 58)

4a. ลำตัวเพรียวยาว BD. 3.45 - 4.4 in SL. มี gill raker 20-23 ที่ในระยะ juvenile และเพศเมีย ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลอมเทา มีจุดและเส้นสั้นๆ สีขาวอมฟ้า ลำตัวครึ่งล่างสีขาว และมีจุดสีดำ บริเวณใต้ตา มีเส้นสีฟ้าหรือเขียวอมฟ้า ในเพศผู้ จะมีแถบสีฟ้าแคบๆ 2 แถบ บริเวณฐานครีบหลังและด้านข้างของลำตัว โดยแถบบริเวณด้านข้างของลำตัวจะขาดตอนบริเวณด้านหน้าของลำตัว บริเวณเหนือเยื่อของ opercle มีจุดสีดำ 1 จุด..... *S. interrupta* (ภาพผนวกที่ 61)

4b. BD. 2.7 – 3.2 in SL. มี gill raker 25-28 ที่ในระยะ juvenile และเพศเมีย ลำตัวด้านบนประมาณ 2 ใน 3 ของลำตัว จะมีจุดสีขาวขนาดเล็ก ลำตัวด้านล่างมีแถวของจุดสีดำขนาดเล็กในแนวนอน บริเวณกึ่งกลางฐานครีบหางมีจุดสีดำ 1 จุด ในเพศผู้จะมีแถบสีฟ้าแคบๆ 4 แถบ แต่แถบที่ 3 จะสิ้นสุดบริเวณใต้.....*S. trilineata* (ภาพผนวกที่ 62)

1. *Stethojulis albovittata* (Bonnaterre, 1788)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองเส้นฟ้า

ชื่อภาษาอังกฤษ Bluelined wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus albovittatus Bonnaterre, Tabl. encycl. Ichthyol., 1788, p.108.

Labrus koelreuteri Walbaum, 1792, p.262.

Labrus albovittatus Lacepède, Hist. Nat. Poissons III, 1802, p.443, p.509.

Julis balteatus Quoy & Gaimard, Voyage Uranie & Physicienne. Zool., 1824, p.267.

Julis balteatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p.475.

Julis (Halichoeres) balteatus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p.253.

Stethojulis albovittata Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p.386.

Stethojulis albovittata Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p.141.

Stethojulis albovittata Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl. Vol. I, 1862, p.132, pl.44,
fig.6.

Julis balteatus Guichenot, Notes I. Reunion, vol.2, 1862, p.28.

Stethojulis albovittata Bleeker, Ned. Tijds. Dierk., vol. 1, 1863, p.344.

Stethojulis albovittata Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p.93.

Stethojulis albovittata Klunzinger, Verh. Zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.542.

Stethojulis axillaris Klunzinger, Verh. Zool. bot. Ges. Wien, vol.21, 1871, p.541-
542.

Stethojulis casturi Günther, Fische der Südsee II, Pt.2, 1881, p.255

Stethojulis albovittata Günther, ibid., p.256.

Stethojulis albovittata Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol.7(15), 1881, p.256,
pl.141.

Stethojulis albovittata Elera, Cat. Fauna Filip. vol. 1, 1895, p.522.

Stethojulis albovittata Fowler, Proc. Acad. Nat. Sc. Philadelphia, 1900, p.508.

Stethojulis albovittata Jordan & Evermann, Bull. U. S. Fish Comm. vol. 23,
pt.1, 1903(1905), p.284, pl.26.

Stethojulis albovittata Jenkins, Bull. U. S. Fish. Comm. XXII (1902), 1904,
p.549.

Stethojulis albovittata Jordan & Evermann, ibid. XXIII (1903), 1905, p.284.

Stethojulis casturi Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV (1905), 1906, p.296.

Stethojulis casturi Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1902, p.506.

Stethojulis casturi M. Weber, Siboga Exp. Fische, 1903, p.368.

Hinalea balteata Jordan & Jordan, Mem. Carnegie Mus. X, 1922-1925, p.69.

Stethojulis albobittata Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p.335.

Stethojulis casturi Fowler, ibid., p.336.

Stethojulis (Rhytejulis) albobittata Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100.

Vol. VII, 1928, p.241.

Stethojulis casturi P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p.80.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 58)

ครีบอกมีก้านครีบอก 14 ก้าน มี จำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 27-28 ซี่ ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย บริเวณด้านบนเหนือฐานครีบอกจะมีสีส้มหรือแดง ในเพศผู้จะไม่มีแถบสีส้มกว้างๆบริเวณด้านข้างของลำตัว และไม่มีจุดสีแดงบริเวณเหนือฐานครีบอก บริเวณกึ่งกลางลำตัวมีแถบสีฟ้าแคบๆ 2 แถบขนานกัน โดยแถบบนจะยาวเข้าไปในครีบอก แถบล่างจะยาวถึงคอดหาง

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 14*-15 ; P₂ I,5; LLS. 25; GR. 25-30

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 29.76% SL.; HL. 27.38% SL.; EL. 4.76% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นแบบฟันลิ่ว (incisor) ขนาดเล็ก บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังขอบด้านหลังตา เกล็ดบริเวณหน้าอก ระหว่างคอ ฐานของครีบอก และครีบท้อง จะมีขนาดใหญ่กว่าเกล็ดบริเวณด้านข้างลำตัว ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบท้อง และครีบท้อง

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องแข็งแรงและไม่มียืดหยุ่น ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องก้านแรกของก้านครีบท้องจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบท้องก้านที่สามจะยาวที่สุด ครีบท้องสั้น ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอมเทา มีจุดสีขาวอมฟ้าขนาดเล็ก โดยจุดบริเวณหัวจะมีขนาดเล็กกว่าจุดบริเวณลำตัว ลำตัวครึ่งล่างสีขาว บริเวณฐานเกล็ดมีสีดำ บริเวณด้านบนเหนือฐานครีบอกมีสีส้มหรือแดงสว่าง บริเวณกึ่งกลางด้านหลังของคอดหาง มีจุดสีดำที่มีขอบสีฟ้าสว่างขนาดเล็ก 2 จุด บนหัวบริเวณขอบด้านล่างของตา มีแถบสีเหลืองกว้าง ซึ่งจะกลายเป็นสีแดงอมน้ำตาลบริเวณด้านหลังตา บริเวณกึ่งกลางด้านบนของ จะอวยปาก มีจุดสีน้ำตาลขนาดเล็ก บริเวณด้านบนของลำตัวมีแถบสีขาวแคบๆ 2 แถบ ขนานกัน โดยแถบบนจะพาดจากด้านหน้าของจะอวยปาก เหนือตา จนถึงบริเวณด้านด้านหลังของครีบท้อง แถบล่างจะพาดจากบริเวณเหนือฐานครีบอกจนถึงข้างใต้จุดสีดำขนาดเล็กบริเวณคอดหาง ใต้แถบสีขาวเส้นล่างจะมีแถบสีแดงกว้างๆ 1 แถบ ครีบท้อง ครีบท้อง และครีบท้องสีน้ำตาลอมเทา ครีบอกและครีบท้องสีขาวโปร่งแสง บริเวณฐานครีบอกมีแถบสีดำแคบๆ ในแนวตั้ง

เพศผู้ ลำตัวครึ่งบนสีเขียวซีมาเข้ม ลำตัวครึ่งล่างสีเขียวสว่าง มีแถบสีฟ้าขอบสีเขียวเข้มใน
 แนวนอน 4 แถบ โดยแถบแรกพาดจากด้านหน้าจะงอยปาก ผ่านขอบด้านบนของตา และเฉียง
 ขึ้นด้านบน ยาวไปตามฐานครีบท้องและไปสิ้นสุดบริเวณด้านบนของครีบท้อง แถบที่สองพาด
 จากด้านหลังตาไปยังบริเวณด้านบนเหนือครีบท้อง แถบที่สามพาดจากบริเวณเหนือมุมปาก ผ่าน
 ขอบด้านล่างของตาไปทางด้านบนเหนือฐานครีบท้องและไปสิ้นสุดบริเวณกึ่งกลางครีบท้อง แถบ
 ที่สี่พาดจากคางโค้งผ่านส่วนล่างของหัวไปเชื่อมกับส่วนที่เฉียงบริเวณด้านหน้าส่วนอกถึงขอบ
 ด้านหน้าของฐานครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปทางด้านหลังขนานกับแถบที่สาม และไปสิ้นสุด
 บริเวณคอดหาง บริเวณแก้มระหว่างแถบสีฟ้าแถบที่สามและสีเหลือง บริเวณจะงอยปาก
 ระหว่างแถบสีฟ้าแถบแรกและแถบที่สามสีเหลืองอมเขียว ขอบของช่องเปิดเหงือกสีดำ ฐานครี
 บท้องสีเหลือง ครีบท้อง และครีบท้องสีแดงสว่างหรือเทาอมเหลือง ครีบท้องที่เหลืองสีขาวโปร่งแสง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลเข้ม มีจุดสีขาวอมเหลืองขนาดเล็ก โดยจุดบริเวณหัว
 จะมีขนาดเล็กกว่าจุดบริเวณลำตัว ลำตัวครึ่งล่างสีครีม บริเวณฐานเกล็ดมีสีน้ำตาลเข้ม บริเวณ
 กึ่งกลางด้านหลังของคอดหาง มีจุดสีน้ำตาลเข้มที่มีขอบสีขาวอมเหลืองขนาดเล็ก 2 จุด บริเวณ
 กึ่งกลางด้านบนของจะงอยปาก มีจุดสีน้ำตาลขนาดเล็ก บริเวณด้านบนของลำตัวมีแถบสีขาวอม
 เหลืองแคบๆ 2 แถบขนานกัน ใต้แถบสีขาวอมเหลืองเส้นล่างจะมีแถบสีน้ำตาลกว้างๆ 1 แถบ
 ครีบท้อง ครีบท้อง และครีบท้องสีน้ำตาล ครีบท้องและครีบท้องสีขาวอมเหลืองโปร่งแสง บริเวณ
 ฐานครีบท้องมีแถบสีน้ำตาลแคบๆในแนวตั้ง

เพศผู้ ลำตัวครึ่งบนสีเขียวน้ำตาลเข้ม ลำตัวครึ่งล่างสีน้ำตาลอ่อน มีแถบสีขาวอมเหลือง
 ในแนวนอน 4 แถบ ขอบของช่องเปิดเหงือกสีน้ำตาลเข้ม ครีบท้อง และครีบท้องสีน้ำตาลอ่อน
 หรือเทา ครีบท้องที่เหลืองสีขาวอมเหลืองโปร่งแสง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Western Indian Ocean เช่น Red Sea ถึง Natal, South Africa, ทางตะวันออกเฉียงของ Maldives และ Chagos Islands ในประเทศไทยพบทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-10 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว โดยในฝูงนั้นจะมีเพศเมียหลายตัว แต่มีเพศผู้เพียงตัวเดียว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำตื้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน กินพวกกุ้ง ปู หมึก และหอยเป็นอาหาร

2. *Stethojulis bandanensis* (Bleeker, 1851)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองไหล่แดง

ชื่อภาษาอังกฤษ Red shoulder wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Halichoeres) bandanensis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië, 1851, p. 254. (type locality: Banda Neira)

Stethojulis bandanensis Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p. 386.

Stethojulis albovittata (non Bonnaterra) Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 132, pl. 44, fig. 5.

Stethojulis axilaris (non Quoy & Gaimard) Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 136, pl. 44, fig. 3.

Stethojulis casturi Günther, Fische der Südsee, 1881, p. 255.

Stethojulis fulvoventris Seale, Occ. Pap. B. P. Bishop Mus. 1(3), 1901, p. 92.

(type locality: Guam)

Stethojulis casturi Günther, Fische der Südsee, 1909, pl. 141, fig. A.

Stethojulis rubromaculata Scott, Trans. Roy. Soc. S. Austral. Vol. 82, 1959, p. 87, fig. 7. (type locality: Shark Bay, Western Australia)

Stethojulis linearis Schultz in Schultz & collaborators, Bull. U. S. Nat. Mus. 202, 1960, p. 214, pl. 107 E. (type locality: Bikini Atoll, Marshall Islands)

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 59)

ครีบอกมีก้านครีบอก 14 ก้าน มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 28-30 ซี่ ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบอกจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ในเพศผู้ บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบอกจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ลำตัวมีเส้นสีฟ้าขนานกัน 2 แถบ บริเวณด้านข้างของลำตัว โดยแถบแรกพาดจากช่องเปิดเหงือกผ่านขอบด้านบนของบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ไปสิ้นสุดบริเวณเหนือรูทวาร อีกแถบพาดจากบริเวณด้านล่างของฐานครีบอกไปสิ้นสุดบริเวณครีบอกหาง

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 14*-15; P₂ I, 5; LLS. 25; GR. 28-30

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 30.36% SL.; HL. 31.46% SL.; EL. 4.31% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นแบบฟันสั้ว (incisor) ขนาดเล็ก บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังขอบด้านหลังตา ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบท้อง และครีบท้อง

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องแข็งแรงและไม่มียืดหยุ่น ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องแข็งแรงของก้านครีบท้องจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบท้องที่สามจะยาวที่สุด ครีบท้องสั้น ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีเทาเข้ม มีจุดสีขาวขนาดเล็กกระจายอยู่ เกล็ดบริเวณด้านล่างของลำตัวจะมีฐานสีเทาขอบด้านนอกสีขาว บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบท้องจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง บริเวณกึ่งกลางคอดหางจะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขนาดเล็ก 2-3 จุด

เพศผู้ ลำตัวด้านบนสีเทาอมเขียวหรือเทาอมฟ้า ด้านล่างสีเทาอมเทา บริเวณด้านบนติดกับฐานครีบท้องจะมีบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง บริเวณส่วนหัวมีแถบสีฟ้าสว่าง 4 แถบ บริเวณด้านข้างของลำตัวมีเส้นสีฟ้าขนานกัน 2 แถบ แถบแรกพาดจากช่องเปิดเหงือกผ่านขอบด้านบนของบริเวณที่เป็นสีแดงสว่าง ไปสิ้นสุดบริเวณเหนือรูทวาร อีกแถบพาดจากบริเวณด้านล่างของฐานครีบท้องไปสิ้นสุดบริเวณครีบท้อง ซึ่งแถบที่ 2 นี้จะเป็นส่วนที่แยกลำตัวออกเป็น 2 ส่วน

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น จาก eastern Indian Ocean ถึง western Australia ซึ่งรวม Christmas Island, Cocos-Keeling และ Andaman Sea, จาก Japan ถึง New South Wales, Micronesia, offshore islands ใน eastern Pacific, Clipperton, Cocos และ Galapagos ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง และใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 3-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่บริเวณ reef flat ที่น้ำใสและตื้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว กินตัวอ่อนของกุ้ง ปู และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กที่อยู่ตามพื้นทรายเป็นอาหาร

3. *Stethojulis interrupta* Bleeker, 1851

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองเส้นขาดตอน

ชื่อภาษาอังกฤษ Cutribbon wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus chlorocephalus Bloch & Schneider, 1801, p.254. (type locality: India).

Julis (Halichoeres) interrupta Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p.252. (type locality: Banda Neira, Indonesia).

Julis (Halichoeres) kalosoma Bleeker, 1852, p.289. (type locality: Ambon or Wahai, Seram).

Stethojulis interrupta Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p.386.

Stethojulis interrupta Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p.142.

Stethojulis interrupta Bleeker, Atl. Ichth. Ind. Néerl., vol.I, 1862, p.133, pl.44,
fig.5.

Stethojulis kallosoma Bleeker, 1862, p.134, pl.43, fig.4.

Stethojulis interrupta Klunzinger, Verh. zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.543.

Stethojulis interrupta Martens, Preuss. Exp. Ost Asien, 1876, p.397.

Stethojulis interrupta Károli, Termesz. Füzetek Budapest. vol.5, 1881, p.174.

Stethojulis interrupta Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid. vol.14, 1885, p.36.

Stethojulis interrupta Boulenger, Proc. Zool. Soc. London, 1889, p.240.

Stethojulis interrupta Weber, Zool. Forsch. Austral. Ritter Semon. vol.5, 1895,
p.272.

Stethojulis interrupta Jordan & Seale, Proc. U. S. Nat. Mus. XXIX, 1905, p.524.

Stethojulis zatima Jordan & Seale, 1905, p.788, fig.9. (type locality: Negros,
Philippines)

Stethojulis interrupta Beaufort, Bijl. Dierk. Amsterdam. 16, 1913, p.132.

Stethojulis interrupta Fowler, Proc. Acad. Nat. Sci. Phila., 1925, p.259.

Stethojulis interrupta Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p.756.

Stethojulis interrupta Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p.355.

Stethojulis interrupta Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol.VII, 1928,
p.240.

Stethojulis interrupta Fowler, Hongkong Naturalist II, 1931, p.306.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 61)

ครีบอกมีก้านครีบอก 13 ก้าน มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 20-23 ซี่ ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลอมเทา มีจุดและเส้นสั้นๆ สีขาวอมฟ้า ลำตัวครึ่งล่างสีขาว และมีจุดสีดำ บริเวณใต้ตามีเส้นสีฟ้าหรือเขียวอมฟ้า ในเพศผู้ จะมีแถบสีฟ้าแคบๆ 2 แถบ บริเวณฐานครีบอกหลังและด้านข้างของลำตัว โดยแถบบริเวณด้านข้างของลำตัวจะขาดตอนบริเวณด้านหน้าของลำตัว บริเวณเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำ 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 12-13* ; P₂ I,5; LLS. 25; GR. 20-23

ลำตัวยาวแบบ elongate ค่อนข้างเรียว และแบนข้าง BD. 26.59-27.71% SL.; HL. 29.81-35.71% SL.; EL. 4.46-5.32% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นแบบฟันฉี่ (incisor) ขนาดเล็ก บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบอกหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังขอบด้านหลังตา เกล็ดบริเวณหน้าอก ระหว่างคอ ฐานของครีบอก และครีบอก จะมีขนาดใหญ่กว่าเกล็ดบริเวณด้านข้างลำตัว ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบอกหลัง และครีบอก

ครีบอกหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบอกแข็งแรงแหลมคม และไม่ยืดหยุ่น ปลายครีบอกหลังและครีบอกหน้าแหลม ก้านครีบอกแข็งแรงก้านแรกของครีบอกหน้าจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบอกแข็งแรงก้านที่สามจะยาวที่สุด ครีบอกท้องสั้น ครีบอกหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุและเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลอมเทา มีจุดสีขาวอมฟ้าเรียงเป็นชุดในแนวนอน ลำตัวครึ่งล่างสีขาว เกล็ดมีจุดสีเทาเข้มขนาดเล็ก ยกเว้นเกล็ดบริเวณด้านบนส่วนท้องและเหนือครีบกันที่มีจุดสีดำขนาดเล็ก เหนือฐานครีบอกมีแถบสีดำที่มีขอบสีขาวในแนวนอน โดยจะยาวต่อเนื่องไปด้านหลังบริเวณใต้ครีบอก และยาวต่อเนื่องไปทางด้านหน้าบริเวณขอบด้านใต้ของตา ซึ่งแถบบนหัวจะมีสีเหลืองหรือฟ้าแทนสีดำ บริเวณด้านหน้าก่อนมาทางด้านบนของฐานครีบอกจะมีบริเวณที่มีสีแดงขนาดเล็ก ครีบบีสีเทาโปร่งแสง ครีบหลังจะมีจุดสีขาวขนาดเล็ก

เพศผู้ ลำตัวครึ่งบนสีเทาอมเหลืองหรือเทาอมเขียว ลำตัวครึ่งล่างสีขาวหรือเขียวสว่าง ซึ่งทั้งสองส่วนจะแยกออกจากกันโดยแถบสีฟ้าที่มีขอบสีเข้ม ซึ่งโดยทั่วไปจะขาดตอนบริเวณด้านหน้าของลำตัว ที่พาดยาวในแนวนอนบริเวณใต้ฐานครีบอก บริเวณเหนือตามีแถบสีฟ้าที่มีขอบสีเข้มยาวลากพาดไปตามฐานครีบหลังและไปสิ้นสุดบริเวณด้านบนของคอดหางหรือฐานครีบหาง บริเวณหัวมีแถบสีฟ้า 2 แถบ โดยจะพาดผ่านด้านบนและด้านล่างของตา บริเวณเหนือเยื่อของ กระดุกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีดำ 1 จุด บริเวณด้านหน้าก่อนมาทางด้านบนของฐานครีบอกจะมีบริเวณที่มีสีแดงอมส้มหรือเหลืองขนาดเล็ก บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำ 1 จุด บริเวณด้านล่างฐานครีบอกมีแถบสีฟ้าสั้นๆในแนวนอน ครีบหลังสีส้มแดง ครีบบีสีเทาโปร่งแสง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลเข้ม มีจุดสีขาวอมเหลืองเรียงเป็นชุดในแนวนอน ลำตัวครึ่งล่างสีครีม เกล็ดบริเวณด้านบนส่วนท้องและเหนือครีบกันที่มีจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็ก เหนือฐานครีบอกมีเส้นสีน้ำตาลเข้ม โดยจะยาวต่อเนื่องไปด้านหลังบริเวณใต้ครีบอก และยาวต่อเนื่องไปทางด้านหน้าบริเวณขอบด้านใต้ของตา ครีบบีสีขาวอมเหลืองโปร่งแสง

เพศผู้ ลำตัวครึ่งบนสีน้ำตาลเข้ม ลำตัวครึ่งล่างสีครีม เส้นสีฟ้าบริเวณหัวและลำตัว กลายเป็นสีขาวอมเหลือง บริเวณเนื้อเยื่อของกระดูกปิดเหงือก (opercle) มีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 จุด บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีน้ำตาลเข้ม 1 จุด ครีบหลังสีน้ำตาล ครีบบีสีขาวอมเหลืองโปร่งแสง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น จากทางตะวันออกของ Africa ถึง Philippines, ทางใต้ของ Lord Howe Islands, Australia และ Micronesia ในประเทศไทยพบได้ทั้งทะเลฝั่ง อันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และใกล้ฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ใน บริเวณน้ำตื้นที่มีทั้งพื้นทราย กองหินและแนวปะการัง ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว กินซากอินทรีย์ สารและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กที่อยู่ตามพื้นทรายเป็นอาหาร

4. *Stethojulis strigiventer* (Bennett, 1832)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายริบบิ้น

ชื่อภาษาอังกฤษ Three-ribbon wrasse

ชื่อพ้อง

Stethojulis strigiventer Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 420.

Julis strigiventer Bennett, Proc. Zool. Soc. London, 1832, p. 184.

Julis strigiventer Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 468.

Julis (Halichoeres) strigiventer Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p. 251.

Julis (Halichoeres) Renardi Bleeker, Nat. tijdschr. Ned. Indië II, 1851, p. 253.

Julis strigiventer Peters, Arch. Naturg., 1855, p. 263.

Stethojulis strigiventer Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p. 386.

Stethojulis strigiventer Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 140.

Stethojulis strigiventer Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 291.

Stethojulis strigiventer Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 135, pl. 43, fig. 1.

Stethojulis Renardi Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 291.

Stethojulis Renardi Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 132, pl. 43, fig. 2.

Stethojulis renardi Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 141.

Stethojulis strigiventer Kner, Novara Exp. Fische, 1865, p. 252.

Stethojulis strigiventer Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 92.

Stethojulis strigiventer Peters, Monatsb. Akad. Wiss. Berlin, 1876, p. 443.

Stethojulis strigiventer Alleyne & Macleay, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 1, 1876, p. 345.

Stethojulis strigiventer Day, Fishes of India, Part. III, 1877, p. 397, pl. 84, fig. 7.

Stethojulis renardi Günther, Fische der Südsee II, Part. 2, 1881, p. 256.

Stethojulis strigiventer Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 7(15), 1881, p. 254.

Stethojulis strigiventer Günther, Fische der Südsee II, Part. 2, 1881, p. 254.

- Stethojulis strigiventer* Károli, Termesz. Füzetek, Budapest, vol. 5, 1881, p. 174.
- Stethojulis strigiventer* Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 36.
- Stethojulis strigiventer* Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 403, fig. 138.
- Stethojulis strigiventer* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 551.
- Stethojulis strigiventer* Ishikawa & Matsuura, Prelim. Cat. of Mus. Tokyo, 1897, p. 29.
- Stethojulis strigiventer* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 25, 1900, p. 442.
- Stethojulis renardi* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 25, 1900, p. 442.
- Stethojulis renardi* Seale, Occas. Papers B. P. Bishop Mus. I, 1901, p. 92.
- Stethojulis strigiventer* Jordan & Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XXIV, (1901) 1902, p. 631.
- Stethojulis psacas* Jordan & Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 24, 1902, p. 629, fig. 5.
- Stethojulis strigiventer* Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fisher., vol. 27, 1907 (1908), p. 256.
- Stethojulis renardi* Ogilby, Proc. Royal Soc. Queensland XXI, 1908, p. 23.
- Stethojulis strigiventer* Franz, Abhandl. K. Bayer. Akad. Wiss., vol. 4, Suppl. Vol.1, 1901, p. 53.
- Stethojulis strigiventer* Weber, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 34(1), 1911, p. 8.

Stethojulis strigiventer Sntder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 420, p. 507.

Stethojulis strigiventer Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 370.

Stethojulis strigiventer Fowler, Copeia, No. 58, June 18, 1918, p. 64.

Stethojulis renardi Barnard, Ann. S. Africa. Mus. XXI, 1925-1927, p. 757.

Stethojulis strigiventer Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 757.

Stethojulis renardi Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. Vol. VII, 1928, p. 242.

Stethojulis strigiventer Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, vol. II, 1928, p. 232.

Stethojulis strigiventer Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 333.

Stethojulis renardi Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 336.

Stethojulis renardi P. J. Schmidt, Bull. Acad. Sc. URSS, 1930, p. 551.

Stethojulis Renardi Chevey, Trav. Inst. Océan. De l'Indochine. 4e Mém, 1932, p. 105.

Stethojulis strigiventer Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zoo. Ser. XXI, 1936, p. 306.

Stethojulis strigiventer Foeler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 175.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 61)

ครีบอกมีก้านครีบอก 15 ก้าน มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 25-27 ซี่ ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย บริเวณด้านท้องจะมีแถบสีขาวแคบๆ 5 แถบ และมีจุดสีดำขนาดเล็กมากบริเวณฐานครีบอกหาง เพศผู้ ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอม

เหลืออง ด้านล่างสีขาว มีแถบสีฟ้าพาดบริเวณด้านข้างของลำตัว บริเวณขอบด้านบนของช่องเปิดเหงือกมีจุดสีดำยาวขอบบางส่วนสีฟ้า บริเวณฐานครีบทองมีจุดสีดำขนาดเล็กมาก 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 11; P₁ 14-15*; P₂ I, 5; LLS. 25; GR. 25-27

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 26.13% SL.; HL. 31.85% SL.; EL. 6.91% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นแบบฟันสั้ว (incisor) ขนาดเล็ก บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบทอง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังขอบด้านหลังตา ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบทอง และครีบทอง

ครีบทองเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบทองแข็งแรงและคม และไม่ยืดหยุ่น ปลายครีบทองและครีบทองแหลม ก้านครีบทองแข็งแรงก้านแรกของก้านครีบทองจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบทองที่สามจะยาวที่สุด ครีบทองสั้น ครีบทองเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวด้านบนสีเทาอมเขียว หรือเทาอมฟ้า มีเส้นสีขาวแคบๆ พาดในแนวนอน ลำตัวด้านล่างสีขาวอมเทา มีแถบสีขาวแคบๆ 5 แถบ บริเวณฐานครีบทอง มีจุดสีดำขนาดเล็กมาก 1 จุด

เพศผู้ ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลอมเขียวหรือน้ำตาลอมเหลือง ด้านล่างสีขาว มีแถบสีฟ้าพาดบริเวณด้านข้างของลำตัว โดยแถบแรกพาดจากด้านบนของหัวยาวไปตามฐานครีบหลัง แถบที่ 2 พาดจากจะงอยปากผ่านตา และขอบด้านหลังของช่องเปิดเหงือก ไปสิ้นสุดบริเวณกึ่งกลางครีบหาง แถบที่ 3 พาดจากริมฝีปากไปสิ้นสุดบริเวณด้านบนของฐานครีบอก และแถบสุดท้ายพาดจากด้านหลังช่องเปิดเหงือก ผ่านด้านใต้ฐานครีบอก ไปสิ้นสุดบริเวณกึ่งกลางลำตัว โดยบริเวณฐานครีบอกที่อยู่ตรงกลางระหว่างแถบสีฟ้า 2 แถบล่างจะมีสีแดง บริเวณขอบด้านบนของช่องเปิดเหงือกมีจุดสีดำยาวขอบบางส่วนสีฟ้า บริเวณฐานครีบหางมีจุดสีดำขนาดเล็กมาก 1 จุด

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo- western Pacific เช่น East Africa, ทางใต้ของ Algoa Bay, South Africa, ทางตะวันออกของ Marshalls, Tuamotus และจาก Sagami Bay, Honshu ถึง New South Wales (Australia) ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 2-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ในบริเวณ inner reef flat ที่น้ำตื้น และจะอยู่ในบริเวณที่มีทั้งพื้นทราย เศษปะการังและสาหร่าย รวมถึงบริเวณหน้าทะเล ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

5. *Stethojulis trilineata* (Bloch and Schneider, 1801)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย

ปลานกขุนทองลายสามเส้น

ชื่อภาษาอังกฤษ Three-blue line wrasse

ชื่อพ้อง

- Labrus trilineatus* Bloch and Schneider, Syst. Ichth., 1801, p.253.
- Julis sebanus* Cuvier and Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p.474.
- Julis (Halichoeres) phekadopleura* Bleeker, 1849, p.8 (type locality: Boleling, Bali)
- Julis (Halichoeres) casturi* Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië III, 1852, p.768.
- Halichoeres sebae* Kner, Sitzber. Akad. Wiss. Wien XL, 1860. p.50, pl.1, fig 9.
- Stethojulis trilineata* Günther, Ann. Mag. Nat. Hist. VIII, 1861, p.386.
- Stethojulis trilineata* Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p.140.
- Stethojulis trilineata* Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p.291.
- Stethojulis trilineata* Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p.131, pl.42, fig.3.
- Stethojulis phekadopleura* Bleeker, ibid., 1862, p.134, pl.43, fig.3.
- Stethojulis phekadopleura* Bleeker, Versl. Akad. Amsterdam XIII, 1862, p. 290.
- Stethojulis phekadopleura* Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 143.
- Stethojulis trilineata* Klunzinger, Verh. Zool. bot. Ges. Wien XXI, 1871, p.543.
- Stethojulis trilineata* Günther, Cruise of Curacoa Brenchley, 1873, p.411.
- Stethojulis trilineata* Martens, Preuss. Exp. Ost Asien, 1876, p.397.
- PlatyGLOSSUS trilineatus* Peters, Monatsber. Akad. Berlin, 1876, p.843.
- Stethojulis filholi* Sauvage, 1880, p.225. (type locality: Fiji)
- Stethojulis trilineata* Günther, Fische der Südsee II, Prt. 2, 1881, p.255.
- Stethojulis trilineata* Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol.7(15), 1881, p.255.

Stethojulis trilineata Macleay, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol.8, 1883, p.272.

Stethojulis phekadopleura Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 297.

Stethojulis phekadopleura Jordan & Richardson, ibid. XXVII, (1907) 1908, p. 265.

Stethojulis trilineata Weber, Siboga Exp., vol.57, Fische, 1913, p.368.

Stethojulis trilineata Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p.336.

Stethojulis trilineata Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 243.

Stethojulis phekadopleura Fowler & Bean, ibid., 1928, p. 237.

Stethojulis phekadopleura Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 335.

Stethojulis phekadopleura P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR., 1930, p. 80.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 62)

ครีบอกมีก้านครีบอก 13 ก้าน มีจำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุดเหงือก (gill raker) 25-28 ซี่ ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวด้านบนประมาณ 2 ใน 3 ของลำตัว จะมีจุดสีขาวขนาดเล็ก ลำตัวด้านล่างมีแถวของจุดสีดำขนาดเล็กในแนวนอน บริเวณกึ่งกลางฐานครีบอกมีจุดสีดำ 1 จุด ในเพศผู้จะมีแถบสีฟ้าแคบๆ 4 แถบ แถบแรกจะพาดจากคอดยาวไปตามฐานครีบอกหลัง แถบที่ 2 พาดจากจะงอยปากผ่านขอบด้านบนของตา ยาวไปยังด้านบนของฐานครีบอก แถบที่ 3 พาดจากด้านหน้าของจะงอยปากผ่านขอบด้านใต้ตา และไปสิ้นสุดใต้ครีบอก แถบสุดท้ายพาดจากคางไปยังด้านล่างของฐานครีบอก

ลักษณะทั่วไป

D. IX,11; A. III,11; P₁ 12-13* ; P₂ I,5; LLS. 25-26; GR. 25-28

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 27.5-36.88% SL.; HL. 34.78-37.21% SL.; EL. 5.02-6.25% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากหนา ขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านหน้ารูจมูก ฟันเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นแบบ ฟันสั้ว (incisor) ขนาดเล็ก บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine)

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบท้อง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดเล็ก ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม จะเริ่มมีเกล็ดบริเวณด้านหลังขอบด้านหลังตา เกล็ดบริเวณหน้าอก ระหว่างคอ ฐานของครีบอก และครีบท้อง จะมีขนาดใหญ่กว่าเกล็ดบริเวณด้านข้างลำตัว ไม่มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบท้อง และครีบท้อง

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบท้องแข็งแรงและคม และไม่ยืดหยุ่น ปลายครีบท้องและครีบท้องแหลม ก้านครีบท้องก้านแรกของก้านครีบท้องจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบท้องที่สามจะยาวที่สุด ครีบท้องสั้น ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวด้านบนประมาณ 2 ใน 3 ของลำตัวสีเทาอมน้ำตาล มีแถวของจุดสีเหลืองอ่อนขนาดเล็กมากในแนวนอน ลำตัวด้านล่างมีสีขาว ด้านข้างของลำตัวค่อนข้างมาทางด้านล่าง มีแถบสีเหลือง หรือชมพูอมส้ม พาดจากขอบด้านล่างของฐานครีบอกยาวไปทางด้านท้าย โดยสีจะค่อยๆจางลงบริเวณด้านหน้าของคอดหาง บริเวณด้านท้องใต้แถบสีเหลือง หรือชมพูอมส้ม มีแถวของจุดสีดำขนาดเล็กในแนวนอน 3 แถว ริมฝีปากมีสีขาว และมี

แถบสีขาวอมชมพูพาดจากริมฝีปากไปยังฐานครีบอก โดยมีขอบด้านล่างเป็นแถบสีเทาอมน้ำตาล ครีบหลังมีสีเดียวกับลำตัวและมีจุดสีเหลืองอ่อน แต่มีขนาดเล็กกว่าจุดบนลำตัว ครีบอื่นๆ มีสีเทาและโปร่งแสง

เพศผู้ ลำตัวด้านหลังสีเขียวอมเหลือง ด้านข้างสีเขียว และด้านท้องสีเขียวอ่อน หรือขาว บริเวณหัวและด้านหน้าของลำตัวสีเหลืองส้ม บริเวณคอดหางสีเหลือง หรือเหลืองอมเขียว มีแถบสีฟ้าที่มีขอบสีดำแคบๆ 4 แถบ บริเวณจะงอยปากระหว่างแถบสีฟ้าแถบที่ 2 และ 3 มีสีเขียว ครีบหลังสีแดง มีแถวของจุดสีฟ้าอ่อนในแนวนอน ครีบอื่นๆ มีสีเทาและโปร่งแสง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ในระยะวัยอ่อน และเพศเมีย ลำตัวด้านบนประมาณ 2 ใน 3 ของลำตัวสีเทาอมน้ำตาล มีแถวของจุดสีน้ำตาลอ่อนขนาดเล็กมากในแนวนอน ลำตัวด้านล่างมีสีขาวครีม บริเวณด้านท้องมีแถวของจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดเล็กในแนวนอน 3 แถว ริมฝีปากมีสีขาวครีม และมีแถบสีเทาอมน้ำตาลพาดจากด้านล่างริมฝีปากไปยังฐานครีบอก ครีบหลังมีสีเดียวกับลำตัว ครีบอื่นๆ โปร่งแสง

เพศผู้ ลำตัวด้านหลังสีเทาอมน้ำตาล ด้านท้องสีขาวครีม บริเวณหัวและด้านหน้าของลำตัวสีเหลืองอ่อน มีแถบสีขาวครีมแคบๆ 4 แถบ ครีบหลังมีสีเดียวกับลำตัว ครีบอื่นๆ โปร่งแสง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น Maldives ถึง Samoa และ Palau, ทางเหนือของ Tokara Island, Japan และ ทางใต้ของ Montague Island (Australia) ในประเทศไทยพบได้ทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่ง และไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

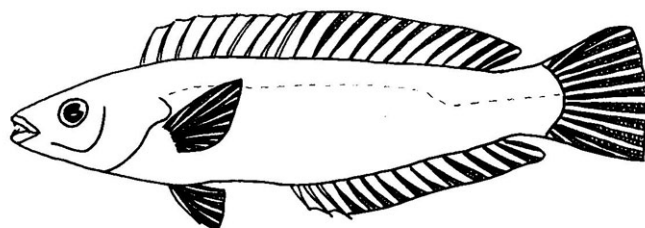
พบอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว หรืออยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-3 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ใน
บริเวณที่น้ำตื้น ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Suezichthys* Smith, 1958

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง ปากมีขนาดเล็ก บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรมี ฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่ บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาด ใหญ่ แผ่นเนื้อเยื่อที่ปิดเหงือก (gill membrane) จะเชื่อมติดกันเป็นแผ่นเดียว (free fold)

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นเกล็ดบริเวณแก้มด้านใต้ตาที่จะมี เกล็ดขนาดใหญ่ 1-3 แถว และเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลัง 4-5 เกล็ด บริเวณฐานครีบหลัง และครีบกันไม่มีเกล็ดปกคลุม เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25-26 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็งแหลมคมและไม่ยืดหยุ่น 9 ก้าน ก้านครีบอกอ่อน 11 ก้าน ครีบกัน มีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอกอ่อน 10 ก้าน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-25 ลักษณะปลาสกุล *Suezichthys*

1. *Suezichthys* sp.

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหางลายสามเหลี่ยม

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 63)

แผ่นเนื้อเยื่อปิดเหงือก (Gill membrane) จะเชื่อมติดกันเป็นแผ่นเดียว (free fold) ครีบก้นมีก้านครีบก้น 10 ก้าน บริเวณแก้มจะมีเกล็ดด้านใต้ตา 3 แถว

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 11; A. III, 10; P₁ 11-13; P₂ I, 5; LLS. 25-26; GR. 16-19

ลำตัวยาวแบบ elongate แบนข้าง BD. 26.71-28.34% SL.; HL. 31.41-32.14% SL.; EL. 5.09-5.59% SL.

ปากมีขนาดเล็ก บริเวณด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรล่าง 2 ซี่ บริเวณมุมปากมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขนาดใหญ่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบก้น และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นเกล็ดบริเวณแก้มด้านใต้ตาที่จะมีเกล็ดขนาดใหญ่ 3 แถว และเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบก้น 4-5 เกล็ด บริเวณฐานครีบก้นและครีบก้นไม่มีเกล็ดปกคลุม

ครีบก้นเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch ก้านครีบก้นแข็งแรงและไม่มียืดหยุ่น ปลายครีบก้นและครีบก้นแหลม ก้านครีบก้นแข็งแรงก้านแรกของก้านครีบก้นจะมีขนาดเล็ก และก้านครีบก้นที่สามจะยาวที่สุด ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ บริเวณด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาลอมชมพู ลำตัวด้านท้องสีชมพูอมส้ม บริเวณตามีแถบหรือแถวของจุดสีดำขอบสีเหลืองรูปร่างไม่แน่นอน พาดขนาดกันอยู่ 2 เส้น ครีบหลังสีขาวขอบสีเหลือง บริเวณฐานครีบตั้งแต่ก้านครีบแข็งก้านที่ 4 เป็นต้นไปมีแถบสีดำพาดอยู่ บริเวณเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1-2 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำ 1 จุด ครีบอกโปร่งใสมีสีอมชมพู บริเวณฐานครีบอกจะมีจุดสีดำขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณกึ่งกลางด้านบนของครีบหางจะมีแถบรูปสามเหลี่ยมสีดำขอบสีเหลือง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ บริเวณด้านบนของส่วนหัวและลำตัวสีน้ำตาล ลำตัวด้านท้องสีขาวอมเหลือง บริเวณตามีแถบหรือแถวของจุดสีดำขอบสีเหลืองรูปร่างไม่แน่นอน พาดขนาดกันอยู่ 2 เส้น บริเวณฐานครีบหลังมีแถบสีดำพาดอยู่ บริเวณเนื้อเยื่อระหว่างก้านครีบแข็งก้านที่ 1-2 ของครีบหลังจะมีจุดสีดำ 1 จุด บริเวณฐานครีบอกจะมีจุดสีดำขนาดเล็กกระจายอยู่ บริเวณกึ่งกลางด้านบนของครีบหางจะมีแถบรูปสามเหลี่ยมสีดำขอบสีเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบในแนวหินบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่บริเวณ reef slope และพื้นทราย พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 30-75 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

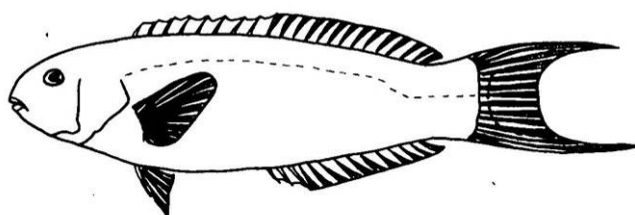
ส่วนใหญ่จะพบอาศัยบริเวณแนวหิน หรือบริเวณพื้นที่เป็นทรายปนโคลน

สกุล *Thalassoma* Swainson, 1839

ลำตัวป้อมแบบ oblong หรือยาวแบบ elongate จะงอยปากสั้น ทุ่ ปากมีขนาดค่อนข้างเล็ก ยึดติดไม่ได้ ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเรียวแหลม ด้านหน้าของขากรรไกรมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ยื่นออกมาขากรรไกรละ 2 ซี่

เกล็ดมีขนาดใหญ่ ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุมหรือมีเกล็ดเล็กน้อยบริเวณ กระดุกปิดเหงือก (opercle) บริเวณฐานของครีบหลังและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลังและบนคอมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ และจะมีการหักโค้งลงข้างล่างบริเวณใต้ก้านครีบอ่อนของครีบหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 27-30 เกล็ด

ครีบหลังมีก้านครีบแข็งที่สั้นและแหลมคม 8 ก้าน ก้านครีบอ่อน 12-14 ก้าน ครีบกันมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอ่อน 10-13 ก้าน โดยก้านครีบแข็งอันแรกอาจจะซ่อนอยู่ใต้ผิวหนัง ครีบอกเป็นรูปสามเหลี่ยม หรือลักษณะคล้ายเคียว ครีบท้องเรียวแหลม ครีบหางเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว (semilunate) บางครั้งก้านครีบด้านนอกสุดจะยื่นออกมา

ภาพที่ 5-26 ลักษณะปลาสกุล *Thalassoma*

การจำแนกชนิดปลาในสกุล *Thalassoma*

- 1a. ส่วนหัวและบริเวณส่วนปลายด้านบนของ opercle ไม่มีเกล็ดปกคลุม ในระยะ juvenile และ เพศเมีย จะมีแถบสีดำเข้มพาดยาวจากบริเวณด้านบนของจะงอยปากผ่านตายาวไปจนถึง บริเวณฐานครีบทอง เพศผู้ส่วนหัวและอกมีสีเขียว ลำตัวสีแดงหรือแดงอมฟ้า เกล็ดทุกเกล็ดบน ลำตัวจะมีเส้นสีเขียวพาดในแนวตั้ง บริเวณคอจะมีแถบสีเหลืองหรือเหลืองอมเขียวกว้างๆพาด ในแนวตั้ง..... *T. amblycephalum* (ภาพผนวกที่ 64)
- 1b. ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นกลุ่มของเกล็ดขนาดเล็กบริเวณส่วนปลายด้านบนของ opercle สีของลำตัวไม่เป็นแบบ 1a 2
- 2a. ลำตัวมีแถบสีดำรูปลิ้มในแนวตั้ง 6 แถบ ซึ่งแถบบังกล่าวจะค่อยๆสั้นลง และจะสั้น ที่สุดบริเวณด้านท้ายของลำตัว โดยแถบแรกจะพาดผ่านด้านใต้ครีบอกไปยังด้านท้อง แถบอันสุดท้ายจะมีลักษณะเป็นจุดคล้ายรูปอานม้าอยู่บริเวณคอดหาง *T. hardwicke* (ภาพผนวกที่ 65)
- 2b. ลำตัวไม่มีแถบสีดำรูปลิ้มในแนวตั้ง 6 แถบ..... 3
- 3a. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 25 เกล็ด มี gill raker 18-20 ที่ ลำตัวสีเขียวเข้มหรือฟ้า เกล็ดทุก เกล็ดบนลำตัวมีเส้นสีแดงหรือแดงอมม่วงในแนวตั้ง..... *T. lunare* (ภาพผนวกที่ 67)
- 3b. มีเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว 26-27 เกล็ด มี gill raker 20-23 ที่ ลำตัวสีขาวมีแถบสีดำขนาด ใหญ่ในแนวตั้ง 3 แถบ..... *T. janssenii* (ภาพผนวกที่ 66)

1. *Thalassoma amblycephalum* (Bleeker, 1856)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองหัวทู่

ชื่อภาษาอังกฤษ Bluntheaded wrasse

ชื่อพ้อง

Julis amblycephalus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië XI, 1856, p. 83.

Julis amblycephalus Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 90.

Julis amblycephalus Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 182.

Julis amblycephalus Day, Fishes of India, Part III, 1877, p. 404.

Julis amblycephalus Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 296.

Thalassoma amblycephalus Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100, Vol. VII, 1928, p. 330.

Thalassoma amblycephalus Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 356.

Thalassoma amblycephalus P. J. Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p. 89.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 64)

ส่วนหัวและบริเวณส่วนปลายด้านบนของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไม่มีเกล็ดปกคลุม ในระยะวัยอ่อน และเพศเมียจะมีแถบสีดำเข้มพาดยาวจากบริเวณด้านบนของจะงอยปากผ่านตา ยาวไปจนถึงบริเวณฐานครีบทหาง เพศผู้ส่วนหัวและอกมีสีเขียว ลำตัวสีแดงหรือแดงอมฟ้า เกล็ด ทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีเส้นสีเขียวพาดในแนวตั้ง บริเวณคอจะมีแถบสีเหลืองหรือเหลืองอมเขียว กว้างๆพาดในแนวตั้ง

ลักษณะทั่วไป

D. VIII, 13; A. III, 10-11; P₁ 14-15; P₂ I, 5; LLS. 26-17; GR. 16-19

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 21.29-23.09% SL.; HL. 26.61-29.66% SL.; EL. 6.99-7.32% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวถึงด้านล่างของรูจมูกหน้า พื้นบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ลักษณะเป็นรูปกรวย (conical) ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวและบริเวณส่วนปลายด้านบนของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไม่มีเกล็ดปกคลุม มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้าง 4-5 เกล็ด มีเกล็ดปกคลุมบริเวณฐานครีบล้างและครีบก้น

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบล้างของครีบล้างไม่เว้าลึกเข้าไป ก้านครีบล้างของครีบล้างและครีบก้นสั้น และแหลมคม ก้านครีบล้างของครีบล้างและครีบก้นจะยาวกว่าก้านครีบล้าง ส่วนปลายครีบล้างและครีบก้นค่อนข้างมน ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวยาวแหลม ครีบทงเป็นแบบตัดตรง (truncate) หรือเว้าเล็กน้อย (emarginated) ในเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่จะเว้าเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว (lunate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ และเพศ

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย จะอวยปากมน ด้านบนของลำตัวสีเขียวยาว มีแถบสีดำพาดยาวจากบริเวณด้านบนของจะอวยปากผ่านตายาวไปจนถึงบริเวณฐานครีบทง ลำตัวด้านล่างสีขาว

เพศผู้ ส่วนหัวและอกสีเขียวหรือฟ้า บริเวณใต้ตาจะมีเส้นสีเหลืองพาดอยู่ 2 เส้น ลำตัวและครีบสีแดงหรือแดงอมฟ้า เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวจะมีเส้นสีเขียวพาดในแนวตั้ง บริเวณคอและลำตัวใต้ก้านครีบแข็ง 5 ก้านแรกของครีบล้างจะมีแถบสีเหลืองหรือเหลืองอมเขียวกว้างๆ พาดในแนวตั้ง ครีบอกสีเหลือง บริเวณส่วนปลายของครีบจะมีแถบสีน้ำเงินขอบสีดำพาดในแนวตั้ง

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์

ระยะวัยอ่อน และเพศเมีย จะงอยปากมน ลำตัวสีขาว มีแถบดำพาดยาวจากบริเวณด้านบนของจะงอยปากผ่านตาเข้าไปจนถึงบริเวณฐานครีบก้น

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Somalia, South Africa, Marquesan, Tuamotu islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Rowley Shoals, northern New Zealand, Lord Howe และ Rapa islands ในประเทศไทยพบเฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงบริเวณน้ำตื้นๆ และบริเวณ reef flat กินพวกแพลงก์ตอนสัตว์พวกที่เป็นตัวอ่อนของกุ้ง และปูเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. *Thalassoma hardwicke* (Bennett, 1830)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองลายลิ่มหกแถบ

ชื่อภาษาอังกฤษ Sixbar wrasse

ชื่อพ้อง

Sparus hardwickii Bennett, Select. Fish. Seylon, 1828-1830, p. 12.

Julis dorsalis Quoy & Gaimard, Voyage Astrolabe. Zool., 1834, p. 713, pl. 15,
fig. 5.

Chlorichthys Hardwickii Swainson, Nat. Hist. II, 1839, p. 232.

Julis semifasciatus Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p.
448.

Julis dorsalis Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 449.

Julis prostigma (Kuhl & Van Hasselt) Valenciennes, Hist. Nat. Poissons, vol.
13, 1839, p. 450.

Julis pulcherrimus (Forster) Valenciennes, ibid., p. 450.

Julis (Julis) dorsalis Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië III, 1852, p. 564.

Julis (Julis) urostigma Bleeker, ibid. IV, 1853, p. 287.

Julis dorsalis Peters, Arch. Naturg., 1855, p. 263.

Julis dorsalis Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 94, pl. 34, fig. 4.

Julis dorsalis Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 190.

Julis dorsalis Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 98.

Julis dorsalis Martens, Preuss. Exp. Ost Asien, 1876, p. 397.

Julis dorsalis Day, Fishes of India, Part. III, 1877, p. 403, pl. 85, fig. 7.

Julis dorsalis Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 37.

Julis dorsalis Vinciguerra, Giorn. Romano Scienz. Biol., ser. 2, vol. 19, 1890,
p. 486.

Julis dorsalis Sauvage, Poissons de Madagascar, 1891, p. 524.

- Julis dorsalis* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 556.
- Julis dorsalis* Ishikawa & Matsuura, Prelim. Cat.Fish. Mus. Tokyo, 1897, p. 28.
- Julis dorsalis* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 25, 1900, p. 442.
- Thalassoma dorsale* Jordan & Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XXIV, (1901) 1902, p. 648.
- Thalassoma melanochir* Fowler, Journ. Acad. Nat. Sc. Philadelphia (2) XII, 1904, p. 537, pl. 20. (nec Blkr.)
- Thalassoma dorsale* Jordan & Selae, Bull. Bur. Fish. XXVI, (1906) 1907, p. 31.
- Thalassoma dorsale* Jordan & Richardson, Bull. Bur. Fish. XXVII, 1907 (1908), p. 267.
- Julis dorsale* Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 295.
- Thalassoma dorsale* Franz, Abhandl. K. Bayer Akad. Wiss., vol. 4, Suppl. Vol.1, 1910, p. 53.
- Thalassoma dorsale* Franz, Abh. K. Bayer. Akad. Wiss. IV. Suppl. I, 1910, p. 53.
- Thalassoma dorsale* Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 508.
- Thalassoma dorsale* McCulloch, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 36, 1912, p. 347.
- Thalassoma dorsale* Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 508.
- Julis dorsalis* Beaufort, Bijd. Dierk. Amsterdam, vol. 16, 1913, p. 130.
- Julis dorsalis* Weber, Siboga Exp., vol. 57, Fische, 1913, p. 380.
- Julis dorsalis* Regan, Ann. Durban Mus., vol. 1, 1914-1917, p. 459.

Thalassoma dorsale Barnard, Ann. S. Africa. Mus. XXI, 1925-1927, p. 762.

Thalassoma hardwicke Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 350.

Thalassoma hardwicke Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 317.

Thalassoma hardwicke Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 320.

Thalassoma hardwicke Fowler, Acad. Nat. Sc. Philadelphia, Monogr. 2, 1938, p. 110.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 65)

ลำตัวมีแถบสีดำรูปลิ้มในแนวตั้ง 6 แถบ ซึ่งแถบดีงกล่าวจะค่อยๆ สั้นลง และจะสั้นที่สุดบริเวณด้านท้ายของลำตัว โดยแถบแรกจะพาดผ่านด้านใต้ครีบอกไปยังด้านท้อง แถบอันสุดท้ายจะมีลักษณะเป็นจุดคล้ายรูปอานม้าอยู่บริเวณคอดหาง

ลักษณะทั่วไป

D. VIII, 13; A. III, 11; P₁ 16; P₂ I, 5; LLS. 25; GR. 22-25

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 25.9-32.34% SL.; HL. 29.96-31.83% SL.; EL. 4.58-6.08% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านล่างของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบหลัง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้น บริเวณ ส่วนปลายด้านบนของ กระดุกปิดเหงือก (opercle) เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลังจะเริ่มต้น บริเวณด้านบนจุดกึ่งกลางตา บริเวณฐานครีบหลังและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม

ครีบหลังเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบ หลังไม่เว้าลึกเข้าไป ก้านครีบแข็งของครีบหลังและครีบกัน สั้น เรียว และแหลมคม ส่วนปลาย ครีบหลังและครีบกันค่อนข้างมน ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม ครีบหางในระยะวัยอ่อน เป็นแบบ ตัดตรง (truncate) ในระยะตัวเต็มวัยเป็นแบบเว้าเล็กน้อย (emarginate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวและครีบสีขาวอมเขียวสว่าง มีแถบสีดำรูปลิ้มในแนวตั้ง 6 แถบ ซึ่งแถบดีงกล่าวจะค่อยๆ สั้นลง และจะสั้นที่สุดบริเวณด้านท้ายของลำตัว โดยแถบแรกจะ พาดผ่านด้านใต้ครีบอกไปยังด้านท้อง แถบอันสุดท้ายจะมีลักษณะเป็นจุดคล้ายรูปอานม้าอยู่ บริเวณคอดหาง ส่วนหัวมีแถบสีชมพูเข้มแผ่ออกมาจากตา บริเวณกึ่งกลางด้านข้างค่อนข้างค่อนมา ทางด้านท้ายของลำตัวจะมีแถบสีชมพูพาดตามยาว ในเพศผู้ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวด้านบนจะมีสี เขียว ด้านล่างจะมีสีฟ้า

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวด้านบนสีน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลเข้มรูปลิ้มใน แนวตั้ง 6 แถบ ซึ่งแถบดีงกล่าวจะค่อยๆ สั้นลง และจะสั้นที่สุดบริเวณด้านท้ายของลำตัว ลำตัว ด้านล่างสีขาวอมเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น East Africa ถึง Line และ Tuamotu islands, ทางเหนือ ของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe, Austral islands และ Micronesia ในประเทศ ไทยพบได้เฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบ ที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

พบอาศัยอยู่เป็นฝูงเล็กๆ 2-4 ตัว ส่วนใหญ่จะพบอาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำตื้น กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ตามพื้น ปลาที่มีขนาดเล็ก ตัวอ่อนของพวกกุ้ง ปู และ foraminiferans เป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

3. *Thalassoma jansenii* (Bleeker, 1856)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองแถบดำ

ชื่อภาษาอังกฤษ Jansen's wrasse

ชื่อพ้อง

Julis (Julis) Jansonii Bleeker, Acta. Soc. Sc. Indo- neerl. I, 1856. Besch.
Nieuwe vischs. Manado, p. 56.

Julis Jansonii Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 91, pl. 34 fig. 5.

Julis jansonii Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 187.

Julis jansonii Günther, Cruise of Curacoa Brenchley, 1873, p. 410.

Julis jansonii Day, Fishes of India, Part. III, 1877, p. 405, pl. 86, fig. 4.

Julis jansonii Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 414.

Julis jansonii Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 295.

Thalassoma jansonii Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus. XLII, 1912, p. 508.

Thalassoma janseni McCulloch, Proc. Linn. Soc. New South Wales, vol. 36,
1912, p. 347.

Thalassoma janseni Snyder, Proc. U. S. Nat. Mus., vol. 42, 1912, p. 508.

Julis (Janseni var. b) Weber, Siboga Exp. Fische, 1913, p. 378.

Thalassoma janseni Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 352.

Thalassoma janseni Fowler & bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 324.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 66)

ลำตัวสีขาวมีแถบสีดำขนาดใหญ่ในแนวตั้ง 3 แถบ แถบแรกอยู่บริเวณครึ่งบนของส่วนหัว แถบที่สองจะพาดจากครีบล้างมายังรูทวาร แถบที่สามจะคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของลำตัว โดยจะพาดบริเวณด้านท้ายของครีบล้างและครีบก้น บริเวณด้านหน้าของลำตัวตรงขอบของกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีแถบสีเหลือง ในเพศผู้จะมีแถบสีเหลืองอยู่ตรงกลางระหว่างแถบสีดำ และแถบสีดำบริเวณลำตัวจะลดขนาดลง ครีบอกบางส่วนมีสีฟ้า

ลักษณะทั่วไป

D. VIII, 13; A. III, 11; P₁ 15; P₂ I, 5; LLS. 26-27; GR. 20-23

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 27.58-30.53% SL.; HL. 26.44-32.63% SL.; EL. 5.26-5.75% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านล่างของรูจมูกหน้า ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้น บริเวณ ส่วนปลายด้านบนของกระดูกปิดเหงือก (opercle) เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้องจะเริ่มต้น บริเวณด้านบนจุดกึ่งกลางตา บริเวณฐานครีบท้องและครีบกันมีเกล็ดปกคลุม

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบแข็งของครีบท้องไม่เว้าลึกเข้าไป ก้านครีบแข็งของครีบท้องและครีบกัน สั้น เรียว และแหลมคม ก้านครีบแข็งก้านแรกของครีบกันมีขนาดเล็ก และอาจจะซ่อนอยู่ใต้ผิวหนัง ส่วนปลายครีบท้องและครีบกันแหลม ครีบอกกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม ครีบท้องในระยะวัยอ่อนเป็นแบบตัดตรง (truncate) ในระยะตัวเต็มวัยเป็นแบบเว้าเล็กน้อย (emarginate) โดยเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่ ครีบท้องจะเว้าเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว (lunate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวสีขาวยมีแถบสีดำขนาดใหญ่ในแนวตั้ง 3 แถบ แถบแรก อยู่บริเวณครึ่งบนของส่วนหัว แถบที่สองจะพาดจากครีบท้องมายังรูทวาร แถบที่สามจะคลุม พื้นที่ส่วนใหญ่ของลำตัว โดยจะพาดบริเวณด้านท้ายของครีบท้องและครีบกัน บริเวณด้านหน้าของลำตัวตรงขอบของกระดูกปิดเหงือก (opercle) จะมีแถบสีเหลือง ในเพศผู้ระยะตัวเต็มวัย จะมีแถบสีเหลืองอยู่ตรงกลางระหว่างแถบสีดำ และแถบสีดำบริเวณลำตัวจะลดขนาดลง ครีบท้องและครีบกันสีขาว ครีบอกบางส่วนมีสีฟ้า

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ครึ่งบนของส่วนหัวและลำตัวสีดำ มีแถบสีขาว หรือครีม พาดในแนวตั้ง ลำตัวครึ่งล่างสีขาวอมเหลือง

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-West Pacific เช่น Maldives ถึง Fiji, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe Island และ Micronesia ในประเทศไทยพบได้เฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-15 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เป็นฝูงเล็กๆ 4-5 ตัว บริเวณที่น้ำตื้น โดยเฉพาะบริเวณกองหิน ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

4. *Thalassoma lunare* (Linnaeus, 1758)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลาเขียวพระอินทร์

ชื่อภาษาอังกฤษ Moon wrasse

ชื่อพ้อง

Labrus lunaris Linné. Syst. Nat. ed. 10, 1758, p. 283.

Scarus gallus Forskål, Descr. Animalium, 1775, p. 26.

Labrus zeylanicus Gmelin, Syst. Nat. Linné, 1789, p. 1287.

Trichopus arabicus Shaw, Gen. Zool., vol. 4, 1803, p. 390.

Julis maculata Lesson, Mem. Soc. Hist. Nat. Paris, vol. 4, 1828, p. 402.

Julis porphyrocephalus Bennett, Proc. Comm. Zool. Soc. London II, 1832, p. 183.

Julis hardvickii Gray, Ill. Ind. Zool., vol. 1, 1832, pl. 9, fig. 1.

Julis lunaris Rüppell, Neue Wirbelthiere, Fische, 1835, p. 11.

Julis meniscus Valenciennes, Hist. Nat. Poissons, vol. 13, 1837, p. 415.

Julis mertensii Valenciennes, ibid., p. 421.

Julis lunaris Cuvier & Valenciennes, Hist. Nat. Poissons XIII, 1839, p. 409.

Julis meniscus Cuvier & Valenciennes, ibid., p. 415.

Julis lunaris Bleeker, Verh. Bat. Gen. XXII, 1849. Gladsch. Labr. p. 28.

Julis (Julis) celebicus Bleeker, Nat. Tijdschr. Ned. Indië IX, 1855, p. 313.

Julis lunaris Peters, Arch. Naturg., 1855, p. 263.

Julis lunaris Bleeker, Atl. Ichth. I, 1862, p. 90, pl. 33, fig. 5.

Julis lunaris Günther, Cat. Fish. Brit. Mus. IV, 1862, p. 181.

Julis gracilis Steindachner, Verh. zool. bot. Ges. Wien, XIII, 1863, p. 1190.

Julis lunaris Kner, Navara Exp. Fische I, 1865, p. 256.

Julis lunaris Steindachner, Sitzber. Akad. Wiss. Wien, LIII, 1866, p. 463.

Julis lunaris Günther, Fishes of Zanzibar, 1866, p. 97.

Julis lunaris Klunzinger, Verh. zoo. bot. Ges. Wien, XXI, 1871, p. 535.

Julis lunaris Capello, Journ. Sci. Math. Lisboa, 1872, p. 83.

Julis lunaris Günther, Cruise of Curacoa, Brenchley, 1873, p. 410.

Julis truncates Cartier, Verh. Med. Phys. Ges. Würzburg, 1873, p. 105.

Julis lunaris Bleeker, Poiss. Madagascar, Reunion, 1874, p. 65.

Julis lunaris Martens, Preuss. Exp. Ost Asien, 1876, p. 397.

Julis lunaris Kossmann & Räuber, Zool. Ergebn. K. Acad. Wiss. Berlin, vol. 1, 1877, p. 25.

Julis lunaris Day, Fishes of India. Part. III, 1877, p. 403, pl. 86, fig. 1.

Julis lunaris Károli, Termesz. Füzetek Budapest, vol. 5, 1881, p. 175.

Julis lunaris Meyer, An. Soc. Hist. Nat. Madrid, vol. 14, 1885, p. 37.

Julis lunaris Giglioli, Ann. Mus. Civ. Geneva, vol. 26, 1888, p. 71.

Julis lunaris Day, Fauna British India, vol. 2, 1889, p. 413.

Julis lunaris Boulenger Proc. Zool. Soc. London, 1889, p. 240.

- Julis lunaris* Picaglia, Atti. Soc. Nat. Modena, ser. 2, vol. 12, 1893, p. 33.
- Julis lunaris* Kent, Great Barrier Reef, 1893, p. 296, pl. 16, fig. 13.
- Julis lunaris* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 555.
- Julis lunaris* Weber, Zool. Forsch. Austral. Ritter Semon, vol. 5, 1895, p. 272.
- Julis truncates* Elera, Cat. Fauna Filip., vol. 1, 1895, p. 556.
- Julis lunaris* Steindachner, Abhandl. Senckenberg. Gesell., vol. 25, 1900, p. 442.
- Thalassoma lunare* Fowler, Journ. Acad. Nat. Sc. Philadelphia (2) XII, 1904, p. 537, pl. 23.
- Thalassoma lunare* Jordan & Seale, Bull. Bur. Fish. XXV, (1905) 1906, p. 305.
- Thalassoma lunare* Jordan & Seale, ibid. XXVI, (1906) 1907, p. 30.
- Thalassoma lunaris* Evermann & Seale, ibid. XXVI, (1906) 1907, p. 94.
- Julis lunaris* Steindachner, Denks. Akad. Wiss. Wien, vol. 71(1), 1907, p. 150.
- Julis lunaris* Gilchrist & Thompson, Ann. S. Afric. Mus. VI, Prt. 2, 1908, p. 198.
- Julis lunaris* Regan, Ann. Natal Mus., vol. 1, 1908, p. 246.
- Julis lunaris* Gilchrist & Thompson, Ann. S. Afr. Mus., vol. 6, 1908-1911, p. 198.
- Julis lunaris* Günther, Fische der Südsee III, 1909, p. 289.
- Julis lunaris* Günther, Journ. Mus. Godeffroy, vol. 8(16), 1909, p. 287.
- Thalassoma lunare* Kendall & Goldsborough, Mem. Mus. Comp. Zool. Harverd Coll. XXVI, No. 7, 1911, p. 302.
- Julis lunaris* Pellegrin, Ann. Z. Mus. Napoli, n. s. 3, No. 27, 1912, p. 378.
- Thalassoma lunare* Seale, Philippine Journ. Sci., vol. 9, 1914, p. 94.

Julis lunaris Regan, Ann. Durban Mus., vol. 1, 1914-1917, p. 170.

Thalassoma lunare Barnard, Ann. S. Afric. Mus. XXI, 1925-1927, p. 763.

Julis lunaris Vinciguerra, Ann. Mus. Civ. Genova (3) X, 1926, p. 563.

Thalassoma lunaris Marshall, Mem. Queensl. Mus. IX, Part. II, 1928, p. 191.

Julis lunaris Ahl. Blätter f. Aquarien- und Terrarienkunde XXXIX, 1928, Heft. 3..

Thalassoma lunare Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1928, p. 321.

Thalassoma lunare Fowler, Mem. B. P. Bishop Mus. X, 1928, p. 351.

Thalassoma lunare Schmidt, Trans. Pac. Comm. Acad. Sc. USSR. I, 1930, p. 89.

Thalassoma sp. Giltay, Mem. Mus. Royal Hist. Nat. Bruxelles V, Fasc. 3, 1933, p. 78.

Thalassoma lunare Herre, Field Mus. Nat. Hist. Zool. Ser. XXI, 1936, p. 321.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 67)

ลำตัวสีเขียวเข้มหรือฟ้า เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นสีแดงหรือแดงอมม่วงในแนวตั้ง ส่วนหัวสีเขียวหรือฟ้า มีแถบตามยาวสีชมพูหรือม่วงรูปรางไม้แนวนอนหลายแถบ ในระยะ ตัวเต็มวัย ครีบทองบริเวณพู่ด้านบนและล่างจะมีแถบสีชมพู ขอบสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางส่วนปลาย ครีบทองจะมีส่วนที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีเหลืองกว้างๆ ครีบอกสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางครีบทองมีแถบสีชมพูกว้าง ในระยะวัยอ่อน บริเวณกึ่งกลางครีบทองจะมีจุดสีดำขนาดใหญ่ และบริเวณฐานครีบทองจะมีจุดสีดำกระจายอยู่

ลักษณะทั่วไป

D. VIII, 13; A. III, 11; P₁ 15; P₂ I, 5; LLS. 25; GR. 18-20

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 26.25-30.39% SL.; HL. 25.89-29.89% SL.; EL. 3.15-5.88% SL.

ปากมีขนาดเล็ก ริมฝีปากค่อนข้างหนา ขอบด้านหลังของขากรรไกรบนยาวไม่ถึงด้านล่างของรูจมูกหน้า พื้นบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial ด้านหน้าของขากรรไกรบนและล่างมีฟันแบบฟันเขี้ยว (canine) ขากรรไกรละ 2 ซี่

เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว เริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังกระดูกปิดเหงือก (opercle) ยาวไปเรื่อยๆ จะหักลงข้างล่างบริเวณด้านหลังของครีบล้าง และยาวต่อเนื่องไปบริเวณกึ่งกลางคอดหาง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดปานกลาง ส่วนหัวไม่มีเกล็ดปกคลุม ยกเว้นบริเวณส่วนปลายด้านบนของกระดูกปิดเหงือก (opercle) เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบล้างจะเริ่มต้นบริเวณด้านบนจุดกึ่งกลางตา บริเวณฐานครีบล้างและครีบก้นมีเกล็ดปกคลุม เกล็ดบริเวณอกจะมีขนาดเล็กกว่าเกล็ดบริเวณลำตัว

ครีบล้างเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบล้างของครีบล้างไม่เว้าลึกเข้าไป ก้านครีบล้างของครีบล้างและครีบก้น สั้น เรียว และแหลมคม ส่วนปลายครีบล้างและครีบก้นแหลม ครีบอกเป็นรูปสามเหลี่ยม ปลายกลมมน ครีบท้องเรียวแหลม ครีบท้องในระยะวัยอ่อนเป็นแบบตัดตรง (truncate) ในระยะตัวเต็มวัยจะเว้าเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว (lunate)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีความผันแปรของสีตามช่วงอายุ ระหว่างช่วงที่เป็นวัยอ่อน และตัวเต็มวัย

ระยะวัยอ่อน ส่วนหัวและลำตัวสีเขียวมะกอก ส่วนหัวมีแถบชมพูตามยาว 1-2 แถบ ครีบล้างและครีบก้นสีเขียว ขอบสีฟ้าสว่าง มีแถบสีชมพูตามยาวบริเวณใต้ขอบสีฟ้า และมีจุดสีดำขนาดใหญ่บริเวณกึ่งกลางครีบล้าง ครีบท้องสีฟ้าสว่าง มีจุดสีดำกระจายอยู่บริเวณฐานครีบท้อง

ระยะตัวเต็มวัย ลำตัวสีเขียวเข้มหรือฟ้า เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นสีแดงหรือแดงอมม่วงในแนวตั้ง ส่วนหัวสีเขียวหรือฟ้า มีแถบตามยาวสีชมพูหรือม่วงรูปรางไม้แน่นอนหลายแถบ ครีบหลังและครีบก้นสีเขียวเข้ม ขอบสีฟ้าสว่าง มีแถบสีชมพูตามยาวบริเวณใต้ขอบสีฟ้า ครีบอกสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางครีบบมีแถบสีชมพูกว้าง ครีบทงบริเวณพู่ด้านบนและล่างจะมีแถบสีชมพู ขอบสีฟ้า บริเวณกึ่งกลางส่วนปลายครีบทงจะมีส่วนที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีเหลืองกว้างๆ ในเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่ และในช่วงฤดูผสมพันธุ์ ลำตัวจะมีสีฟ้าเข้ม

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีขาวอมเหลือง หรือน้ำตาลอ่อน เกล็ดทุกเกล็ดบนลำตัวมีเส้นสีน้ำตาลเข้มในแนวตั้ง ส่วนหัวมีสีน้ำตาลเข้ม บริเวณกึ่งกลางครีบบมีแถบสีน้ำตาลกว้าง ครีบทงบริเวณพู่ด้านบนและล่างจะมีแถบสีน้ำตาลเข้ม บริเวณกึ่งกลางส่วนปลายครีบทงจะมีส่วนที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวสีขาวกว้างๆ

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea, East Africa ถึง Line Islands, ทางเหนือของ southern Japan, ทางใต้ของ Lord Howe Island และทางเหนือของ New Zealand ในประเทศไทยพบได้ทั้งทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้ฝั่งและไกลฝั่ง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-20 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

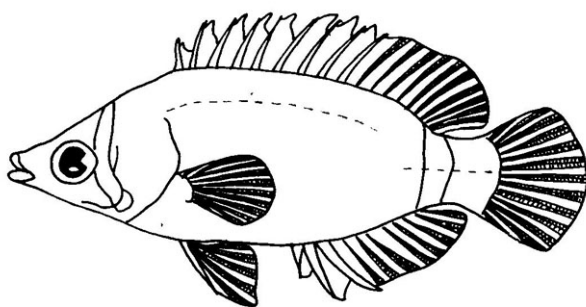
ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่เป็นฝูง 2-10 ตัว กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ตามพื้นและไขของปลาอื่นๆเป็นอาหาร ไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว

สกุล *Wetmorella* Fowler & Bean , 1928

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง จะงอยปากยาวและแหลม ปากมีขนาดปานกลาง ขากรรไกรล่างยึดติดไม่ได้ ฟันบนขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial

เกล็ดมีขนาดใหญ่ มีเกล็ดจำนวนมากบริเวณแก้ม และกระดูกปิดเหงือก (opercle) บริเวณขอบด้านหลังและด้านล่างของกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีเกล็ดปกคลุม มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลัง 6 เกล็ด เส้นข้างลำตัวขาดตอน

ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอก่อน 10 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 3 ก้าน ก้านครีบอก่อน 8-9 ก้าน ครีบอกกลม ครีบทหางเป็นแบบกลมมน (rounded)

ภาพที่ 5-27 ลักษณะปลาสกุล *Wetmorella*

1. *Wetmorella nigropinnata* (Seale, 1901)

ชื่อสามัญ

ชื่อภาษาไทย ปลานกขุนทองจมูกแหลม

ชื่อภาษาอังกฤษ Sharpnose wrasse

ชื่อพ้อง

Cheilinus nigropinnatus Seale, Fish. Occ. Pap. B. P. Bishop Mus., 1901, p. 61-128

Wetmorella ocellata Schultz & Marshall, Proc. U. S. Natl. Mus., 1954, p. 439-447.

Wetmorella triocellata Schultz & Marshall, Proc. U. S. Natl. Mus., 1954, p. 439-447.

Wetmorella philippina bifasciata Schultz & Marshall, Proc. U. S. Natl. Mus., 1954, p. 439-447.

Wetmorella philippina Fowler & Bean, Bull. U. S. Nat. Mus. 100. vol. VII, 1982, p. 211.

ลักษณะเด่น (ภาพผนวกที่ 68)

ลำตัวสีน้ำตาลอมแดงหรือน้ำตาลอมเทา มีแถบสีเหลืองขอบสีเข้มกว้างๆพาดในแนวตั้งบริเวณด้านหลังตา และด้านหน้าคอดหาง บริเวณด้านหน้าของก้านครีบอกอ่อนของครีบอกหลังและครีบอกกัน จะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขนาดใหญ่ 1 จุด บริเวณครีบอกมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด

ลักษณะทั่วไป

D. IX, 10-11; A. III, 8; P₁ 11-12; P₂ I, 5; LLS. 18-22 (13-15 + 5-7); GR. 12-17

ลำตัวค่อนข้างลึก แบนข้าง BD. 20.47% SL.; HL. 23.62% SL.; EL. 10.49% SL.

ปากมีขนาดปานกลาง จะงอยปากยาวและแหลม ขากรรไกรล่างยึดติดไม่ได้ ฟันบน ขากรรไกรบนและล่างเป็นแบบ uniserial

เส้นข้างลำตัวขาดตอน อยู่ก่อนไปทางด้านบนของลำตัว โดยจะเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหลังของกระดูกปิดเหงือก (opercle) ไปเรื่อย ๆ และจะขาดตอนบริเวณด้านหลังของครีบท้อง

เกล็ดเป็นแบบ cycloid มีขนาดใหญ่ มีเกล็ดจำนวนมากบริเวณแก้มและ กระดูกปิดเหงือก (opercle) บริเวณขอบด้านหลังและด้านล่างกระดูกด้านหน้ากระดูกปิดเหงือก (preopercle) มีเกล็ดปกคลุม มีเกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบท้อง 6 เกล็ด

ครีบท้องเป็นแบบตอนเดียวยาว ไม่มี notch เนื้อเยื่อที่อยู่ระหว่างก้านครีบท้องมีลักษณะเว้าลึก บริเวณส่วนปลายของเนื้อเยื่อบางครั้งจะยื่นออกมาเป็นเส้น (filament) สั้น ๆ ปลายด้านหลังของครีบท้องและครีบท้องมน ครีบท้องมีขนาดใหญ่กลมมน ครีบท้องสั้น ครีบท้องเป็นแบบกลมมน (rounded)

สีของตัวอย่างในธรรมชาติ ลำตัวสีน้ำตาลอมแดงหรือน้ำตาลอมเทา มีแถบสีเหลืองขอบสีเข้มกว้าง ๆ พาดในแนวตั้งบริเวณด้านหลังตา และด้านหน้าคอดหาง ม่านตามีสีแดงและเหลือง ขอบด้านหลังตามีสีน้ำตาล ครีบท้องและครีบท้องสีน้ำตาล บริเวณด้านหน้าของก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้อง จะมีจุดสีดำขอบสีฟ้าขนาดใหญ่ 1 จุด บริเวณครีบท้องมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบท้องสีเหลืองอมน้ำตาล ก้านครีบท้องสีแดง บริเวณกึ่งกลางครีบท้องมีจุดสีดำกระจายอยู่

สีของตัวอย่างในแอลกอฮอล์ ลำตัวสีน้ำตาล มีแถบสีครีมกว้าง ๆ พาดในแนวตั้งบริเวณด้านหลังตา และด้านหน้าคอดหาง ครีบท้องและครีบท้องสีน้ำตาล บริเวณด้านหน้าของก้านครีบท้องของครีบท้องและครีบท้อง จะมีจุดสีดำขอบสีขาวขนาดใหญ่ 1 จุด บริเวณครีบท้องมีจุดสีดำขนาดใหญ่ 1 จุด ครีบท้องสีน้ำตาล บริเวณกึ่งกลางครีบท้องมีจุดสีดำกระจายอยู่

การแพร่กระจายและแหล่งที่อยู่

พบบริเวณ Indo-Pacific เช่น Red Sea ถึง Marquesas และ Pitcairn Islands, ทางเหนือของ Ryukyu Islands, ทางใต้ของ southern Great Barrier Reef และ New Caledonia รวมถึง Micronesia ในประเทศไทยพบได้เฉพาะทะเลฝั่งอันดามัน

พบในแนวปะการังบริเวณเกาะใกล้เคียง อาศัยอยู่ทั้งบริเวณ reef flat และ reef edge พบที่ระดับความลึกตั้งแต่ 1-30 เมตร

พฤติกรรมบางประการ

ส่วนใหญ่พบอาศัยอยู่ตามแอ่งน้ำ ตามซอกหิน และในถ้ำ ชอบหลบซ่อนตัว กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ตามพื้นเป็นอาหาร

สรุปและวิจารณ์ผล

6.1 เทคนิคในการศึกษาและเก็บตัวอย่าง

วิธีการเก็บตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การใช้วนตาถีขนาดเล็กหรือตาข่าย ซึ่งไว้แล้ววางไล่ให้ปลาเข้ามาติดตาอวน แต่วิธีนี้อาจทำให้เกิดความเสียหายกับลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดตัวอย่างได้

เนื่องจากปลาในครอบครัว Labridae มีขนาดที่หลากหลาย ลำตัวค่อนข้างเพรียว และว่ายน้ำได้รวดเร็ว จึงทำให้การเก็บตัวอย่างปลาเพื่อมาศึกษาทำได้ยาก การศึกษาปลาบางชนิดจึงจำเป็นต้องใช้ภาพถ่ายช่วยในการศึกษา และจำแนกชนิด

การถ่ายภาพเพื่อเก็บข้อมูลสีของปลานกขุนทองมีความสำคัญ ช่วยให้สามารถจำแนกชนิดได้ถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น ในการจำแนกชนิดตัวอย่างปลานกขุนทอง ควรทำการจำแนกชนิดก่อนทำการเก็บรักษาในสารละลายฟอร์มัลลิน เพราะการเก็บรักษตัวอย่างในสารละลายฟอร์มัลลิน จะทำให้ลวดลายและจุดสีที่สำคัญต่อการจำแนกชนิดซีดจางหรือหายไป

6.2 ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกชนิด

ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกระดับสกุล คือ จำนวนก้านครีบ ลักษณะของเส้นข้างลำตัว และจำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว จุดเริ่มต้นครีบหลัง เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลัง รูปร่างของลำตัว จำนวน branchiostegal ray จำนวนเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) ลักษณะของปาก และขากรรไกร รูปแบบของฟัน

ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกระดับชนิด คือ สัดส่วนของลำตัวต่อความยาวมาตรฐาน จำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุด (gill raker) จำนวนก้านครีบ รูปแบบของฟันและครีบ จำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว เกล็ดบริเวณส่วนหัว ฐานครีบหลังและครีบกัน ลักษณะของแถบและจุดสีบนลำตัวและครีบ

การใช้คู่มืออนุกรมวิธาน

จากการทดสอบ Key ในการจำแนกชนิด โดยให้นิสิตระดับปริญญาตรี 10 คน ทำการทดสอบ โดยแบ่งกลุ่มที่ทำการทดสอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพื้นฐานทางด้านอนุกรมวิธานของปลา กับกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานทางอนุกรมวิธานของปลามาก่อน พบว่า กลุ่มแรกสามารถใช้ Key จำแนกชนิดปลาได้ถูกต้องมากกว่า และเมื่อให้ทั้ง 2 กลุ่มดูภาพถ่ายตัวอย่างประกอบ พบว่าทั้งสองกลุ่มสามารถจำแนกชนิดได้ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

จากการศึกษาเอกสารต่างๆมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปลาในครอบครัว Labridae พบว่ามีความสับสนในการใช้ชื่อสกุล และชนิด ชื่อปลาหลายชนิดเป็นชื่อพ้อง และบางชนิดอาจมีความผิดพลาดในการจำแนกชนิด เนื่องจากปลาในครอบครัว Labridae เป็นปลาที่มีจำนวนชนิดมาก มีสีสัน รูปร่างที่หลากหลาย และมีความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ และเพศ จึงมีการแบ่ง และแก้ไขชื่อสกุล และชนิดเรื่อยมา

รายงานการศึกษาชนิดของปลาในครอบครัว Labridae ของ Suvatti (1981), ปรียนาฏ (2532), Nateewathana และคณะ (1991), Isa *et.al.* (1996), สุภาพ และคณะ (2537) เป็นการรวบรวมรายชื่อปลาจากเอกสารต่างๆที่ผู้อื่นได้ทำการศึกษาไว้ในประเทศไทยและบริเวณน่านน้ำใกล้เคียง ซึ่งปัจจุบันชื่อที่ใช้เหล่านี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสารต่างๆ และเปรียบเทียบกับรายงานการศึกษาเปรียบเทียบพรรณปลาในแนวปะการังในน่านน้ำไทยระหว่างอ่าวไทยกับทะเลอันดามันโดย Satapoomin (2002) ซึ่งถือเป็นเอกสารที่ถูกต้องที่สุด พบว่ามีชื่อชนิดของปลาหลายชื่อที่มีการปรับปรุงแก้ไข

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชนิดที่มีการจำแนกได้ถูกต้องมาตลอด คือ *Anampses caeruleopunctatus*, *Bodianus diana*, *Cheilinus undulatus*, *Epibulus insidiator*, *Halichoeres scapularis*, *Labroides dimidiatus* และ *Thalassoma lunare* เพราะเป็นชนิดที่มี

ลักษณะเด่น สามารถเห็นได้ชัดเจน บางชนิดอาจมีการแก้ไขชื่อสกุลให้ถูกต้องขึ้น เช่น *Xyrichtys pavo* = *Iniistius pavo* หรือมีการแก้ไขชื่อชนิด เช่น *Gomphosus varius* = *Gomphosus caeruleus*, *Halichoeres centriquadrus* = *Halichoeres hortulanus* และ *Stethojulis phreakopleura* = *Stethojulis trilineata* เป็นต้น

ชนิดที่มีการพบใหม่มี 8 ชนิด คือ *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres zeylonicus*, *Iniistius baldwini*, *Iniistius* sp., *Oxycheilinus celebicus*, *Oxycheilinus orientalis*, *Suezichthys* sp. และ *Wetmorella nigropinnata* ซึ่ง *Oxycheilinus celebicus* และ *Wetmorella nigropinnata* นั้น จากการตรวจสอบตัวอย่างที่มีอยู่เดิมในพิพิธภัณฑ์ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต ได้พบตัวอย่างของปลาทั้ง 2 ชนิดนี้ แต่ยังไม่มียารายงานการพบปลาชนิดนี้ปรากฏในเอกสารใดๆ ส่วน *Iniistius* sp. และ *Suezichthys* sp. จากการตรวจสอบเทียบกับเอกสารและตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ยังไม่สามารถจำแนกชนิดได้

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า รูปแบบของสีปลาในธรรมชาติ สามารถช่วยในการจำแนกชนิดได้ดี โดยเฉพาะปลาในสกุล *Halichoeres* ที่มีรูปแบบสีสลับ ลวดลายที่เด่นชัด และหลากหลาย

6.3 การแพร่กระจาย

6.3.1 การแพร่กระจายในระดับโลก

Parenti and Randall (2002) ได้ทำการรวบรวมรายชื่อชนิดของปลาในครอบครัว Labridae ที่เคยมีรายงานทั้งหมด พบว่ามีจำนวน 68 สกุล 452 ชนิด เมื่อเปรียบเทียบกับปลานกขุนทองในประเทศไทย พบว่า ปลานกขุนทองในประเทศไทยที่พบในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 69 ชนิด (ประมาณร้อยละ 15.27 ของปลานกขุนทองที่พบทั่วโลก) หากรวมทุก

การศึกษาที่ผ่านมาในอดีตจะพบปลานกขุนทองในประเทศไทยทั้งหมด 94 ชนิด (ประมาณร้อยละ 20.79 ของปลานกขุนทองที่พบทั่วโลก)

จากรายงานของ Parenti and Randall (2002) พบว่า ประมาณร้อยละ 82 ของจำนวนชนิดปลาในครอบครัวนี้ทั้งหมดที่พบทั่วโลกจะพบบริเวณ Indo-Pacific ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการแพร่กระจายของสัตว์หลายกลุ่ม ที่กล่าวว่า เขต Indo-Pacific เป็นศูนย์กลางการแพร่กระจายของสัตว์ในแนวปะการัง

เมื่อเปรียบเทียบความหลากหลายของปลานกขุนทองในประเทศไทยกับประเทศที่อยู่ในเขต Indo-Pacific จากรายงานของ Froese and Pauly (2004) พบว่าประเทศออสเตรเลีย จะพบปลากลุ่มนี้ได้มากที่สุด (178 ชนิดหรือร้อยละ 40 ของจำนวนชนิดปลาในครอบครัวนี้ที่พบทั่วโลก) ประเทศอินโดนีเซีย (174 ชนิดหรือร้อยละ 39 ของจำนวนชนิดปลาในครอบครัวนี้ที่พบทั่วโลก) และประเทศฟิลิปปินส์ (145 ชนิดหรือร้อยละ 32 ของจำนวนชนิดปลาในครอบครัวนี้ที่พบทั่วโลก) จะเห็นว่าจำนวนชนิดของปลานกขุนทองที่พบในประเทศไทยมีน้อยกว่าเกือบครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัย 2 ประการ ปัจจัยประการแรกอาจเป็นเพราะประเทศไทยอยู่ห่างศูนย์กลางการแพร่กระจายของปลาในครอบครัวนี้มากกว่าอีกทั้ง 3 ประเทศ ปัจจัยประการที่สอง อาจเกิดเพราะแนวปะการังในประเทศไทย มีพื้นที่ของแนวปะการังเพียง 2,130 ตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับแนวปะการังในประเทศออสเตรเลียที่มีพื้นที่ถึง 48,960 ตารางกิโลเมตร ประเทศอินโดนีเซียที่มีพื้นที่ถึง 51,020 ตารางกิโลเมตร และในประเทศฟิลิปปินส์ที่มีพื้นที่ถึง 25,060 ตารางกิโลเมตร (Spalding *et. al*, 2001) จะเห็นว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ของแนวปะการังน้อยกว่ามาก ขนาดพื้นที่ของแนวปะการังอาจเกี่ยวข้องกับ ความหลากหลายของระบบนิเวศและปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ อาหาร ฯลฯ ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของปลานกขุนทอง จึงทำให้ประเทศไทยมีความหลากหลายของปลานกขุนทองน้อยกว่า 3 ประเทศดังกล่าว

จากการเปรียบเทียบความหลากหลายของปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในฝั่งทะเลอันดามัน และความหลากหลายของปลาในครอบครัวนี้ที่พบในประเทศมัลดีฟส์ พบว่ามีความ

หลากหลายใกล้เคียงกัน โดยประเทศไทยในฝั่งทะเลอันดามันพบ 65 ชนิด ในประเทศมัลดีฟส์พบ 74 ชนิด ในจำนวนนี้มีอัตราส่วนของจำนวนชนิดที่ซ้ำกัน 46 ชนิดหรือร้อยละ 62.16 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปลาในครอบครัว Pomacentridae ที่พบทางฝั่งอันดามันของประเทศไทย 53 ชนิด และพบในประเทศมัลดีฟส์ 41 ชนิด โดยมีอัตราส่วนของจำนวนชนิดที่ซ้ำกันร้อยละ 66.04 (อนุวัต, 2545)

6.3.2 ความหลากหลายของปลานกขุนทองในประเทศไทย

จากการตรวจเอกสาร พบว่ามีรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของปลาในครอบครัว Labridae ในประเทศไทยทั้งหมด 18 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การศึกษาของปริยนาฏ (2532) การศึกษาของ Isa *et. al.* (1996) และการศึกษาของ Satapoomin (2002) มีจำนวนชนิดที่พบในการศึกษาใกล้เคียงกับผลการศึกษาครั้งนี้ จึงเน้นการเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างการศึกษานี้กับการศึกษาของทั้งสามครั้งเป็นหลัก

การศึกษาในครั้งนี้พบปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 69 ชนิด ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของปริยนาฏ (2532) ที่พบปลานกขุนทองทั้งหมด 56 ชนิด อย่างไรก็ตาม ชนิดของปลาที่พบก็มีความแตกต่างกันบ้าง โดยจำนวนชนิดที่พบซ้ำกันมีทั้งหมด 41 ชนิด พบชนิดที่ไม่มีรายงานในปริยนาฏ 19 ชนิด พบชนิดที่มีรายงานในปริยนาฏ แต่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้ 11 ชนิด และมีอีก 4 ชนิด ที่มีรายงานไว้ แต่พบว่าชื่อชนิดที่ได้รายงานไว้เป็นชื่อพ้องและไปซ้ำกับชื่อที่ได้รายงานไว้แล้ว (ตารางที่ 6-1)

สำหรับชนิดที่พบในการศึกษาครั้งนี้แต่ไม่พบในปริยนาฏ (2532) นั้น อาจมีสาเหตุมาจากวิธีการและระยะเวลาในการศึกษาแตกต่างกัน ในการศึกษานี้ทำในขอบเขตที่แคบกว่า โดยเลือกศึกษาเจาะจงเฉพาะปลาในครอบครัวเดียวในขณะที่ปริยนาฏ (2532) ทำการศึกษาชนิดปลาทั้งหมดที่พบในน่านน้ำไทย จึงทำให้การศึกษานี้ได้ข้อมูลที่ละเอียดกว่า ส่วนชนิดที่พบในปริยนาฏ (2532) แต่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากพื้นที่การศึกษาที่

แตกต่างกัน โดยการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาในแนวปะการังเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมแหล่งที่อยู่อาศัยทั้งหมดของปลาในครอบครัวนี้

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Isa *et. al.* (1996) ที่พบปลาในครอบครัวนี้ 60 ชนิด พบว่าจำนวนชนิดที่พบใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ชนิดของปลาที่พบก็มีความแตกต่างกันบ้าง โดยจำนวนชนิดที่พบซ้ำกันมีทั้งหมด 43 ชนิด พบชนิดที่ไม่มีรายงานใน Isa *et. al.* 12 ชนิด รวมถึงมีอีก 4 ชนิด ที่ Isa *et. al.* รายงานไว้ แต่พบว่าชื่อชนิดที่ได้รายงานไว้เป็นชื่อพ้องและไปซ้ำกับชื่อที่ได้รายงานไว้แล้ว และมีอีก 1 ชนิด ที่ไม่ทราบว่าเป็นชนิดไหน ได้แก่ *Coris* spp. (ตารางที่ 6-1)

สำหรับชนิดที่พบในการศึกษาครั้งนี้แต่ไม่พบใน Isa *et. al.* (1996) นั้น อาจมีสาเหตุมาจากวิธีการและระยะเวลาในการศึกษาแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาเจาะจงเฉพาะปลาในครอบครัวเดียวและมีพื้นที่การศึกษาที่แคบกว่า ในขณะที่ Isa *et. al.* (1996) ทำการศึกษาปลาหลายกลุ่มและมีพื้นที่การศึกษากว้างมาก โดยทำการรวบรวมชนิดปลาทั้งหมดที่พบในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ละเอียดกว่า ส่วนชนิดที่พบใน Isa *et. al.* (1996) แต่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากพื้นที่การศึกษาที่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) ที่รายงานว่าพบปลาในครอบครัวนี้ 47 ชนิด พบว่า จำนวนชนิดปลาที่พบในการศึกษาครั้งนี้มากกว่า โดยปลาทุกชนิดที่พบใน Satapoomin (2002) ได้พบในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบชนิดที่ไม่มีรายงานใน Satapoomin (2002) 22 ชนิด (ตารางที่ 6-1)

ตารางที่ 6-1 ชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่ได้เคยมีรายงานไว้

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
-	Anampses caeruleopunctatus	-	Anampses caeruleopunctatus	Anampses caeruleopunctatus	Anampses caeruleopunctatus	Anampses caeruleopunctatus
-	Anampses melanurus	-	Anampses melanurus	Anampses melanurus	-	Anampses melanurus
-	-	Anampses meleagrides	-	Anampses meleagrides	-	Anampses meleagrides
-	-	-	-	Anampses neoguinaicus	Anampses twisti	Anampses twisti
-	-	-	-	Bodianus axillaris	Bodianus axillaris	Bodianus axillaris
-	Bodianus bilunulatus	-	Bodianus bilunatus	-	-	-
-	Bodianus diana	Bodianus diana	Bodianus diana	Bodianus diana	Bodianus diana	Bodianus diana
-	-	-	-	Bodianus luteopunctatus	-	-
-	-	Bodianus mesothorax	Bodianus mesothorax	Bodianus mesothorax	Bodianus mesothorax	Bodianus mesothorax
-	-	-	-	-	Bodianus neilli	Bodianus neilli
-	-	Bodianus sp.	-	-	-	-
-	Cheilinus abudjubbe	-	Cheilinus abudjubbe	-	-	-
Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus	Cheilinus chlorurus

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
-	-	-	<i>Cheilinus celebicus</i>	<i>Cheilinus oxyrhynchus</i>	-	<i>Oxycheilinus celebicus</i>
-	<i>Cheilinus diagrammus</i>	-	<i>Cheilinus diagrammus</i>	<i>Cheilinus diagramma</i>	<i>Oxycheilinus diagrammus</i>	<i>Oxycheilinus diagrammus</i>
<i>Cheilinus fasciatus</i>	<i>Cheilinus fasciatus</i>	-	<i>Cheilinus fasciatus</i>	<i>Cheilinus fasciatus</i>	<i>Cheilinus fasciatus</i>	<i>Cheilinus fasciatus</i>
-	<i>Cheilinus oxycephalus</i>	-	<i>Cheilinus oxycephalus</i>	-	-	<i>Cheilinus oxycephalus</i>
-	<i>Cheilinus trilobatus</i>	<i>Cheilinus trilobatus</i>	<i>Cheilinus trilobatus</i>	<i>Cheilinus trilobatus</i>	<i>Cheilinus trilobatus</i>	<i>Cheilinus trilobatus</i>
-	<i>Cheilinus undulatus</i>	-	<i>Cheilinus undulatus</i>	<i>Cheilinus undulatus</i>	-	<i>Cheilinus undulatus</i>
-	-	<i>Cheilio inermis</i>	-	-	-	-
<i>Choerodon anchorago</i>	<i>Choerodon anchorago</i>	-	<i>Choerodon anchorago</i>	<i>Choerodon anchorago</i>	-	-
-	<i>Choerodon robustus</i>	<i>Choerodon robustus</i>	<i>Choerodon robustus</i>	<i>Choerodon robustus</i>	-	-
-	-	-	-	<i>Choerodon schoenleinii</i>	<i>Choerodon schoenleinii</i>	<i>Choerodon schoenleinii</i>
-	-	<i>Choerodon sp.</i>	-	-	-	-
-	-	-	-	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>
-	-	-	-	-	<i>Coris batuensis</i>	<i>Coris batuensis</i>

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
-	<i>Coris formosa</i>	-	<i>Coris formosa</i>	<i>Coris africana</i>	<i>Coris cuvieri</i>	<i>Coris cuvieri</i>
-	-	-	-	<i>Coris gaimardi</i>	-	-
-	-	-	-	<i>Coris variegata</i>	-	-
-	-	-	<i>Coris spp.</i>	-	-	-
-	-	-	-	-	<i>Diproctacanthus xanthurus</i>	<i>Diproctacanthus xanthurus</i>
<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>	<i>Epibulus insidiator</i>
-	-	-	<i>Gomphosus tricolor</i>	-	-	-
-	<i>Gomphosus varisus</i>	-	<i>Gomphosus varius</i>	<i>Gomphosus varius</i>	<i>Gomphosus caeruleus</i>	<i>Gomphosus caeruleus</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres argus</i>	<i>Halichoeres argus</i>	<i>Halichoeres argus</i>
<i>Halichoeres leparensis</i>	<i>Halichoeres fijiensis</i>	-	<i>Halichoeres fijiensis</i>	<i>Halichoeres leparensis</i>	<i>Halichoeres argus</i>	<i>Halichoeres argus</i>
-	<i>Halichoeres chloropterus</i>	-	<i>Halichoeres chloropterus</i>	-	<i>Halichoeres chloropterus</i>	<i>Halichoeres chloropterus</i>
<i>Halichoeres gymnocephalus</i>	<i>Halichoeres gymnocephalus</i>	-	<i>Halichoeres gymnocephalus</i>	<i>Halichoeres gymnocephalus</i>	<i>Halichoeres chloropterus</i>	<i>Halichoeres chloropterus</i>
-	<i>Halichoeres chrysus</i>	-	<i>Halichoeres chrysus</i>	-	-	<i>Halichoeres leucoxanthus</i>

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
-	<i>Halichoeres cyanopleuron</i>	-	<i>Halichoeres cyanopleuron</i>	<i>Halichoeres cyanopleura</i>	<i>Leptojulis cyanopleura</i>	<i>Leptojulis cyanopleura</i>
-	<i>Halichoeres hoeveni</i>	-	<i>Halichoeres hoeveni</i>	<i>Halichoeres hoeveni</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres javanicus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>
<i>Halichoeres horsfieldi</i>	-	-	-	<i>Halichoeres horsfieldi</i>	-	-
-	<i>Halichoeres hortulanus</i>	<i>Halichoeres hortulanus</i>	-	<i>Halichoeres hortulanus</i>	<i>Halichoeres hortulanus</i>	<i>Halichoeres hortulanus</i>
-	-	-	<i>Halichoeres centrigradus</i>	<i>Halichoeres centrigradus</i>	<i>Halichoeres hortulanus</i>	<i>Halichoeres hortulanus</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres bicolor</i>	-	<i>Halichoeres bicolor</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres hyrtli</i>	-	<i>Halichoeres bicolor</i>
-	<i>Halichoeres kallochroma</i>	-	<i>Halichoeres kallochroma</i>	<i>Halichoeres kallochroma</i>	-	<i>Halichoeres kallochroma</i>
-	<i>Halichoeres kawarin</i>	-	<i>Halichoeres kawarin</i>	-	<i>Halichoeres timorensis</i>	<i>Halichoeres timorensis</i>

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษาครั้งใหม่
<i>Halichoeres leucurus</i>	-	-	-	<i>Halichoeres leucurus</i>	<i>Halichoeres purpurascens</i>	<i>Halichoeres purpurascens</i>
-	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	-	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	<i>Halichoeres margaritaceus</i>
-	<i>Halichoeres marginatus</i>	-	<i>Halichoeres marginatus</i>	<i>Halichoeres marginatus</i>	<i>Halichoeres marginatus</i>	<i>Halichoeres marginatus</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres notopsis</i>	<i>Halichoeres marginatus</i>	<i>Halichoeres marginatus</i>
-	<i>Halichoeres melanochir</i>	-	<i>Halichoeres melanochir</i>	<i>Thalassoma melanochir</i>	-	<i>Halichoeres melanochir</i>
-	<i>Halichoeres melanurus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>	<i>Halichoeres melanurus</i>	-	<i>Halichoeres melanurus</i>
-	-	-	-	-	<i>Halichoeres nebulosus</i>	<i>Halichoeres nebulosus</i>
<i>Halichoeres nigrescens</i>	<i>Halichoeres nigrescens</i>	-	<i>Halichoeres nigrescens</i>	<i>Halichoeres nigrescens</i>	<i>Halichoeres nigrescens</i>	<i>Halichoeres nigrescens</i>
-	<i>Halichoeres ornatissimus</i>	-	<i>Halichoeres ornatissimus</i>	-	-	-

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateawathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ผู้ จัด ใช้ ในการ ศึกษา ครั้งนี้
-	<i>Halichoeres poecilopterus</i>		<i>Halichoeres poecilopterus</i>	-	-	-
-	<i>Halichoeres scapularis</i>	<i>Halichoeres scapularis</i>	<i>Halichoeres scapularis</i>	<i>Halichoeres scapularis</i>	<i>Halichoeres scapularis</i>	<i>Halichoeres scapularis</i>
-	<i>Halichoeres trimaculatus</i>	<i>Halichoeres trimaculatus</i>	<i>Halichoeres trimaculatus</i>	-	-	-
-	-	-	-	-	<i>Halichoeres vrolikii</i>	<i>Halichoeres vrolikii</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres xanti</i>	-	-
<i>Halichoeres horsfieldi</i>	-	-	-	<i>Halichoeres horsfieldi</i>	-	<i>Halichoeres zeylonicus</i>
-	<i>Hemigymnus fasciatus</i>		<i>Hemigymnus fasciatus</i>	<i>Hemigymnus fasciatus</i>	<i>Hemigymnus fasciatus</i>	<i>Hemigymnus fasciatus</i>
-	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>
-	-	-	-	<i>Halichoeres melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>	<i>Hemigymnus melapterus</i>
-	<i>Hologymnosus doliatus</i>		<i>Hologymnosus doliatus</i>	-	<i>Hologymnosus doliatus</i>	<i>Hologymnosus doliatus</i>
-	<i>Iniistius pavo</i>		<i>Iniistius pavo</i>	-	-	<i>Iniistius pavo</i>

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
-	-	-	-	Labrichthys cyanotaenia	Labrichthys unilineatus	Labrichthys unilineatus
-	-	-	-	Labroides bicolor	Labroides bicolor	Labroides bicolor
-	Labroides dimidiatus		Labroides dimidiatus	-	Labroides dimidiatus	Labroides dimidiatus
-	Leptojulius lamdastigma		Leptojulius lamdastigma	-	-	-
-	Macropharyngodon meleagris	-	Macropharyngodon meleagris	Macropharyngodon meleagris	Macropharyngodon ornatus	Macropharyngodon ornatus
-	-	-	-	-	Novaculichthys taeniorus	Novaculichthys taeniorus
-	Pseudocheilinus hexataenia		Pseudocheilinus hexataenia	-	Pseudocheilinus hexataenia	Pseudocheilinus hexataenia
-	Pseudodax moluccanus		Pseudodax moluccanus	-	Pseudodax moluccanus	Pseudodax moluccanus
-	Stethojulis albivittata		Stethojulis albivittata	-	Stethojulis albivittata	Stethojulis albivittata
-	Stethojulis axillaris	-	Stethojulis axillaris	Stethojulis axillaris	-	Stethojulis bandanensis
-	Stethojulis kalosoma	-	Stethojulis kalosoma	-	Stethojulis interrupta	Stethojulis interrupta
-	Stethojulis strigiventer		Stethojulis strigiventer	-	-	Stethojulis strigiventer

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริยญา (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้ง
-	-	-	-	Labrichthys cyanotaenia	Labrichthys unilineatus	Labrichthys unilineatus
-	-	-	-	Labroides bicolor	Labroides bicolor	Labroides bicolor
-	Labroides dimidiatus		Labroides dimidiatus	-	Labroides dimidiatus	Labroides dimidiatus
-	Leptojulis lamdastigma		Leptojulis lamdastigma	-	-	-
-	Macropharyngodon meleagris	-	Macropharyngodon meleagris	Macropharyngodon meleagris	Macropharyngodon ornatus	Macropharyngodon ornatus
-	-	-	-	-	Novaculichthys taeniourus	Novaculichthys taeniourus
-	Pseudocheilinus hexataenia		Pseudocheilinus hexataenia	-	Pseudocheilinus hexataenia	Pseudocheilinus hexataenia
-	Pseudodax moluccanus		Pseudodax moluccanus	-	Pseudodax moluccanus	Pseudodax moluccanus
-	Stethojulis albivittata		Stethojulis albivittata	-	Stethojulis albivittata	Stethojulis albivittata
-	Stethojulis axillaris	-	Stethojulis axillaris	Stethojulis axillaris	-	Stethojulis bandanensis
-	Stethojulis kalosoma	-	Stethojulis kalosoma	-	Stethojulis interrupta	Stethojulis interrupta
-	Stethojulis strigiventer		Stethojulis strigiventer	-	-	Stethojulis strigiventer

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
-	<i>Stethojulis trilineata</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>	<i>Stethojulis trilineatus</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>
-	<i>Stethojulis phekadopleura</i>	<i>Stethojulis phekadopleura</i>	<i>Stethojulis phekadopleura</i>	<i>Stethojulis phekadopleura</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>	<i>Stethojulis trilineata</i>
		<i>Thalassoma amblycephalum</i>	-	<i>Thalassoma amblycephalus</i>	-	<i>Thalassoma amblycephalum</i>
		<i>Thalassoma fuscum</i>	-	-	-	-
	<i>Thalassoma hardwicke</i>	-	<i>Thalassoma hardwickii</i>	<i>Thalassoma hardwickii</i>	<i>Thalassoma hardwicke</i>	<i>Thalassoma hardwicke</i>
<i>Thalassoma schwanefeldi</i>			-	<i>Thalassoma schwanefeldi</i>	<i>Thalassoma hardwicke</i>	<i>Thalassoma hardwicke</i>
-	-	<i>Thalassoma janseni</i>	<i>Thalassoma janseni</i>	<i>Thalassoma janseni</i>	<i>Thalassoma janseni</i>	<i>Thalassoma janseni</i>
<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>	<i>Thalassoma lunare</i>
		<i>Thalassoma sp.</i>	-	-	-	-
	<i>Xiphocheilus typus</i>		<i>Xiphocheilus typus</i>	<i>Xiphocheilus typus</i>	-	-
	<i>Xyrichtys aneitensis</i>		<i>Xyrichtys aneitensis</i>	<i>Hemipteronotus aneitensis</i>	-	-
	<i>Xyrichtys pavo</i>	<i>Xyrichtys pavo</i>	<i>Xyrichtys pavo</i>	-	<i>Xyrichtys pavo</i>	<i>Iniistius pavo</i>
	<i>Xyrichtys bimaculatus</i>		<i>Xyrichtys bimaculatus</i>	-	-	-

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

Suvatti (1981)	ปริญญ (2532)	Nateewathana et al. (1993)	Mansor et al. (1996)	Monkolprasit et al. (1997)	Satapoomin (2002)	ชื่อที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้
	Xyrichtys pentadactylus		Xyrichtys pentadactylus	Hemipteronotus pentadactylus	-	-
		Xyrichtys sp.	-	-	-	-

สาเหตุที่ทำให้จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษานี้ มากกว่า การศึกษาของ Satapoomin (2002) อาจเนื่องมาจากขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา ระยะเวลา และพื้นที่ที่ทำการศึกษาที่ต่างกัน การศึกษานี้มุ่งเน้นเฉพาะปลาในครอบครัว Labridae เท่านั้น ส่วนการศึกษาของ Satapoomin (2002) จะทำการศึกษาปลาหลายกลุ่ม จึงทำให้ การศึกษานี้ได้ข้อมูลละเอียดกว่า ตัวอย่างเช่น ปลาในครอบครัวนี้บางชนิดมีแหล่งที่อยู่อาศัยค่อนข้างจำกัด เช่น *Paracheilinus mccoskeri* จะอาศัยอยู่ตามกองหิน ที่น้ำค่อนข้างลึก จึงพบเฉพาะบริเวณกองหินริเชลิว หมู่เกาะสุรินทร์เท่านั้น และเนื่องจากปลาในครอบครัวนี้มี สีสันหลากหลาย บางชนิดจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับปลาชนิดอื่น จึงอาจเป็นไปได้ว่าอาจถูกมอง ผ่านไปโดยคิดว่าเป็นชนิดเดียวกัน

6.3.3 การศึกษาปลานกขุนทองในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงการศึกษาปลานกขุนทองในประเทศไทย ที่มีการรายงานชนิดอย่าง แนนอน เริ่มตั้งแต่ Banasopit and Wongratana (1968) Suvatti (1981) สุภาพและคณะ (2530) ปรียานฎ (2532) Satapoomin (1993) Isa *et. al.* (1996) Monkolpresit *et. al.* (1997) Satapoomin (2002) พบว่า เมื่อเวลาผ่านไป มีการศึกษาละเอียดมากขึ้น จำนวนชนิดของปลาที่ พบก็จะมากขึ้น และมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ พบปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาในอดีต 3 ประการ ประการแรก คือ ปัญหาเรื่องการจำแนกชนิดผิด เช่น Monkolpresit และคณะ (1997) รายงานว่าพบปลาชนิด *Coris variegata* แต่เมื่อพิจารณาถึงการแพร่กระจายแล้ว พบว่า ปลา ชนิดนี้อาศัยอยู่เฉพาะบริเวณ Red Sea เท่านั้น จึงเป็นไปได้ที่อาจมีการจำแนกชนิดผิด เพราะ ปลาชนิดนี้มีลักษณะคล้ายกับปลาชนิด *Coris batuensis* ซึ่งพบได้บ่อยในประเทศไทย

ปัญหาประการที่สอง คือ การศึกษาในอดีต ซึ่งได้อ้างถึงรายงานการพบปลาในครอบครัวนี้ มักไม่ได้ระบุหมายเลขของตัวอย่าง (catalogue number) หรือสถานที่เก็บรักษาตัวอย่าง ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบข้อมูลได้

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ตัวอย่างที่ได้มีการเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งใช้ในการยืนยันและตรวจสอบชนิด พบว่าตัวอย่างบางตัวไม่มีการเก็บรักษาที่ดีหรือสูญหายไป สภาพของตัวอย่างไม่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ตัวอย่างบางตัวยังไม่มี การจำแนกชนิด ซึ่งเมื่อเก็บรักษาไว้เป็นเวลานาน ลักษณะของจุดสีหรือลวดลายที่สำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดก็จะหายไป ทำให้ยากแก่การจำแนกชนิดในภายหลัง ทำให้ผู้ที่มาทำการศึกษาต่อในภายหลังทำได้ยาก

เพื่อความสะดวกในการศึกษาต่อ และเปรียบเทียบตัวอย่างในการศึกษาในอนาคต จึงได้มอบตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต (PMBC) โดยได้แบ่งตัวอย่างบางส่วนเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (KUMF) เพื่อให้สถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ และสะดวกแก่ผู้ที่มาทำการศึกษาต่อในอนาคต

6.3.4 การแพร่กระจายของปลานกขุนทองในประเทศไทย

จากการศึกษาตัวอย่างทั้งหมดที่รวบรวมขึ้นใหม่ในระหว่างการศึกษานี้ และตัวอย่างที่มีอยู่เดิมในพิพิธภัณฑ์ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต และพิพิธภัณฑ์ของคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบปลาในครอบครัว Labridae ในแนวปะการังของประเทศไทยทั้งสิ้น 27 สกุล 69 ชนิด คือ *Anampses* 5 ชนิด *Bodianus* 4 ชนิด *Cheilinus* 5 ชนิด *Choerodon* 1 ชนิด *Cirrhitilabrus* 1 ชนิด *Coris* 2 ชนิด *Diproctacanthus* 1 ชนิด *Epibulus* 1 ชนิด *Gomphosus* 1 ชนิด *Halichoeres* 17 ชนิด *Hemigymnus* 2 ชนิด *Hologymnosus* 2 ชนิด *Iniistius* 3 ชนิด *Labrichthys* 1 ชนิด *Labroides* 2 ชนิด *Leptojulis* 1 ชนิด *Macropharyngodon* 1 ชนิด *Novaculichthys* 1 ชนิด *Oxycheilinus* 3 ชนิด

Paracheilinus 1 ชนิด *Pseudocheilinus* 1 ชนิด *Pseudodax* 1 ชนิด *Pteragogus* 1 ชนิด
Stethojulis 5 ชนิด *Thalassoma* 4 ชนิด *Suezichthys* 1 ชนิด และ *Wetmorella* 1 ชนิด

จากการศึกษาพบปลานกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทย 8 ชนิด ผังอันดามันพบปลานกขุนทองรายงานแรก 7 ชนิด ผังอ่าวไทยพบปลานกขุนทองรายงานแรก 1 ชนิด โดยบริเวณที่พบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา พบ 49 ชนิด และหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา พบ 46 ชนิด

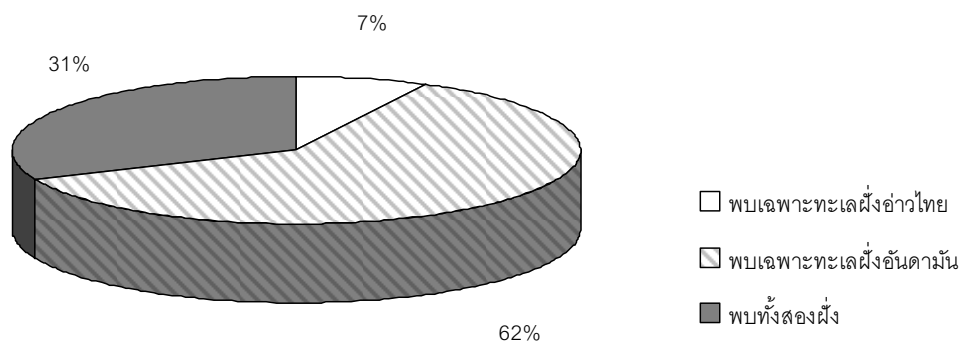
ชนิดที่พบชุกชุมและมีการแพร่กระจายทั่วไปทั้งสองฝั่งทะเล คือ *Halichoeres hortulanus*, *Labroides dimidiatus*, *Oxycheilinus digrammus* และ *Thalassoma lunare*

เขตอันดามันเหนือเป็นเขตการศึกษาที่สำรวจพบจำนวนชนิดของปลาในครอบครัวนี้มากที่สุด รองลงมาคือเขตอันดามันใต้ เขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก และอ่าวไทยฝั่งตะวันตก ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่าปลานกขุนทองชนิดที่พบในฝั่งอ่าวไทย สามารถพบได้ทั่วไปในฝั่งทะเลอันดามัน ยกเว้นในกรณีของปลานกขุนทอง 5 ชนิด คือ *Choerodon schoenleinii*, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres melanurus* และ *Halichoeres purpurascens* ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น โดยหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงาเป็นจุดทำการศึกษาที่พบจำนวนชนิดปลานกขุนทองมากที่สุดในประเทศไทย

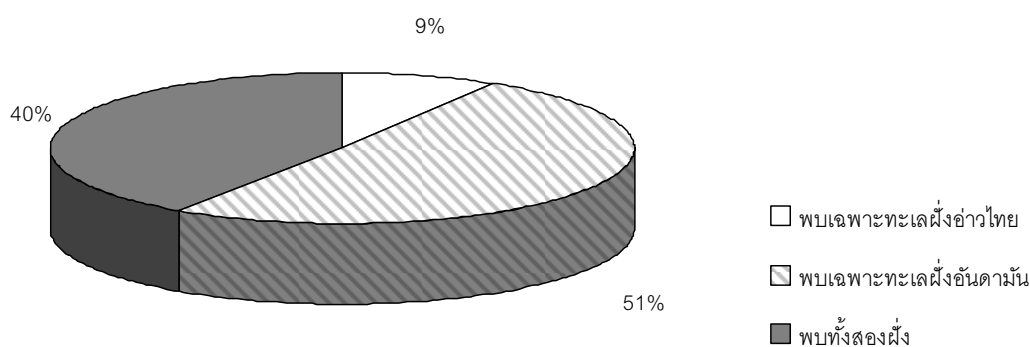
จากการศึกษครั้งนี้ พบปลาในครอบครัว Labridae ทั้งหมด 69 ชนิด พบในฝั่งอันดามัน 64 ชนิด พบในฝั่งอ่าวไทย 27 ชนิด (ภาพที่ 6-1 และ ภาพที่ 6-2)

แบ่งเป็นชนิดที่พบเฉพาะฝั่งทะเลอันดามัน 43 ชนิด พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทย 5 ชนิด และพบทั้งสองฝั่ง 21 ชนิด

พบปลานกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทย 8 ชนิด ผังอันดามันพบปลานกขุนทองรายงานแรก 7 ชนิด ผังอ่าวไทยพบปลานกขุนทองรายงานแรก 1 ชนิด

ภาพที่ 6-1 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษารั้งนี้

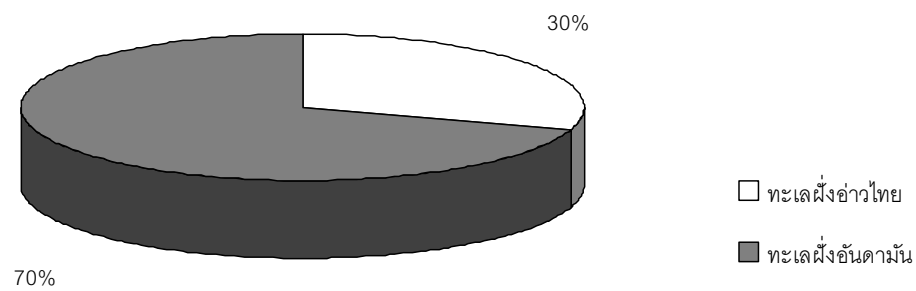
ภาพที่ 6-2 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษาของ Sattapoomin (2002)

จากการศึกษารั้งนี้ พบว่า ปลานกขุนทองชนิดที่พบในฝั่งอ่าวไทย สามารถพบได้ในฝั่งทะเลอันดามัน ยกเว้นในกรณีของปลานกขุนทอง 5 ชนิด คือ *Choerodon schoenleinii*, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres melanurus* และ *Halichoeres purpurascens* ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น (ตารางที่ 6-2)

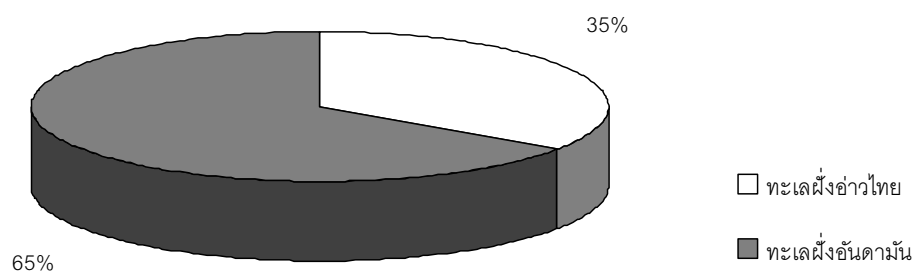
เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) จะเห็นว่า ผลการศึกษา สอดคล้องกัน โดยจำนวนชนิดที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ในฝั่งทะเลอันดามัน คิดเป็นร้อยละ 70 ของปลานกขุนทองที่พบทั้งหมดในประเทศไทย และในอ่าวไทยคิดเป็นร้อยละ 30 ขณะที่ผล การศึกษาของ Satapoomin (2002) พบว่าในฝั่งทะเลอันดามัน มีจำนวนชนิดของปลา นกขุนทองคิดเป็นร้อยละ 65 ของปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในประเทศไทย และในอ่าวไทยคิด เป็นร้อยละ 35 การศึกษาทั้งสองครั้งให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าปลานกขุนทองที่พบในฝั่งอันดามัน มีความหลากหลายมากกว่าปลานกขุนทองที่พบในฝั่งอ่าวไทยมาก (ภาพที่ 6-3 และ 6-4)

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตที่พบในแนวปะการังของ ประเทศไทย ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานว่า สัตว์ในแนวปะการังฝั่งอันดามันมีความหลากหลาย มากกว่าฝั่งอ่าวไทย เช่น สุชาย (2543) รายงานว่า ความหลากหลายของปะการังอ่อนและ กัลปังหาในทะเลอันดามันมีมากกว่าในอ่าวไทย ปริญญา (2547) รายงานข้อมูลลักษณะ เดียวกัน ในเรื่องของการแพร่กระจายของกุ้งที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับสัตว์ชนิดอื่นในแนวปะการัง ของประเทศไทย

เมื่อลองพิจารณาการแพร่กระจายของปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง อนุวัต (2545) รายงานว่า ความหลากหลายของปลาสลิดหินในฝั่งทะเลอันดามันมีมากกว่าในอ่าวไทย โดยปลา สลิดหินที่พบฝั่งทะเลอันดามัน มีจำนวน 53 ชนิด พบในอ่าวไทย 29 ชนิด และพบทั้งสองฝั่ง 18 ชนิด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการแพร่กระจายของปลานกขุนทอง

ภาพที่ 6-3 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยและอันดามันในการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 6-4 อัตราส่วนปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยและอันดามันในการศึกษาของ Sattapoomin (2002)

ตารางที่ 6-2 ชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษาครั้งนี้แบ่งตามพื้นที่ศึกษา

ลำดับ	ชนิด	พื้นที่ศึกษา		
		อันดามันเหนือ	อันดามันใต้	อ่าวไทย
1	<i>Anampses caeruleopunctatus</i>	2	1	1
2	<i>Anampses lineatus</i>	1	1	0
3	<i>Anampses melanurus</i>	1	0	0
4	<i>Anampses meleagrides</i>	2	1	0
5	<i>Anampses twistii</i>	1	0	0
6	<i>Bodianus axillaries</i>	1	1	0
7	<i>Bodianus diana</i>	2	1	0
8	<i>Bodianus mesothorax</i>	1	1	0
9	<i>Bodianus neilii</i>	1	1	0
10	<i>Cheilinus chlorourus</i>	1	1	2
11	<i>Cheilinus fasciatus</i>	2	1	2
12	<i>Cheilinus oxycephalus</i>	0	1	0
13	<i>Cheilinus trilobatus</i>	1	1	1
14	<i>Cheilinus undulatus</i>	1	0	0
15	<i>Choerodon schoenleinii</i>	0	0	1
16	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>	2	1	0
17	<i>Coris batuensis</i>	2	1	0
18	<i>Coris cuvieri</i>	2	1	0
19	<i>Diproctacanthus xanthurus</i>	0	1	1
20	<i>Epibulus insidiator</i>	1	1	1
21	<i>Gomphosus caeruleus</i>	2	1	0
22	<i>Halichoeres argus</i>	0	0	2
23	<i>Halichoeres bicolor</i>	0	0	1
24	<i>Halichoeres chloropterus</i>	2	2	2
25	<i>Halichoeres hortulanus</i>	2	1	1
26	<i>Halichoeres kallochroma</i>	1	0	0
27	<i>Halichoeres leucoxanthus</i>	1	1	1

ตารางที่ 6-2 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	พื้นที่ศึกษา		
		อันดามันเหนือ	อันดามันใต้	อ่าวไทย
28	<i>Halichoeres margaritaceus</i>	2	0	2
29	<i>Halichoeres marginatus</i>	2	1	1
30	<i>Halichoeres melanochir</i>	0	0	1
31	<i>Halichoeres melanurus</i>	0	1	1
32	<i>Halichoeres nebulosus</i>	1	1	1
33	<i>Halichoeres nigrescens</i>	1	1	2
34	<i>Halichoeres purpurascens</i>	0	0	2
35	<i>Halichoeres scapularis</i>	2	2	0
36	<i>Halichoeres timorensis</i>	2	2	0
37	<i>Halichoeres vrolikii</i>	2	2	0
38	<i>Halichoeres zeylonicus</i>	1	0	0
39	<i>Hemigymnus fasciatus</i>	2	1	1
40	<i>Hemigymnus melapterus</i>	2	1	2
41	<i>Hologymnosus annulatus</i>	2	0	0
42	<i>Hologymnosus doliatus</i>	1	0	0
43	<i>Iniistius baldwini</i>	2	0	0
44	<i>Iniistius pavo</i>	1	1	0
45	<i>Iniistius sp.</i>	1	0	0
46	<i>Labrichthys unilineatus</i>	2	1	0
47	<i>Labroides bicolor</i>	1	1	0
48	<i>Labroides dimidiatus</i>	1	1	1
49	<i>Leptojulius cyanopleura</i>	1	1	0
50	<i>Macropharyngodon ornatus</i>	2	1	0
51	<i>Novaculichthys taeniourus</i>	1	1	0
52	<i>Oxycheilinus celebicus</i>	2	0	0
53	<i>Oxycheilinus digrammus</i>	2	1	1
54	<i>Oxycheilinus orientalis</i>	1	0	0
55	<i>Paracheilinus mccoskeri</i>	1	0	0

ตารางที่ 6-2 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	พื้นที่ศึกษา		
		อันดามันเหนือ	อันดามันใต้	อ่าวไทย
56	<i>Pseudocheilinus hexataenia</i>	1	1	0
57	<i>Pseudodax moluccanus</i>	2	0	0
58	<i>Pteragogus cryptus</i>	1	0	0
59	<i>Stethojulis albobittata</i>	2	0	0
60	<i>Stethojulis bandanensis</i>	1	1	0
61	<i>Stethojulis interrupta</i>	1	2	2
62	<i>Stethojulis strigiventer</i>	1	1	0
63	<i>Stethojulis trilineata</i>	2	1	1
64	<i>Suezichthys sp.</i>	0	1	0
65	<i>Thalassoma amblycephalum</i>	0	0	0
66	<i>Thalassoma hardwicke</i>	1	1	0
67	<i>Thalassoma janseni</i>	2	1	0
68	<i>Thalassoma lunare</i>	2	1	1
69	<i>Wetmorella nigropinnata</i>	0	0	0

หมายเหตุ 0 = ไม่พบ 1 = พบ 2 = พบและเก็บตัวอย่างได้ A1-3 (อันดามันเหนือ) 1 = หมูเกะดำ 2 = หมูเกะสุรินทร์ 3 = หมูเกะสีมิลิน A4-8 (อันดามันใต้) 4 = เกะราชา 5 = เกะไม้ท่อน 6 = อ่าวป่าตอง 7 = หมูเกะพีพี 8 = หมูเกะอาดัง-ราวี G9-13 (อ่าวไทยฝั่งตะวันออก) 9 = หมูเกะล้าน 10 = เกะไผ่ 11 = แสมสาร 12 = เกะมันใน 13 = หมูเกะช้าง G14-15(อ่าวไทยฝั่งตะวันตก) 14 = หมูเกะง่าม 15 = เกะเต่า

6.3.4.1 การแพร่กระจายโดยรวมในฝั่งอ่าวไทย

เมื่อเปรียบเทียบการแพร่กระจายโดยรวมของปลานกขุนทองในอ่าวไทย สามารถแบ่งปลานกขุนทองออกได้เป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่สามารถพบได้ทั่วไปในฝั่งอ่าวไทยทั้งหมด

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่พบเฉพาะเขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มที่พบเฉพาะเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

พบปลารายงานแรก 1 ชนิด คือ *Halichoeres melanochir* โดยพบบริเวณเกาะมันใน จังหวัดระยอง และหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด

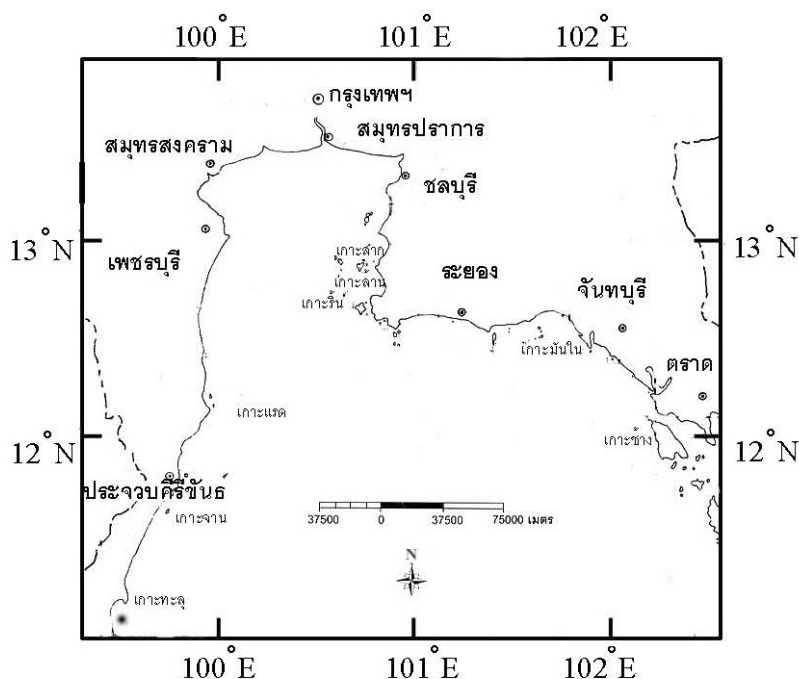
กล่าวสรุปโดยรวมว่า ฝั่งอ่าวไทยมีการแพร่กระจายของปลานกขุนทองแบบไม่สม่ำเสมอ และปลานกขุนทองที่พบทางฝั่งอ่าวไทยทั้งหมดสามารถพบได้ทางฝั่งอันดามัน (ตารางที่ 6-2) ยกเว้นปลานกขุนทอง 5 ชนิด คือ *Choerodon schoenleinii*, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres melanurus* และ *Halichoeres purpurascens* ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น

การแพร่กระจายในเขตอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

การศึกษาการแพร่กระจายในเขตอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีตัวแทนการศึกษาคือ หมู่เกาะล้าน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 48 ครั้ง) เกาะไผ่ (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 5 ครั้ง) และเรือจมสุราษฎร์ (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 8 ครั้ง) จังหวัดชลบุรี เกาะมันใน จังหวัดระยอง (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 37 ครั้ง) และหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 43 ครั้ง) (ภาพที่ 6-5)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองในเขตอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ทั้งหมด 25 ชนิด โดยจุดที่การสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด

สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 24 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 96 ของจำนวนชนิดปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบทั้งหมดในเขตอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ภาพที่ 6-6)

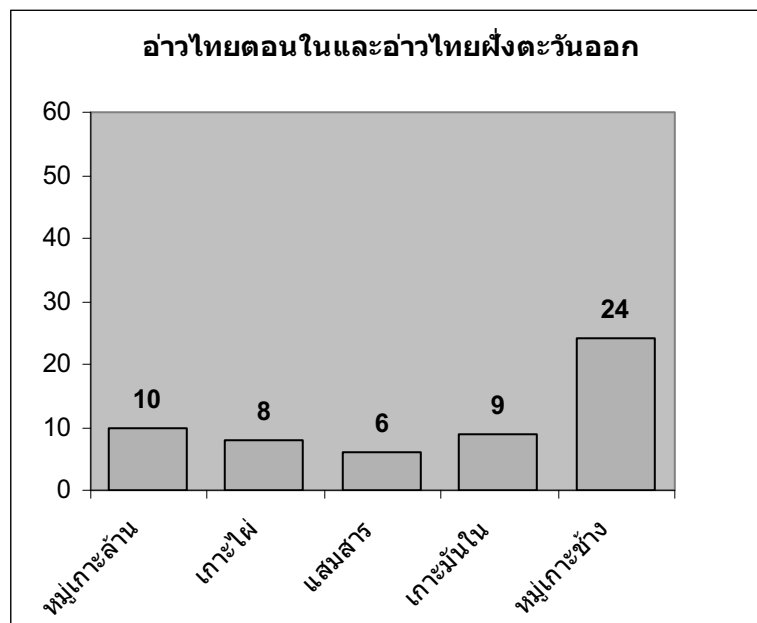

ภาพที่ 6-5 จุดศึกษาบริเวณอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

พบปลารายงานแรก 1 ชนิด คือ *Halichoeres melanochir* โดยพบบริเวณเกาะมันใน จังหวัดระยอง และหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) ที่รายงานว่าพบปลาในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันออกทั้งหมด 22 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดมากเป็นอันดับที่ 3 จากทั้งหมด 4 เขต พบว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้

เมื่อเปรียบเทียบกับปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง อนุวัต (2545) รายงานว่าพบปลาครอบครัว Pomacentridae ในเขตอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก 15 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดมากเป็นอันดับที่ 4 จากทั้งหมด 4 เขต พบว่าข้อมูลที่ได้แตกต่างกัน

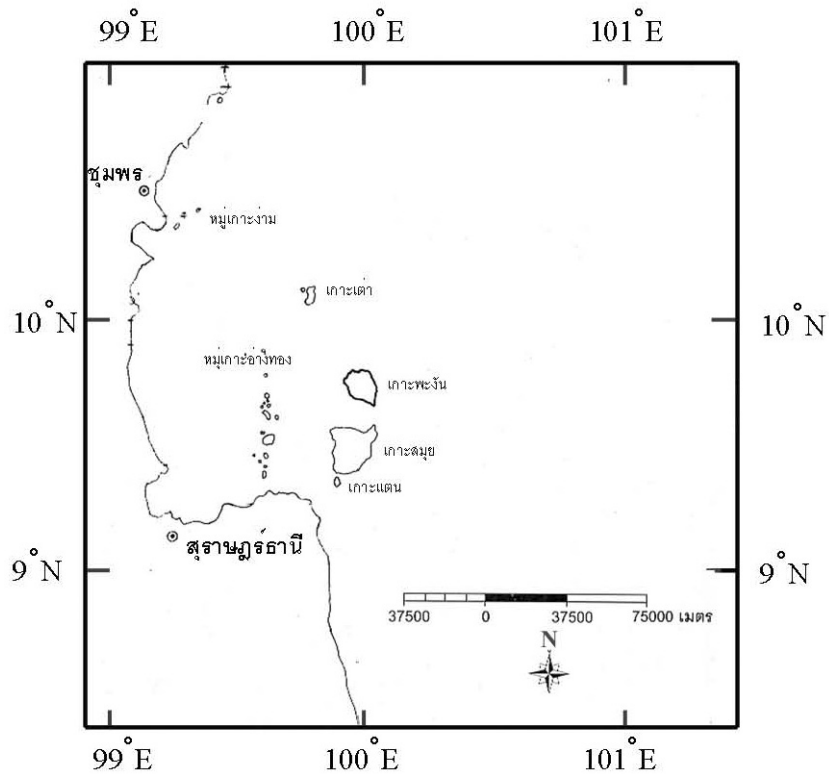
ภาพที่ 6-6 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

กล่าวโดยสรุป คือ เขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก เป็นเขตที่พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองได้มากเป็นอันดับที่ 3 ของเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขต ในประเทศไทย รองจากเขตอันดามันเหนือ และอันดามันใต้ตามลำดับ โดยมีจำนวนชนิดที่พบในเขตอ่าวไทยตอนใน 12 ชนิด และชนิดที่พบในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันออก 24 ชนิด

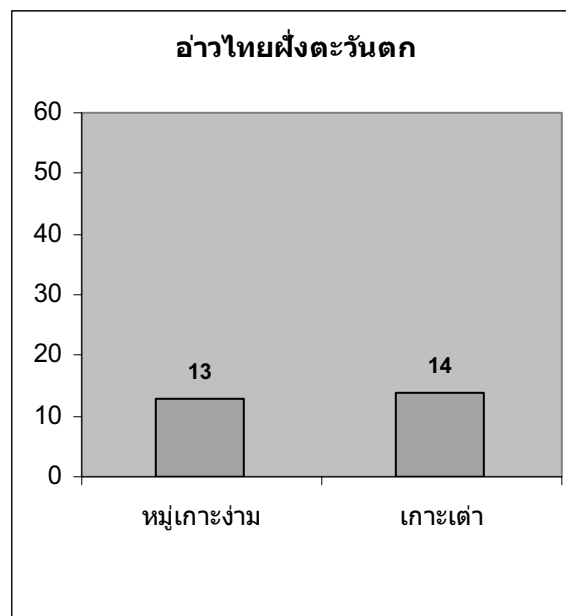
การแพร่กระจายในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

การศึกษาการแพร่กระจายในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก มีตัวแทนการศึกษาคือ หมู่เกาะง่าม จังหวัดชุมพร (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 48 ครั้ง) และเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 40 ครั้ง) (ภาพที่ 6-7)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตกทั้งหมด 19 ชนิด โดยจุดที่การสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 14 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 73.68 ของจำนวนชนิดปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก (ภาพที่ 6-8)

ภาพที่ 6-7 จุดศึกษาบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

ภาพที่ 6-8 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว *Labridae* ที่พบบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

กล่าวโดยสรุป คือ เขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตก เป็นเขตที่พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองได้น้อยที่สุดในเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขต ของการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งขัดแย้ง

กับการแพร่กระจายของสัตว์ในแนวปะการังหลายชนิดที่พบว่า เขตอ่าวไทยฝั่งตะวันตกมีความหลากหลายมากกว่าเขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (สุชาย, 2543; ณรงค์พล, 2544) รวมถึงการแพร่กระจายของปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง (อนุวัต, 2545) ซึ่งอาจเนื่องมาจากจุดที่เป็นตัวแทนในการศึกษาบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกในการศึกษานี้มีน้อยกว่า เพราะการศึกษานี้ไม่ได้ครอบคลุมเกาะสมุย และเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และไม่ได้ครอบคลุมถึงเกาะโลซิน จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นเกาะที่มีลักษณะเฉพาะ อยู่ห่างไกลจากฝั่งมาก และเป็นจุดที่มีรายงานความหลากหลายของปะการังอ่อนและกัลปังหาสูงสุดในอ่าวไทย (สุชาย, 2543) จึงทำให้ข้อมูลความหลากหลายของปลานกขุนทองไม่สอดคล้องกับข้อมูลดังกล่าว

6.3.4.2 การแพร่กระจายโดยรวมในฝั่งทะเลอันดามัน

เมื่อเปรียบเทียบการแพร่กระจายโดยรวมของปลานกขุนทองในฝั่งทะเลอันดามันสามารถแบ่งปลานกขุนทองออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่สามารถพบได้ทั้งเขตอันดามันเหนือ และเขตอันดามันใต้ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่พบเฉพาะเขตอันดามันเหนือ (ตารางที่ 6-2)

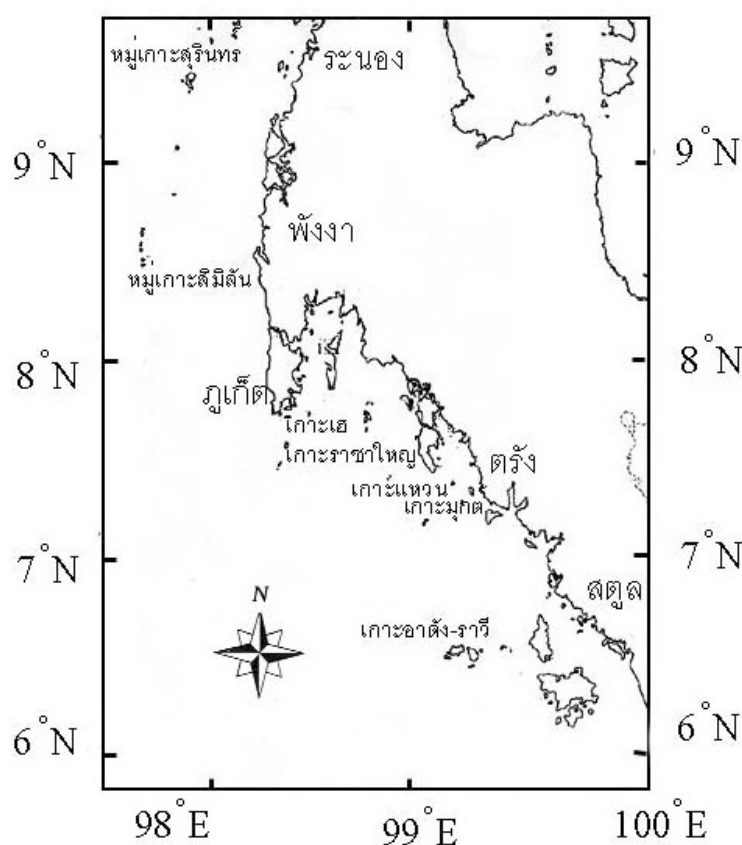
เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการแพร่กระจายระหว่างเขตอันดามันเหนือกับเขตอันดามันใต้พบว่า ปลานกขุนทองที่พบในเขตอันดามันใต้ สามารถพบได้ในเขตอันดามันเหนือ และไม่พบกลุ่มปลานกขุนทองที่พบเฉพาะในเขตอันดามันใต้เลย จึงอาจกล่าวได้ว่า เขตอันดามันเหนือ ถือเป็นตัวแทนของความหลากหลายของปลานกขุนทองในเขตอันดามันใต้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาปลาในครอบครัว Pomacentridae (อนุวัต, 2545) และกุ้งที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับสัตว์ชนิดอื่น (ปริญญ, 2547)

การแพร่กระจายในเขตอันดามันเหนือ

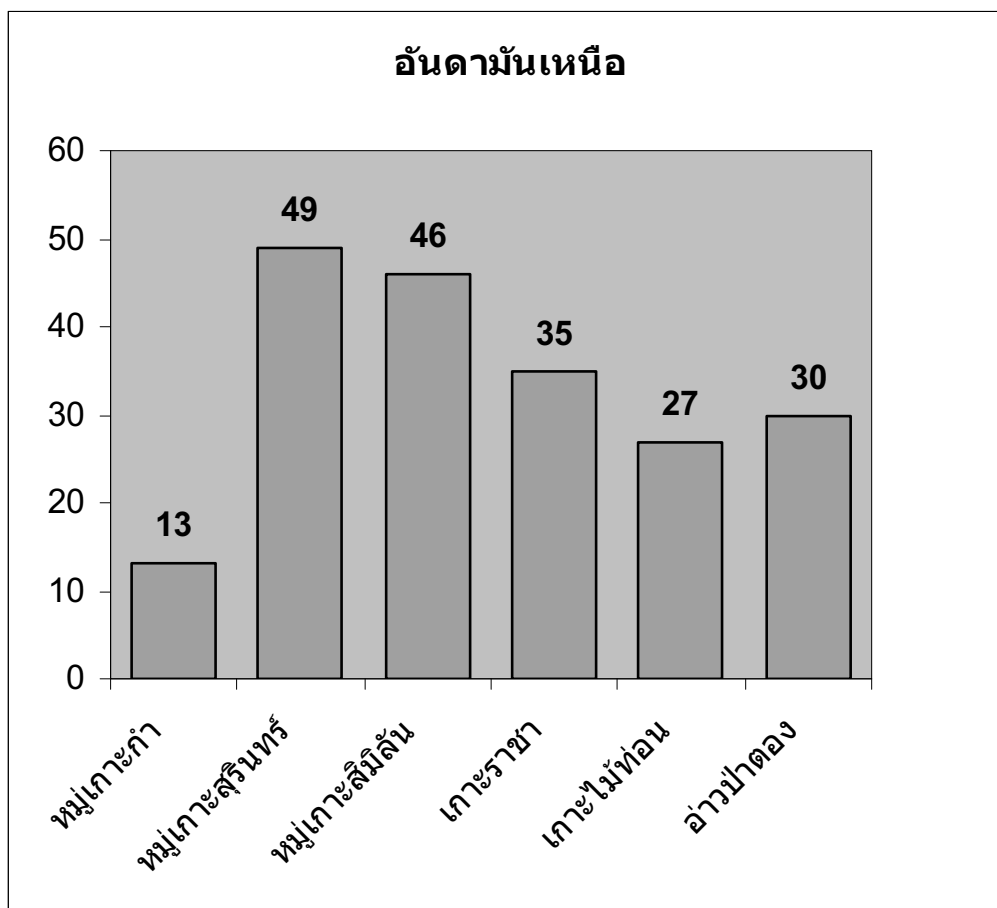
การศึกษาการแพร่กระจายในเขตอันดามันเหนือ มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะก่า จังหวัดระนอง (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 10 ครั้ง) หมู่เกาะสุรินทร์ (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 96 ครั้ง)

กองหินริเชียว (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 15 ครั้ง) เกาะตาชัย (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 6 ครั้ง) เกาะบอน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 6 ครั้ง) และหมู่เกาะสิมิลัน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 48 ครั้ง) จังหวัดพังงา อ่าวป่าตอง (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 10 ครั้ง) เกาะราชา (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 15 ครั้ง) และเกาะไม้ท่อน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 8 ครั้ง) จังหวัดภูเก็ต (ภาพที่ 6-9)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองในเขตอันดามันเหนือทั้งหมด 60 ชนิด โดยจุดที่มีการสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา สำรวจพบปลานกขุนทองทั้งหมด 49 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 81.67 ของปลาทั้งหมดที่พบในเขตอันดามันเหนือ และคิดเป็นร้อยละ 71.01 ของปลานกขุนทองที่พบในประเทศไทย (ภาพที่ 6-10)

ภาพที่ 6-9 จุดศึกษาบริเวณทะเลอันดามัน

ภาพที่ 6-10 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอันดามันเหนือ

การที่จุดสำรวจหมู่เกาะสุรินทร์ เป็นจุดที่พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองมากที่สุดในประเทศ อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก คือ หมู่เกาะสุรินทร์เป็นเกาะที่มีแนวปะการังน้ำตื้นสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย (ธรณ์, 2541) และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์หลายรูปแบบ เช่น แนวปะการังน้ำตื้นขนาดใหญ่ ชายฝั่งผาหินที่มีความลาดชันสูง กองหินใต้น้ำ ฯลฯ ส่งผลให้มีรูปแบบและลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมต่อปลาแต่ละชนิดแตกต่างกันไป ประการที่สอง คือ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาจำนวนชนิดของปลานกขุนทองทั้งหมดในประเทศไทย และจากการศึกษาเบื้องต้นในครั้งแรก พบว่าบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของปลานกขุนทองมาก การศึกษาครั้งนี้

จึงให้ความสำคัญและใช้เวลาในการลงสำรวจบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์มากกว่าบริเวณอื่นๆ จึงส่งผลให้พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองที่หมู่เกาะสุรินทร์ได้มากที่สุด

จากการศึกษาครั้งนี้พบปลานกขุนทองรายงานแรก 7 ชนิด ได้แก่

<i>Halichoeres zeylonicus</i>	พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Iniistius baldwini</i>	พบที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius</i> sp.	พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Oxycheilinus celebicus</i>	พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Oxycheilinus orientalis</i>	พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Suezichthys</i> sp.	พบที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต
<i>Wetmorella nigropinnata</i>	พบที่เกาะราชาใหญ่ จังหวัดภูเก็ต

การศึกษาครั้งนี้พบปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่ง 7 ชนิด ได้แก่

<i>Anampses twistii</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Cheilinus oxycephalus</i>	พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต
<i>Halichoeres zeylonicus</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Hologymnosus annulatus</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius baldwini</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius</i> sp.	พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Paracheilinus mccoskeri</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา
<i>Suezichthys</i> sp.	พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) ที่รายงานว่าพบปลาในเขตอันดามันเหนือทั้งหมด 40 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดมากที่สุด จากเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขต พบว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง อนุวัด (2545) รายงานว่าพบปลาครอบครัว Pomacentridae ในเขตอันดามันเหนือ 45 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดมากที่สุดจากทั้งหมด 4 เขต และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพื้นที่การศึกษาในแต่ละจุด อนุวัด (2545) รายงานว่า หมู่เกาะสุรินทร์ เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของปลาชนิดหินมากที่สุด พบว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้

สรุปโดยรวม เขตอันดามันเหนือเป็นเขตที่พบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองมากที่สุด ใน 4 เขตการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตอื่นในแนวปะการัง เช่น ปะการังอ่อนและกัลปังหา (สุชาย, 2543) และกุ้งที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับสัตว์ชนิดอื่น (ปริญญญา, 2547)

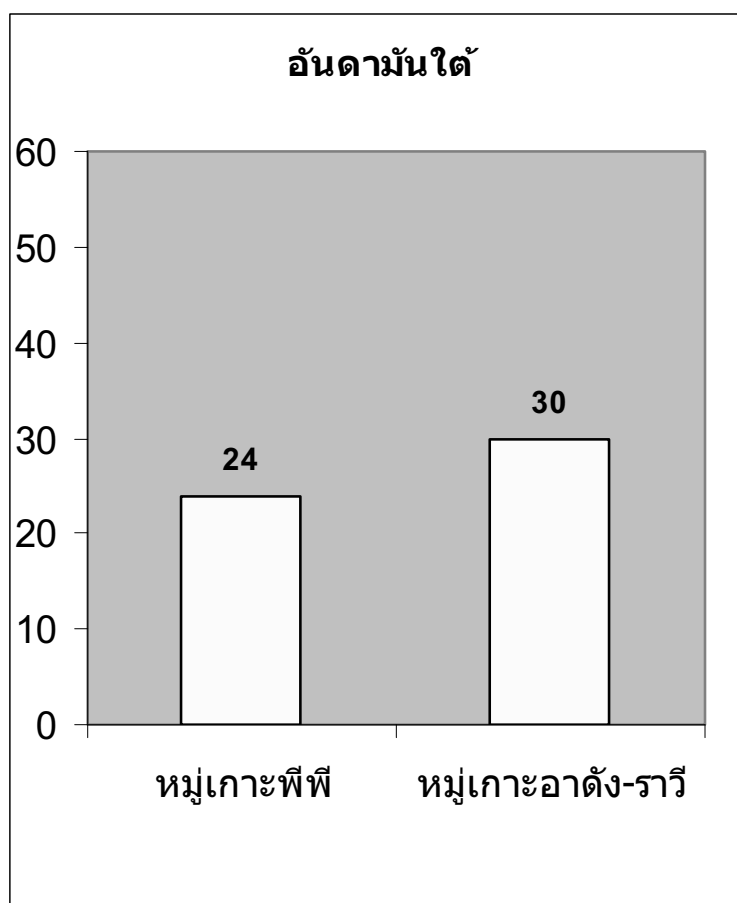
นอกจากนี้ ปลานกขุนทองที่พบทางฝั่งอันดามันเหนือ มีหลายชนิดที่มีการแพร่กระจายสม่ำเสมอ สามารถพบได้เกือบทุกจุดที่ทำการศึกษาในเขตอันดามันเหนือ เช่น *Halichoeres hortulanus*, *Labroides dimidiatus*, *Oxycheilinus digrammus* และ *Thalassoma lunare* เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากการแพร่กระจายของปลานกขุนทองทางฝั่งอ่าวไทย ที่มักมีการแพร่กระจายเฉพาะจุด (ตารางที่ 6-2)

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทะเลฝั่งอันดามันมีลักษณะเป็นทะเลเปิด มีการไหลเวียนของกระแสน้ำดี ทำให้สามารถพัดพาตัวอ่อนของปลานกขุนทองไปได้ไกล

การแพร่กระจายในเขตอันดามันใต้

การศึกษาการแพร่กระจายในเขตอันดามันเหนือ มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 16 ครั้ง) และหมู่เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 18 ครั้ง) (ภาพที่ 6-9)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองในเขตอันดามันใต้ทั้งหมด 36 ชนิด โดยจุดที่มีการสำรวจพบปลานกขุนทองมากที่สุด คือ หมู่เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล โดยพบปลานกขุนทอง 30 ชนิด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 ของปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในเขตอันดามันใต้ (ภาพที่ 6-11)

ภาพที่ 6-11 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบบริเวณอันดามันใต้

การที่จุดสำรวจหมู่เกาะอาดัง-ราวี เป็นจุดที่พบปลานกขุนทองมากที่สุดในเขตอันดามันใต้ อาจเนื่องมาจากหมู่เกาะอาดัง-ราวีมีแหล่งปะการังน้ำตื้นที่อุดมสมบูรณ์

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) ที่รายงานว่าพบปลาในเขตอันดามันใต้ทั้งหมด 32 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดมากเป็นอันดับสอง จากเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขต พบว่าข้อมูลที่ได้ใกล้เคียงและสอดคล้องกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง อนุวัต (2545) รายงานว่าพบปลาครอบครัว Pomacentridae ในเขตอันดามันได้ 47 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดเป็นอันดับสอง จากเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขต และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพื้นที่การศึกษาในแต่ละจุด อนุวัต (2545) รายงานว่า หมู่เกาะอาดัง-ราวี เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของปลาชนิดหินมากที่สุด ในเขตอันดามันได้ พบว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้

กล่าวโดยสรุปว่า เขตอันดามันได้เป็นเขตการศึกษาที่พบจำนวนชนิดปลานกขุนทองมากเป็นอันดับสอง จากเขตการศึกษาทั้งหมด 4 เขตในประเทศไทย รองจากเขตอันดามันเหนือ โดยหมู่เกาะอาดัง-ราวีเป็นจุดศึกษาที่มีความโดดเด่นด้านความหลากหลายที่สุดในเขตนี้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาจุดสำรวจนี้เพิ่มเติมอย่างละเอียดในอนาคตต่อไป

6.3.5 การเปรียบเทียบการแพร่กระจายระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอัน

ดามัน

เมื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลการแพร่กระจายของปลานกขุนทองฝั่งอ่าวไทยกับฝั่งทะเลอันดามัน พบว่า ปลานกขุนทองชนิดที่พบในฝั่งอ่าวไทย สามารถพบได้ในฝั่งทะเลอันดามัน ยกเว้นในกรณีของปลานกขุนทอง 5 ชนิด คือ *Choerodon schoenleinii*, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanochir*, *Halichoeres melanurus* และ *Halichoeres purpurascens* ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น

มีปลาในครอบครัวนี้ 43 ชนิด ที่พบเฉพาะฝั่งทะเลอันดามัน และมี 21 ชนิด ที่สามารถพบได้ทั่วไปทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน (ตารางที่ 6-2)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาในแต่ละจุดกับการศึกษาของ Satapoomin (2002) พบว่าการศึกษานี้ พบจำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae มากกว่าที่ Satapoomin รายงานไว้ เช่น Satapoomin (2002) รายงานว่าเกาะเมียงมีจำนวนชนิดของปลาในครอบครัว Labridae สูงสุด 27 ชนิด ขณะที่การศึกษานี้พบปลาครอบครัวนี้ในบริเวณดังกล่าว 45 ชนิด

สาเหตุที่ผลการศึกษาต่างกัน อาจเป็นเพราะ Satapoomin ใช้การแยกชนิดด้วยสายตาและความชำนาญ แต่การศึกษาครั้งนี้ใช้ทั้งวิธีการสังเกตด้วยตา การเก็บตัวอย่าง การถ่ายภาพ และการศึกษาตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์ จึงทำให้ได้ผลการศึกษาที่ละเอียดกว่า

6.3.6 การเปรียบเทียบการแพร่กระจายของปลานกขุนทองที่พบในเขตเกาะ ไกล่ผึ่งและไกล่ผึ่ง

6.3.6.1 อำเภอไทย

การศึกษากการแพร่กระจายในเขตเกาะไกล่ผึ่ง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะง่าม จังหวัดชุมพร (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 48 ครั้ง)

การศึกษากการแพร่กระจายในเขตเกาะไกล่ผึ่ง มีตัวแทนการศึกษา คือ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 40 ครั้ง)

จากผลการศึกษา พบว่า ความหลากหลายของปลานกขุนทองทั้งในเขตเกาะไกล่ผึ่งและเกาะไกล่ผึ่ง ไม่แตกต่างกัน โดยมีจำนวนชนิดเท่ากัน คือ 14 ชนิด ซึ่งมีจำนวนชนิดที่ซ้ำกัน 8 ชนิด

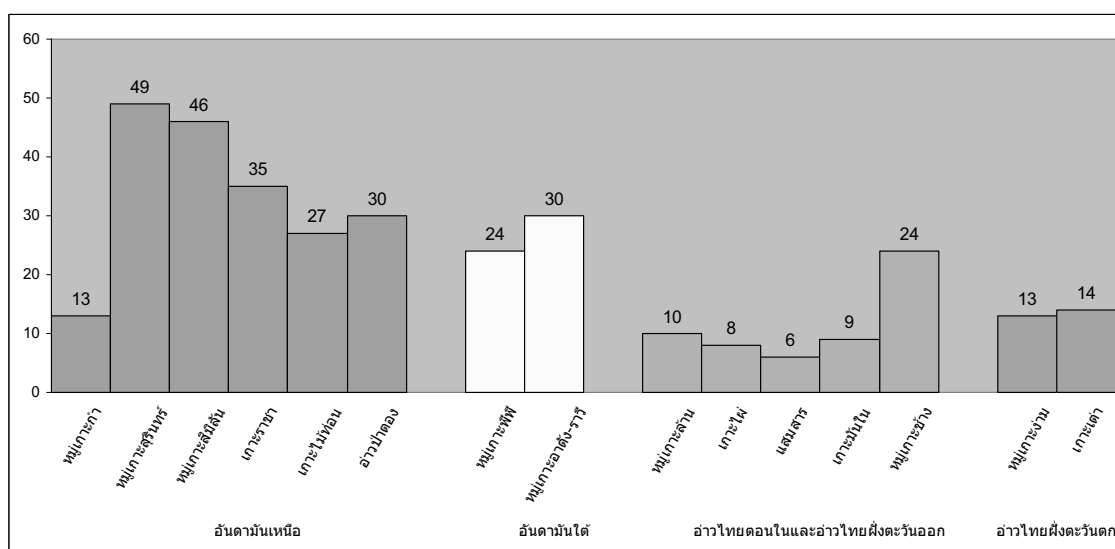
เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) พบว่า ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ โดย Satapoomin รายงานว่า ความหลากหลายของปลานกขุนทองที่เกาะเต่ามีมากกว่าที่หมู่เกาะไกล่ผึ่งในจังหวัดชุมพรเล็กน้อย โดยพบปลานกขุนทองที่เกาะเต่า 15 ชนิด และที่เกาะมาตรา-ละวะ 13 ชนิด (เกาะมาตราและเกาะละวะ อยู่ห่างฝั่งในระดับใกล้เคียงกับหมู่เกาะง่าม และตั้งอยู่ในรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตรจากหมู่เกาะง่าม ถือว่าอยู่ในหมู่เกาะไกล่ผึ่งของจังหวัดชุมพรเช่นเดียวกัน) ซึ่งมีจำนวนชนิดที่ซ้ำกัน 11 ชนิด สาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาที่ได้แตกต่างกันเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากวิธีการศึกษา ระยะเวลา ฯลฯ ที่มีความแตกต่างกัน

6.3.6.2 อันดามัน

การศึกษาการแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้เคียง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะกำ จังหวัตรระนอง (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 10 ครั้ง) อ่าวป่าตอง (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 10 ครั้ง) เกาะราชา (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 15 ครั้ง) และเกาะไม้ท่อน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 8 ครั้ง) จังหวัดภูเก็ต

การศึกษาการแพร่กระจายในเขตเกาะใกล้เคียง มีตัวแทนการศึกษา คือ หมู่เกาะสุรินทร์ (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 96 ครั้ง) กองหินริเชียว (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 15 ครั้ง) เกาะตาชัย (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 6 ครั้ง) เกาะบอน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 6 ครั้ง) และหมู่เกาะสิมิลัน (จำนวนครั้งที่ลงสำรวจ 48 ครั้ง) จังหวัดพังงา

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความหลากหลายของปลานกขุนทองบริเวณเขตเกาะใกล้เคียงและเกาะใกล้เคียง มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเกาะใกล้เคียงพบจำนวนชนิดของปลานกขุนทองมากกว่า เช่น หมู่เกาะสุรินทร์ 49 ชนิด หมู่เกาะสิมิลัน 46 ชนิด ในขณะที่เกาะใกล้เคียงมีจำนวนชนิดน้อยกว่า เช่น หมู่เกาะกำ 13 ชนิด อ่าวป่าตอง 27 ชนิด เกาะราชา 35 ชนิด เกาะไม้ท่อน 30 ชนิด (ภาพที่ 6-12)

ภาพที่ 6-12 จำนวนชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในแต่ละจุดการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Satapoomin (2002) พบว่า ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษานี้ โดย Satapoomin รายงานว่า พบปลานกขุนทองที่เกาะเมียงซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา 27 ชนิด เกาะอาดัง-ราวี 24 ชนิด ในขณะที่เกาะกำใหญ่ พบปลาในครอบครัวนี้เพียง 10 ชนิด

เมื่อลองเปรียบเทียบผลการศึกษาเกี่ยวกับปลากลุ่มอื่นในแนวปะการัง อนุวัต (2545) รายงานว่า ความหลากหลายของปลาชนิดหินทางฝั่งอ่าวไทยทั้งในเกาะใกล้เคียง(เกาะง่าม) และเกาะใกล้เคียง(เกาะเต่า) ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ในขณะที่ความหลากหลายของปลาชนิดหินในส่วนของทะเลอันดามัน พบว่าความหลากหลายของปลาชนิดหินบริเวณหมู่เกาะใกล้เคียงและหมู่เกาะใกล้เคียง มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษานี้

สิ่งที่น่าสนใจคือ ทำไมหมู่เกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงในอ่าวไทย จึงไม่แสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกันเหมือนที่พบทางฝั่งทะเลอันดามัน ทั้งที่ระยะทางระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงทางฝั่งอ่าวไทย ใกล้เคียงกับระยะทางระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียงของฝั่งอันดามัน

สาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาของทางฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความหลากหลายของปลานกขุนทองที่พบในอ่าวไทยมีน้อย ความแตกต่างจึงเห็นได้ไม่ชัดเจน หรือมาจากปัจจัยอื่นๆ เช่น ความลึก ความขุ่นใสของน้ำ ฯลฯ แต่เนื่องจากการศึกษานี้ไม่ได้เน้นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงไม่สามารถอธิบายได้ และสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ฝั่งอ่าวไทยไม่แสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกันระหว่างเกาะใกล้เคียงและใกล้เคียง อาจเนื่องมาจากสภาพแนวปะการังของฝั่งอ่าวไทยทั้งใกล้เคียงและใกล้เคียงจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมีลักษณะเป็นหย่อมหรือเป็นแนวสั้นๆ และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ไม่หลากหลาย ทำให้ไม่เหมาะกับการดำรงชีวิตของปลานกขุนทอง

การที่หมู่เกาะใกล้เคียง และใกล้เคียงในเขตทะเลอันดามันแสดงความหลากหลายของปลานกขุนทองที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก หมู่เกาะใกล้เคียงในทะเลอันดามัน เป็นเขตที่มีพื้นที่ที่มี

ลักษณะเฉพาะ และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย เช่น ชายฝั่งผาหินที่มีความลาดชันสูง กองหินใต้น้ำ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้มีรูปแบบและลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมต่อปลาแต่ละชนิดแตกต่างกันไป

6.4 สถานภาพและการจัดการ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบปลานกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทยทั้งหมด 8 ชนิด ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนน้อยในธรรมชาติ หรือมีการแพร่กระจายเฉพาะแห่ง ทำให้การศึกษาในอดีตไม่พบปลาเหล่านี้ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญและทำการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

จากการรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อสถานภาพของปลานกขุนทองที่พบ พบปลานกขุนทองที่มีจำนวนน้อยมากในธรรมชาติทั้งหมด 13 ชนิด (ตารางที่ 6-3) พบปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่ง 8 ชนิด และพบปลานกขุนทองที่ถูกคุกคามจากการถูกจับไปขาย 34 ชนิด (ตารางที่ 6-4) ซึ่งปลานกขุนทองที่มีปัจจัยด้านสถานภาพเหล่านี้ ควรให้ความสำคัญและมีการอนุรักษ์คุ้มครอง เนื่องจากมีจำนวนน้อยมากในธรรมชาติ หรือพบเฉพาะบางบริเวณเท่านั้น หากเกิดความเปลี่ยนแปลงกับแนวปะการัง หรือถูกจับนำไปขายเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลให้ประชากรปลาเหล่านั้นลดลงและอาจสูญพันธุ์ได้

ตารางที่ 6-3 สถานภาพของปลาในครอบครัว *Labridae* ที่พบในประเทศไทย

ลำดับ	ชนิด	รายงานครั้งแรก	พบน้อยมาก	พบ น้อย	พบบาน กลาง	พบ มาก	ถูก คุกคาม
1	<i>Anampses caeruleopunctatus</i>			*			
2	<i>Anampses lineatus</i>		*				*
3	<i>Anampses melanurus</i>			*			*
4	<i>Anampses meleagrides</i>			*			*
5	<i>Anampses twistii</i>			*			
6	<i>Bodianus axillaries</i>			*			*
7	<i>Bodianus diana</i>				*		*
8	<i>Bodianus mesothorax</i>			*			
9	<i>Bodianus neilii</i>			*			*
10	<i>Cheilinus chlorourus</i>				*		
11	<i>Cheilinus fasciatus</i>				*		
12	<i>Cheilinus oxycephalus</i>			*			
13	<i>Cheilinus trilobatus</i>			*			
14	<i>Cheilinus undulatus</i>		*				
15	<i>Choerodon schoenleinii</i>		*				
16	<i>Cirrhilabrus cyanopleura</i>				*		
17	<i>Coris batuensis</i>				*		*
18	<i>Coris cuvieri</i>		*				*
19	<i>Diproctacanthus xanthurus</i>			*			
20	<i>Epibulus insidiator</i>				*		*
21	<i>Gomphosus caeruleus</i>				*		*
22	<i>Halichoeres argus</i>				*		
23	<i>Halichoeres bicolor</i>				*		
24	<i>Halichoeres chloropterus</i>				*		*
25	<i>Halichoeres hortulanus</i>					*	
26	<i>Halichoeres kallochroma</i>			*			
27	<i>Halichoeres leucoxanthus</i>				*		*
28	<i>Halichoeres margaritaceus</i>			*			*
29	<i>Halichoeres marginatus</i>				*		*

ตารางที่ 6-3 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	รายงานครั้ง แรก	พบน้อย มาก	พบ น้อย	พบปาน กลาง	พบ มาก	ถูก คุกคาม
30	<i>Halichoeres melanochir</i>	*		*			
31	<i>Halichoeres melanurus</i>				*		
32	<i>Halichoeres nebulosus</i>				*		*
33	<i>Halichoeres nigrescens</i>					*	
34	<i>Halichoeres purpurascens</i>				*		
35	<i>Halichoeres scapularis</i>				*		*
36	<i>Halichoeres timorensis</i>				*		
37	<i>Halichoeres vrolikii</i>					*	
38	<i>Halichoeres zeylonicus</i>	*	*				
39	<i>Hemigymnus fasciatus</i>				*		*
40	<i>Hemigymnus melapterus</i>				*		*
41	<i>Hologymnosus annulatus</i>		*				*
42	<i>Hologymnosus doliatus</i>		*				*
43	<i>Iniistius pavo</i>		*				
44	<i>Iniistius baldwini</i>	*	*				
45	<i>Iniistius sp.</i>	*	*				
46	<i>Labrichthys unilineatus</i>				*		*
47	<i>Labroides bicolor</i>			*			*
48	<i>Labroides dimidiatus</i>					*	*
49	<i>Leptojulis cyanopleura</i>				*		
50	<i>Macropharyngodon ornatus</i>				*		*
51	<i>Novaculichthys taeniourus</i>		*				*
52	<i>Oxycheilinus celebicus</i>	*			*		
53	<i>Oxycheilinus digrammus</i>					*	*
54	<i>Oxycheilinus orientalis</i>	*	*				
55	<i>Paracheilinus mccoskeri</i>			*			*
56	<i>Pseudocheilinus hexataenia</i>				*		
57	<i>Pseudodax moluccanus</i>		*				

ตารางที่ 6-3 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	รายงานครั้ง แรก	พบน้อย มาก	พบ น้อย	พบปาน กลาง	พบ มาก	ถูก คุกคาม
58	<i>Pteragogus cryptus</i>				*		
59	<i>Stethojulis albovittata</i>			*			
60	<i>Stethojulis bandanensis</i>			*			
61	<i>Stethojulis interrupta</i>				*		
62	<i>Stethojulis strigiventer</i>				*		
63	<i>Stethojulis trilineata</i>				*		
64	<i>Suezichthys sp.</i>	*	*				
65	<i>Thalassoma amblycephalum</i>			*			
66	<i>Thalassoma hardwicke</i>				*		
67	<i>Thalassoma jansanii</i>				*		
68	<i>Thalassoma lunare</i>					*	*
69	<i>Wetmorella nigropinnata</i>	*		*			

หมายเหตุ ชนิดที่ถูกคุกคามเป็นชนิดที่นิยมนำมาเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม

ตารางที่ 6-4 รายชื่อปลาในครอบครัว Labridae ที่สำรวจพบในร้านค้าปลาสวยงาม
ตลาดนัดสวนจตุจักร

ชื่อชนิด	พบในประเทศไทย	ไม่พบในประเทศไทย
<i>Anampses lineatus</i>	*	
<i>Anampses melanurus</i>	*	
<i>Anampses meleagrides</i>	*	
<i>Bodianus axillaris</i>	*	
<i>Bodianus diana</i>	*	
<i>Bodianus neilli</i>	*	
<i>Coris batuensis</i>	*	
<i>Coris cuvieri</i>	*	
<i>Epibulus insidiator</i>	*	
<i>Gomphosus caeruleus</i>	*	

ตารางที่ 6-4 (ต่อ)

ชื่อชนิด	พบในประเทศไทย	ไม่พบในประเทศไทย
<i>Halichoeres bicolor</i>	*	
<i>Halichoeres chloropterus</i>	*	
<i>Halichoeres chrysus</i>		*
<i>Halichoeres hortulanus</i>	*	
<i>Halichoeres leucoxanthus</i>	*	
<i>Halichoeres margaritaceus</i>	*	
<i>Halichoeres marginatus</i>	*	
<i>Halichoeres nebulosus</i>	*	
<i>Halichoeres prosopion</i>		*
<i>Halichoeres scapularis</i>	*	
<i>Hemigymnus fasciatus</i>	*	
<i>Hemigymnus melapterus</i>	*	
<i>Hologymnosus annulatus</i>	*	
<i>Hologymnosus doliatus</i>	*	
<i>Labrichthys unilineatus</i>	*	
<i>Labroides bicolor</i>	*	
<i>Labroides dimidiatus</i>	*	
<i>Labroides pectoralis</i>		*
<i>Macropharyngodon meleagris</i>		*
<i>Macropharyngodon ornatus</i>	*	
<i>Novaculichthys taeniourus</i>	*	
<i>Oxycheilinus digrammus</i>	*	
<i>Paracheilinus mccoskeri</i>	*	
<i>Thalassoma lunare</i>	*	

เมื่อทำการตรวจสอบสถานภาพของปลานกขุนทองทั้งหมดที่พบในประเทศไทย กับ รายงานชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตที่ถูกคุกคามจาก IUCN Red List of Threatened Species ปี 2003 พบว่า ปลานกขุนทองหัวโหนก หรือปลานโปเลียน (*Cheilinus undulatus* : Humphead

wrasse) ได้มีรายงานว่าอยู่ในสถานภาพที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable) โดยพิจารณาจากการลดลงของประชากรในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีประชากรลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 20

จากการที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ (CITES: Convention of International Trade Endanger fauna and flora Species) ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 2-14 ตุลาคม 2547 ได้มีการเสนอชื่อของปลานกขุนทองหัวโหนก หรือที่นักดำน้ำเรียกว่า ปลานโปเลียน (*Cheilinus undulatus* : Humphead wrasse) ให้เป็นสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามบัญชีหมายเลข 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ คือ สามารถมีการค้าขายระหว่างประเทศได้ แต่จะต้องมีใบส่งออก (ใบอนุญาต) ในการส่งออกทุกครั้ง เนื่องจาก ปลานกขุนทองหัวโหนก มีลักษณะพิเศษตรงที่เป็นปลาขนาดใหญ่ เมื่อโตเต็มที่จะมีขนาด 2 เมตร น้ำหนักมากกว่า 190-200 กิโลกรัม ปลานี้อาศัยอยู่ตามแนวปะการัง ในทะเลเขตร้อน ตั้งแต่ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย รวมทั้งในน่านน้ำทะเลไทย ซึ่งพบเฉพาะบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์และหมู่เกาะสิมิลันเท่านั้น และมีจำนวนน้อย แต่ในปัจจุบันพบว่าตามร้านอาหารในหลายประเทศ โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการจับปลานกขุนทองหัวโหนกขนาด 1 ฟุต เพื่อไปเป็นอาหาร โดยการนำไปปล่อยในตู้ปลาเพื่อรอให้ลูกค้าเลือก ความต้องการบริโภคปลาชนิดนี้จึงเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการที่ปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีจำนวนน้อย หายากและเติบโตช้า จึงทำให้ประชากรมีเหลืออยู่น้อยมากในธรรมชาติ และจากการประชุมดังกล่าว ได้มีการบรรจุชื่อปลานกขุนทองหัวโหนกหรือปลานโปเลียนให้เป็นสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามบัญชีหมายเลข 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์เรียบร้อยแล้ว

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

เทคนิคในการศึกษาและเก็บตัวอย่าง

วิธีการเก็บตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การใช้วนตาถึขนาดเล็กหรือตาข่าย ซึ่งไว้แล้ววางไล่ให้ปลาเข้ามาติดตาอวน แต่วิธีนี้อาจทำให้เกิดความเสียหายกับลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดตัวอย่างได้

เนื่องจากปลาในครอบครัว Labridae มีขนาดที่หลากหลาย ลำตัวค่อนข้างเพรียว และว่ายน้ำได้รวดเร็ว จึงทำให้การเก็บตัวอย่างปลาเพื่อมาศึกษาทำได้ยาก การศึกษาปลาบางชนิดจึงจำเป็นต้องใช้ภาพถ่ายช่วยในการศึกษา และจำแนกชนิด

การถ่ายภาพเพื่อเก็บข้อมูลสีของปลานกขุนทองมีความสำคัญ ช่วยให้สามารถจำแนกชนิดได้ถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น ในการจำแนกชนิดตัวอย่างปลานกขุนทอง ควรทำการจำแนกชนิดก่อนทำการเก็บรักษาในสารละลายฟอร์มอลีน เพราะการเก็บรักษาดตัวอย่างในสารละลายฟอร์มอลีน จะทำให้ลวดลายและจุดสีที่สำคัญต่อการจำแนกชนิดซีดจางหรือหายไป

ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกชนิด

ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกระดับสกุล คือ จำนวนก้านครีบ ลักษณะของเส้นข้างลำตัว และจำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว จุดเริ่มต้นครีบหลัง เกล็ดบริเวณด้านหน้าครีบหลัง รูปร่างของลำตัว จำนวน branchiostegal ray จำนวนเกล็ดบนกระดูกปิดเหงือก (opercle) ลักษณะของปาก และขากรรไกร รูปแบบของฟัน

ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกระดับชนิด คือ สัดส่วนของลำตัวต่อความยาวมาตรฐาน จำนวนซี่กรองบนกระดูกเหงือกอันนอกสุด (gill raker) จำนวนก้านครีบ รูปแบบของฟันและ

ครีป จำนวนเกล็ดบนเส้นข้างลำตัว เกล็ดบริเวณส่วนหัว ฐานครีปหลังและครีบก้น ลักษณะของ
แถบและจุดสีบนลำตัวและครีป

การแพร่กระจาย

การศึกษาครั้งนี้พบปลาในครอบครัว Labridae ในแนวปะการังของประเทศไทยทั้งสิ้น
27 สกุล 69 ชนิด คือ *Anampses* 5 ชนิด *Bodianus* 4 ชนิด *Cheilinus* 5 ชนิด *Choerodon* 1
ชนิด *Cirrhilabrus* 1 ชนิด *Coris* 2 ชนิด *Diproctacanthus* 1 ชนิด *Epibulus* 1 ชนิด
Gomphosus 1 ชนิด *Halichoeres* 17 ชนิด *Hemigymnus* 2 ชนิด *Hologymnosus* 2 ชนิด
Iniistius 3 ชนิด *Labrichthys* 1 ชนิด *Labroides* 2 ชนิด *Leptojulis* 1 ชนิด
Macropharyngodon 1 ชนิด *Novaculichthys* 1 ชนิด *Oxycheilinus* 3 ชนิด *Paracheilinus* 1
ชนิด *Pseudocheilinus* 1 ชนิด *Pseudodax* 1 ชนิด *Pteragogus* 1 ชนิด *Stethojulis* 5 ชนิด
Thalassoma 4 ชนิด *Suezichthys* 1 ชนิด และ *Wetmorella* 1 ชนิด

จากการศึกษาพบปลาชนิดที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทย 8 ชนิด ผังอันดา
มันพบปลาชนิดของรายงานแรก 7 ชนิด ผังอ่าวไทยพบปลาชนิดของรายงานแรก 1 ชนิด
โดยบริเวณที่พบปลาชนิดของมากที่สุด คือ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา พบ 49 ชนิด และหมู่
เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา พบ 46 ชนิด

ชนิดที่พบชุกชุมและมีการแพร่กระจายทั่วไปทั้งสองฝั่งทะเล คือ *Halichoeres*
hortulanus, *Labroides dimidiatus*, *Oxycheilinus digrammus* และ *Thalassoma lunare*

เขตอันดามันเหนือเป็นเขตการศึกษาที่สำรวจพบจำนวนชนิดของปลาในครอบครัวนี้
มากที่สุด รองลงมาคือเขตอันดามันใต้ เขตอ่าวไทยตอนใน และอ่าวไทยฝั่งตะวันออก และอ่าว
ไทยฝั่งตะวันตก ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่าปลาชนิดของชนิดที่พบในฝั่งอ่าวไทย สามารถ
พบได้ทั่วไปในฝั่งทะเลอันดามัน ยกเว้นในกรณีของปลาชนิดของ 5 ชนิด คือ *Choerodon*
schoenleinii, *Halichoeres argus*, *Halichoeres melanocheir*, *Halichoeres melanurus* และ

Halichoeres purpurascens ที่พบเฉพาะฝั่งอ่าวไทยเท่านั้น โดยหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เป็นจุดทำการศึกษาที่พบจำนวนชนิดปลานกขุนทองมากที่สุดในประเทศไทย

สถานภาพและการจัดการ

เมื่อพิจารณาปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจทำให้ปลานกขุนทองอยู่ในสถานภาพอันตราย พบปลานกขุนทองที่เป็นรายงานแรกของประเทศไทยทั้งหมด 8 ชนิด พบปลานกขุนทองที่มีจำนวนน้อยมากในธรรมชาติ 13 ชนิด พบปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่งทั้งหมด 8 ชนิด และพบปลานกขุนทองที่ถูกคุกคามจากการนำไปขายทั้งหมด 34 ชนิด

ชนิดที่เป็นรายงานแรกในประเทศไทย ได้แก่

<i>Halichoeres melanochir</i>	พบที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง และหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด
<i>Halichoeres zeylonicus</i>	พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Iniistius baldwini</i>	พบที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius</i> sp.	พบที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Oxycheilinus celebicus</i>	พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Oxycheilinus orientalis</i>	พบที่หมู่เกาะสุรินทร์-สิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Suezichthys</i> sp.	พบที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต
<i>Wetmorella nigropinnata</i>	พบที่เกาะราชาใหญ่ จังหวัดภูเก็ต

ซึ่ง *Oxycheilinus celebicus* และ *Wetmorella nigropinnata* นั้น จากการตรวจสอบตัวอย่างที่มีอยู่เดิมในพิพิธภัณฑ์ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต ได้พบตัวอย่างของปลาทั้ง 2 ชนิดนี้ แต่ยังไม่มีรายงานการพบปลาชนิดนี้ปรากฏในเอกสารใดๆ

ปลานกขุนทองที่สำรวจพบเฉพาะแห่ง ได้แก่

<i>Anampses twistii</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Cheilinus oxycephalus</i>	พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต
<i>Halichoeres zeylonicus</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Hologymnosus annulatus</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius baldwini</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
<i>Iniistius</i> sp.	พบเฉพาะที่หมู่เกาะกำ จังหวัดระนอง
<i>Paracheilinus mccoskeri</i>	พบเฉพาะที่หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา
<i>Suezichthys</i> sp.	พบเฉพาะที่อ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ค่อนข้างกว้าง การเก็บข้อมูลและเก็บตัวอย่างในแต่ละพื้นที่อาจไม่ละเอียดพอ ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรจำกัดพื้นที่การศึกษาให้แคบลง แต่เพิ่มการสำรวจให้ละเอียดและมีความถี่ในการสำรวจมากขึ้น รวมถึงเน้นให้มีการศึกษาในเชิงปริมาณ

2. สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ยังมีตัวอย่างไม่ครอบคลุมส่วนใหญ่ตัวอย่างที่ได้ จะจำกัดอยู่ในบริเวณที่หน่วยงานตนรับผิดชอบ บางหน่วยงานยังมีการจัดเก็บตัวอย่างที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีการเก็บรักษาตัวอย่างดี ทำให้การศึกษาทำได้ลำบาก

3. ชนิดที่ยังมีปัญหาในการจำแนก ควรมีการศึกษาจาก Type specimens ที่เก็บอยู่ตามพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ หรือปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศต่อไป

4. การเก็บตัวอย่างปลากลุ่มนี้ทำได้ยาก เนื่องจากปลาในครอบครัว Labridae มีขนาดเล็กหลายหลาก ลำตัวค่อนข้างเพรียว และว่ายน้ำได้รวดเร็ว วิธีที่ได้ผลดีที่สุดในการศึกษาค้างนี้ คือการใช้วนตาถี่ขนาดเล็กหรือตาข่ายชิงไว้แล้วว่ายไล่ให้ปลาเข้ามาติดตาอวน แต่วิธีนี้อาจทำให้

เกิดความเสียหายกับลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดตัวอย่างได้ ในอนาคตจึงควรหาวิธีเก็บตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพ และทำให้ตัวอย่างเสียหายน้อยที่สุด

5. ควรเพิ่มความเข้มงวดในการอนุรักษ์และจัดการหมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะสิมิลัน และหมู่เกาะอาดัง-ราวี เนื่องจากเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของปลานกขุนทอง และสัตว์อื่นๆ เช่น ปะการังอ่อนและกัลปังหา (สุชาย, 2543) ทากทะเล (ณรงค์พล, 2544) ปลาในครอบครัว Pomacentridae (อนุวัต, 2545) กุ้งที่มีความสัมพันธ์กับสัตว์ชนิดอื่น (ปริญญา, 2547)

6. ควรประกาศให้ปลานกขุนทอง 34 ชนิด (ตารางที่) เป็นสัตว์คุ้มครองของประเทศไทย เนื่องจากถูกคุกคามจากการจับไปขายมาก มีจำนวนน้อยและ/หรืออาศัยเฉพาะถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง. 2542ก. แผนที่แนวปะการังในน่านน้ำไทยเล่มที่ 1 อ่าวไทย. กรมประมง.
กรุงเทพฯ
- กรมประมง. 2542ข. แผนที่แนวปะการังในน่านน้ำไทยเล่มที่ 2 อันดามัน. กรมประมง.
กรุงเทพฯ
- คณะประมง. 2541ก. **คู่มือวิเคราะห์พรรณปลา**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- คณะประมง. 2541ข. **มีนวิทยา (ปฏิบัติการ)**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- โครงการอุทยานใต้ทะเล จุฬารัตน์ 36. 2538. **คู่มือสัตว์และพืชในแนวปะการังหมู่เกาะ
สุรินทร์และสมิหลัน**. สถาบันวิจัยจุฬารัตน์ และกองเรือภาค 3 กองเรือยุทธการ
กองทัพเรือ.
- ณรงค์พล สิทธิทวีวัฒน์. 2544. **การศึกษาชนิดและการแพร่กระจายของதாகเปลือยใน
แนวปะการังของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธรงค์ ขำรงนาวาสวัสดิ์. 2538. **สู่โลกสีคราม**. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประจวบ สุขเจริญ. 2515. **ปลาที่อาศัยบริเวณหินปะการัง**. รายงานประกอบวิชา
Vertebrate Zoology. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ปริญญา ลิ้มปวีริยะกุล. 2547. **การแพร่กระจายของกึ่งที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับสัตว์ชนิดอื่นใน
แนวปะการังของไทยและน่านน้ำใกล้เคียง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียนาถ สุขะวิสิษฐ์. 2532. **รายชื่อปลาทะเลในน่านน้ำไทย**. กองประมงทะเล กรมประมง.
กรุงเทพฯ.

วิภูษิต มัณฑะจิตร. 2541. **ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมปลากับโครงสร้างถิ่นที่อยู่อาศัยในแนวปะการังภาคตะวันออก: อิทธิพลจากถิ่นที่อยู่ถูกทำลาย.** มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุชาย วรชนะนันท์. 2543. **การศึกษาการแพร่กระจายของปะการังอ่อนและกัลปังหาในน่านน้ำไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาพ มงคลประสิทธิ์, สืบสิน สนธิรัตน์ และทวีศักดิ์ ทรงศิริกุล. 2521. **รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจพรรณปลาบริเวณหินปะการังในน่านน้ำไทย.** ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

_____ กาญจนภาณุ ลีวโนมนต์ และประไพศิริ สิริกาญจน์. 2530. **รายงานการวิจัย การศึกษานิตและนิเวศวิทยาของปลาปะการัง.** คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

_____ สุรีย์ วิมลโลหการ และทวีศักดิ์ ทรงศิริกุล. 2530. **ปลาเมืองไทย.** ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

_____ . 2532. **ปลานกขุนทองจากเกาะภูเก็ต.** เอกสารการประมง 42(4): 307-310.

สมหมาย เจนกิจการ. 2541. **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชามีนวิทยา ส่วนอนุกรมวิธานของปลา.** คณะประมง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

อุกกฤต สดภูมินทร์. 2545ก. **สภาพปัจจุบันและผลการติดตามศึกษาระยะยาวของประชากรปลาในแนวปะการังบริเวณอ่าวป่าตอง จังหวัดภูเก็ต.** เอกสารวิชาการ สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล ฉบับที่ 4/2545. กรมประมง.

อุกกฤต สดภูมินทร์. 2545ข. **รายงานการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดกรอบชุดโครงการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล: อุปสรรคขององค์ความรู้และกรอบในการศึกษาวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพของปลาทะเลในประเทศไทย.** โครงการ

พัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ

อนุวัต สายแสง. 2545. การศึกษาอนุกรมวิธานของปลาในครอบครัว Pomacentridae ในแนวปะการังของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Albert, C.L., G. Gunther and N.G. Gregg. 1971. **The Fishes of Zanzibar.** USA.

Allen G.R. 1974. A Review of the Labrid Genus *Paracheilinus*, with Description of a New Species from Melanesia. Pacific Sci. 28(4): 449-455.

_____. 2000. Marine Fishes of South-East Asia. Singapore.

_____, R. Steene, P. Humann and N. Deloach. 2003. **Reef Fish Identification: Tropical Pacific.** Singapore.

Anderson, C. and A. Hafiz. 1998. **Common Reef Fishes of the Maldives Part 1,2.** 2nd. Manta Marine Pvt. Ltd.

Banasopit, T. and T. Wongratana. 1968. **A check list of fishes in the reference collection maintained at the marine fisheries laboratory.** Department of Fisheries. Bangkok.

Beaufort, L.F.D. 1940. The Fishes of the Indo-Australian Archipelago VIII. Amsterdam.

Burgess W.E., H.R. Axelrod and G.R. Allen. 1973. **Pacific marine fishes.** T.F.H. Publications, Inc. Ltd. USA.

Burgess, W.E., H.R. Axelrod and R.E. Hunziker III. 2000. **Dr. Burgess's Atlas of Marine Aquarium Fishes.** 3rd ed. United State.

- Carpenter, K.E. and V.H. Nlem. 2001. **The Living Marine Resources of the Western Central Pacific Vol.6.** FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes. Food and Agriculture Organization of the United Nation. Rome.
- Day, F., F.L.S. and F.Z.S. 1958. **The fishes of India : being a natural history of the fishes known to inhabit the seas and fresh water of India, Burma, and Ceylon.** London.
- Department of Fisheries. 1993. **Taxonomy and Biology of Fishes from the Andaman Sea Proceeding Workshop.** Phuket mar. boil. Cent. Spec. Publ. No. 12, 1993
- Fowler, H.W. and B.A. Bean. 1928. **The fishes of the families Pomacentridae, Labridae, and Callyodontidae : collected by the United States Bureau of Fisheries steamer "Albatross," chiefly in Philippine seas and adjacent waters.** Smithsonian Institution United States National Museum. Bulletin 100. Vol.7.
- Froese, R. and D. Pauly. 2004. Family Labridae. FishBase. Available source: <http://www.fishbase.org>, 20 February 2003 – 10 February 2004
- International Union for Conservation of Nature and Natural Resources(IUCN). 2003. **IUCN Red List of Threatened Species.** UK.
- Isa, M.M., H. Yanagawa and Z. Bachok. 1996. **Check List of Marine Fishes of The Southeast Asia Region: SEAFDEC Species Codes.** Southeast Asian Fisheries Development Center. Malaysia.
- Kami, H.T., I.I. Ikehara and F.P. de Leon. 1968. **Check-list of Guam fishes.** Micronesia. 4(1):95-131.

- Kuiter, R.H. 2002. **Fairy & Rainbow Wrasses and their relatives - A Comprehensive Guide to Selected *Labroides***. TMC Publishing. UK.
- Lieske, E. and R. Myers. 2001. **Reef Fishes of the World**. 2nd ed. Periplus Editions Ltd. Hong Kong.
- Masuda, H., K. Amaoka, C. Araga, T. Uyeno and T. Yoshino. 1984. **The Fishes of the Japanese Archipelago**. Tokai University Press. Japan.
- Michael, A.W. and L. Woodward. 1994. **Tropical reef Fishes - A Marine Awareness Guide**. Australia.
- Ministry of Fisheries and Agriculture. 1997. **Fishes of the Maldives**. Marine Research Section. Republic of Maldives
- Monkolprasit, S., S. Sontirat, S. Vimollohakarn, T. Songsirikul. 1997. **Checklist of Fishes in Thailand**. Office of Environment Policy and Planning. Bangkok.
- Nateewathana, A., Charatsee A. and Ratchanee S. 1993. **Revised Checklist of Fishes in the Reference Collection of Phuket Marine Biological Center, Department of Fisheries, THAILAND**. Phuket mar. biol. Cent. Spec. Publ. No.12. Department of Fisheries
- Nelson, J. S. 1994. **Fish of the World**. 3rd ed. John Wiley & Son. inc. New York.
- Norman, J.R. 1996. A Draft Synopsis of the Order, Family and Genera of Recent Fishes and Fish-like Vertebrates. The British Museum. London.
- Parenti, P. and J.E. Randall. 2000. **An annotated checklist of the species of the labroid fish families Labridae and Scaridae**. Ichth. Bull. J.L.B. Smith Inst. Ichth. (68):1-97

-
- Gomon, M.F. 2001. **Descriptions of two new species of *Bodianus* (Perciformes: Labridae) from Australasian waters.** New Zealand Jour. of Zool. 28: 407-416.
- Randall, J.E. 1958. **A Review of the Labrid Fish Genus *Labroides*, with Descriptions of Two New Species and Notes on Ecology.** Pacific Sci. 12: 327-347.
- _____ and R. Lubbock. 1981. **Labrid Fishes of The Genus *Paracheilinus*, with Descriptions of Three New Species from the Philippines.** Jap. Jour. of Ichth. 28(1): 19-29.
- _____ 1972. **A Revision of the Labrid Fish Genus *Anampses*.** Micronesica 8(1-2): 151-195.
- _____ and V.G. Springer. 1973. **The Monotypic Indo-Pacific Labrid Fish Genera *Labrichthys* and *Diproctacanthus* with Description of a New Related Genus, *Larabicus*.** Proceedings of the Biological Society of Washington 86(23): 279-298.
- _____ and J.C. Kay. 1974. ***Stethojulis axillaries*, a Junior Synonym of the Hawaiian Labrid Fish *Stethojulis belteata*, with a Key of the Species of the Genus.** Pacific Sci. 28(2): 101-107.
- _____ 1978. **A Revision of the Indo-Pacific Labrid Fish Genus *Macropharyngodon*, with Descriptions of Five New Species.** Bull. Mar. Sci. 28(4): 742-770.
- _____ 1980a. **Two New Indo-Pacific Labrid Fishes of the Genus *Halichoeres*, with Notes on Other Species of the Genus.** Pacific Sci. 34(4): 415-432.
-

- _____ 1980b. **The Labrid Fish Genus *Pseudolabrus* from Islands of the Southeastern Pacific, with Description of a New Species from Rapa.** Pacific Sci. 34(4): 433-440.
- _____ 1981. **Revision of the Labrid Fish Genus *Labropsis* with Descriptions of Five New Species.** Micronesica 17(1-2): 125-155.
- _____ and A. Edwards. 1984. **A new labrid fish of genus *Thalassoma* from the Pitcairn Group, with a review of related Indo-Pacific species.** Jour. Aquariculture and Aquatic Sci. 4(2): 13-32.
- _____ 1988 . **Five New Wrasses of the Genera *Cirrhilabrus* and *Paracheilinus* (Perciformes: Labridae) from the Marshall Islands.** Micronesica 21(1/2): 199-226.
- _____, G.R. Allen and R.C. Steene. 1990 . **Fishes of the Great Barrier Reef and Coral Sea.** Australia.
- _____ 1992. **A Review of the Labrid Fishes of the Genus *Cirrhilabrus* from Japan, Taiwan and the Mariana Islands, with Descriptions of Two New Species.** Micronesica 25(1): 99-121.
- _____ 1996. **Second Revision of the Labrid Fish Genus *Leptojulius*, with Description of Two New Species.** Indo-Pacific Fishes 24: 1-20.
- _____ 1999a. **Revision of the Indo-Pacific Labrid Fishes of the Genus *Pseudocheilinus*, with Descriptions of Three New Species.** Indo-Pacific Fishes 28: 1-33.

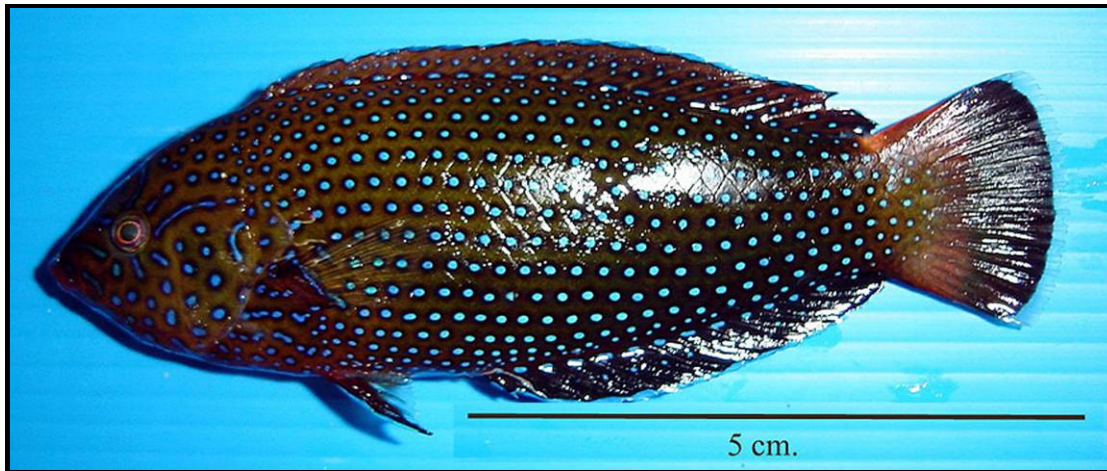
-
- _____ 1999b. **Revision of Indo-Pacific Labrid Fishes of the Genus *Coris*, with Descriptions of Five New Species.** Indo-Pacific Fishes 29: 1-69.
- _____ 2000. **Revision of the Indo-Pacific Labrid Fishes of the Genus *Stethojulis*, with Descriptions of Two New Species.** Indo-Pacific Fishes 31: 1-42.
- _____ and J.L. Earle. 2002. **Review of Hawaiian Rasorfishes of the Genus *Iniistius* (Perciformes: Labridae).** Pacific Sci. 56(4): 389-402.
- _____ and M. Khalaf. 2003. **Redescription of the Labrid Fish *Oxycheilinus orientalis* (Günther), a Senior Synonym of *O. rhodochrous* (Günther), and the First Record from the Red Sea.** Zool. Study. 42(1): 135-139
- Satapoomin, U. 1993. **Updated list of reef fishes and their distribution along the west coast of Thailand, Andaman Sea.** Phuket mar. biol. Cent. Spec. Publ. No.12. Department of Fisheries
- Satapoomin, U. 2002. **Comparative study of reef fish fauna in Thai waters : the Gulf of Thailand versus the Andaman Sea.** Phuket Marine Biological Center Technical Paper No.1/2002. Department of Fisheries.
- Sin, T.M., M.M. Teo, Peter K.L.Ng., L.M. Chou and H.W. Khoo. 1994. **The Damselfishes (Pieces: Osteichthyes: Pomacentridae) of Peninsular Malaysia and Singapore: systematic, ecology and conservation.** Hydrogia. 258 : 49-58.
- Spalding MD, Ravilious C and Green EP. 2001. **World Atlas of Coral Reefs.** University of California Press. Berkeley. USA.
- Suvatti, C. 1981. **Fishes of Thailand.** Royal Inst., Bangkok
-

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 ภาพประกอบชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษา
ครั้งนี้

ภาคผนวกที่ 2 การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ

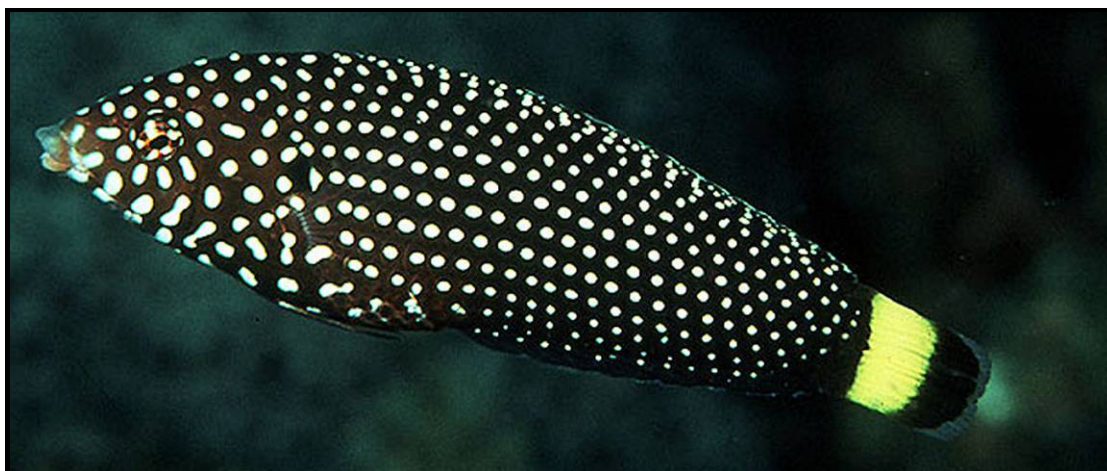
ภาพผนวกที่ 1 ภาพประกอบชนิดปลาในครอบครัว Labridae ที่พบในการศึกษารั้งนี้

ภาพผนวกที่ 1 *Anampses caeruleopunctatus*

ภาพผนวกที่ 2 *Anampses lineatus*

ภาพผนวกที่ 3 *Anampses melanurus*

ภาพผนวกที่ 4 *Anampses meleagrides*

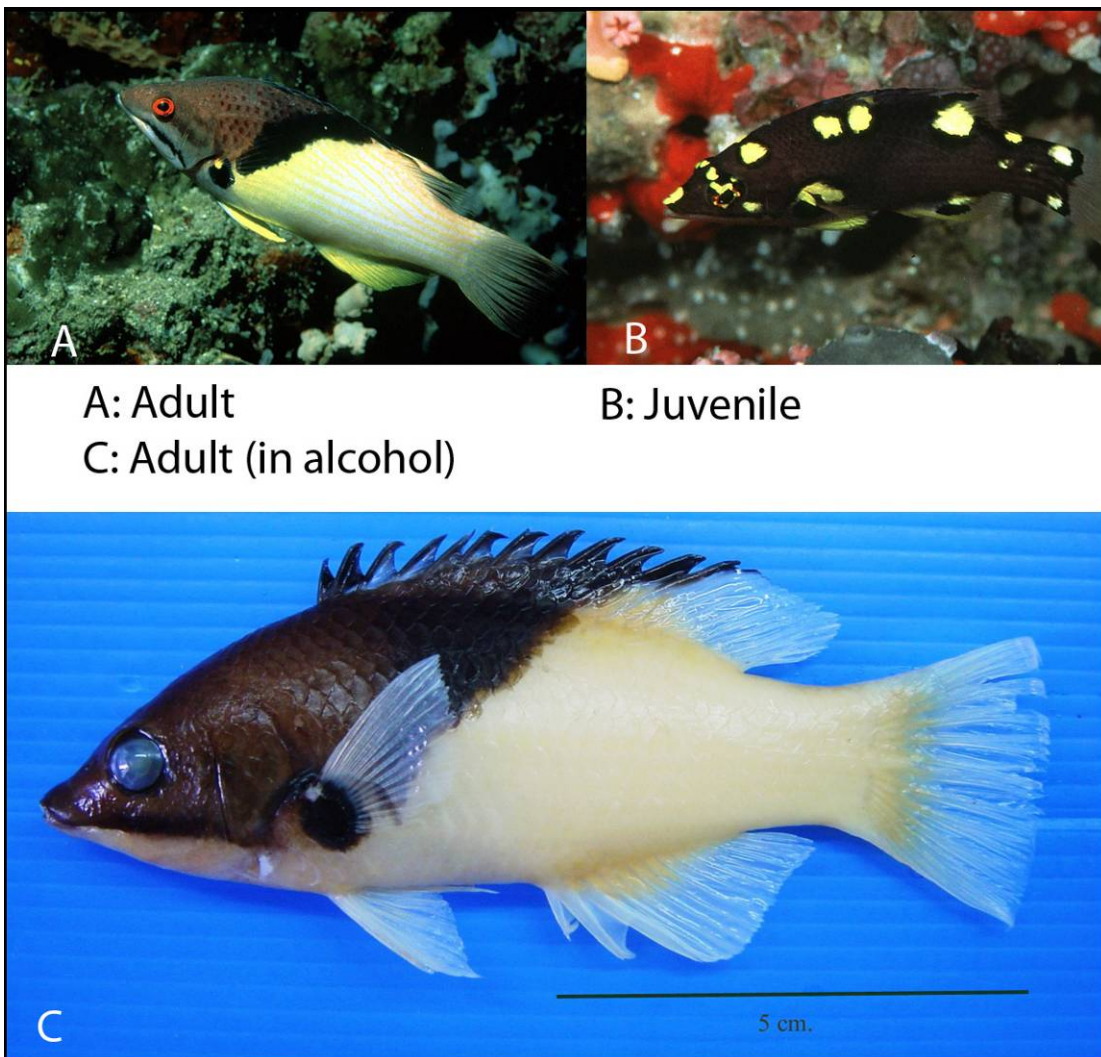
ภาพผนวกที่ 5 *Anampses twistii*

ภาพผนวกที่ 6 *Bodianus axillaris*

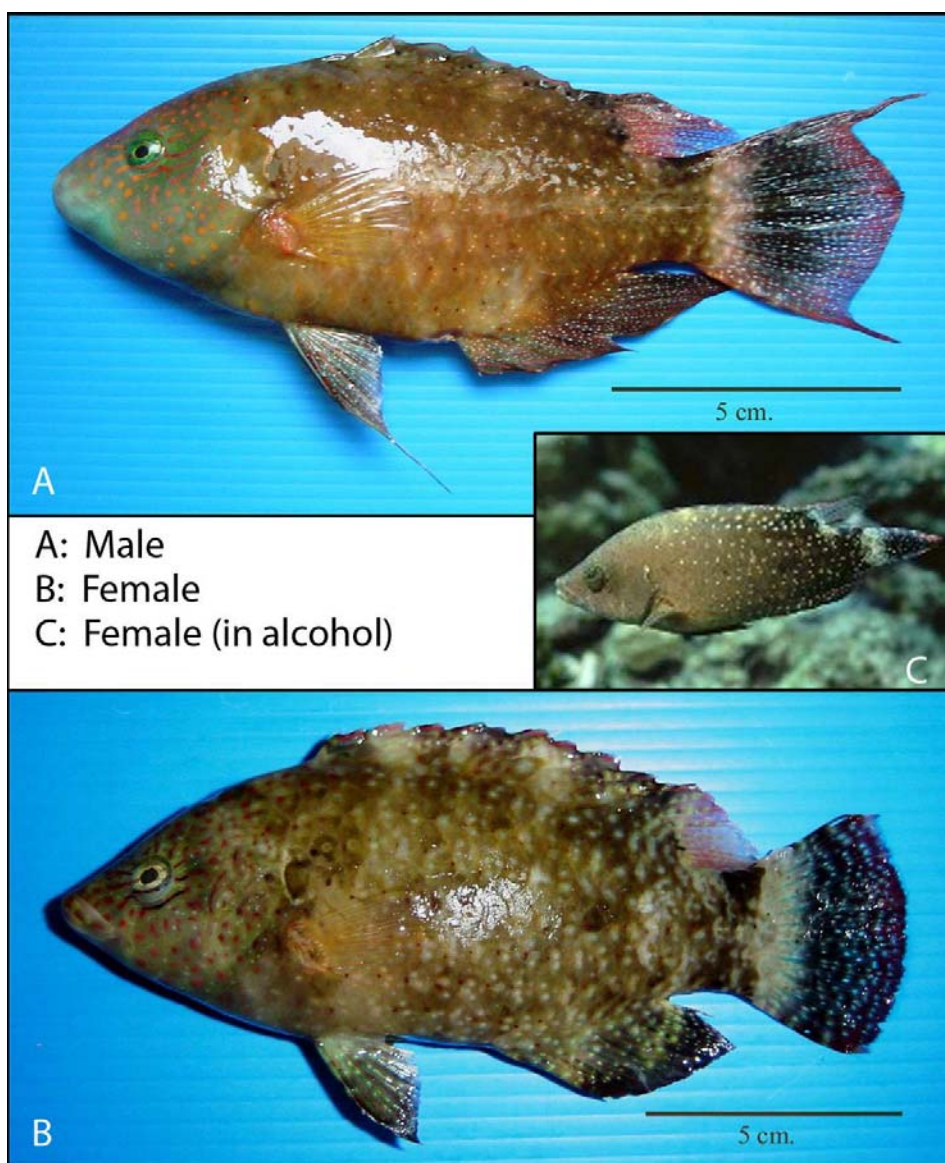
ภาพผนวกที่ 7 *Bodianus diana*

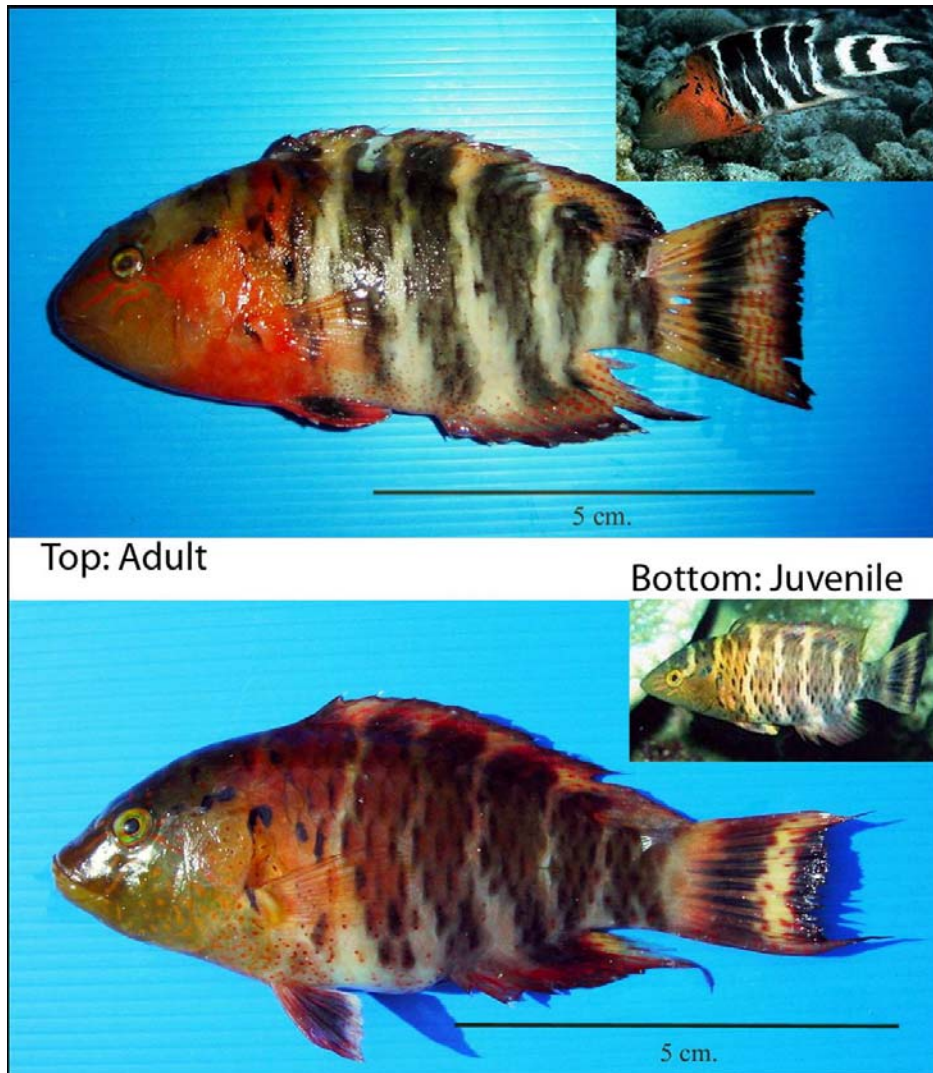
ภาพผนวกที่ 8 *Bodianus mesothorax*

ภาพผนวกที่ 9 *Bodianus neilli*

ภาพผนวกที่ 10 *Cheilinus chlorourus* (A: ตัวผู้ B,C: ตัวเมีย)

ภาพผนวกที่ 11 *Cheilinus fasciatus*

ภาพผนวกที่ 12 *Cheilinus oxycephalus*

ภาพผนวกที่ 13 *Cheilinus trilobatus*

ภาพผนวกที่ 14 *Cheilinus undulatus*

ภาพผนวกที่ 15 *Choerodon schoenlenii*